

รายงานวิจัย
การจัดการศึกษา
เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ
(Entrepreneurship Education)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

สิ่งพิมพ์ สกศ. อันดับที่ 3/2561
ISBN 978-616-270-153-5

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

รายงานวิจัย

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ
(Entrepreneurship Education)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
กระทรวงศึกษาธิการ

คำนำ

ปัจจุบันทั่วโลกให้ความสนใจการจัดการศึกษาที่สอดคล้องและตอบสนองอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงในสังคมโลก และความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมนักเรียนให้พร้อมกับชีวิตในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อวิถีการดำรงชีพของสังคมอย่างทั่วถึง ซึ่งเรียกว่าการเรียนรู้ 3R x 8Cs 3R ได้แก่ การอ่านออก (Reading) การเขียนได้ (Writing) และการคิดเลขเป็น (Arithmetics) 8C ได้แก่ ทักษะด้านการคิดอย่างมีวิจารณญาณ และทักษะในการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะด้านการสร้างสรรค์ และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะด้านความเข้าใจความต่างวัฒนธรรมต่างกระบวนทัศน์ (Cross-Cultural Understanding) ทักษะด้านความร่วมมือ การทำงานเป็นทีม และภาวะผู้นำ (Collaboration, Teamwork and Leadership) ทักษะด้านการสื่อสาร สารสนเทศ และรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information, and Media Literacy) ทักษะด้านคอมพิวเตอร์ และความรู้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะอาชีพ และทักษะการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และความมีเมตตา กรุณา มีวินัย คุณธรรม จริยธรรม (Compassion)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ซึ่งหมายรวมถึง (1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ (2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคม และ (3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพเข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศต่างๆ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับนโยบายการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 และหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลบนฐานความคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการปฏิรูปประเทศด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ การวิจัยและพัฒนา และระบบการศึกษาของรัฐบาล

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานด้านการวิจัย การจัดทำนโยบาย และการวางแผนด้านการศึกษาของประเทศ จึงเล็งเห็นความสำคัญของการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เพื่อนำผลการศึกษามาช่วยสร้างความเข้าใจแก่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นแนวคิดและ

แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ที่เป็นประสบการณ์จากประเทศต่างๆ และที่มีการดำเนินการในประเทศไทย ให้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน กำหนดนโยบาย ตลอดจนการปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพ มีความเข้มแข็ง และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ตลอดจนสามารถผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสง่างาม

(ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์)

เลขาธิการสภาการศึกษา

บทสรุปผู้บริหาร

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ซึ่งหมายรวมถึง (1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ (2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคม และ (3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพ เข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศต่างๆ

ในขณะเดียวกัน นโยบายของรัฐบาล พ.ศ. 2559 ได้กำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาระบบเพื่อให้ประเทศไทยก้าวพนักับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ที่เรียกว่า “โมเดลประเทศไทย 4.0” ขึ้นเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวไปสู่ยุคใหม่และให้ความสำคัญในการสร้างผู้ประกอบการ ขับเคลื่อนความมั่งคั่งของประเทศไทย เพื่อพัฒนาประเทศให้ปรับเปลี่ยนจากประเทศรายได้ปานกลาง เป็นประเทศรายได้สูงปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ เป็นเศรษฐกิจ

ที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม ด้วยกลไกการขับเคลื่อนชุดใหม่ (New Growth Engine) 3 กลไกสำคัญ ที่ประกอบด้วย (1) กลไกขับเคลื่อนผ่านการสร้างและยกระดับผลิตภาพ (Productive Growth Engine) (2) กลไกขับเคลื่อนที่คนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Growth Engine) และ (3) กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Green Growth Engine) การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศภายใต้ “โมเดลประเทศไทย 4.0” จะต้องเปลี่ยนจากความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบเป็นความได้เปรียบในเชิงแข่งขันเพื่อเปลี่ยนจากโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเพิ่มมูลค่า ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรมสร้างมูลค่าใน 5 กลุ่มหลัก ได้แก่ (1) กลุ่มอุตสาหกรรมทางชีวภาพ (2) กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน (3) กลุ่มอุตสาหกรรมด้านวิศวกรรมและการออกแบบ (4) กลุ่มอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต และ (5) กลุ่มอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ทั้งนี้ หัวใจสำคัญของ “โมเดลประเทศไทย 4.0” คือ การสร้าง “คนไทย 4.0” ซึ่งจะต้องปรับเปลี่ยนตนเองใน 4 มิติ ได้แก่

1) เปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้ความสามารถจำกัด (Incompetent Thai) เป็นคนไทยที่มีความรู้ความสามารถ (Capable Thai)

2) เปลี่ยนจากคนไทยที่มองเน้นประโยชน์ส่วนตน (Self-Centered Thai) เป็นคนไทยที่มีรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Thai)

3) เปลี่ยนจาก Thai-Thai เป็น Global – Thai เป็นคนไทยที่สามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล

4) เปลี่ยนจาก Analog Thai เป็น Digital Thai เพื่อสอดคล้องกับการเข้าสู่ Digital Age

คนไทย 4.0 จะต้องมีการเรียนรู้ใน 4 เรื่องสำคัญ คือ 1) การเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย (Purposeful Learning) 2) การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ๆ (Generative Learning) 3) การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสาธารณะ ยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (Mindful Learning) และ 4) การเรียนเพื่อมุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Result – Based Learning)

ดังนั้น การสร้างความเป็นผู้ประกอบการ จึงเป็นหนึ่งในแนวทางการพัฒนาคนไทย 4.0 ที่สอดคล้องกับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 และหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลบนฐานความคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการปฏิรูปประเทศด้านโครงสร้าง เศรษฐกิจ การวิจัยและพัฒนา และระบบการศึกษาควบคู่กันไป ตามนโยบายรัฐบาล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง นโยบายในส่วนของการสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) หรือสตาร์ทอัพ ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยแนวคิดที่แตกต่างและใช้กระบวนการและนวัตกรรมที่ไม่เหมือนใคร ที่มีจุดเด่นคือ การสามารถทำซ้ำ ขยายตลาดได้อย่างไม่มีขีดจำกัดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มและเติบโตอย่างก้าวกระโดด ด้วยการส่งผ่านคุณค่าและสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ ผ่านกระบวนการบ่มเพาะและพัฒนาอย่างเป็นระบบ

การบ่มเพาะและการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจำเป็นต้องผ่านกระบวนการที่มีกลไกที่ชัดเจน และระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่เอื้อต่อการพัฒนา อาทิ กฎ ระเบียบและกฎหมายที่เอื้อต่อการเริ่มต้น

ธุรกิจและสนองตอบความต้องการของนักลงทุน การจัดหาแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ และการศึกษาที่บ่มเพาะทักษะของความเป็นผู้ประกอบการให้เกิดขึ้น เป็นต้น โดยจากผลการศึกษาระหว่างปี พ.ศ. 2558 – 2559 โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และโครงการที่มีการดำเนินงานอยู่ในประเทศไทย อาทิ โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneur Creation : NEC) สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ (New Economy Academy) หรือสถาบัน NEA โครงการสนับสนุนหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator: UBI) นโยบายการสร้างผู้ประกอบการใหม่เชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Start-Up) และหลักสูตรการศึกษาสาขาผู้ประกอบการในมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา สถาบันการศึกษาทางไกล กระทรวงศึกษาธิการ ฯลฯ ที่มีการเปิดสอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ ตลอดจนรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งการศึกษาโครงการที่มีการดำเนินงานอยู่ในต่างประเทศ ใน 2 กลุ่มประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศยุโรป ดำารบาทความในวารสาร และอินเทอร์เน็ต การสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ สามารถนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย และการจัดระบบนิเวศสนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ

การบ่มเพาะทักษะความเป็นผู้ประกอบการมีเป้าหมายเพื่อ “สร้างความคิดที่แตกต่างและความกล้าหาญสำหรับโอกาสทางธุรกิจ” กระบวนการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจึงจะต้องสามารถที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่แตกต่าง การคาดการณ์และมองหาโอกาสทางธุรกิจ ตลอดจนความกล้าหาญในการริเริ่มและคว้าโอกาสทางธุรกิจได้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนระบบการศึกษาที่สามารถพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกันทั้งระบบและสนองตอบความต้องการและทิศทางการพัฒนาประเทศ โดย

1.1 กำหนดแผนและทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวงศึกษาธิการ มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม (ดศ.) ศึกษาและวางแผนระบบการศึกษาที่สนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ทั้งระบบ ตั้งแต่การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนกำหนดกรอบการดำเนินงาน (Framework) และมาตรฐานตัวชี้วัดให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้

และการประเมินผลการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องไปในทางเดียวกัน ทั้งระบบ

1.2 พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

การจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ที่สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะการเรียนรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy)

หลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ภายใต้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 จะเน้น การศึกษาระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา สามารถจำแนกได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (1) หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ ซึ่งส่วนมากแล้วจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรบริหารธุรกิจทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และ (2) หลักสูตรที่เน้นอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) ที่มีการสอดแทรกองค์ความรู้เชิงธุรกิจ

1.3 กำหนดแนวทางการสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) ภายใต้ความร่วมมือระหว่าง หน่วยงานภาครัฐ อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัย ภาครัฐและภาคเอกชน ความร่วมมือในรูปแบบประชารัฐ ทำการศึกษาวิจัย และกำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและโลก สร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่เน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยี ในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) 5 อุตสาหกรรม สร้างเส้นทางอาชีพนักวิจัยและพัฒนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งนักวิจัยเพื่อรองรับ การขยายตัวของวิสาหกิจรายใหม่ (Startup)

2. ข้อเสนอการจัดระบบนิเวศสนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น

นักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ นักเศรษฐศาสตร์ และนักวิชาการ เชื่อว่า วัฒนธรรมความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Culture) เป็นการส่งเสริมความสามารถของบุคคลให้ดำเนินธุรกิจของตัวเอง ท้องถิ่น และระดับชาติ ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นผู้ประกอบการนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพด้วยการมีการจัดระบบนิเวศที่เอื้อให้เกิดการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น (Startup) การรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Literacy) โดยการจัดระบบนิเวศที่สนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการจะต้องประกอบด้วย 7 กระบวนการ ได้แก่ 1) ความคิดที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ (Idea) 2) การสร้างรูปแบบของธุรกิจ (Business Model) 3) หน่วยงานตามกฎหมาย 4) การวิเคราะห์ทางการเงิน 5) การวางแผนด้านการลงทุน 6) การนำไปสู่การปฏิบัติ และ 7) การประเมินผล ดังนั้น ข้อเสนอการดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนจึงควรมีการบริหารจัดการ องค์ประกอบและกระบวนการต่างๆ ดังนี้

2.1 จัดทำฐานข้อมูลวิสาหกิจและผู้ประกอบการ (Big Data/Centralized Database)

ภาครัฐต้องผลักดันให้เกิดการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลของวิสาหกิจให้ครบถ้วน ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ในทุกสาขาอุตสาหกรรมและทุกกระทรวงไว้ที่ “ศูนย์ข้อมูลแห่งชาติ” เพียงแหล่งเดียวตามแผนการบูรณาการศูนย์ข้อมูลภาครัฐ (Data Center Consolidation) เพื่อให้ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะระดับนโยบาย (Policy-Maker) ใช้ข้อมูลในการ

วางแผน กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมวิสาหกิจได้ในระยะสั้น กลาง และยาว

2.2 จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการเริ่มต้นแบบครบวงจร

ประเทศไทยมีศูนย์/สถาบันส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจมากมาย อาทิ สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ (New Economy Academy: NEA) ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ โครงการสนับสนุนหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator: UBI) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และศูนย์ผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (IDE Center) เป็นต้น ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการเริ่มต้น ในลักษณะฐานข้อมูลเดียวพร้อมบริการ Call Center ให้เป็น One-stop service ในการเป็นฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ของนักลงทุนแต่ละกลุ่มธุรกิจในลักษณะ Tailor-made ฐานข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำในการริเริ่มและประกอบธุรกิจ การวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจ และการวางแผนการลงทุน รวมทั้งศูนย์ฝึกอบรมประสบการณ์ เพิ่มเติม เช่น ด้านภาษา เทคโนโลยี การประชาสัมพันธ์สินค้า และทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น โดยศูนย์ให้คำปรึกษานี้ อาจมีการบริหารแบบภาครัฐร่วมเอกชน และจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการเริ่มต้นของแต่ละอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนประเทศ

2.3 เวทีสตาร์ทอัพ

เพื่อเปิดพื้นที่ความคิด เวทีหรือพื้นที่ให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ได้พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และเครือข่าย ทำงานร่วมกัน (Co-working Space) และพื้นที่สร้างสรรค์ผลงาน (Maker Space)

2.4 ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ (Incubation Centre)

ปัจจุบัน ประเทศไทยมีหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator: UBI) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จำนวน 72 แห่งทั่วประเทศ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่บ่มเพาะให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ (Entrepreneur) และบริษัทจัดตั้งใหม่ (Startup Companies) ที่จะได้รับการดูแลให้มีการพัฒนาการและสร้างความเข้มแข็งให้สามารถพัฒนาเป็นบริษัทเต็มรูปแบบ (Spin-off Companies) ได้ต่อไป ตลอดจนเป็นช่องทางในการนำผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถพัฒนาสู่กระบวนการใช้งานเชิงพาณิชย์ได้ ทั้งนี้ควรมีการเพิ่มจำนวนและปรับสาระสำคัญในการให้ความรู้หรือการสนับสนุนในหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจให้ครอบคลุมประเด็นใหม่ๆ เช่น อุตสาหกรรมใหม่ (New S-Curve) แนวคิดในการจุดประกายการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ (Idea) ตัวอย่างรูปแบบธุรกิจ (Business Model) องค์ความรู้ในการวิเคราะห์ทางการเงิน (Business Plan/Financial Analysis) การวางแผนด้านการลงทุน (Fund Raising) การนำสู่การปฏิบัติ (Implementation) และการประเมินผล (Assessment) เป็นต้น

2.5 ปรับปรุงกฎ ระเบียบและกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ

2.6 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและฉันทกพันธมิตร โดยความร่วมมือของกระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กรมทรัพย์สินทางปัญญาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในรูปแบบการระดมทุนแบบ Crowd-funding การขยายการกู้ยืมแบบไม่มีการค้ำประกันแบบญี่ปุ่น (Marukei Loan) ที่มีระบบการพิจารณาแผนธุรกิจและศักยภาพของวิสาหกิจรายย่อยโดยคณะที่ปรึกษาด้านการบริหารจัดการ และการฉันทกเครือข่ายพันธมิตรเชิงพื้นที่ (Cluster) ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดตามกลุ่มอุตสาหกรรมของวิสาหกิจรายย่อย ตลอดจนพันธมิตรในต่างประเทศ เป็นต้น

สารบัญ

	หน้า
คำนำ	(ก)
บทสรุปผู้บริหาร	(ง)
บทที่ 1 บทนำ	1
หลักการและเหตุผล	1
คำถามการวิจัย	7
วัตถุประสงค์การวิจัย	8
คำจำกัดความในการวิจัย	8
ขอบเขตการวิจัย	9
วิธีดำเนินการวิจัย	10
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	11
บทที่ 2 วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง	12
ตอนที่ 1 แนวคิดเรื่องทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยา และแนวทางการพัฒนาคนให้สอดคล้อง กับการพัฒนาในแต่ละยุค	12
ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนา ความเป็นผู้ประกอบการ	31
ตอนที่ 3 นโยบายของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ	40

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 3 แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา	60
ความเป็นผู้ประกอบการ : ประสบการณ์ต่างประเทศ	
ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา	61
ความเป็นผู้ประกอบการในสหรัฐอเมริกา	
ตอนที่ 2 แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา	85
ความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป	
บทที่ 4 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ	106
ในประเทศไทย	
ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของแนวทางในการดำเนินงาน	106
ของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนา	
ความเป็นผู้ประกอบการ	
ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา	119
ความเป็นผู้ประกอบการ	
ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ	140
และผู้มีประสบการณ์	
บทที่ 5 ข้อเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา	157
ความเป็นผู้ประกอบการ	
แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา	158
ความเป็นผู้ประกอบการ	
การจัดระบบนิเวศสนับสนุนการเติบโต	165
ของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น	
บรรณานุกรม	171
ภาคผนวก	181

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 2.1 ทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยา และแนวทางการพัฒนาคน	26
ตารางที่ 2.2 แผนการดำเนินงานในการส่งเสริมการบ่มเพาะธุรกิจ	56
ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ของกลุ่มประเทศในยุโรป	88
ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการ ในระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนในประเทศไทย	120
ตารางที่ 4.2 เป้าหมายของหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการ	125
ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาตรี	130
ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาโท	133

สารบัญแผนภาพ/แผนภูมิ

	หน้า
แผนภาพที่ 2.1 กรอบการดำเนินงาน (Framework) ที่ผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ	37
แผนภูมิที่ 3.1 หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ โดยรวม	68
แผนภูมิที่ 3.2 หลักสูตรบริหารธุรกิจปกติ	69
แผนภูมิที่ 3.3 แสดงจำนวนของนักศึกษาที่เข้าเรียน ในหลักสูตรด้านธุรกิจ	70
แผนภูมิที่ 3.4 รายละเอียดของหลักสูตร	71
แผนภูมิที่ 3.5 อัตราเฉลี่ยของการเข้าเรียนในหลักสูตรต่างๆ	73
แผนภูมิที่ 3.6 อาจารย์ที่ถูกจ้างมาสอนในหลักสูตร เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ	75
แผนภูมิที่ 3.7 ข้อมูลและการริเริ่มของการเป็นผู้ประกอบการ/ เจ้าของกิจการที่ดี	76
แผนภูมิที่ 3.8 คณะที่มีหลักสูตรเพื่อพัฒนา ความเป็นผู้ประกอบการ	77
แผนภูมิที่ 3.9 การสนับสนุนทางการเงิน	78
แผนภูมิที่ 3.10 โอกาสนอกเหนือหลักสูตรของนักศึกษา	79
แผนภูมิที่ 3.11 วิธีการสอนในห้องเรียน	81
แผนภูมิที่ 3.12 หัวข้อหลักที่มีในหลักสูตร	82
แผนภูมิที่ 3.13 เอกสารการสอนทั่วไป	84
แผนภาพที่ 4.1 กิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการของไทย ปี 2557	107

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

การจัดการศึกษาที่สอดคล้องและตอบสนองอย่างเท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลก และความท้าทายด้านการศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการเตรียมความพร้อมกับการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญและจำเป็นอย่างมาก ในการนี้ องค์การภาคีสำหรับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 (Partnership for 21st Century Learning: P21) ร่วมกับครู นักการศึกษา และผู้นำทางธุรกิจได้พัฒนารอบแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ขึ้น โดยมุ่งเน้นองค์ความรู้ในสาขาวิชาต่างๆ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษา และศิลปะ ตลอดจนองค์ความรู้ในเชิงสหวิทยาการ สำหรับการเรียนรู้ในระดับที่สูงขึ้น อันได้แก่ ความตระหนักรู้เกี่ยวกับโลก (Global Awareness) การรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) การรู้เกี่ยวกับพลเมือง (Civics Literacy) การรู้เรื่องสุขภาพ (Health Literacy) และการรู้เรื่องสิ่งแวดล้อม (Environmental Literacy) นอกจากนี้ ยังให้ความสำคัญต่อทักษะที่จำเป็น ได้แก่ ทักษะในการเรียนรู้และนวัตกรรม (Learning and Innovation Skills) ทักษะเกี่ยวกับข้อมูล สื่อ และเทคโนโลยี (Information, Media and Technology Skills) และทักษะชีวิตและการทำงาน (Life and Career Skills) (P21, n.d.)

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เป็นหนึ่งในทักษะสำคัญแห่งศตวรรษที่ 21 ที่ได้รับความสนใจและมีการดำเนินการเพิ่มมากขึ้น ในการกำหนดเป็นกรอบแนวคิดและยุทธศาสตร์สำคัญต่อการจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) สำหรับศตวรรษที่ 21 โดยการส่งเสริมความเข้าใจในเนื้อหาวิชาแกนหลัก และสอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) ซึ่งหมายรวมถึง (1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ (2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคม และ (3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพ เข้าไปในการจัดการเรียนการสอนในทุกๆระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถาบันการศึกษาในระดับอุดมศึกษาของประเทศต่างๆ

นโยบายของรัฐบาล พ.ศ. 2559 มียุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ โดยต้องการให้ประเทศไทยก้าวพ้นกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง โดยกำหนดยุทธศาสตร์ ไทยแลนด์ 4.0 ขึ้นเพื่อปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศให้ก้าวไปสู่ยุคใหม่ และให้ความสำคัญในการสร้างผู้ประกอบการขับเคลื่อนความมั่งคั่งของประเทศไทย เพื่อพัฒนาประเทศให้ปรับเปลี่ยนจากประเทศรายได้ปานกลาง เป็นประเทศรายได้สูง ปรับเปลี่ยนจากเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วยประสิทธิภาพ เป็นเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนด้วย “นวัตกรรม” ด้วยกลไกการขับเคลื่อน ชุดใหม่ (New Growth Engine) 3 กลไกสำคัญ ประกอบด้วย (1) กลไกขับเคลื่อนผ่านการสร้างและยกระดับผลิตภาพ (Productive Growth Engine) (2) กลไกขับเคลื่อนที่คนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง (Inclusive Growth Engine) และ

(3) กลไกการขับเคลื่อนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Green Growth Engine)

การปรับโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศภายใต้ “โมเดลประเทศไทย 4.0” จำเป็นจะต้องเปลี่ยนจาก “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ” ให้มีความได้เปรียบในเชิงแข่งขันเพื่อเปลี่ยนจากโครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรมเพิ่มมูลค่า (Value Added) ไปสู่โครงสร้างเศรษฐกิจอุตสาหกรรม “สร้างมูลค่า” (High Value) ที่ประกอบด้วย 5 กลุ่มหลัก คือ (1) กลุ่มอุตสาหกรรมทางชีวภาพ (2) กลุ่มอุตสาหกรรมพลังงานทดแทน (3) กลุ่มอุตสาหกรรมด้านวิศวกรรมและการออกแบบ (4) กลุ่มอุตสาหกรรมเกี่ยวเนื่องกับคุณภาพชีวิต และ (5) กลุ่มอุตสาหกรรมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ ดังนั้นการสร้างผู้ประกอบการในโมเดลประเทศไทย 4.0 จะต้องครอบคลุมการเปลี่ยนผ่านทั้งระบบใน 4 องค์ประกอบสำคัญ คือ

1. เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและเทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

2. เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่ที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลาไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง

3. เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Services

4. เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

ระบบการศึกษาจึงจำเป็นแนวทางในการรองรับนโยบายของรัฐบาลดังกล่าว โดยสร้างคนไทยให้สามารถเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ที่สามารถใช้นวัตกรรม เทคโนโลยี องค์ความรู้ในศาสตร์ต่างๆ อย่างบูรณาการเพื่อสร้างอาชีพใหม่ๆ ขึ้น สามารถมีรายได้เลี้ยงตัวเอง เลี้ยงครอบครัว และสามารถทำให้ประเทศชาติมั่นคง แข็งแรงต่อไป

ตัวอย่างการแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) อาทิ โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ ของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ซึ่งเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2545 โดยนำประสบการณ์จากการส่งเสริมพัฒนาผู้ประกอบการมาบูรณาการกับกิจกรรมสนับสนุนต่างๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพผู้ประกอบการใหม่ให้สามารถก่อตั้งกิจการได้สำเร็จและดำเนินธุรกิจได้อย่าง ต่อเนื่องและยั่งยืน เป็นแหล่งจ้างงาน และสร้างรายได้แก่ประเทศสืบต่อไป นอกจากนี้ยังเป็นแกนกลางในการดำเนินงานร่วมกับหลายหน่วยงาน อาทิ สถาบันการศึกษา สถาบันการเงิน สมาคมและองค์กรอิสระ และสถาบันเครือข่ายของกระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนผู้ที่พึงสำเร็จการศึกษา พนักงานลูกจ้าง และผู้ว่างงานที่มีความตั้งใจ มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการให้โอกาสสร้างธุรกิจของตนเอง เพิ่มความเข้มแข็งแก่วิสาหกิจขนาดเล็กในช่วงก่อตั้งกิจการให้สามารถอยู่รอดและรักษาสถานภาพการจ้างไว้ได้ ผลักดันให้เกิดวิสาหกิจใหม่ๆ เป็นแหล่งจ้างงานในระบบเศรษฐกิจของตนเอง และเตรียมความพร้อมให้แก่ทายาทธุรกิจในการสืบทอดกิจการให้สามารถดำเนินกิจการต่อเนื่องไปได้ด้วยดี รักษาสภาพการจ้างและสร้างโอกาสในการขยายธุรกิจต่อไปในอนาคต มีกลุ่มเป้าหมาย คือ (1) ผู้ที่ต้องการจัดตั้งธุรกิจของตนเอง (2) ผู้ที่เป็นทายาทธุรกิจที่เตรียมรับสืบทอดกิจการ (3) ผู้ที่เป็นเจ้าของกิจการอยู่แล้วแต่ไม่เกิน

3 ปี และเป็นกิจการที่ยังไม่ได้จดทะเบียนพาณิชย์หรือจดทะเบียนใดๆ กับราชการ มีบริการการให้ คำปรึกษาแนะนำจากที่ปรึกษาและผู้เชี่ยวชาญ ตลอดจนผู้มีประสบการณ์ทางธุรกิจ และใช้กิจกรรมการให้บริการความช่วยเหลือต่อเนื่อง ได้แก่ (1) ส่งเสริมการตลาด เปิดตัวธุรกิจและ เปิดตัวสินค้าหรือบริการสู่สาธารณะ (2) สนับสนุนโอกาสทางการตลาด ส่งเสริมให้เกิดการ เชื่อมโยงธุรกิจระหว่างผู้ประกอบการรายใหม่กับผู้ประกอบการรายเดิม (3) ให้บริการข้อมูลและปรึกษาแนะนำเฉพาะด้านเพื่อส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจ ปรับปรุงรูปแบบผลิตภัณฑ์ และส่งเสริมให้ เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม (4) สร้างเครือข่ายทางธุรกิจ จัดพบปะสังสรรค์ ประชุม หรือ คุยงานร่วมกัน (5) ให้บริการข้อมูลและปรึกษาแนะนำเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาธุรกิจ ปรับปรุงรูปแบบ ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่ม เป็นต้น เนื้อหาหลักสูตร ประกอบด้วย (1) ปฐมนิเทศ/เตรียมความพร้อมสำหรับผู้ประกอบการ (2) นโยบายและมาตรการส่งเสริมธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (3) การวิเคราะห์โอกาสทางธุรกิจ (4) การบริหารจัดการด้านการตลาดและเทคนิคการขาย/บริการ (5) การจัดการด้านการผลิตและบริการ (6) การบริหารองค์กร บุคลากร และความรู้ด้านกฎหมายที่เกี่ยวข้องธุรกิจ (7) การบริหารการเงิน การอ่านวิเคราะห์ตัวเลขทางการเงิน (8) การเขียนแผนธุรกิจ (Business Plan) และ (9) บริการปรึกษาแนะนำ แนวทางการเตรียมความพร้อมการจัดตั้ง/ขยายธุรกิจ (โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่, ม.ป.ป.) โครงการเก่าแก่ศูนย์สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย (Thailand Institute of Scientific and Technological Research) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มีวัตถุประสงค์เพื่อบ่มเพาะเทคโนโลยีแก่นักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษาและ/หรือที่จบการศึกษาแล้วที่มีความ

สนใจในการเป็นผู้ประกอบการด้านเทคโนโลยีให้มีความรู้ด้านเทคโนโลยี ธุรกิจและการตลาด สนับสนุนนักศึกษาที่กำลังจะจบการศึกษา และ/หรือ ที่จบการศึกษาแล้วที่มีปัญหาด้านเงินลงทุนให้เป็นผู้ประกอบการใหม่และ ให้มีโอกาสประกอบธุรกิจด้วยตัวเองและนำผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์ โดยบูรณาการระหว่างสถาบันการศึกษา หน่วยงานวิจัยและพัฒนา และ นำความรู้ไปดำเนินธุรกิจ

สมาคมหน่วยบ่มเพาะธุรกิจและอุทยานวิทยาศาสตร์ไทย (Thai Business Incubators and Science Parks Association – ThaiBISPA) ปัจจุบัน ประเทศไทยมีหน่วยบ่มเพาะธุรกิจกว่า 70 แห่งที่อยู่ภายใต้ การสนับสนุนของ (1) สำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา (สกอ.) กระทรวง ศึกษาธิการ ให้การสนับสนุนแก่มหาวิทยาลัยดำเนินงานจัดตั้งหน่วย บ่มเพาะธุรกิจขึ้นเพื่อ ส่งเสริมให้นักศึกษา อาจารย์ และนักวิจัยให้เป็น ผู้ประกอบการอย่างเป็นระบบ (2) สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (สสว.) และ (3) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และ เทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) หน่วยงานในกำกับของกระทรวงวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยี ส่งเสริมกิจกรรมบ่มเพาะธุรกิจเทคโนโลยีภายใต้อุทยาน วิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย และการประสานเป็นพี่เลี้ยงการจัดตั้ง อุทยานวิทยาศาสตร์ในภาคต่างๆ มีพันธกิจในลักษณะที่สอดคล้องและ เสริมซึ่งกันและกัน และร่วมมือกันสนับสนุนการจัดตั้ง “สมาคมหน่วย บ่มเพาะธุรกิจและอุทยานวิทยาศาสตร์ไทย” (Thai Business Incubators and Science Parks Association) เพื่อเป็นศูนย์กลางเครือข่ายของ กิจกรรม บ่มเพาะธุรกิจและอุทยานวิทยาศาสตร์ของประเทศในการพัฒนา และส่งเสริมวิสาหกิจใหม่ให้ เกิดขึ้นในประเทศและเพื่อเพิ่มขีดความ สามารถในการแข่งขันของประเทศในระดับสากล (<http://thaibispa.or.th/aboutthaibispa.php>)

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ในฐานะหน่วยงานด้านการวิจัย การจัดทำนโยบายและการวางแผนด้านการศึกษาของประเทศ จึงเห็น ความสำคัญของการศึกษาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น ผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) เพื่อนำผลการศึกษา มาช่วยสร้างความเข้าใจแก่ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องในประเด็นแนวคิดและ แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ที่เป็น ประสบการณ์จากประเทศต่างๆ และที่มีการดำเนินการในประเทศไทย ให้สามารถใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวางแผน กำหนดนโยบาย ตลอดจน การปฏิรูปการศึกษา เพื่อพัฒนาการศึกษาไทยให้มีคุณภาพ มีความเข้มแข็ง และสอดคล้องกับมาตรฐานสากล ตลอดจนสามารถผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้าน ความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่างๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงาน และการดำเนินชีวิตใน ศตวรรษที่ 21 ได้อย่างสง่างาม

2. คำถามการวิจัย

2.1 สภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของนานาชาติที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบันใน 2 ภูมิภาค ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และกลุ่ม ประเทศในยุโรป เป็นอย่างไร

2.2 สภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ของประเทศไทยในปัจจุบัน เป็นอย่างไร

2.3 หากพิจารณาแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบันใน 2 ภูมิภาค แล้ว แนวคิด

ในการดำเนินงาน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของประเทศไทยควรเป็นอย่างไร จึงจะสามารถนำไปสู่การพิจารณาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทาง และแนวนโยบายในเรื่องดังกล่าวต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความเข้าใจและทิศทางการดำเนินงานที่เหมาะสม

3. วัตถุประสงค์

3.1 ศึกษา วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของนานาชาติที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบันใน 2 ภูมิภาค ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศในยุโรป

3.2 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนนำเสนอตัวอย่างแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของประเทศไทย

4. คำจำกัดความในการวิจัย

ทักษะความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) หมายถึง ทักษะและความสามารถของแต่ละบุคคลให้ดำเนินธุรกิจของตนเอง ท้องถิ่น และระดับชาติ เมื่อบุคคลได้รับการส่งเสริมด้านทักษะการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น มีโอกาสในการฝึกฝนอย่างเสรี มีความมั่นใจ และดำเนินงานต่อไปได้

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) หมายถึง การจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สนับสนุนสามารถกำหนดเป็นกรอบการดำเนินงาน (Framework) ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ท้าทายมากขึ้น และทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ

วิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) หมายถึง ธุรกิจเกิดใหม่ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงด้วยแนวคิดที่แตกต่าง โดยใช้กระบวนการและนวัตกรรมที่ไม่เหมือนใคร สามารถทำซ้ำ (Repeatable) ขยายตลาด (Scalable) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และเติบโตอย่างก้าวกระโดด (Exponential Growth)

5. ขอบเขตการวิจัย

5.1 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ของนานาชาติที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบันใน 2 ภูมิภาค ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศในยุโรป กับสภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของประเทศไทย

5.2 การวิจัยครั้งนี้ศึกษาเฉพาะสภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ของนานาชาติที่มีการดำเนินการอยู่ในปัจจุบันใน 2 ภูมิภาค และประเทศไทย โดยศึกษาจากแนวคิดและแนวทางที่มีการดำเนินงานอยู่จริงมีการกำหนดหลักสูตรและการจัดกิจกรรม ที่เป็นรูปธรรมในระดับอุดมศึกษาเท่านั้น

6. วิธีดำเนินการวิจัย

ดำเนินการวิจัยตามวัตถุประสงค์โดยศึกษาเอกสารโดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากเอกสารรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และโครงการที่มีการดำเนินงานอยู่ในประเทศไทย อาทิ โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneur Creation : NEC) สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการยุคใหม่ (New Economy Academy) หรือสถาบัน NEA โครงการสนับสนุนหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator : UBI) นโยบายการสร้างผู้ประกอบการใหม่เชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม” (Startup) และหลักสูตรการศึกษาสาขาผู้ประกอบการในมหาวิทยาลัยทั้งภาครัฐและเอกชน อาทิ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น มหาวิทยาลัยรังสิต มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น สถาบันการศึกษาทางไกล กระทรวงศึกษาธิการ ที่มีการเปิดสอนในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และหลักสูตรระยะสั้นต่างๆ และรายงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง และโครงการที่มีการดำเนินงานอยู่ในต่างประเทศใน 2 กลุ่มประเทศ ได้แก่ สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศในยุโรป และศึกษาจากตำรา บทความ ในวารสาร และอินเทอร์เน็ต สัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึกจากผู้ทรงคุณวุฒิ และการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ผลการวิเคราะห์ผ่านการพิจารณาจากผู้ทรงคุณวุฒิ เรียบเรียงและจัดทำรายงานการวิจัยแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

7. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

7.1 เป็นการเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยต่อไป

7.2 เป็นฐานข้อมูลสำหรับการวิจัยในระยะต่อไป

บทที่ 2

วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

ในบทนี้เป็นการนำเสนอการทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 แนวคิดเรื่องทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาและแนวทางการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาในแต่ละยุค

ตอนที่ 2 แนวคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ตอนที่ 3 นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ตอนที่ 1 แนวคิดเรื่องทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาและแนวทางการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาในแต่ละยุค

การทำความเข้าใจทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาจะช่วยทำให้เข้าใจสภาพสังคมและแนวทางการพัฒนาคน ซึ่งส่งผลถึงแนวทางการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) หรือการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับการพัฒนาในแต่ละยุค ในรายงานวิจัย เรื่อง แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการนี้ จะนำเสนอทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยา ดังต่อไปนี้

1.1 ทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยา

(1) ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น (The Stages of Economic Growth Theory) ของ W.W. Rostow

Walt Whitman Rostow (1960) ได้นำเสนอทฤษฎีที่เน้นการพัฒนาระบบการผลิต การขยายตัว และการกระจายผลผลิต ในการทำให้ระบบเศรษฐกิจเจริญก้าวหน้า โดยศึกษาจากระบบเศรษฐกิจของยุโรปตะวันตกหลังการปฏิวัติอุตสาหกรรม โดยมีบทสรุปว่าการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจมีรูปแบบเป็นลำดับขั้น 5 ขั้นตอน ดังนี้

1.1) ระบบเศรษฐกิจสังคมแบบดั้งเดิม (Tradition Society) เป็นเศรษฐกิจของมนุษย์สังคมดั้งเดิมที่ผูกพันอยู่กับจารีตประเพณี มีการขยายตัวทางเศรษฐกิจน้อยมาก เพราะอาชีพหลักคือเกษตรกรรม ยังไม่มีเทคโนโลยีมาก ผลผลิตน้อย ครอบครัวเป็นหน่วยสังคมที่สำคัญที่สุด ทำหน้าที่ทั้งผู้ผลิตและผู้บริโภค

1.2) ขั้นเตรียมการพัฒนา (Precondition for Take-off) สังคมมีการติดต่อค้าขายกับภายนอกมากขึ้น เนื่องจากการคมนาคมสะดวกมากขึ้น สถาบันทางสังคมเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันอย่างชัดเจน การประกอบอาชีพเริ่มพัฒนาขึ้นทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ มีการขยายตัวเพื่อเพิ่มคุณภาพการผลิต เป็นการผลิตเพื่อส่งขายมากขึ้น นำเทคโนโลยีและวิธีการใหม่ๆ มาใช้อย่างแพร่หลาย และมีการสร้างทุนพื้นฐานอย่างกว้างขวาง

1.3) ขั้นเข้าสู่กระบวนการพัฒนา (Take-off Stage) เป็นขั้นที่มีการตื่นตัวด้านการลงทุนทุกสาขา ทั้งเกษตรกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การศึกษา โดยภาคอุตสาหกรรมจะได้รับความสนใจมาเป็นพิเศษ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โครงสร้าง

ทางสังคม การเมือง เศรษฐกิจมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เกิดสังคมเมืองและมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว

1.4) ขั้นทะยานเข้าสู่ภาวะของความอุดมสมบูรณ์ (Drive-to Maturity Stage) ขั้นนี้เป็นผลสืบเนื่องจากขั้นที่ 3 เมื่อเศรษฐกิจขยายตัว สมาชิกในสังคมมีความเป็นอยู่สะดวกสบายมากขึ้น มีเครื่องอำนวยความสะดวกมากขึ้น เกิดการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีต่างๆ ในการจัดสรรทรัพยากร แรงงานส่วนใหญ่เป็นแรงงานมีฝีมือ มีเครื่องทุนแรงเข้ามาใช้แทนแรงงานคน สถานภาพของคนในสังคมส่วนใหญ่อยู่ในช่วงที่ต้องการความก้าวหน้าในชีวิตสูงขึ้นกว่าเดิม

1.5) ขั้นอุดมสมบูรณ์ (Stage of High Mass Consumption) เป็นขั้นที่สมาชิกในสังคมมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้นมาก มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีคุณภาพสูงอำนวยความสะดวก วิธีชีวิตส่วนใหญ่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีสมัยใหม่ ประชาชนมีการบริโภคที่สมบูรณ์โดยทั่วหน้ากัน มีการจ้างงานเต็มที่ ประชาชนมีความรู้สึกมั่นคง ดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข (Gracia, 1985)

อย่างไรก็ดี ทฤษฎีนี้เป็นที่ยอมรับอย่างมากในระยะแรก แต่ต่อมาถูกโต้แย้งว่าไม่สามารถใช้อธิบายกับสังคมอื่นๆ นอกเหนือทวีปยุโรปได้ และในความเป็นจริง กระบวนการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของสังคมต่างๆ ในโลก ไม่อาจสามารถดำเนินไปตามทฤษฎีนี้ได้ทั้งหมด

(2) ทฤษฎีฝนหล่นจากฟ้า (Trickle Down Effect Theory)

ทฤษฎีนี้มีแนวความคิดว่า คนในสังคมนั้นมีหลายระดับชั้น แต่ละระดับมีความสามารถในการรับการพัฒนาได้ไม่เท่ากัน ในขณะที่ทรัพยากรในการพัฒนามีอยู่อย่างจำกัด หากนำทรัพยากรที่มีอยู่ทั้งหมดมาเฉลี่ยให้กับทุกคนในสังคมในจำนวนเท่าๆ กัน หรือจัดสรรให้เกิด

ผลประโยชน์ต่อทุกคนในปริมาณที่เท่ากันแล้ว ประโยชน์ที่เกิดขึ้นในสังคมก็จะไม่มากเท่าที่ควร เนื่องจากข้อจำกัดหลายประการ อาทิ งบประมาณ ทรัพยากร เทคโนโลยีและคุณภาพของประชากร ทั้งนี้ การพัฒนาเศรษฐกิจจึงต้องทำให้เกิดกับกลุ่มคนที่มีความพร้อมหรือได้เปรียบในสังคมก่อน เมื่อคนกลุ่มนี้สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่แล้ว ผลของการพัฒนาจะค่อยๆ กระจายมายังกลุ่มคนชั้นกลาง และคนยากจนในสังคมตามลำดับ

อย่างไรก็ดี ในปัจจุบัน ทฤษฎีนี้ได้รับการโต้แย้งว่ามีจุดอ่อนอย่างมาก เพราะโดยธรรมชาติแล้ว คนรวยหรือคนที่ได้เปรียบในสังคมแทบจะไม่ได้เป็นผู้ช่วยพัฒนาคนกลุ่มอื่นๆ ในสังคม แต่ยิ่งพัฒนาคนที่รวยอยู่แล้วให้รวยยิ่งขึ้น ส่วนคนจนก็จะยากจนยิ่งขึ้นเช่นกัน ดังตัวอย่างที่เกิดขึ้นในประเทศด้อยพัฒนาและประเทศกำลังพัฒนา อย่างไรก็ตาม ทฤษฎีดังกล่าวสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาในขั้นตอนของการดำเนินงาน ซึ่งต้องมีการเตรียมการหลายด้าน โดยการเตรียมความพร้อมให้กลุ่มคนที่พร้อมที่สุดในชุมชนก่อน อาทิ ผู้มีฐานะดี และกลุ่มผู้นำในชุมชน แล้วจึงไปสู่กลุ่มคนอื่นๆ แต่สิ่งที่นักพัฒนาชุมชนต้องระวังให้มากคือ อย่าให้เกิดการผูกขาดการพัฒนาเฉพาะกลุ่ม ต้องให้เกิดการกระจายของกระบวนการพัฒนาไปสู่คนทุกกลุ่มในสังคมให้เร็วที่สุด (สนธยา พลศรี, 2533)

(3) ทฤษฎีการกระจายรายได้ และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Redistribution with Economic Growth Theory)

ทฤษฎีนี้ไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีผ่นหล่นจากฟ้า เพราะเห็นว่าการสนับสนุนการพัฒนาในกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นคนชั้นสูงนั้น สามารถบรรลุผลได้อย่างรวดเร็วมั่นคง แน่นนอนกว่าการลงทุนให้เสมอภาคกับทุกคนในสังคม อันจะส่งผลทำให้ประเทศชาติมีรายได้เป็นกลุ่มก้อนที่ชัดเจน หากแต่เกิดปัญหาการกระจายรายได้ ทำให้คนจำนวนมากเดือดร้อน จึงต้อง

แก้โดยเพิ่มการกระจายรายได้เข้าควบคู่กับการระดมทุน โดยมีมาตรการต่างๆ อาทิ การให้ความสำคัญต่อสาขาต่างๆ ในการพัฒนาที่สำคัญ การให้ความสำคัญต่อการพัฒนาชนบทเพื่อยกระดับมาตรฐานความเป็นอยู่ของชาวชนบท โดยส่งเสริมให้มีความสามารถในการเพิ่มผลผลิต การให้ความสำคัญเป็นพิเศษต่อเทคนิคการผลิตที่ใช้แรงงานมากกว่าการใช้ทุนและเครื่องจักรขนาดใหญ่ การควบคุมประชากรให้มีจำนวนที่สามารถเพิ่มคุณภาพได้อย่างเต็มที่ การกำหนดกลุ่มประชากรที่ยากจนเพื่อหาแนวทางในการกระจายรายได้และการพัฒนาให้ตรงจุดหรือตรงประเด็น และการปรับปรุงเรื่องโอกาสให้กลุ่มคนยากจน เพื่อส่งเสริมการเข้าถึงบริการภาครัฐ โดยเฉพาะการศึกษา และการบริการด้านสาธารณสุข

(4) ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory)

เป็นทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ ที่ให้ความสำคัญต่อความทันสมัยในเชิงการผลิต การลงทุนด้วยเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง เช่น เครื่องจักรกลขนาดใหญ่ โรงงานขนาดใหญ่จำนวนมาก อัตราการขยายตัวอย่างอาคารทันสมัย ประชาชนมีเครื่องมืออำนวยความสะดวกและเทคโนโลยีเข้ามาเกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันมากมาย การพัฒนาที่นำไปสู่ภาวะทันสมัยจะต้องอาศัยกระบวนการอันก่อให้เกิดอุตสาหกรรม การขยายความเป็นเมือง การยกระดับความมีเหตุผลของประชาชน โดยเน้นการพัฒนาทางวัตถุเป็นสำคัญ โดยมีการกำหนดเป้าหมายในเชิงปริมาณที่ชัดเจนไว้ล่วงหน้า สามารถเห็นผลได้อย่างชัดเจน เช่น ในอีก 5 ปีข้างหน้า จะมีถนนเพิ่มขึ้นจำนวนกี่สาย โรงงานอุตสาหกรรมขนาดใหญ่เพิ่มขึ้นกี่โรง เป็นต้น ซึ่งโดยสภาพทางจิตวิทยาสังคม ความหิวหยา ความสะดวกสบายเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวใน 3 รูปแบบ คือ การเคลื่อนไหวทางกายภาพ การเคลื่อนไหวทางจิต เช่น ค่านิยม รสนิยม และการเคลื่อนไหว

ทางสังคม เช่น บุคคลที่มีการศึกษาสูง ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงาน มีความรู้มาก จะได้รับการยอมรับทางสังคมมากขึ้น เป็นต้น

ในการนี้ เมื่อคนในสังคมนั้นๆ มีการเคลื่อนไหวทั้ง 3 ประการไปพร้อมกันอย่างสอดคล้องเหมาะสม จะเรียกว่า ภาวะทันสมัย ที่สมบูรณ์ แต่หากมีการเคลื่อนไหวตัวใดตัวหนึ่งเร็วเกินไป อาจก่อให้เกิดปัญหาทางสังคมได้ ดังนั้น การพัฒนาตามแนวทางนี้ จึงเป็นการพัฒนาเพื่อให้สมาชิกในสังคมเกิดการเคลื่อนไหวทั้ง 3 ประการโดยมีการควบคุมให้ดำเนินไปอย่างสอดคล้องและสมดุล

(5) ทฤษฎีการด้อยพัฒนาและภาวะพึ่งพา (Under-development and Dependency Theory)

ทฤษฎีการด้อยพัฒนาและภาวะพึ่งพาเป็นทฤษฎี 2 แนวคิดที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยมีความเชื่อพื้นฐานว่าการด้อยพัฒนาเกิดขึ้นพร้อมกับการพัฒนา และการพัฒนาประเทศแบบนิยมของประเทศตะวันตก คือสาเหตุของการด้อยพัฒนาในประเทศโลกที่สาม ช่องว่างของการพัฒนาเกิดจากลัทธิล่าอาณานิคมและการถือเอาประโยชน์ของประเทศพัฒนาแล้วจากประเทศในโลกลที่สาม ทำให้ประเทศโลกที่สามอยู่ในลักษณะบริวาร อยู่ภายใต้ขอบข่ายของอำนาจทางการเมืองและเศรษฐกิจ เป็นแหล่งวัตถุดิบ ตลาดสินค้าอุตสาหกรรม แหล่งขยายตัวของการลงทุน ผลประโยชน์และรายได้ ตลอดจนจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์ให้กับประเทศทุนนิยมตะวันตก ซึ่งเรียกว่า ภาวะพึ่งพา (Dependence) ทั้งในด้านวัฒนธรรม สังคม เศรษฐกิจและการเมือง ไม่มีแนวทางการพัฒนาประเทศที่เป็นอิสระของตนเอง ต้องพึ่งพาประเทศทุนนิยมตะวันตก ทั้งด้านเทคโนโลยีทุนและสินค้าประเภททุน ความเชี่ยวชาญและตลาดการค้า และอื่นๆ ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ในเชิงเอารัดเอาเปรียบประเทศโลกที่สามอีกด้วย ทำให้

ประเทศโลกที่สามมีลักษณะด้อยพัฒนาและต้องพึ่งพาประเทศทุนนิยม ตะวันตกอย่างไม่มีวันสิ้นสุด

(6) แนวความคิดของการพัฒนาอีกรูปแบบหนึ่ง (The Concept of Another Development)

แนวความคิดนี้ยังไม่ได้เป็นทฤษฎี แต่เป็นแนวความคิดของนักทฤษฎีประเทศสวีเดนกลุ่ม Dag Hammars Jold Foundation รวบรวมจากทฤษฎีอื่นๆ แล้วนำมาปรับปรุงเป็นแนวความคิดของตนเอง และเผยแพร่ครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. 1975 โดยเปลี่ยนแนวความคิดจากการพัฒนาที่ยึดถือการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลักมาเป็นการยึดถือคน โดยถือว่า คนเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด การนำเอาศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ของคนออกมาใช้ในการพัฒนา ถือเป็นทั้งวิถีทาง (Means) และเป้าหมาย (End) ของการพัฒนา โดยแนวความคิดของการพัฒนาที่นักทฤษฎีกลุ่มนี้ยึดถือเป็นแนวทางในการพัฒนามี 5 ประการ คือ

- เน้นการพัฒนาในเรื่องความต้องการขั้นพื้นฐานของคน
- เป็นการพัฒนาจากการริเริ่มและดำเนินการจากภายใน
- เป็นการพัฒนาที่ยึดหลักการพึ่งตนเอง
- เป็นการพัฒนาที่สอดคล้องกับสภาพแวดล้อม
- เป็นการพัฒนาที่มีการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างให้มีการกระจายผลของการพัฒนาให้ทั่วถึง ทั้งระดับระหว่างประเทศ ระดับประเทศ ระดับท้องถิ่น และในสาขาการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและการเมือง

(7) ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs Theory)

นักคิดที่สำคัญของทฤษฎีนี้ได้แก่ John Galtung และ Paul Streeten โดย Galtung แบ่งความจำเป็นพื้นฐานของมนุษย์ไว้

4 ด้าน คือ ความมั่นคงปลอดภัย (Security Needs) สวัสดิภาพของชีวิต (Welfare Needs) เอกลักษณ์ (Identity) และเสรีภาพ (Freedom) โดยเฉพาะเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น ส่วน Streeten (1972) แบ่งความจำเป็นออกเป็น 2 ส่วน คือ ทางกายภาพ (วัตถุ) และทางจิตภาพ (ไม่ใช่วัตถุ)

ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐานนี้พัฒนามาจาก 3 แนวคิด ประกอบด้วย

7.1) การพัฒนาเพื่อการจ้างงาน (Employment Oriented Strategy) ขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) เน้นการใช้แรงงานเข้มข้นแทนการใช้ทุน โดยมีการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม

7.2) การกระจายรายได้ควบคู่กับการเจริญเติบโต (Redistribution with Growth) และธนาคารโลก (World Bank) เน้นแก้ไขปัญหาความยากจนโดยการกระจายรายได้ไปสู่กลุ่มเป้าหมายที่ยากจน

7.3) การพัฒนาอีกวิธีหนึ่ง (Another Development) ได้นำเสนอในที่ประชุมมูลนิธิ Dag Hammars Jold Foundation เรียกร้องให้ใช้ความจำเป็นพื้นฐานเป็นกลยุทธ์ในการพัฒนา

จากแนวคิดทั้ง 3 กลยุทธ์ที่สำคัญในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน ได้แก่ การลดอัตราความว่างงาน การเพิ่มผลผลิตให้ถึงระดับความต้องการพื้นฐาน การกระจายบริการสาธารณสุขภาคด้านสาธารณสุข การศึกษา แหล่งน้ำ บ้านเรือน สุขาภิบาลที่เพียงพอแก่ประเทศด้อยพัฒนา แนวคิดความจำเป็นขั้นพื้นฐานนี้ ยังไม่มีตัววัดแบบสากล เนื่องจากสภาพความแตกต่างของแต่ละสังคม รวมทั้งปัจจัยทาง

เศรษฐกิจ สังคม การเมืองที่แตกต่างกัน แต่ละประเทศจึงกำหนดเป้าหมาย ความจำเป็นขั้นพื้นฐานของตนเอง อย่างไรก็ตาม กลยุทธ์ที่ใช้ในการวางแผน จากระดับล่าง (Development from Below) หรือที่เรียกว่าล่างขึ้นบน (Bottom-up Approach) สำหรับประเทศไทย สำนักงานคณะกรรมการ พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ได้นำแนวคิดนี้มาปรับใช้ โดยกำหนด ตัวชี้วัดความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Minimum Needs Indicators) หรือ เรียกว่า จปฐ. และมีการเก็บข้อมูลครัวเรือนทั่วประเทศ โดยนำมาใช้ใน แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 เป็นต้นมา

(8) ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

ผลจากการใช้แนวทางการพัฒนาประเทศไปสู่ความทันสมัย ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงแก่สังคมไทยอย่างมากในทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็น ด้านเศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรม สังคมและสิ่งแวดล้อม อีกทั้ง กระบวนการของความเปลี่ยนแปลงมีความสลับซับซ้อนจนยากที่จะอธิบาย ในเชิงสาเหตุและผลลัพธ์ได้ เพราะการเปลี่ยนแปลงทั้งหมดต่างเป็นปัจจัย เชื่อมโยงซึ่งกันและกัน ผลของการพัฒนาในด้านบวก อาทิ การเพิ่มขึ้นของ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ความเจริญทางวัตถุ และสาธารณูปโภค ต่างๆ ระบบสื่อสารที่ทันสมัย หรือการขยายปริมาณและกระจายการศึกษา อย่างทั่วถึงมากขึ้น แต่ในขณะเดียวกันผลของการพัฒนาด้านบวกนี้ส่วนใหญ่ กระจายไปถึงคนในชนบทหรือผู้ด้อยโอกาสในสังคมน้อย ทำให้กระบวนการ เปลี่ยนแปลงของสังคมเกิดผลลบติดตามมา เช่น การขยายตัวของรัฐเข้าไป ในชนบท ได้ส่งผลให้ชนบทเกิดความอ่อนแอในหลายด้าน ทั้งการพึ่งพิง ตลาดและพ่อค้าคนกลาง ความเสื่อมโทรมของทรัพยากรธรรมชาติ ระบบ ความสัมพันธ์แบบเครือญาติและการรวมกลุ่มตามประเพณีเพื่อการจัดการ

ทรัพยากรที่เคยมีอยู่เดิมแตกสลายลง ภูมิความรู้ที่เคยใช้แก้ปัญหาและ
สั่งสมปรับเปลี่ยนกันมาถูกสั่นคลอนและเริ่มสูญหายไป

“เศรษฐกิจพอเพียง” เป็นปรัชญาที่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชฯ รัชกาลที่ 9 พระราชทานพระราชดำริชี้แนะ
แนวทางการดำเนินชีวิตแก่พสกนิกรชาวไทยมาโดยตลอด ตั้งแต่ก่อนเกิด
วิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจ และเมื่อภายหลังได้ทรงเน้นย้ำแนวทางการแก้ไข
เพื่อให้รอดพ้นและสามารถดำรงอยู่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืนภายใต้กระแส
โลกาภิวัตน์และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ซึ่งสิ่งสำคัญคือ ความพอเพียงใน
การดำรงชีวิต เป็นเงื่อนไขพื้นฐานที่ทำให้คนไทยสามารถพึ่งตนเองและ
ดำเนินชีวิตไปได้อย่างมีศักดิ์ศรีภายใต้อำนาจและความมีอิสระใน
การกำหนดชะตาชีวิตของตนเอง สามารถควบคุมและจัดการเพื่อให้ตนเอง
ได้รับการสนองตอบต่อความต้องการต่างๆ รวมทั้งความสามารถใน
การจัดการปัญหาต่างๆ ได้ด้วยตนเอง

ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เป็นปรัชญาชี้ถึงแนว
การดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว
ชุมชน และรัฐ ทั้งในการพัฒนาและบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทาง
สายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์
ประกอบด้วยคุณสมบัตี้ ดังนี้

(1) ความพอประมาณ หมายถึง ความพอดีที่ไม่น้อย
เกินไปและไม่มากเกินไป โดยไม่เบียดเบียนตนเองและผู้อื่น

(2) ความมีเหตุผล หมายถึง การตัดสินใจเกี่ยวกับระดับ
ความพอเพียง จะต้องเป็นไปอย่างมีเหตุผล โดยพิจารณาจากเหตุปัจจัยที่
เกี่ยวข้อง ตลอดจนคำนึงถึงผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้นจากการกระทำนั้นๆ
อย่างรอบคอบ

(3) ภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้ของสถานการณ์ต่างๆ ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต

โดยมีเงื่อนไขของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ดังนี้

(1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

(2) เงื่อนไขคุณธรรม ที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย มีความตระหนักในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์ สุจริต และมีความอดทน ความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต

(9) แนวคิดทางการตลาดของ ฟิลลิป คอตเลอร์ (Philip Kotler)

หัวใจทางการตลาดของ ฟิลลิป คอตเลอร์ ไม่ใช่ศาสตร์แห่งการขายสินค้าหรือบริการ แต่คือการได้รู้ว่าควรจะสร้างสินค้าหรือบริการอะไรสำหรับตลาดที่มุ่งหวัง การตลาดคือศาสตร์แห่งการศึกษาและเข้าใจความต้องการของลูกค้า แล้วจึงสร้างวิธีการที่จะทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ซึ่งในที่สุดจะทำให้เจ้าของธุรกิจสร้างผลกำไรที่ยั่งยืนให้กับองค์กรและผู้ถือหุ้น (Kotler, 1999) วิธีทางการตลาดไม่มี “สูตรสำเร็จตายตัว” ว่าจะต้องทำอะไรและทางออกของบริษัทแห่งหนึ่งก็อาจไม่ใช่คำตอบของบริษัทอีกแห่งหนึ่งเช่นกัน ดังนั้น นักการตลาดต้องพยายามเข้าใจถึงความจำเป็น และความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ผลลัพธ์ที่น่าเสนอสู่ตลาดจึงประสบความสำเร็จ หากมีการสร้างคุณค่าและ

ความพึงพอใจให้ผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมาย คอตเลอร์อธิบายว่า ปัญหาส่วนใหญ่คือรู้ว่าลูกค้าต้องการอะไร แต่ไม่รู้วิธีในการสร้างสินค้าให้ได้ตรงกับสิ่งที่ลูกค้าต้องการ จึงไม่เข้าใจว่าทำไมลูกค้าจึงไม่สนใจสินค้า จึงควรทำการตลาดแบบคิดนอกกรอบ เช่น วิธีคิดของผู้ผลิตตุ๊กตาบาร์บี้ ซึ่งเข้าใจธรรมชาติของมนุษย์จึงสามารถคิดสร้างตุ๊กตาบาร์บี้ที่เปลี่ยนเสื้อผ้าได้ตามสมัยตามวัฒนธรรมของแต่ละประเทศ ผู้ผลิตตุ๊กตาบาร์บี้จึงไม่เพียงผลิตตุ๊กตาเท่านั้น แต่กลายเป็นผู้ผลิตเสื้อผ้ารายใหญ่ในโลกอีกด้วย ในขณะที่การตลาดดั้งเดิมต้องการค้นหาความต้องการของลูกค้าและตอบสนองให้ได้ แต่ในอีกแง่มุมหนึ่ง เราสามารถตอบสนองต่อ “สังคมที่ยังไม่มีความต้องการ” ให้เกิดขึ้นได้เช่นกัน คือการสร้างความต้องการใหม่ๆ ขึ้นมา ตัวอย่างที่เห็นได้ชัดคือ อากิโกะ มอริตะ ผู้บริหารโซนี่กล่าวไว้ในหนังสือ Made in Japan ว่า “เราไม่ได้ตอบสนองต่อตลาดแต่เราสร้างตลาดขึ้นมา” ดังนั้น โซนี่จึงเป็นบริษัทรายแรกที่ผลิต กล้องวิดีโอ เครื่องบันทึกเสียง เครื่องปาล์มและเครื่องโทรสาร เป็นต้น (Kotler, 2003b, p.58) ด้วยเหตุนี้ หลักทางการตลาดควรมองไปข้างหน้าเพื่อค้นหาความต้องการที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคตโดยไม่ยึดติดอยู่เพียงความต้องการในปัจจุบันเท่านั้น แต่มีองค์ประกอบอื่นๆ อยู่ด้วยเสมอ

องค์ประกอบของแนวคิดทฤษฎีทางการตลาดโดยทั่วไปและเป็นที่ยอมรับ หรือการตลาดที่มุ่งขายสินค้าและบริการ ไม่จำเป็นต้องมุ่งไปทางทำกำไรเพียงอย่างเดียว องค์การใดๆ ที่ต้องเกี่ยวข้องกับสาธารณะต่างล้วนจำเป็นต้องใช้การตลาดเข้าช่วยทั้งนั้น จึงอาจกล่าวได้ว่า การตลาดสามารถนำไปใช้ในการเผยแพร่อะไรก็ได้ นับตั้งแต่สินค้าไปจนถึงความคิด ซึ่งเรียกว่า การตลาดเชิงสังคม (Social Marketing) เป็นการตลาดที่ไม่ได้มุ่งหวังกำไร แต่อยากปลูกฝังความคิดหรือพฤติกรรมบางอย่างที่เห็นว่าดี

ให้แก่ผู้อื่น ฟิลลิป คอตเลอร์ จึงได้นำเสนอคำนิยามการตลาดว่า เป็นมากกว่าการขายของหรือโปรโมชัน “Marketing is Everything” แต่การตลาดคือกลยุทธ์ ให้ลูกค้ามองเห็นคุณค่าความเป็นแบรนด์ วิธีการตลาดจึงมุ่งหวังเพื่อพัฒนาสังคม การก้าวสู่ยุค Marketing 3.0 การตลาดครบทุกมิติ การตลาดที่ต้องเข้าถึงจิตวิญญาณมนุษย์ ต่างจากทฤษฎีการตลาดมวลชน (Mass Market) หรือยุค 1.0 เน้นการขายสินค้า (Product Centric) การขายความเป็น Mass เพราะผลิตจำนวนมากจนเกิดความจำเป็นจึงต้องใช้การตลาดที่กระตุ้นการบริโภคหรือกระตุ้นกิเลสของคน ยุค 2.0 คือยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร (The Information Age) ต้องใช้การตลาดที่มุ่งเอาใจผู้บริโภคผู้รอบรู้ (Consumer Centric) ซึ่งกำลังจะเปลี่ยนผ่านเข้าสู่การตลาด 3.0 (Marketing 3.0) ที่เป็นการขับเคลื่อนธุรกิจด้วยค่านิยมที่จะต้องอาศัยการตลาดครบทุกมิติ ทั้งการตลาดเชิงอารมณ์ (Emotional Marketing) และการตลาดเพื่อเอาชนะจิตวิญญาณ (Human Spirit Marketing) ตอบสนองความต้องการครบองค์รวมของความเป็นมนุษย์ ให้เข้าถึงแนบแน่นใกล้ชิดแบรนด์ไปตลอดกาล นักการตลาดยุคใหม่จึงควรมีบทบาทที่ระดับผู้บริหารองค์กรไม่มองข้าม เพราะหมายถึงการกุมเข็มทิศวางกลยุทธ์สินค้าสู่การสร้างความยั่งยืนให้องค์กร ผู้บริโภคจะจงรักภักดีในแบรนด์ (Brand Royalty) แบรินด์นั้นจะโดนใจได้ต้องมาจากการกำหนดวิสัยทัศน์ (Vision) และพันธกิจ (Mission) ที่ยิ่งใหญ่ขององค์กรที่แตกต่างจากสินค้าทั่วไป ผู้บริโภคต้องไม่เพียงชื่นชอบตัวสินค้า แต่ต้องหลงไหลในปรัชญาธุรกิจที่เป็นตัวสร้างค่านิยมเต็มเต็มความเป็นมนุษย์ให้กับผู้บริโภค

1.2 แนวทางการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนา

จากแนวคิดเรื่องทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาและแนวทางการพัฒนาคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาในแต่ละยุค สามารถสรุปได้ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาและแนวทางการพัฒนาคน

ที่	ทฤษฎีการพัฒนา	แนวทางการพัฒนาคน
1	ทฤษฎีความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจตามลำดับขั้น (The Stages of Economic Growth Theory) ของ W.W. Rostow	พัฒนาคนตามลำดับขั้นการพัฒนา ให้ตอบสนองความต้องการแรงงานจากการทำงานในครัวเรือนสู่การทำงานในภาคเกษตรกรรม มีการเพิ่มทุนและพัฒนาระบบคมนาคม การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน เทคโนโลยี และเครื่องทุนแรง เพื่อช่วยในการทำงานและเพิ่มคุณภาพการผลิต จึงเน้นการพัฒนาคนให้สามารถใช้เครื่องทุนแรงอย่างมีประสิทธิภาพ จึงเน้นการพัฒนาคนให้สามารถทำงานและเพิ่มคุณภาพโดยภาคอุตสาหกรรม อุตสาหกรรม พาณิชยกรรม การศึกษา ในสังคมมีมาตรฐานการครองชีพสูงขึ้น มีเครื่องมือเครื่องใช้ที่มีคุณภาพสูง อำนวยความสะดวก มีเทคโนโลยีสมัยใหม่มาก ประชาชนมีการบริโภคที่สมบูรณ์โดยทั่วหน้า มีความรู้สึกมั่นคง และดำรงอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข
2	ทฤษฎีฝนหล่นจากฟ้า (Trickle Down Effect Theory)	พัฒนาคนตามระดับความสามารถในการรับการพัฒนา การพัฒนาเศรษฐกิจต้องเกิดขึ้นกับกลุ่มคนที่มีความพร้อมหรือได้เปรียบในสังคมก่อน เมื่อคนกลุ่มนี้สามารถพัฒนาได้อย่างเต็มที่แล้ว ผลของการพัฒนา ก็จะค่อยๆ กระจายลงมายังกลุ่มคนชั้นกลาง และคนยากจนในสังคมตามลำดับ ทั้งด้านงบประมาณ ทรัพยากร เทคโนโลยีและคุณภาพของประชากร

ตารางที่ 2.1 ทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาและแนวทางการพัฒนาคน

ที่	ทฤษฎีการพัฒนา	แนวทางการพัฒนาคน
3	ทฤษฎีการกระจายรายได้และการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Redistribution with Economic Growth Theory)	พัฒนาคนโดยเพิ่มการกระจายรายได้เข้าควบคู่กับการระดมทุนให้กับเกษตรกร ผู้ไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเอง ตลอดจนผู้ที่ขายแรงงานรับจ้างทางการเกษตร พัฒนาชนบทเพื่อเพิ่มผลผลิต ให้ความสำคัญกับการผลิตที่ใช้แรงงานมากกว่าการใช้ทุนและเครื่องจักรขนาดใหญ่ ระดมการสร้างงานฝีมือในรูปแบบต่างๆ ประหยัดการใช้ทุนและเงินตราจากต่างประเทศ การใช้เทคโนโลยีพื้นฐานที่เหมาะสม ควบคุมจำนวนประชากร และกำหนดกลุ่มประชากรที่ยากจน
4	ทฤษฎีภาวะทันสมัย (Modernization Theory)	เป็นการพัฒนาที่เน้นความทันสมัยในเชิงการผลิต การลงทุนที่ใช้เครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูง เช่น เครื่องจักรกลและโรงงานขนาดใหญ่ มีการขยายตัวของดีหรืออัตราการทันสมัย การพัฒนาจึงเน้นการพัฒนาคนในภาคอุตสาหกรรมและศักยภาพในการใช้เครื่องมือและเทคโนโลยี เพื่อเพิ่มผลผลิต เน้นการให้การศึกษาที่สูงขึ้น สร้างให้คนมีรายได้สูงขึ้นเพื่อขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจในภาพรวม

ตารางที่ 2.1 ทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาและแนวทางการพัฒนาคน

ที่	ทฤษฎีการพัฒนา	แนวทางการพัฒนาคน
5	ทฤษฎีการด้อยพัฒนาและภาวะพึ่งพา (Underdevelopment and Dependency Theory)	เชื่อว่าการพัฒนาประเทศแบบนิยมของตะวันตก ซึ่งเกิดจากลัทธิล่าอาณานิคมและการถืออาณานิคมของตะวันตก เป็นแหล่งวัตถุดิบ ตลาดสินค้าในโลกที่สาม ให้อยู่ในลักษณะบริวาร เป็นแหล่งวัตถุดิบ ผลประโยชน์และรายได้อุตสาหกรรม แหล่งขยายตัวของการลงทุน ผลประโยชน์และรายได้ตลอดจนจุดสำคัญทางยุทธศาสตร์โดยไม่แน่วทางการพัฒนาประเทศที่เป็นอิสระ ต้องพึ่งพาจนเกิดความเคยชิน ทำให้ไม่เน้นการพัฒนาคนแต่จะส่งเสริมการพัฒนาแบบมีผลประโยชน์แอบแฝง เช่น ซื้อวัตถุดิบราคาถูก แต่ต้องซื้อสินค้าอุตสาหกรรมในราคาแพง และการถ่ายโอนรายได้ในรูปของบริษัทยักษ์ชาติ เป็นต้น
6	แนวความคิดของการพัฒนาอีกรูปแบบหนึ่ง (The Concept of Another Development)	เปลี่ยนแนวความคิดจากการพัฒนาที่ยึดถือการขยายตัวทางเศรษฐกิจเป็นหลักมาเป็นการยึดถือคน โดยถือว่าการเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุด การที่นำเอาศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ของคนออกมาใช้ในการพัฒนาถือเป็นทั้งวิถีทาง (Means) และเป้าหมาย (End) ของการพัฒนา

ตารางที่ 2.1 ทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาและแนวทางการพัฒนาคน

ที่	ทฤษฎีการพัฒนา	แนวทางการพัฒนาคน
7	ทฤษฎีความจำเป็นพื้นฐาน (Basic Needs Theory)	เน้นการพัฒนาคนโดยใช้ความจำเป็นพื้นฐานเป็นกลยุทธในการพัฒนา 4 ด้าน ได้แก่ ความมั่นคงปลอดภัย (Security Needs) เสรีภาพของชีวิต (Welfare Needs) เอกลัตยชน (Identity) และเสรีภาพ (Freedom) โดยเฉพาะเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น กลยุทธ์ที่สำคัญในการตอบสนองความต้องการพื้นฐานของประชาชน ได้แก่ การลดอัตราการว่างงาน การเพิ่มผลผลิตให้ถึงระดับความต้องการพื้นฐาน การกระจายบริการสาธารณสุขภาคด้านสาธารณสุข การศึกษา ฯลฯ
8	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง	พัฒนาคนให้มีความพอประมาณ มีการผลิตและการบริโภคที่อยู่ในระดับพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน หมายถึง การเตรียมตัวให้พร้อมรับผลกระทบและการเปลี่ยนแปลงด้านต่างๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยคำนึงถึงความเป็นไปได้อันหลากหลายของการดำเนินชีวิตที่คาดว่าจะเกิดขึ้นในอนาคต โดยมีเงื่อนไข ของการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่างๆ ให้อยู่ในระดับพอเพียง 2 ประการ ได้แก่ (1) เงื่อนไขความรู้ ประกอบด้วย ความรอบรู้เกี่ยวกับวิชาการต่างๆ ที่เกี่ยวข้องรอบด้าน ความรอบคอบที่จะนำความรู้เหล่านั้นมาพิจารณาให้เชื่อมโยงกัน เพื่อประกอบการวางแผนและความระมัดระวังในการปฏิบัติ

ตารางที่ 2.1 ทฤษฎีการพัฒนาทางสังคมวิทยาและแนวทางการพัฒนาคน

ที่	ทฤษฎีการพัฒนา	แนวทางการพัฒนาคน
8	ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (ต่อ)	(2) เจื่อนใจคุณธรรมที่จะต้องเสริมสร้าง ประกอบด้วย ทัศนคติที่ถูกต้องในคุณธรรม มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความอดทน มีความเพียร ใช้สติปัญญาในการดำเนินชีวิต
9	แนวคิดทางการตลาดของฟิลิป คอตเลอร์	พัฒนาคนให้สอดคล้องกับกลยุทธ์ทางการตลาดโดยสร้างทฤษฎีการตลาดเพื่อสังคม (Social Marketing) ในยุค Marketing 1.0 ใช้ทฤษฎีการตลาดมวลชน (Mass Market) ที่เป็นการตลาดที่กระตุ้นการบริโภค หรือกระตุ้นกิเลสของคน ยุค Marketing 2.0 ยุคแห่งข้อมูลข่าวสาร (The Information Age) ต้องใช้การตลาดที่มุ่งเอาใจผู้บริโภค ผู้รอบรู้ (Consumer Centric) และในยุค Marketing 3.0 เป็นการตลาดที่ครบทุกมิติ การตลาดที่ต้องเข้าถึงจิตวิญญาณมนุษย์ ขับเคลื่อนธุรกิจด้วยค่านิยม ทำให้ต้องใช้การตลาดเชิงอารมณ์ (Emotional Marketing) และการตลาดเพื่อเอาชนะจิตวิญญาณ (Human Spirit Marketing) ตอบสนองความต้องการการครองชีพของความเป็นมนุษย์ และกระตุ้นให้เกิดความภักดีต่อแบรนด์

ตอนที่ 2 แนวความคิดเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ทักษะการเรียนรู้แห่งศตวรรษที่ 21 ที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตคือ ความรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Literacy) ที่จะทำให้อุณหภูมิชีวิตคนดีขึ้น และสามารถสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจได้

2.1 ความหมายของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ปัจจุบันได้มีการกล่าวถึงการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการอย่างกว้างขวาง และมีการให้นิยามไว้แตกต่างกันดังนี้

ราชินีราเนียแห่ง Hashemite Kingdom of Jordan กล่าวในการประชุม Global Education Initiative private meeting ที่เมืองดาวอส ในปี ค.ศ. 2007 ว่า สังคมกำลังเผชิญหน้ากับความต้องการที่จะส่งเสริมให้คน “ฝึกฝนที่จะเชื่อในสิ่งที่ไม่น่าเชื่อ ใช้จินตนาการ กล้าและก้าวสู่ความเป็นผู้ประกอบการภายในตนเอง” (WEF, 2009)

ต่อมาคณะกรรมาธิการยุโรป (European Commission) ได้มีการจัดตั้งคณะทำงานเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ ขึ้นมาตั้งแต่ปี ค.ศ. 2011 จากฐานความคิดที่ว่ายุโรปต้องการผู้ที่มีทักษะความเป็นผู้ประกอบการมากขึ้นเพื่อรับมือกับวิกฤติเศรษฐกิจและการไม่มีงานทำของเยาวชนที่นับวันจะมีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ การศึกษาและฝึกอบรมเป็นกลไกสำคัญที่จะให้ความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่จำเป็นต่อการพัฒนาและหล่อหลอมความเป็นผู้ประกอบการได้ “ยุโรปต้องการพลเมืองที่มีความสร้างสรรค์ รับผิดชอบต่อสังคม สามารถมองเห็นโอกาส เข้าใจและกล้าเสี่ยง และสามารถทำงานเป็นทีมและแก้ปัญหาได้ เหล่านี้ไม่เพียงแต่จะกระตุ้นธุรกิจ startup และเพิ่มจำนวนคนทำงานที่เป็นผู้ประกอบการ

แต่ลูกจ้างที่มีความเป็นผู้ประกอบการยังสามารถช่วยยกระดับธุรกิจ ผลิตผล เพิ่มการปรับตัวและทำให้มั่นใจว่าจะสามารถมองเห็นโอกาสทางธุรกิจได้” จากคำกล่าวของคณะกรรมการการยุโรป จะเห็นได้ว่า “ทักษะความเป็นผู้ประกอบการ” ไม่ได้เพียงแต่มีความสำคัญต่อผู้ประกอบการที่สร้างธุรกิจของตนเองเท่านั้น หากแต่เป็นทักษะที่เป็นที่ต้องการของบริษัท ธุรกิจ อุตสาหกรรมต่างๆ เช่นกัน ในประเทศฝั่งยุโรปจึงแตกคำออกเป็น Entrepreneurship และ Intrapreneurship ซึ่งก็คือ ทักษะความเป็นผู้ประกอบการสำหรับผู้สร้างธุรกิจของตนเอง และทักษะความเป็นผู้ประกอบการสำหรับผู้ที่ทำงานบริษัทอยู่แล้ว ตามลำดับ

ในขณะที่หลายฝ่ายต่างเห็นพ้องกันว่า การที่จะสามารถรับมือและยกระดับสภาพเศรษฐกิจและสังคมในโลกปัจจุบันได้ ทักษะความเป็นผู้ประกอบการมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อบุคคล โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ที่จะเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจต่อไป จึงเกิดการถกเถียงกันมากกว่า ทักษะความเป็นผู้ประกอบการสามารถสอนหรือถ่ายทอดให้กันได้หรือไม่

“ผู้ประกอบการไม่ได้มีติดตัวมาแต่เกิด แต่การกลายเป็นผู้ประกอบการนั้นต้องผ่านประสบการณ์ชีวิตมากมาย” – อัลเบิร์ต แชนปีโร, Ohio State University

“การเป็นผู้ประกอบการสามารถสอนหรือเรียนรู้ด้วย แต่การดูแลความเป็นผู้ประกอบการให้คงอยู่นั้นจะต้องอาศัยระบบการศึกษา การสอน หลักสูตร และกิจกรรมและการบริการด้านการศึกษาอื่นๆ ที่เหมาะสมด้วย”- UNESCOBKK, Website

เมื่อทักษะความเป็นผู้ประกอบการสามารถสอนหรือถ่ายทอดกันได้ การจัดการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการจึงเกิดขึ้นและ

มีความสำคัญเป็นอย่างมาก หากกล่าวถึงการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) จะพบอีกคำหนึ่งที่มีความหมายคล้ายกัน คือ การศึกษาสำหรับผู้ประกอบการ (Enterprise Education) ซึ่งใช้เฉพาะในสหราชอาณาจักรเท่านั้น โดยการศึกษาสำหรับผู้ประกอบการ (Enterprise Education) เป็นการศึกษาทั่วไปเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลิกภาพ แนวคิด ทักษะและความสามารถในการทำธุรกิจ ในขณะที่การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) จะเน้นบริบทเฉพาะการจัดตั้งธุรกิจและการเป็นผู้ประกอบการ (Self-employed) (QAA, 2012; Mahieu, 2006 อ้างถึงใน OECD, 2015) ซึ่งจะคล้ายคลึงกับคำนิยามของสหรัฐอเมริกา สหภาพยุโรป และองค์การระหว่างประเทศอื่นๆ อาทิ องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) องค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) องค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและพัฒนา (Organization for Economic Co-operation and Development: OECD) และธนาคารโลก (World Bank) ดังนี้

1. คู่มือการวิจัยในการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Handbook of Research in Entrepreneurship Education) ได้ให้ความหมายของการศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการไว้ว่า “การศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ เป็นกระบวนการจัดการให้ผู้เรียนได้รู้และเข้าใจแนวความคิดและทักษะที่จำเป็นต่อการมองหาและรับรู้ถึงโอกาสทางธุรกิจและความมั่นใจที่จะใช้ประโยชน์จากโอกาสนั้นๆ” (McIntyre and Roche, 1999; Verheul et al., 2002 อ้างถึงใน Fayolle, A. 2007: 172)

2. องค์การแรงงานระหว่างประเทศ (International Labour Organization: ILO) และองค์การการศึกษา วิทยาศาสตร์และวัฒนธรรม แห่งสหประชาชาติ (United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization: UNESCO) ได้ให้ความหมายของการศึกษาเพื่อ ความเป็นผู้ประกอบการไว้ในรายงาน Towards an Entrepreneurial Culture for the Twenty-First Century (ILO and UNESCO, 2006) ว่า การศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการ เป็นการเรียนรู้ผ่านประสบการณ์ ที่จะทำให้ผู้เรียนรู้วิธีการเข้าถึงและใช้โอกาสที่ได้รับ โปรแกรมการศึกษา จะยกระดับความตระหนักถึงผลทางสังคมต่อธุรกิจ และความเคารพต่อ ปฏิสัมพันธ์ของธุรกิจกับสังคม ซึ่งสหภาพยุโรปเห็นพ้องไปในทางเดียวกัน และเสริมด้วยว่า การศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการสามารถบูรณาการ เข้ากับการศึกษาทั่วไปได้หลากหลายวิธี อาทิ วิธีการบูรณาการหลักสูตร หรือแยกหลักสูตรกับวิชาที่มีอยู่เดิมก็ได้ (Eurydice, 2012)

3. การเป็นผู้ประกอบการไม่ได้หมายความว่าเพียงแค่การรู้จัก เริ่มต้นธุรกิจร้านค้าขนาดเล็กเท่านั้น หากแต่ความเป็นผู้ประกอบการ เป็นการพัฒนาและปลูกฝังจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการ (entrepreneurial spirit) อาทิ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม ความขี้สงสัย การคิดนอกกรอบ การปรับตัว ความมั่งคั่งทางทรัพยากร ความกล้าเสี่ยง เป็นต้น โดยไม่คำนึงถึงวิชาชีพหรือเส้นทางอาชีพที่เลือก เดิน (UNESCO BKK, Website)

4. การศึกษาเพื่อความเป็นผู้ประกอบการเป็นมากกว่าการเตรียม ความพร้อมสำหรับการดำเนินธุรกิจ แต่เกี่ยวกับการพัฒนาทัศนคติ ทักษะ และความรู้ความเป็นผู้ประกอบการที่สามารถทำให้ผู้เรียน “เปลี่ยนความคิด ให้เป็นการกระทำ” (Turn ideas into action) (European Union, 2014)

5. OECD (2008) นิยามความเป็นผู้ประกอบการว่าเป็น “การแสวงหาโอกาสที่เหนือไปกว่าทรัพยากรที่ควบคุมอยู่” (Stevenson, 1983, 1985; Stevenson and Jarillo, 1991 อ้างถึงใน OECD, 2008)

โดยสรุป การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) นั่นคือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ทุกระดับการศึกษา ที่มีมาตรฐานและตัวชี้วัดที่สนับสนุนสามารถกำหนดเป็นกรอบการดำเนินงาน (Framework) ที่ช่วยให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ท้าทายมากขึ้น และทราบถึงความก้าวหน้าของตนเอง สร้างประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อพัฒนาและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จ

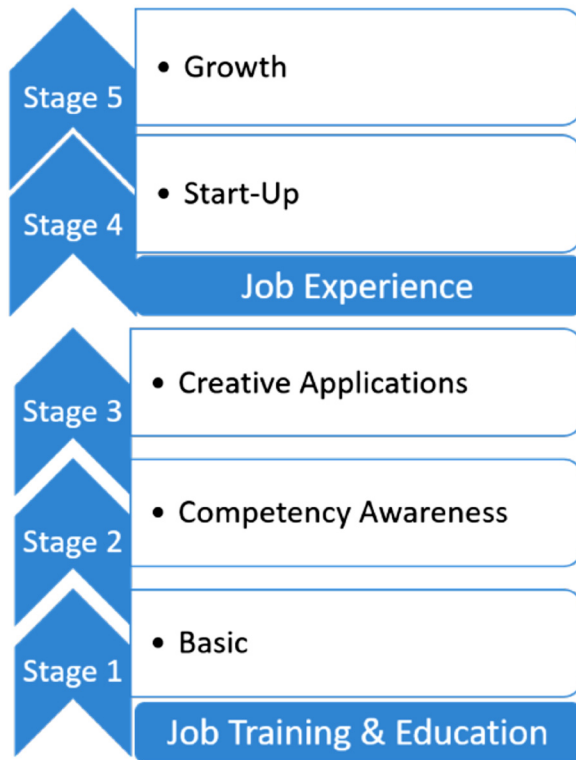
2.2 กรอบการดำเนินงานที่ผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ความรู้พื้นฐานด้านการเงิน เศรษฐกิจ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economic, Business and Entrepreneurial Literacy) เป็นสิ่งจำเป็นยิ่งในยุคศตวรรษที่ 21 โดยผู้เรียนจะต้อง (1) รู้วิธีการที่เหมาะสมสำหรับการสร้างตัวเลือกเชิงเศรษฐศาสตร์/เศรษฐกิจ (2) เข้าใจบทบาทในเชิงเศรษฐศาสตร์ที่มีต่อสังคม และ (3) ใช้ทักษะการเป็นผู้ประกอบการในการยกระดับและเพิ่มประสิทธิภาพด้านอาชีพ

ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) คือ กุญแจความสำเร็จในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มูลค่าทางเศรษฐกิจและการสร้างงานส่วนใหญ่จะถูกสร้างสรรค์โดยธุรกิจขนาดเล็ก ที่เกิดจากแนวคิดและทักษะความเป็นผู้ประกอบการของแต่ละบุคคล ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างธุรกิจขนาดใหญ่ เมื่อบุคคลได้รับการส่งเสริมทักษะความเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น มีโอกาสในการฝึกฝนอย่างเสรี มีความมั่นใจ และดำเนินงานต่อไป

ได้จากประสบการณ์ของนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ นักเศรษฐศาสตร์ และนักวิชาการเชื่อว่า วัฒนธรรมของความเป็นผู้ประกอบการจะเป็น การส่งเสริมความสามารถของแต่ละบุคคลให้ดำเนินธุรกิจของตัวเอง ท้องถิ่นและระดับชาติ ซึ่งนักการศึกษาต้องเตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชน และประชาชนให้สามารถอยู่ในยุคของเศรษฐกิจผู้ประกอบการได้

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ สามารถวางกรอบการดำเนินงานที่ผู้สอนสามารถนำไปเป็นแนวทางการจัดการเรียนการสอนได้เป็น 5 ระดับ ได้แก่ 1) พื้นฐาน 2) การสร้างความตระหนัก ด้านสมรรถนะ 3) การสร้างสรรค์โปรแกรมช่วยเหลือ 4) การเริ่มต้น และ 5) การเติบโต โดยมีรายละเอียดในระดับต่างๆ ดังนี้

แผนภาพที่ 2.1 กรอบการดำเนินงาน (Framework)
ที่ผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการจัดการศึกษา
เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ขั้นที่ 1 พื้นฐาน (Basics)

ในระดับขั้นประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น หรือมัธยมศึกษาตอนปลาย ผู้เรียนควรได้รับประสบการณ์ที่หลากหลายในการเป็นเจ้าของธุรกิจของตนเอง ขั้นแรกสุดควรให้ความสำคัญในการสร้างความเข้าใจขั้นพื้นฐานเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจ โอกาสในสายงาน และทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในเรื่องเศรษฐกิจตลาดเสรี สิ่งสำคัญคือ แรงจูงใจในการเรียนรู้และความรู้สึกในเรื่องโอกาสของบุคคลซึ่งถือเป็นผลลัพธ์ที่สำคัญที่แสดงให้เห็นถึงรูปแบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ขั้นที่ 2 การสร้างความตระหนัkd้านสมรรถนะ (Competency Awareness)

ผู้เรียนต้องฝึกเจรจาในภาษาธุรกิจ และสามารถเห็นถึงปัญหาในมุมมองของเจ้าของธุรกิจ ในขั้นนี้ต้องฝึกฝนด้านเทคนิค ค้นหาศักยภาพในสิ่งที่ต้องให้ความสำคัญ คือ การจัดรายวิชา เพื่อเรียนรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ ยกตัวอย่างเช่น ฝึกการทำ Cash Flow ในวิชาคณิตศาสตร์ หรือการสาธิตการขายในวิชาการสื่อสาร

ขั้นที่ 3 การสร้างสรรค์โปรแกรมช่วยเหลือ (Creative Applications)

เรียนรู้เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Competencies) ซึ่งในขั้นนี้ผู้เรียนต้องค้นหาธุรกิจ แนวคิดที่หลากหลายในการวางแผนธุรกิจของตนเอง มีธุรกิจจำนวนไม่น้อยที่สามารถเริ่มต้นขึ้นและดำเนินกิจการไปได้ในช่วงเวลาหนึ่ง และประสบปัญหาในภายหลัง ดังนั้นนอกจากการเรียนการสอนในเชิงวิชาการแล้ว ในขั้นนี้ยังคาดหวังการทำกิจกรรมอื่นๆ และการเข้าร่วมสัมมนา นอกเวลาเพื่อเป็นเครื่องมือเพื่อช่วยในการดำเนินธุรกิจอีกด้วย

นักเรียนสามารถใช้เวลาในการสำรวจความคิดทางธุรกิจและความหลากหลายของวิธีการในการวางแผนธุรกิจ แม้ว่ายังคงเป็นเพียงประสบการณ์การศึกษา นักเรียนจะต้องได้รับความลึกและความกว้างของความรู้มากกว่าที่พวกเขาอาจจะมีจากขั้นตอนก่อนหน้านี้ ขั้นตอนนี้จะช่วยกระตุ้นให้นักเรียนที่จะสร้างความคิดทางธุรกิจที่ไม่ซ้ำกัน และดำเนินการขั้นตอนการตัดสินใจผ่านแผนธุรกิจที่สมบูรณ์ โปรแกรมที่ดีที่สุดที่จะช่วยให้นักเรียนได้สัมผัสจริงการดำเนินงานของธุรกิจได้เป็นอย่างดี ขั้นตอนนี้อาจจะเกิดขึ้นในโรงเรียนอาชีวศึกษาและโปรแกรมทางเทคนิควิทยาลัยสองปีที่มีหลักสูตรพิเศษและ/หรือโปรแกรมระดับอนุปริญญาและบางวิทยาลัยและมหาวิทยาลัย ผลการเรียนรู้อาจนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการและพัฒนากระบวนการในการดำเนินธุรกิจต่อไปได้

ขั้นที่ 4 การเริ่มต้น (Startup)

หลังจากผู้ใหญ่ได้รับประสบการณ์ในการทำงานและ/หรือการศึกษา จำนวนน้อยยังคงต้องการความช่วยเหลือในการรวบรวมความคิดทางธุรกิจ โปรแกรมการศึกษาชุมชนมุ่งเน้นไปที่ความช่วยเหลือเริ่มต้นธุรกิจในหลายอาชีพ และหลายเทคนิค มุ่งจัดในรูปแบบของโครงการความช่วยเหลือ วิทยาลัยชุมชนวิทยาลัย 4 ปี และมหาวิทยาลัยในสหรัฐอเมริกาหน่วยงานบริหารธุรกิจขนาดเล็ก (The U.S. Small Business Administration) ร่วมเป็นสปอนเซอร์ในการฝึกอบรมหลายๆ โปรแกรมข้างต้น

ขั้นที่ 5 การเติบโต (Growth)

บ่อยครั้งที่เจ้าของธุรกิจไม่ได้ขอความช่วยเหลือจนเกือบจะสายเกินไป ชุดของการสัมมนาอย่างต่อเนื่องหรือกลุ่มสนับสนุนสามารถให้ความช่วยเหลือผู้ประกอบการในส่วนของการตระหนักถึงปัญหาที่อาจ

เกิดขึ้นและมีวิธีการจัดการอย่างทั่วถึงและทันเวลา วิทยาลัยชุมชนจำนวนมาก และโปรแกรมการศึกษาที่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยมีการจัดสัมมนา และจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการเพื่อชุมชนธุรกิจอย่างต่อเนื่อง โดยตระหนักดีว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจที่ดีที่สุดคือการช่วยให้ธุรกิจที่มีอยู่ของชุมชนที่เติบโตและประสบความสำเร็จ

การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการแต่ละขั้นตอนดังได้กล่าวไปแล้ว ควรมุ่งเน้นผลลัพธ์ที่คาดหวังและการแสวงหาหุ้นส่วนความร่วมมือกับนักการศึกษาในระดับอื่นๆ และรวมถึงกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต จัดให้มีพื้นที่สำหรับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในระบบการศึกษา

ตอนที่ 3 นโยบายรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

3.1 นโยบายของรัฐบาลเกี่ยวกับการศึกษาและการประกอบอาชีพ

นโยบายรัฐบาล (พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา) ที่แถลงต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ วันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 มีเรื่องต่างๆ จำแนกเป็น 11 ด้าน ซึ่งมีนโยบายสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและการประกอบอาชีพ 5 ด้าน โดยแต่ละด้านมีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

(1) การศึกษาและเรียนรู้ การทะนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม

- จัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ โดยให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบและการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน

เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้ พัฒนานได้เต็มตาม ศักยภาพ ประกอบอาชีพและดำรงชีวิตได้โดยมีความใฝ่รู้และทักษะที่เหมาะสม เป็นคนดีมีคุณธรรม สร้างเสริมคุณภาพการเรียนรู้ โดยเน้น การเรียนรู้เพื่อสร้างสัมมาชีพในพื้นที่ ลดความเหลื่อมล้ำ และพัฒนากำลัง คนให้เป็นที่ต้องการเหมาะสมกับพื้นที่ ทั้งในด้านการเกษตร อุตสาหกรรม และธุรกิจบริการ

- พัฒนาคนทุกช่วงวัยโดยส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อให้สามารถมีความรู้ และทักษะใหม่ที่สามารถประกอบอาชีพได้หลากหลาย ตามแนวโน้มการจ้างงานในอนาคต ปรับกระบวนการเรียนรู้และหลักสูตร ให้เชื่อมโยงกับภูมิสังคม โดยบูรณาการความรู้และคุณธรรม เข้าด้วยกัน เพื่อให้เอื้อต่อการพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้านความรู้ ทักษะ การใฝ่เรียนรู้ การแก้ปัญหา

(2) การเพิ่มศักยภาพทางเศรษฐกิจของประเทศ

- เพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมให้เข้มแข็ง สามารถแข่งขันได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการเพิ่มองค์ความรู้ในการปรับปรุงประสิทธิภาพของกระบวนการ ผลิต ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์และพัฒนาระบบบริหารจัดการภายในองค์กร ปรับโครงสร้างกลไกการสนับสนุนและการขับเคลื่อนวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อมให้เป็นระบบและมีเอกภาพที่ชัดเจนทั้งในด้านการเข้าถึง แหล่งเงินทุนและบริการทางการเงินและการลงทุนสำหรับวิสาหกิจขนาด กลางและขนาดย่อม การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการ การตลาด และ โอกาสในการลงทุนในต่างประเทศ

(3) การส่งเสริมบทบาทและการใช้โอกาสในประชาคมอาเซียน

- พัฒนาศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการไทยทุกระดับ โดยสอดคล้องกับข้อตกลงในการเคลื่อนย้ายในด้านสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมือ และปัจจัยการผลิตต่างๆ ที่เปิดเสรีมากขึ้น โดยเฉพาะกลุ่มวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมของไทยให้สามารถแข่งขันได้ รวมทั้งสามารถดำเนินธุรกิจร่วมกับผู้ประกอบการในประเทศสมาชิกอาเซียนเพื่อนำไปสู่ความเชื่อมโยงกับห่วงโซ่อุปทานตลาดโลกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งฐานการผลิตสินค้าหลายชนิดและธุรกิจเกี่ยวเนื่องที่ประเทศไทยได้เข้าไปลงทุนขยายฐานการผลิตในประเทศอื่นในอาเซียนมาเป็นเวลานานแล้ว ตลอดจนกลุ่มการผลิตที่ผู้ประกอบการของไทยเตรียมที่จะขยายฐานการผลิตเพิ่มเติมอีกหลายชนิด ซึ่งช่วยให้ประเทศไทยมีฐานการผลิตสินค้าคุณภาพหลากหลาย เพื่อขายในตลาดต่างๆ ได้มากขึ้น ทั้งในอาเซียนและในตลาดโลก และเป็นการช่วยเหลือประเทศเพื่อนบ้านในกระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรม

(4) การพัฒนาและส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีการวิจัยและพัฒนา และนวัตกรรม

- เร่งเสริมสร้างสังคมนวัตกรรม โดยส่งเสริมระบบการเรียนการสอนที่เชื่อมโยงระหว่างวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ การผลิตกำลังคนในสาขาที่ขาดแคลน การเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้กับการทำงาน การให้บุคลากรด้านการวิจัยของภาครัฐสามารถไปทำงานในภาคเอกชน และการให้อุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อมมีช่องทางได้เทคโนโลยี โดยความร่วมมือจากหน่วยงานและสถานศึกษาภาครัฐ (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2557)

นอกจากนโยบายดังกล่าว ยุทธศาสตร์สำคัญในการบริหารประเทศ ภายใต้การนำของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา เน้นในเรื่องการพัฒนาสู่ “ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน” ด้วยการสร้าง “ความเข้มแข็งจากภายใน” ขับเคลื่อนตามแนวคิด “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” ผ่านกลไก “ประชารัฐ” ซึ่งภารกิจประการสำคัญของรัฐบาลชุดนี้ก็คือ การขับเคลื่อนการปฏิรูปด้านต่างๆ เพื่อปรับแก้ จัดระบบ ปรับทิศทาง และสร้างหนทางพัฒนาประเทศให้เจริญให้สามารถรับมือกับโอกาสและภัยคุกคามรูปแบบใหม่ในศตวรรษที่ 21

3.2 ประเทศไทย 4.0

(1) แนวคิดเกี่ยวกับไทยแลนด์ 4.0

หลายประเทศได้กำหนดโมเดลเศรษฐกิจรูปแบบใหม่เพื่อสร้างความมั่งคั่งในศตวรรษที่ 21 เช่น สหรัฐอเมริกากล่าวถึง A Nation of Makers อังกฤษกำลังผลักดัน Design of Innovation ขณะที่จีนได้ประกาศ Made in China 2025 ส่วนอินเดียก็กำลังขับเคลื่อน Made in India หรืออย่างเกาหลีใต้ก็วางโมเดลเศรษฐกิจเป็น Creative Economy เป็นต้น

สำหรับประเทศไทยปัจจุบันยังติดอยู่ใน “กับดักประเทศรายได้ปานกลาง” จะเห็นได้จากในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ในช่วงระยะแรก (พ.ศ. 2500-2536) เศรษฐกิจไทยมีการเจริญเติบโตอย่างต่อเนื่องอยู่ที่ร้อยละ 7-8 ต่อปี แต่ในระยะถัดมา (พ.ศ. 2537 – ปัจจุบัน) เศรษฐกิจไทยมีการเติบโตในระดับเพียงร้อยละ 3-4 ต่อปีเท่านั้น ดังนั้นประเทศไทยจึงมีทางเลือกอยู่ 2 ทางเลือก คือ หากปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจสำเร็จ ประเทศไทยจะกลายเป็น “ประเทศที่มีรายได้สูง” แต่หากทำไม่สำเร็จ ก้าวข้ามกับดักนี้ไปไม่ได้ ประเทศไทยก็จะตกอยู่ในภาวะที่เรียกว่า “ทศวรรษแห่งความว่างเปล่า” ไปอีกนาน

การพัฒนาประเทศไทยได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และมีการปรับโมเดลเศรษฐกิจมาหลายครั้ง เริ่มจาก “โมเดลประเทศไทย 1.0” ที่เน้นการขับเคลื่อนด้วยภาคการเกษตร ไปสู่ “โมเดลประเทศไทย 2.0” ที่เน้นอุตสาหกรรมเบา และก้าวสู่ “โมเดลประเทศไทย 3.0” ในปัจจุบัน ที่เน้นอุตสาหกรรมหนัก อย่างไรก็ตามภายใต้ “โมเดลประเทศไทย 3.0” ส่งผลให้นอกจากประเทศไทยต้องเผชิญกับ “ภัยคุกคามเศรษฐกิจได้ปานกลาง” แล้ว ยังต้องเผชิญกับ “ภัยคุกคามเหลื่อมล้ำของความมั่งคั่ง” และ “ภัยคุกคามไม่สมดุลในการพัฒนา” ก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติถูกทำลาย เหล่านี้เป็นประเด็นท้าทายรัฐบาล ในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจ เพื่อก้าวข้าม “ประเทศไทย 3.0” ไปสู่ “ประเทศไทย 4.0” (กรมประชาสัมพันธ์, 2559)

ประเทศไทย 4.0 คือ การปฏิรูปโครงสร้างทางเศรษฐกิจ ที่เน้นการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีเข้ามาช่วยพัฒนา โดยการขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างน้อย 3 มิติ คือ

- 1) เปลี่ยนจากการผลิตสินค้า “โภคภัณฑ์” ไปสู่สินค้า “นวัตกรรม”
- 2) เปลี่ยนจากการขับเคลื่อนประเทศด้วยภาคอุตสาหกรรม ไปสู่การขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม
- 3) เปลี่ยนจากภาคการผลิตสินค้า ไปสู่การเน้นภาคบริการมากขึ้น

รวมถึง ประเทศไทยจะต้องมีการเปลี่ยนผ่านใน 4 องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่

- 1) เปลี่ยนจากการเกษตรแบบดั้งเดิม (Traditional Farming) ในปัจจุบัน ไปสู่การเกษตรสมัยใหม่ ที่เน้นการบริหารจัดการและ

เทคโนโลยี (Smart Farming) โดยเกษตรกรต้องร่ำรวยขึ้น และเป็นเกษตรกรแบบเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneur)

2) เปลี่ยนจาก Traditional SMEs หรือ SMEs ที่มีอยู่ ที่รัฐต้องให้ความช่วยเหลืออยู่ตลอดเวลา ไปสู่การเป็น Smart Enterprises และ Startups ที่มีศักยภาพสูง

3) เปลี่ยนจาก Traditional Services ซึ่งมีการสร้างมูลค่าค่อนข้างต่ำ ไปสู่ High Value Services

4) เปลี่ยนจากแรงงานทักษะต่ำไปสู่แรงงานที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทักษะสูง

ประเทศไทย 4.0 จึงเป็นการพัฒนาเครื่องยนต์เพื่อขับเคลื่อนการเติบโตทางเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Engines of Growth) ที่จะสร้างความมั่งคั่งอย่างยั่งยืนให้กับประเทศไทยในศตวรรษที่ 21 โดยการแปลง “ความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบ” ของประเทศที่มีอยู่ 2 ด้าน คือ ความหลากหลายเชิงชีวภาพ และความหลากหลายเชิงวัฒนธรรม ให้เป็น “ความได้เปรียบในเชิงแข่งขัน” โดยมุ่งเน้นใน 5 กลุ่มเทคโนโลยี และอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-curve) ประกอบด้วย

1) กลุ่มอาหาร เกษตร และเทคโนโลยีชีวภาพ (Food, Agriculture & Bio-Tech)

2) กลุ่มสาธารณสุข สุขภาพ และเทคโนโลยีการแพทย์ (Health, Wellness & Bio-Med)

3) กลุ่มเครื่องมืออุปกรณ์อัจฉริยะ หุ่นยนต์ และระบบเครื่องกลที่ใช้ระบบอิเล็กทรอนิกส์ควบคุม (Smart Devices, Robotics & Mechatronics)

4) กลุ่มดิจิทัล เทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่เชื่อมต่อและฝังกับอุปกรณ์ต่างๆ (Digital, Internet of Things, Artificial Intelligence & Embedded Technology)

5) กลุ่มอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และบริการที่มีมูลค่าสูง (Creative, Culture & High Values Services)

(2) การขับเคลื่อนประเทศไปสู่ประเทศไทย 4.0

การขับเคลื่อนประเทศสู่ โมเดลประเทศไทย 4.0 ต้องปรับกลไกในการขับเคลื่อนชุดใหม่ (New Growth Engine) ซึ่งประกอบด้วย 3 กลไก คือ

2.1) การพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green Growth Engine) เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักความไม่สมดุลระหว่างธรรมชาติกับมนุษย์ โดยมุ่งเน้นการใช้พลังงานทดแทน ปรับแนวคิดจากเดิมที่คำนึงถึงต้นทุน (Cost Advantage) เป็นหลัก มาสู่การคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้จากการลดความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นทั้งระบบ (Lost Advantage)

2.2) กระจายรายได้และโอกาสและความมั่งคั่งอย่างเท่าเทียม (Inclusive Growth Engine) เพื่อให้หลุดจากกับดักของความเหลื่อมล้ำ โดยการสร้างคลัสเตอร์เศรษฐกิจระดับกลุ่มจังหวัด การพัฒนาเศรษฐกิจระดับฐานรากในชุมชน การส่งเสริมวิสาหกิจเพื่อสังคม การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการทำธุรกิจ การส่งเสริมและสนับสนุนให้วิสาหกิจขนาดกลางและวิสาหกิจขนาดย่อมเข้มแข็ง และสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลก

2.3) การขับเคลื่อนประเทศด้วยนวัตกรรม ปัญญา เทคโนโลยี และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อแข่งขันได้ในเวทีโลก (Competitive Growth Engine) เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลางสู่ประเทศรายได้สูง (High-Income Country)

โมเดลประเทศไทย 4.0 เน้นการ “พัฒนาที่สมดุล” ใน 4 มิติ กล่าวคือ ความสมดุลในความมั่งคั่งทางเศรษฐกิจ การรักษาสีงแวดล้อม การมีสังคมที่อยู่ดีมีสุข และการเสริมสร้างภูมิปัญญามนุษย์ โดยการพัฒนาที่ตั้งอยู่บนฐานคิดของ “ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง” การสร้างสังคมที่พอเพียง ภายใต้โมเดลไทยแลนด์ 4.0 จึงต้องประกอบด้วย

1) สังคมที่เป็นธรรม มีการใช้กฎหมายเป็นหลัก และมีธรรมาภิบาล

2) สังคมแห่งโอกาส ต้องทำให้ทุกคนมีโอกาส โดยเฉพาะโอกาสในการเข้าถึงการศึกษา โอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุน และเข้าถึงทรัพยากร

3) สังคมที่สามารถ เมื่อมีโอกาสดแต่ไม่มีความสามารถก็ไม่มีประโยชน์ ดังนั้นมหาวิทยาลัยในฐานะที่เป็นด้านหน้าจะต้องมีบทบาทที่ไขว่กันระหว่างการสร้างสังคมที่สามารถและสังคมแห่งโอกาส ทำให้มีทั้งโอกาสและความสามารถ เพื่อให้สังคมนั้นเป็นสังคมที่น่าอยู่

4) สังคมที่เกื้อเกื้อกูลและแบ่งปัน

สังคม 4.0 จะเกิดขึ้นได้โดยการสร้างคนไทย 4.0 ดังนั้น “คนไทย 4.0” จะต้องปรับเปลี่ยนตนเองใน 4 มิติ ได้แก่

1) เปลี่ยนจากคนไทยที่มีความรู้ความสามารถจำกัด (Incompetent Thai) เป็น คนไทยที่มีความรู้ความสามารถ (Capable Thai)

2) เปลี่ยนจากคนไทยที่มองเน้นประโยชน์ส่วนตน (Self-Centered Thai) เป็น คนไทยที่มีรับผิดชอบต่อสังคม (Socially Responsible Thai)

3) เปลี่ยนจาก Thai-Thai เป็น Global – Thai เป็นคนไทยที่สามารถยืนอย่างมีศักดิ์ศรีในเวทีสากล

4) เปลี่ยนจาก Analog Thai เป็น Digital Thai เพื่อสอดคล้องกับการเข้าสู่ Digital Age

ทั้งนี้ “คนไทย 4.0” จะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการเรียนรู้ใน 4 เรื่องสำคัญ คือ

1) การเรียนรู้เพื่อสร้างเสริมแรงบันดาลใจให้มีชีวิตอยู่อย่างมีความหมาย (Purposeful Learning)

2) การเรียนรู้เพื่อบ่มเพาะความคิดสร้างสรรค์ และความสามารถในการรังสรรค์สิ่งใหม่ๆ (Generative Learning)

3) การเรียนรู้เพื่อปลูกฝังจิตสำนึกและยึดประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง (Mindful Learning)

4) การเรียนเพื่อมุ่งการทำงานให้เกิดผลสัมฤทธิ์ (Result – Based Learning) (สุวิทย์ เมษินทรีย์, 2559)

ดังนั้น การผลักดันโมเดลประเทศไทย 4.0 ของรัฐบาล จึงควรปฏิรูป 3 เรื่อง ไปพร้อมกัน คือ การปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจจากเดิมที่เป็นการผลิตโดยใช้แรงงาน เครื่องจักร และทรัพยากรต้องเปลี่ยนเป็นการผลิตฐานความรู้ และเทคโนโลยี การพัฒนาภาคบริการ รวมทั้งต้องการปฏิรูปการวิจัยและพัฒนา โดยดึงสถาบันวิจัยระดับโลกเข้ามาตั้งในประเทศไทย และการปฏิรูประบบการศึกษา ต้องเน้นไปที่การสร้างแรงงาน

ที่มีความรู้เรื่องเทคโนโลยี เพื่อสอดคล้องกับแนวทางพัฒนาอุตสาหกรรมในอนาคต

ประเทศไทย 4.0 เป็นอีกนโยบายหนึ่งของรัฐบาล ที่วางรากฐานการพัฒนาประเทศในระยะยาว โดยมีเป้าหมายสู่ประเทศรายได้สูงที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืน ด้วยกระบวนการประสานพลังทุกภาคส่วนแบบประชารัฐ ซึ่งพลังที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศคือ นวัตกรรมและเทคโนโลยี ด้วยเหตุนี้ การพลิกวิสาหกิจเริ่มต้นหรือ Startup จึงเป็นอีกกลไกหนึ่งในการพลิกโฉมสังคม เศรษฐกิจ นำไปสู่อุตสาหกรรมใหม่ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศไทยและเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศอาเซียน

3.3 วิสาหกิจเริ่มต้น (Startup)

ปัจจุบันสถานการณ์ทางเศรษฐกิจของประเทศไทยประสบกับความท้าทายรอบด้าน เช่น ความผันผวนในระบบการเงินของโลก การลงทุนในภาคอุตสาหกรรมที่ลดลง ขาดแคลนบุคลากรและแรงงานที่มีทักษะ ตลอดจนปัญหาการผลิตสินค้าที่มีมูลค่าเพิ่มต่ำ และขาดนวัตกรรม ส่งผลให้ขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกของประเทศไทยลดลง เพื่อเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศ รัฐบาลจึงได้เล็งถึงความสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ผ่านการสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) หรือเรียกสั้นๆ ว่า สตาร์ทอัพ

(1) ความหมายและความสำคัญของวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup)

คำว่า วิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) นั้นมีการให้นิยามที่ต่างกันไปตามแนวคิดของนักวิชาการในศาสตร์แต่ละสาขา แต่มีลักษณะร่วมที่ตรงกัน คือ ธุรกิจเกิดใหม่ที่สร้างความเปลี่ยนแปลงด้วยแนวคิดที่

แตกต่าง โดยใช้กระบวนการและนวัตกรรมที่ไม่เหมือนใคร สามารถทำซ้ำ (Repeatable) ขยายตลาด (Scalable) เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และเติบโตอย่างก้าวกระโดด (Exponential growth)

ธุรกิจสตาร์ทอัพ อาจไม่จำเป็นต้องเป็นธุรกิจที่สร้างหรือใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน แต่เป็นการสร้างธุรกิจที่สามารถทำซ้ำและขยายตลาดได้ ส่วนใหญ่จำเป็นต้องใช้เทคโนโลยีในการดำเนินธุรกิจ ธุรกิจสตาร์ทอัพส่วนใหญ่ จึงมีลักษณะเป็นเทคสตาร์ทอัพ (Tech startup) สำหรับสตาร์ทอัพด้านการเกษตร ที่มีการเรียกโดยทั่วไปว่า AgriTech หรือ AgTech นั้น เป็นธุรกิจสตาร์ทอัพด้านการเกษตร ที่สามารถนำเอารูปแบบธุรกิจนวัตกรรม (รวมถึงส่วนใหญ่มีการพัฒนาหรือใช้เทคโนโลยีใหม่) มาใช้ในการแก้ปัญหาสำคัญทางการเกษตร หรือการสร้างธุรกิจใหม่ทางการเกษตร เช่น บริษัท Modern Meadow ใช้เทคโนโลยีการเพาะเลี้ยงเนื้อเยื่อสัตว์ มาใช้ในการพัฒนาธุรกิจอาหารและหนังสัตว์ บริษัทเล่นดิน ใช้เทคโนโลยีการตรวจสอบคุณภาพดิน และเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตแห่งสรรพสิ่ง มาใช้ในการดำเนินธุรกิจและแก้ปัญหาการจัดการดิน (กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2559)

ธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup) เป็นรากฐานเศรษฐกิจใหม่แห่งอนาคตของประเทศไทย ซึ่งเป็นที่จับตามองจากทุกภาคส่วน เนื่องจากเริ่มต้นได้ง่าย ต้นทุนเริ่มต้นไม่สูง มีการนำเทคโนโลยี และ/หรือนวัตกรรมมาใช้เป็นหัวใจหลักในการสร้างธุรกิจ ตลอดจนยังถูกออกแบบมาให้สามารถทำซ้ำและขยายตัวได้อย่างไม่มีขีดจำกัด จึงทำให้มีมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจสูงและเป็นธุรกิจที่สามารถเติบโตได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ธุรกิจสตาร์ทอัพยังมุ่งเน้นที่จะแก้ไขปัญหาต่างๆ ด้วยการสร้างผลิตภัณฑ์/บริการที่สามารถตอบโจทย์ดังกล่าว และส่งผ่าน “คุณค่า” ที่ตรงกับความต้องการของผู้ใช้

ประกอบกับการมีโมเดลทางธุรกิจ และการดำเนินงานที่สามารถทำซ้ำด้วยต้นทุนที่ไม่สูง รวมถึงความสามารถในการขยายตลาดได้รวดเร็วในวงกว้าง จึงทำให้ธุรกิจสตาร์ทอัพสามารถแก้ไขปัญหาที่ระบบหรือรูปแบบของธุรกิจดั้งเดิมไม่สามารถส่งผ่าน “คุณค่า” ที่แท้จริงให้กับผู้ใช้ได้ โดยการทำให้คุณภาพชีวิตของผู้ใช้ดีขึ้น เช่น บริการที่รวดเร็วขึ้น และ/หรือ มีราคาถูกลง

ปัจจุบันธุรกิจสตาร์ทอัพมีโอกาที่จะปฏิวัติอุตสาหกรรมต่างๆ และเจาะตลาด หรือครอบครองตลาดเดิมของธุรกิจรูปแบบเก่า ตัวอย่างเช่น ปัญหาแท็กซี่ไม่ยอมรับผู้โดยสารของคนไทย ทั้งๆ ที่ปัญหานี้เป็นปัญหาเรื้อรังมานาน ซึ่งถือเป็นโอกาสทางธุรกิจของคนไทย แต่กลับเป็นเทคสตาร์ทอัพ ชื่อ Grab Taxi ที่ก่อตั้งโดยชาวมาเลเซีย เข้ามาทำตลาดสร้างธุรกิจจากแอปพลิเคชันการเรียกแท็กซี่และประสบความสำเร็จ โดยมีส่วนแบ่งการตลาดเป็นอันดับ 1 ซึ่งทุกๆ 5 วินาทีจะมีการเรียกแท็กซี่ผ่าน Grab Taxi และในปัจจุบัน Grab Taxi มีมูลค่าประเมินเกือบ 2 พันล้านเหรียญสหรัฐภายในระยะเวลาเพียง 14 เดือน

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น จึงทำให้รัฐบาลของหลายประเทศให้ความสำคัญกับสตาร์ทอัพ และมีนโยบายสร้างระบบนิเวศน์ (Ecosystem) เพื่อช่วยให้สตาร์ทอัพ โดยเฉพาะเทคสตาร์ทอัพเกิดขึ้นมาทดแทนธุรกิจรูปแบบเดิมๆ ด้วยธุรกิจใหม่ที่เป็นของประเทศตนเอง และสามารถขยายไปยังตลาดในประเทศอื่นๆ ดังนั้นเพื่อเพิ่มโอกาสให้สตาร์ทอัพสามารถสร้างธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ รัฐบาลของหลายประเทศจึงได้ออกมาตรการสนับสนุนในรูปแบบต่างๆ เช่น การปรับแก้และยกเลิกข้อจำกัดทางกฎหมายและกฎระเบียบเพื่อสร้างความสะดวกรวดเร็วในการดำเนินธุรกิจ, การสนับสนุนบุคลากรคุณภาพสูงในประเทศ (Local Talents) และการดึงดูดบุคลากรคุณภาพสูงจากต่างประเทศ (Foreign Talents) ให้เข้า

มาพัฒนาและสร้างธุรกิจประเภทนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างธุรกิจมูลค่าสูง สร้างแรงงานที่มีคุณภาพสูง และยกระดับรายได้ อีกทั้งเป็นการกระตุ้นความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจในประเทศ ตัวอย่างของประเทศที่มีสตาร์ทอัพที่ประสบความสำเร็จ เช่น ประเทศสหรัฐอเมริกา มีสตาร์ทอัพ เช่น Apple, Facebook, Google และ Uber ซึ่งมีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของสหรัฐอเมริกา (สมาคมการค้าเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการเทคโนโลยีรายใหม่, 2559)

(2) แนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) ของประเทศไทย

สำหรับประเทศไทย นับเป็นโอกาสที่เหมาะสมในการเร่งส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นให้มีบทบาทเป็นนักรบเศรษฐกิจยุคใหม่ (New Economic Warrior: NEW) เนื่องจากวิสาหกิจเริ่มต้นของไทยมีศักยภาพสูงกว่าค่าเฉลี่ยของอาเซียน แต่ยังคงขาดเพียงกลไกและระบบนิเวศที่เหมาะสมในการเร่งสร้างและบ่มเพาะเพื่อส่งเสริมการเติบโตของวิสาหกิจเหล่านี้ เช่น ด้านกฎหมายและกฎระเบียบที่ยังไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักลงทุนและการสร้างธุรกิจรูปแบบใหม่ ด้านนโยบายสนับสนุนการเติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้นที่ยังไม่ชัดเจนและขาดการบูรณาการจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนแนวทางการสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นด้านอื่นๆ เช่น ระบบการศึกษาและการสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพสำหรับวิสาหกิจเริ่มต้นที่ยังต้องพัฒนาอย่างจริงจังและต่อเนื่อง

ดังนั้น เพื่อให้สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาลในการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ นายกรัฐมนตรีจึงได้แต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติ เมื่อวันที่ 29 กุมภาพันธ์ 2559 โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อมุ่งเน้นการแก้ไขปัญหาวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย

ใน 4 ประเด็นหลักด้วยกัน ได้แก่ 1) การส่งเสริมให้วิสาหกิจเริ่มต้นสามารถเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้เพิ่มมากขึ้น 2) การสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้นให้มีความพร้อมในการทำธุรกิจเชิงพาณิชย์ 3) การส่งเสริมองค์ความรู้ด้านการเป็นเจ้าของ (Entrepreneurship) และ 4) การบูรณาการความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup)

เพื่อให้การแก้ไขปัญหาวิสาหกิจเริ่มต้นเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ คณะกรรมการฯ จึงได้จัดทำ (ร่าง) แผนการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564) ขึ้น ภายใต้วิสัยทัศน์ ***“ผลักดัน startup ให้เป็นกลไกในการพลิกโฉมสังคม เศรษฐกิจ นำไปสู่อุตสาหกรรมยุคใหม่ เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศ ASEAN”***

สำหรับการวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งเน้นศึกษาเพื่อพัฒนาหลักสูตรความเป็นผู้ประกอบการ ดังนั้นแนวทางการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) จึงเน้นศึกษาในประเด็น การพัฒนาการศึกษาและการสร้างบุคลากรสำหรับวิสาหกิจเริ่มต้น ซึ่งจาก (ร่าง) แผนการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564) มีแนวทางในการส่งเสริม ดังนี้

ระบบการศึกษาและสร้างบุคลากรสำหรับวิสาหกิจเริ่มต้น

- ตลาดหลักทรัพย์ควรให้การสนับสนุนการให้ความรู้แก่นักลงทุนเกี่ยวกับการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้น และสตาร์ทอัพ ตลอดจนแนะนำแนวทางการทำสัญญามาตรฐานในทุกช่วงระยะของการเติบโต เพื่อความชัดเจน ในการทำสัญญาระหว่างนักลงทุนและผู้ประกอบการ
- ควรเร่งดำเนินการให้มีการจัดตั้งโปรแกรมเพื่อบ่มเพาะ และเร่งสร้างวิสาหกิจเริ่มต้น (National Incubator/Accelerator

Program) เพื่อสร้างให้เกิดมาตรฐานในการถ่ายทอดองค์ความรู้และสร้างมาตรฐานในการคัดเลือกวิสาหกิจเริ่มต้นในระยะ Pre-Seed เพื่อพิจารณาให้สิทธิประโยชน์หรือเงินทุนให้เปล่า (Grants) พร้อมนี้ ควรจัดตั้งคณะกรรมการเพื่อบ่มเพาะและเร่งรัดสร้างวิสาหกิจเริ่มต้น (National Incubator/Accelerator Committee) ซึ่งควรประกอบด้วยบุคลากรที่เป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurs) และตัวแทนจากสมาคมที่เกี่ยวข้องในการควบคุมและกำหนดมาตรฐานของ (Incubator/Accelerator) และตัวแทนจากสมาคมที่เกี่ยวข้องในการควบคุมและกำหนดมาตรฐานของ Incubator/Accelerator Program ตลอดจนส่งเสริมการถ่ายทอดองค์ความรู้ที่มุ่งเน้นการยกระดับและพัฒนาคุณภาพของบุคลากรในธุรกิจด้านเทคโนโลยีเป็นสำคัญ

- ควรศึกษาแนวทางการสนับสนุนทุนให้เปล่า (Grants) ในจำนวนที่เหมาะสมแก่วิสาหกิจเริ่มต้นที่ผ่านการคัดเลือก เพื่อให้เกิดการเร่งสร้างและเติบโตของวิสาหกิจดังกล่าวภายใต้เงื่อนไข และระยะเวลาการดำเนินการที่เหมาะสม

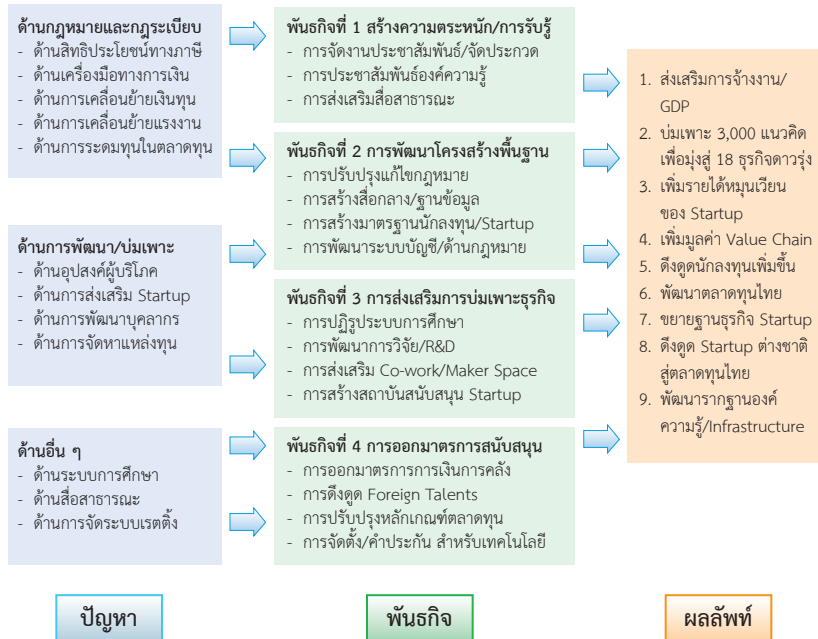
- ควรส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยใช้กลไกของสหกิจศึกษาเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้แก่วิสาหกิจเริ่มต้นที่ได้เข้าสู่ Incubator/Accelerator Program เพื่อสร้างความเชี่ยวชาญและประสบการณ์การสร้างธุรกิจให้แก่ผู้ประกอบการภายในระยะเวลาที่กำหนด

- กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงโครงสร้างหลักสูตรการศึกษาให้เหมาะสมต่อการบ่มเพาะและเร่งสร้างวิสาหกิจเริ่มต้นเพื่อมุ่งเน้นการสร้างผู้ประกอบการและสนับสนุนการสร้างบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ (Specialists) ที่มีทัศนคติที่ดีของผู้ประกอบการ

(ร่าง) แผนการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย
(พ.ศ. 2559-2564) ประกอบด้วยเป้าหมาย วิสัยทัศน์ พันธกิจ และผลลัพธ์
ที่คาดว่าจะเกิดขึ้น ซึ่งสรุปได้ดังนี้

วิสัยทัศน์

ผลักดัน startup ให้เป็นกลไกในการพลิกโฉมสังคม เศรษฐกิจ นำไปสู่อุตสาหกรรมยุคใหม่
เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ และเพิ่มศักยภาพเศรษฐกิจในกลุ่มประเทศ ASEAN

จากแผนภาพ จะเห็นได้ว่า พันธกิจที่เกี่ยวข้องระบบการศึกษา และสร้างบุคลากรสำหรับวิสาหกิจเริ่มต้น คือ พันธกิจที่ 3 การส่งเสริมและการบ่มเพาะธุรกิจ ซึ่งมีแผนการดำเนินงาน ดังตารางต่อไปนี้

พันธกิจที่ 3: การส่งเสริมการบ่มเพาะธุรกิจ

ตารางที่ 2.2 แผนการดำเนินงานในการส่งเสริมการบ่มเพาะธุรกิจ

การดำเนินการ	แผนการดำเนินงาน
พันธกิจที่ 3.1 การปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้ และปลูกฝังเด็กรุ่นใหม่ในการสร้างธุรกิจ Startup	แนวทางการดำเนินการ : - ศึกษาแนวทางการใช้กลไกของสหกิจศึกษาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษาได้รับการปลูกฝังองค์ความรู้ในการสร้างธุรกิจ Startup ได้อย่างมีประสิทธิภาพ - วางโครงสร้างหลักสูตรระดับอุดมศึกษาเพื่อมุ่งเน้นการสร้างผู้ประกอบการ Startup และบุคลากรที่เป็นผู้เชี่ยวชาญในด้านการบ่มเพาะผู้ประกอบการ Startup - ศึกษาแนวทางการปฏิรูประบบการศึกษาเพื่อสร้างทรัพยากรบุคคลในการพัฒนาธุรกิจ Startup ในอนาคต มาตรการที่อยู่ในระหว่างเตรียมดำเนินการ : - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สกอ. เร่งศึกษาและวางโครงสร้างระบบการศึกษาเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้และการพัฒนา Startup ให้กับนักศึกษารุ่นใหม่

ตารางที่ 2.2 แผนการดำเนินงานในการส่งเสริมการบ่มเพาะธุรกิจ (ต่อ)

การดำเนินการ	แผนการดำเนินงาน
พันธกิจที่ 3.2 การวางแผนทางเพื่อส่งเสริม การพัฒนางานวิจัยเทคโนโลยี สำหรับอนาคต	แนวทางการดำเนินการ : - ศึกษาแนวทางการสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ตั้งแต่ระดับประเทศลงไปจนถึงห้องทดลอง และการสร้างนักวิจัยเพื่อรองรับ Startup ที่ขยายตัว - กำหนดรายละเอียดการพัฒนางานวิจัยเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับภาคอุตสาหกรรม S Curve ใหม่ ให้พร้อมใช้งานในอนาคต - ส่งเสริม Innovation & Startup ผ่าน 5 คลัสเตอร์หลัก (อาหาร/เทคโนโลยีขั้นสูง/ดิจิทัล/เทคโนโลยีทางการแพทย์/ไลฟ์สไตล์) โดยเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐ มหาวิทยาลัย และภาคเอกชนต่างๆ ในรูปแบบประสานภาครัฐ มาตรการที่อยู่ในระหว่างเตรียมดำเนินการ : - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น สวทช. สกอ. กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ศึกษาแนวทางการสร้างโครงสร้างพื้นฐาน/ศูนย์บ่มเพาะ/District เป็นต้น เพื่อรองรับ R&D สำหรับการสร้างภาคอุตสาหกรรมใหม่ 10 อุตสาหกรรม (New S – Curve) - หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น กระทรวงพาณิชย์ ดูแลการสร้าง Innovation & Startup ใน 5 คลัสเตอร์ข้างต้นในภาพรวม ประสานกับภาคเอกชนและมหาวิทยาลัยอื่นๆ รวมทั้งกระทรวงการคลัง ให้การสนับสนุนในด้านการให้สิทธิประโยชน์ต่างๆ เป็นต้น

ตารางที่ 2.2 แผนการดำเนินงานในการส่งเสริมการบ่มเพาะธุรกิจ (ต่อ)

การดำเนินการ	แผนการดำเนินงาน
พันธกิจที่ 3.3 การวางแผนทางเพื่อส่งเสริมการพัฒนางานวิจัยเทคโนโลยีสำหรับอนาคต	แนวทางการดำเนินการ : • ศึกษาและเสนอแนะแนวทางการพัฒนาระบบนิเวศที่เหมาะสมสำหรับการดำเนินธุรกิจของ Startup ผ่านการใช้พื้นที่ทำงานร่วมกัน (Co-working Space) และพื้นที่สร้างสรรค์ผลงาน (Maker Space) เพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ประสบการณ์ และเครือข่าย มาตรการที่อยู่ในระหว่างเตรียมดำเนินการ : • หน่วยงานภาครัฐและเอกชนร่วมกันพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อสนับสนุน Startup ให้ดำเนินธุรกิจโดยรูปแบบ Co-working Space และ Maker Space
พันธกิจที่ 3.4 การสร้างสถาบันสนับสนุนผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Institute)	แนวทางการดำเนินการ : • จัดหลักสูตรพัฒนาคุณภาพของบุคลากร และกลไกของศูนย์บ่มเพาะธุรกิจ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดศูนย์บ่มเพาะธุรกิจภาคเอกชน ตลอดจนนำมามาตรฐานสากลมาใช้ในการพัฒนาศักยภาพของบุคคลากรในศูนย์บ่มเพาะต่างๆ มาตรการที่อยู่ในระหว่างเตรียมดำเนินการ : • หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเร่งสร้างสถาบันสนับสนุนผู้ประกอบการ พร้อมทั้งบูรณาการหลักสูตรพัฒนาคุณภาพบุคลากร เพื่อให้เกิดศูนย์กลางการพัฒนา Startup ที่ครบวงจร

อย่างไรก็ตาม สำหรับแผนการดำเนินงานตามพันธกิจหลักของ คณะกรรมการฯ ทั้ง 4 ประการข้างต้น ซึ่งประกอบด้วย 1) สร้างความตระหนักและการรับรู้เพื่อส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น 2) การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น 3) การส่งเสริมการบ่มเพาะวิสาหกิจเริ่มต้น และ 4) การเสนอแนะนโยบายและมาตรการภาครัฐเพื่อส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้น จะต้องอาศัยความร่วมมือจากภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อผลักดันให้เกิดความสำเร็จตามพันธกิจดังกล่าว อาทิ ภาคเอกชนควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐในการเร่งสร้างโครงสร้างพื้นฐาน และการบ่มเพาะวิสาหกิจเริ่มต้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการสร้างสื่อกลางเพื่อเป็นฐานข้อมูลวิสาหกิจเริ่มต้น การเป็นศูนย์กลางองค์ความรู้สำหรับวิสาหกิจเริ่มต้น การร่วมสร้างศูนย์นวัตกรรมและการบ่มเพาะ และการสร้างมาตรฐานเพื่อพิจารณาคัดเลือกนักลงทุนและวิสาหกิจเริ่มต้นที่มีคุณภาพ เป็นต้น ส่วนภาครัฐก็ควรมีบทบาทหลักในการเร่งศึกษาแนวทางการปรับปรุงกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศนำไปสู่ความสำเร็จในระดับนานาชาติ พร้อมทั้งเร่งสร้างความตระหนักและการรับรู้สำหรับวิสาหกิจเริ่มต้น เพื่อเป็นกระแสผลักดันการส่งเสริมวิสาหกิจดังกล่าวที่สำคัญได้อีกทางหนึ่ง

นอกจากนี้ ภาคเอกชนที่ประกอบธุรกิจอยู่ในภาคอุตสาหกรรม/ คลัสเตอร์ที่สำคัญของประเทศ เช่น 1) คลัสเตอร์อาหาร ผลิตผลทางการเกษตร และไบโอเทค 2) คลัสเตอร์ไฮเทค การผลิตหุ่นยนต์ และอุปกรณ์ Smart Device 3) คลัสเตอร์ดิจิทัลและเมืองอัจฉริยะ 4) คลัสเตอร์เทคโนโลยีเพื่อสุขภาพและสปา 5) คลัสเตอร์เศรษฐกิจสร้างสรรค์ วัฒนธรรม และไลฟ์สไตล์ ควรให้ความร่วมมือกับภาครัฐและสถาบันอุดมศึกษาทั่วประเทศ ในการเร่งสร้างระบบนิเวศน์ที่สมบูรณ์และครบวงจร เพื่อให้พร้อมต่อยอดการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างจริงจังและยั่งยืนต่อไป

บทที่ 3

แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ : ประสบการณ์ต่างประเทศ

ในบทนี้จะนำเสนอแนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจากประสบการณ์ต่างประเทศ เพื่อตอบวัตถุประสงค์ในการวิจัยข้อ 1 ศึกษาวิเคราะห์สภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ของ สหรัฐอเมริกา และกลุ่มประเทศในยุโรป ที่จะสามารถนำมาใช้วิเคราะห์สภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงาน และแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ที่จะนำไปสู่การพิจารณาเพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางและแนวนโยบายในเรื่องการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยต่อไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทที่ 3 นี้จะแบ่งการนำเสนอออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในสหรัฐอเมริกา

ตอนที่ 2 แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป

ตอนที่ 1 แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ความเป็นผู้ประกอบการในสหรัฐอเมริกา

จากรายงานการสำรวจโดยศูนย์ความเป็นเลิศด้านความเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยจอร์จ วอชิงตัน ระหว่างปี ค.ศ.2014 – 2015 (George Washington University, 2015) พบว่า แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ เริ่มเมื่อปี ค.ศ. 1938 ณ ประเทศญี่ปุ่น โดย Prof. Shigeru Fujuli จากมหาวิทยาลัยโกเบ เป็นผู้ริเริ่มหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ หรือเจ้าของกิจการขึ้น ส่วนหลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็ก เริ่มมีขึ้นเมื่อปี ค.ศ. 1940 และปี ค.ศ. 1958 โดย Prof. Dwight Baumann ศาสตราจารย์ทางวิศวกรรมของ MIT เป็นผู้ริเริ่มเปิดหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ หรือเจ้าของกิจการซึ่งนับเป็นหลักสูตรแรกในประเทศสหรัฐอเมริกา

ในช่วงแรกของการเปิดหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในประเทศสหรัฐอเมริกา มีการคาดการณ์ไว้ว่าจำนวนหลักสูตรจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอีกไม่กี่ปีข้างหน้า และความจริงในอีก 30 ปีต่อมา เมื่อปี ค.ศ. 1985 มีมหาวิทยาลัย 253 แห่งเปิดหลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็กหรือหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ และในปี ค.ศ. 1993 หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจำนวน 441 หลักสูตร มีการนำเสนอให้แก่นักศึกษาที่สนใจ ในปี ค.ศ. 1999 มีรายงานว่า นักศึกษาได้เข้าเรียนในหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของมหาวิทยาลัยทางธุรกิจชั้นนำของสหรัฐอเมริกา 5 แห่งเพิ่มขึ้นถึงกว่า 92% ในระหว่างปี ค.ศ. 1996 ถึง 1999 และจำนวนหลักสูตรการเป็นเจ้าของกิจการได้เพิ่มขึ้นถึง 74% ในปัจจุบันมีการประเมินว่าเฉพาะในประเทศสหรัฐอเมริกา

มีหลักสูตรการเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการและการบริหารธุรกิจขนาดเล็กมีจำนวนมากถึง 1,200 หลักสูตร ในสถาบันการศึกษาระดับปริญญาตรี ซึ่งมีทั้งหลักสูตรปกติ และหลักสูตรเร่งรัดในระยะสั้น โดยมีวิชาการตลาด การเงิน การพัฒนาและเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์ใหม่ การเพิ่มขึ้นอย่างทวีคูณ และแพร่หลายไปทั่วโลก มีเอกสารที่ตีพิมพ์ออกมาถึง 28 ฉบับ ได้แสดงถึงความสนใจของนักวิชาการต่อการเปลี่ยนแปลงเรื่องการบรรจุหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการลงในหลักสูตรของสถาบันการศึกษาระดับต่างๆ

แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในสหรัฐอเมริกา

ความแตกต่างระหว่างหลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็ก (Small Business Management) และหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Courses)

หลักสูตรทั้งสองแตกต่างจากหลักสูตรเฉพาะทางของธุรกิจทั่วไป กล่าวคือ หลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็กและหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ จะมุ่งเน้นในเรื่องขององค์การหรือธุรกิจในภาพรวม โดยจะสอนเรื่องของความเชี่ยวชาญในการบริหารที่เน้นการริเริ่ม และความรู้ซึ่งมุ่งเข้าสู่การศึกษาเรื่องการบริหารอย่างมืออาชีพ โดยจะให้ความรู้แก่นักศึกษาให้มีโอกาสได้ทั้งความรู้และความชำนาญที่จะใช้ในการดำเนินธุรกิจ โดยจะพิจารณาทั้งในเรื่องของความเป็นไปได้ การเริ่มต้นธุรกิจตลอดจนการดำเนินธุรกิจ รวมไปถึงการกำหนดแนวทางการออกจากธุรกิจถึงแม้ว่าการบริหารธุรกิจขนาดเล็กและการเป็นผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการจะมีความเกี่ยวข้องกันอย่างใกล้ชิด แต่ก็ยังมีสิ่งที่แตกต่างกัน

ที่สำคัญระหว่างหลักสูตรทั้งสองลักษณะ กล่าวคือหลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็กจะมุ่งเน้นในเรื่องของการขายตามปกติ การทำกำไรและเติบโตภายในธุรกิจที่ดำเนินการอยู่ในปัจจุบันให้สำเร็จตามเป้าหมาย วัตถุประสงค์โดยทั่วไปของหลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็ก ก็คือทำให้นักศึกษาทราบวิธีการบริหารและดำเนินการกับธุรกิจขนาดเล็ก หรือบริษัทที่เริ่มดำเนินการมาแล้ว รวมถึงการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ การเป็นผู้นำ การวางแผน การจัดองค์กรและการควบคุมธุรกิจขนาดเล็กให้เป็นไปตามแผนที่ได้วางไว้ ในทางตรงกันข้ามการศึกษาเรื่องการเป็นผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการจะมุ่งเน้นในเรื่องของการริเริ่มธุรกิจและพัฒนาสู่การเติบโตที่มีความเสี่ยง และจะเน้นมากในเรื่องการทำกำไรให้สูง การเติบโตที่รวดเร็ว และกลยุทธ์ในการออกจากธุรกิจอย่างได้ประโยชน์

ความแตกต่างของการศึกษาหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ กับการศึกษาเรื่องบริหารธุรกิจตามปกติ

ถึงแม้ว่าหลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็กและหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ จะเติบโตอย่างเห็นได้ชัดในช่วงเวลาหลายทศวรรษที่ผ่านมา ได้มีความเห็นร่วมกันว่าหลักสูตรในเรื่องนี้ยังห่างไกลจากความสมบูรณ์แบบ ยังคงมีข้อถกเถียงถึง แนวคิดในการที่หลักสูตรเหล่านี้ได้พัฒนาขึ้นมา ความสัมพันธ์ระหว่างกัน เนื้อหาของหลักสูตรการสอน และมาตรการที่จะวัดประสิทธิผลของหลักสูตร การถกเถียงในตอนแรกจะมุ่งเน้นในเรื่องของความต้องการการศึกษาเรื่องความเป็นผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ รวมถึงคำถามที่ว่าหลักสูตรเพื่อพัฒนาการเป็นผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการคือหลักสูตรการบริหารตามปกติเป็นเพียงแค่การใช้ชื่อเรียกใหม่หรือไม่ ขณะเดียวกันก็มีข้อตกลงร่วมกันว่าหลักสูตรการบริหารหลักเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้หลักสูตรบริหารธุรกิจปกตินำไปสู่ความสำเร็จใน

อาชีพธุรกิจทุกธุรกิจ มีความแตกต่างกันพื้นฐานระหว่างหลักการของธุรกิจที่ใช้กับความเสี่ยงใหม่ๆ และที่ใช้กับองค์กรขนาดใหญ่ ไม่เหมือนกับหน้าที่ของ “ผู้เชี่ยวชาญ” ที่ในหลักสูตรธุรกิจปกติจะเน้นในเรื่องของ บัญชี การตลาด หรือการเงิน ส่วนการศึกษาเรื่องการเป็นเจ้าของกิจการจะเน้นเรื่อง “ผู้ที่มีความรู้กว้างขวาง” การรวมกันหรือการใช้ร่วมกันในเรื่องความเชี่ยวชาญในหน้าที่และความรู้ในด้านต่างๆ ส่วนการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ จะแตกต่างในขั้นตอนของการพัฒนา ปัญหาด้านความเสี่ยง “การศึกษาเรื่องการบริหารปกติ” จะเสนอรูปแบบของหน้าที่ที่จะเผชิญกับความเสี่ยงเท่าเทียมกันในทุกระดับของการพัฒนา หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ จะต้องเน้นในช่วงแรกของการพัฒนาที่มีความเสี่ยง โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ริเริ่มใหม่ เช่น การมองเห็นโอกาส การเข้าสู่ตลาด การป้องกันทรัพย์สินทางปัญญากฎหมายที่จะต้องนำมาใช้ในธุรกิจใหม่ และข้อจำกัดอย่างร้ายแรงของทรัพยากร เนื้อหาของการศึกษาจะต้องแสดงให้เห็นถึงการขาดแคลนความเชี่ยวชาญ หนทางที่จะบรรลุวัตถุประสงค์บางอย่างที่แตกต่างไปจากวัตถุประสงค์ของกิจการหลัก และระยะเวลาที่มีในการทำกำไร

วัตถุประสงค์หลักของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่แตกต่างไปจากการศึกษาในเรื่องธุรกิจปกติก็คือ **เพื่อสร้างความคิดที่แตกต่างอย่างมากอย่างรวดเร็วที่จะมีความกล้าหาญสำหรับโอกาสทางธุรกิจ และความสามารถที่จะคาดการณ์ลำดับการปฏิบัติในการเข้าสู่ธุรกิจล่วงหน้าไปได้ไกล** การเข้าสู่ธุรกิจหรือการเริ่มธุรกิจเป็นกิจกรรมพื้นฐานที่แตกต่างจากการบริหารธุรกิจ การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ จะต้องกล่าวถึงการเข้าสู่ธุรกิจหรือการเริ่มธุรกิจด้วยความสำคัญที่เท่าเทียมกัน ในท้ายสุด การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น

ผู้ประกอบการ จะต้องรวมเอาหลักสูตรเรื่องของการสร้างความเชี่ยวชาญ ที่เกี่ยวกับการเจรจาต่อรอง การเป็นผู้นำ การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ความคิดริเริ่ม ตลอดจนการนำเอาเทคโนโลยีใหม่ๆ เข้ามา อีกเรื่องหนึ่งที่สำคัญ สำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ก็คือให้ระลึกถึงทางเลือกในสถานะของบุคคลในการเป็นเจ้าของกิจการ

การรวมกันของความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและวงรอบของธุรกิจ โดยทั่วไปจะทำให้เกิดความเสียใหม่ๆ ซึ่งการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ จะแตกต่างไปจากการศึกษาเรื่องของดำเนินธุรกิจปกติ ข้อแตกต่างอีกอย่างหนึ่งก็คือ ในเนื้อหาของการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ สามารถแบ่งเป็นหลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็กและหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการได้ แต่ไม่เคยกล่าวถึงมาก่อน

การจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

นอกเหนือจากเนื้อหาของหลักสูตร นักการศึกษาจะถูกท้าทายในเรื่องของการออกแบบการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพที่จะให้กับนักศึกษา หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการซึ่งควรเน้นเรื่องกิจกรรมของแต่ละบุคคลมากกว่ากิจกรรมของกลุ่ม ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ไม่ได้สอน และปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ให้โอกาสนักศึกษาที่จะได้ “ความเชี่ยวชาญ” ในเรื่องของการเป็นผู้ประกอบการและการบริหารธุรกิจขนาดเล็ก

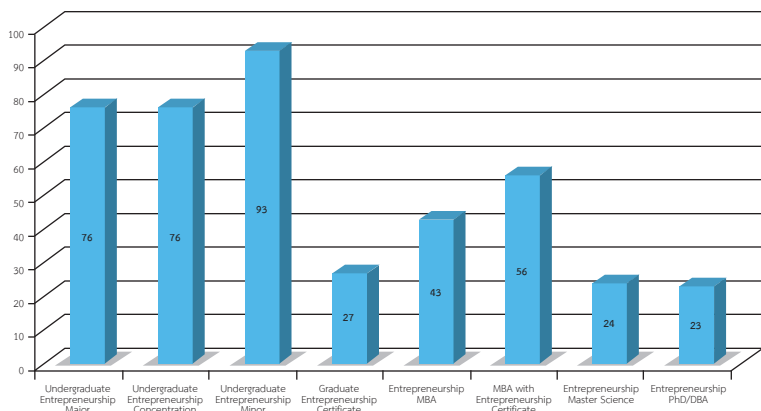
ส่วนประกอบส่วนใหญ่ของหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจะอยู่ในการเขียนแผนความเสี่ยง กรณีศึกษา การอ่านและการบรรยายโดยวิทยากรรับเชิญและจากคณะอาจารย์ ส่วนประกอบทั่วไปของหลักสูตรจะอยู่ในการทำงานในห้องเรียน การทดสอบและโครงการหลักๆ ซึ่งส่วนใหญ่คือการให้คำปรึกษากับโครงการต่างๆ การเรียนรู้โดยการทดลองก็เป็นที่ยอมรับแพร่หลายทั่วไปในหลักสูตร และในหลากหลาย

รูปแบบ เช่นการจัดทำแผนการธุรกิจ การศึกษาเรื่องธุรกิจขนาดเล็กของนักศึกษา การให้คำปรึกษากับผู้ประกอบการหรือนักธุรกิจเจ้าของกิจการที่กำลังระยะเริ่มต้น และการทดลองด้วยคอมพิวเตอร์ กิจกรรมหลายอย่างที่เป็นที่นิยมก็คือการสัมภาษณ์เจ้าของกิจการหรือผู้ประกอบการ การตรวจสอบสิ่งแวดล้อม สโมสรผู้เป็นเจ้าของกิจการของนักศึกษาก็เป็นที่นิยมอย่างกว้างขวาง

การสอนหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเปลี่ยนแปลงไปตามความสนใจของตลาด ปัจจุบันหลักสูตรตามกติกาใหม่ๆ ทำให้คณะอาจารย์ต้องพัฒนาหลักสูตรสำหรับนักศึกษาที่ไม่ได้เรียนทางธุรกิจและเริ่มมีแนวโน้มที่จะออกแบบหลักสูตรเฉพาะสำหรับนักศึกษาด้านศิลปะ วิศวกรรม และวิทยาศาสตร์ นักศึกษาที่ไม่ได้เรียนด้านธุรกิจอาจต้องการห้องทดลองทางเทคโนโลยีขั้นพื้นฐานที่มุ่งเน้นในการวิจัยสิ่งที่เป็นไปได้ด้วยข้อมูลจากการสื่อสารทางไกล การพัฒนาการบรรยายด้วยอุปกรณ์เสียงและภาพที่มีประสิทธิภาพ และการริเริ่มการวางแผนทางธุรกิจในรูปแบบของมืออาชีพ นอกจากนี้หลักสูตรยังเน้นในเรื่องการเตรียมผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการในอนาคต การศึกษาหลักการหรือวิธีการควรพัฒนาสำหรับผู้ที่เป็นเสมือนเจ้าของกิจการในองค์กรต่างๆ ทรัพยากรมนุษย์ที่เจ้าของกิจการใช้ทำงานอยู่ที่มีโอกาส (นักบัญชี นักกฎหมาย ที่ปรึกษา เป็นต้น) ผู้จัดการระดับสูงซึ่งจะต้องเตรียมวิสัยทัศน์และการเป็นผู้นำสำหรับองค์กรผู้ซึ่งจะต้องเตรียมเพื่อความอยู่รอดของตัวเอง

แนวคิดในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ในสหรัฐอเมริกา

จากรายงานการสำรวจโดยศูนย์ความเป็นเลิศด้านความเป็นผู้ประกอบการ มหาวิทยาลัยจอร์จ วอชิงตัน ระหว่างปี ค.ศ. 2014 – 2015 (George Washington University, 2015) จากรายงานการสำรวจ 206 ฉบับ ซึ่งทั้งหมดรวบรวมมาจากมหาวิทยาลัยที่มีหลักสูตร 4 ปี ทั่วประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อให้เห็นภาพรวมเกี่ยวกับอุตสาหกรรมการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ แนวโน้ม ความเคลื่อนไหวที่เพิ่มสูงขึ้น ตลอดจนกิจกรรมต่างๆ ซึ่งสามารถใช้เป็นข้อมูลสำหรับผู้สนใจจะสร้างหลักสูตรหรือศูนย์ของตนเองต่อไปในอนาคต แสดงให้เห็นว่า หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในสหรัฐอเมริกาในระดับปริญญาตรีมากกว่าในระดับปริญญาโทหรือปริญญาเอก และในหลักสูตรระดับหลังปริญญาตรี การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจะมีอยู่มากในระดับปริญญาโทด้านการบริหารธุรกิจ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่ได้ประกาศนียบัตร นอกจากนั้นจะเห็นว่ามีการเน้นเรื่องการเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเพิ่มขึ้นในระดับปริญญาโททางบริหารธุรกิจ รวมทั้งประกาศนียบัตรทางความเป็นผู้ประกอบการในหลักสูตรปริญญาโททางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนในหลักสูตรระดับปริญญาเอกทางปรัชญา และปริญญาเอกทางธุรกิจ ในสหรัฐอเมริกา (แผนภาพที่ 3.1)

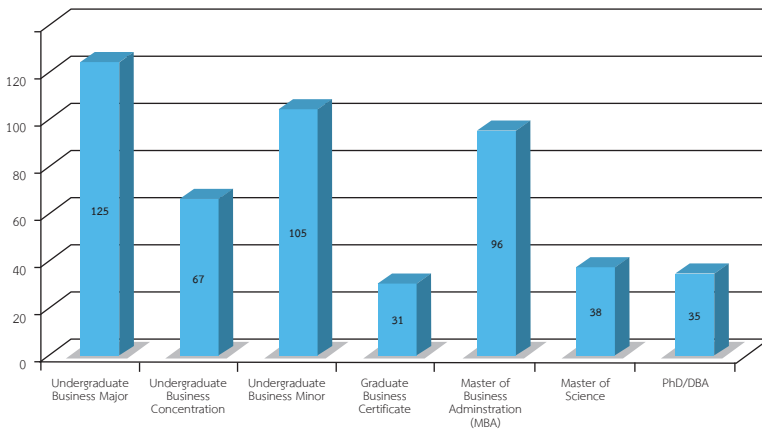
แผนภูมิที่ 3.1 หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการโดยรวม

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data , The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

จากแผนภูมิที่ 3.1 จะเห็นได้ว่า การศึกษาหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการโดยรวม เป็นนิชารองในระดับปริญญาตรี มีคะแนนร้อยละ 93 ส่วนการศึกษาหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการโดยรวม ในระดับปริญญาตรีเป็นวิชาหลัก มีคะแนนร้อยละ 76

เมื่อเปรียบเทียบ แผนภูมิที่ 3.1 และแผนภูมิที่ 3.2 จะเห็นความคล้ายคลึงกันของหลักสูตรทางธุรกิจกับหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในแผนภูมิที่ 3.2 จะเน้นในบางวิชาในระดับปริญญาตรี และจะเห็นน้อยมากในระดับปริญญาโททางวิทยาศาสตร์ หลักสูตรปริญญาเอกทางปรัชญาและปริญญาเอกทางธุรกิจ ตลอดจนหลักสูตรประกาศนียบัตรหลังปริญญาทางธุรกิจ ความแตกต่าง 2 ประการคือ

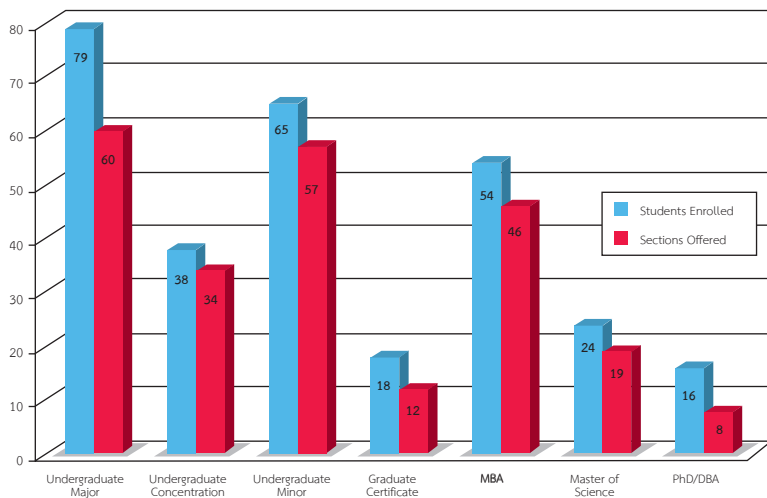
จำนวนของวิชาที่สอนและหลักสูตรที่เน้นเฉพาะด้าน เฉพาะวิชาหลักในหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ เมื่อเปรียบเทียบกับหลักสูตรธุรกิจปกติ (คะแนนร้อยละ 125) ซึ่งมากกว่าวิชาหลักที่สอนในระดับปริญญาตรี (คะแนนร้อยละ 76) นอกจากนั้นในระดับปริญญาโทในหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (คะแนนร้อยละ 67) เปรียบเทียบกับหลักสูตรธุรกิจปกติ (คะแนนร้อยละ 67) เช่นเดียวกัน

แผนภูมิที่ 3.2 หลักสูตรบริหารธุรกิจปกติ

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data , The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

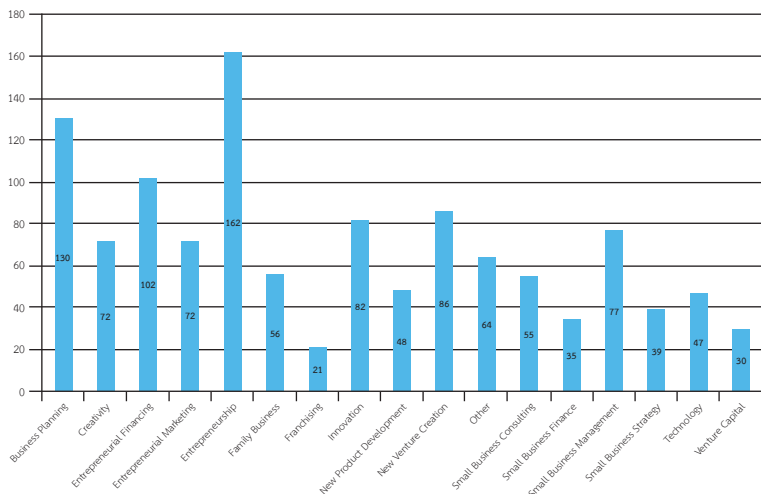
จำนวนของนักศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรทางธุรกิจสอดคล้องตามจำนวนของหลักสูตรที่นำเสนอในแผนภาพที่ 2 นักศึกษาส่วนใหญ่ได้เข้าเรียนในระดับปริญญาตรีทางธุรกิจเป็นวิชาหลัก ส่วนในหลักสูตรระดับปริญญาเอกมีนักศึกษาเข้าเรียนน้อยกว่า ซึ่งเป็นไปตามที่แสดงไว้ในแผนภูมิที่ 3.3

แผนภูมิที่ 3.3 แสดงจำนวนของนักศึกษาที่เข้าเรียนในหลักสูตรด้านธุรกิจ

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

กราฟแสดงการเปรียบเทียบจากรายงานการสำรวจระดับชาติของหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการครั้งแรกระหว่างปี ค.ศ. 2011 - 2012 พบว่า การเข้าเรียนในหลักสูตรระดับปริญญาเอกทางปรัชญาและปริญญาเอกทางธุรกิจทั่วทั้งสหรัฐอเมริกา มีจำนวนลดลง และจากรายงานครั้งก่อนหลักสูตรในระดับประกาศนียบัตรมีการเข้าเรียนลดลงเล็กน้อย

แผนภูมิที่ 3.4 รายละเอียดของหลักสูตร

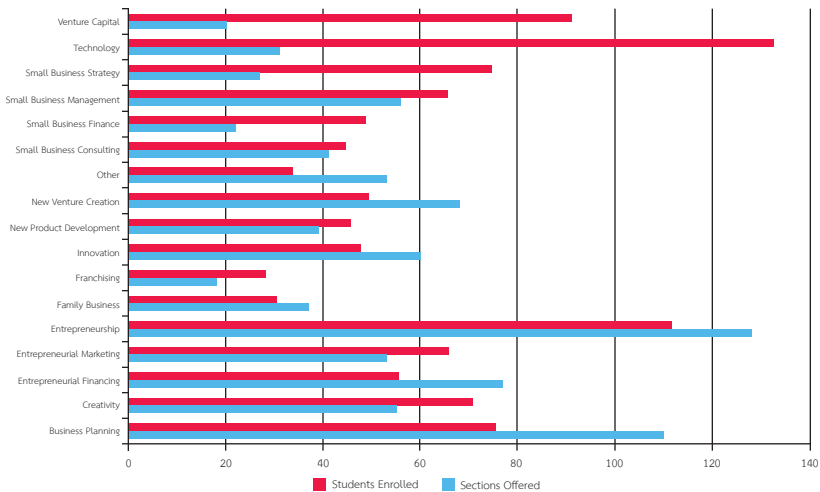
ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

แผนภูมิที่ 3.4 จะสรุปหลักสูตรต่างๆ ที่นำเสนอตลอดทั่วทั้งสหรัฐอเมริกา โดยสามารถสรุปจากแผนภาพได้ว่า ใน 5 หลักสูตรชั้นนำของการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ประกอบด้วย

- การเป็นเจ้าของกิจการ
- การวางแผนธุรกิจ
- การเงินของการเป็นเจ้าของกิจการ
- การสร้างทางเสี่ยงใหม่
- การริเริ่มสิ่งใหม่

หลักสูตร 3 หลักสูตรที่มีคะแนนต่ำสุด คือ

- การให้สิทธิขายสินค้าในพื้นที่
- ต้นทุนสำหรับความเสี่ยง
- การเงินสำหรับธุรกิจขนาดเล็ก

แผนภูมิที่ 3.5 อัตราเฉลี่ยของการเข้าเรียนในหลักสูตรต่างๆ

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

ในหลักสูตรเดียวกันสามารถเปรียบเทียบจำนวนนักศึกษาที่เข้าเรียนในแต่ละส่วนได้โดยแสดงในแผนภูมิที่ 3.5 ซึ่งเห็นว่าหลักสูตรที่นิยมที่สุด 5 หลักสูตร มีหลักสูตรที่มีจำนวนนักศึกษาเข้าเรียนสูงสุด ได้แก่

- เทคโนโลยี
- การเป็นเจ้าของกิจการ
- ต้นทุนสำหรับความเสี่ยง
- การวางแผนธุรกิจ
- การริเริ่มสิ่งใหม่

หลักสูตร 3 หลักสูตรที่มีนักศึกษาเข้าเรียนน้อยที่สุด ได้แก่

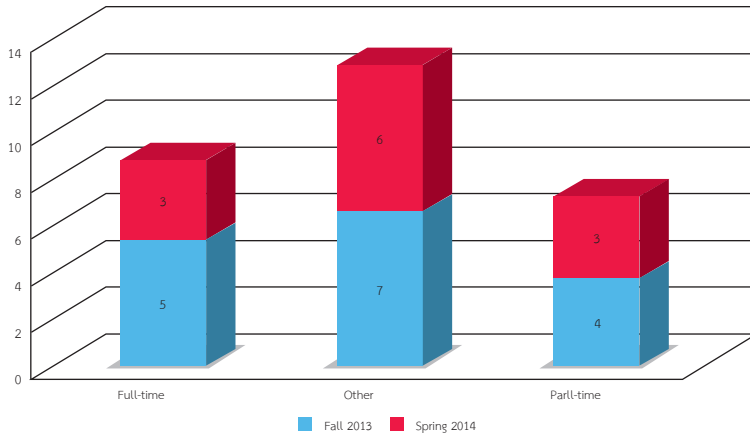
- การให้สิทธิขายสินค้าในพื้นที่
- ธุรกิจครอบครัว
- การให้คำปรึกษาธุรกิจขนาดเล็ก

หลักสูตรอื่นๆ ได้แก่

- การเป็นเจ้าของกิจการด้านศิลปะ
- ทรัพย์สินทางปัญญา
- การทำธุรกิจผ่านอินเทอร์เน็ต
- การทำธุรกิจเพื่อผลกำไร
- กลยุทธ์ทางธุรกิจ
- กฎหมายธุรกิจ

ในส่วนของการเป็นผู้ประกอบการด้านสังคม จากแนวโน้มที่ผ่านมา จะเห็นว่าการศึกษารองการเป็นผู้ประกอบการจะสอนเรื่องเกี่ยวกับการสร้างทางเสียงใหม่ซึ่งจะเน้นในเรื่องของการริเริ่มทางสังคม

แผนภูมิที่ 3.6 จะแสดงภาพรวมของอาจารย์ที่ถูกจ้างเข้ามาสอนในหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ที่แสดงถึง อัตราเฉลี่ยของอาจารย์ที่สอนเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในมหาวิทยาลัย แผนภูมิแสดงให้เห็นว่ามีอาจารย์ที่สอนเต็มเวลามากกว่าจำนวนอาจารย์ที่สอนไม่เต็มเวลาในฤดูใบไม้ร่วง และจำนวนอาจารย์ที่สอนเต็มเวลาและไม่เต็มเวลาในช่วงฤดูใบไม้ผลิจะมีเท่ากัน เฉลี่ยร้อยละ 3 ต่อหลักสูตร นอกจากนั้นจะเป็นผู้ที่ถูกจัดให้อยู่ในส่วนอื่นๆ คือ หุ่นส่วนที่เกี่ยวข้องในสังคม ผู้ที่มีสัญญาว่าจ้าง ครูของสหกรณ์ นักศึกษาระดับปริญญาเอก เจ้าของธุรกิจในพื้นที่ และอาจารย์ที่มาจากคณะอื่น

แผนภูมิที่ 3.6 อาจารย์ที่ถูกจ้างมาสอนในหลักสูตรเพื่อพัฒนา ความเป็นผู้ประกอบการ

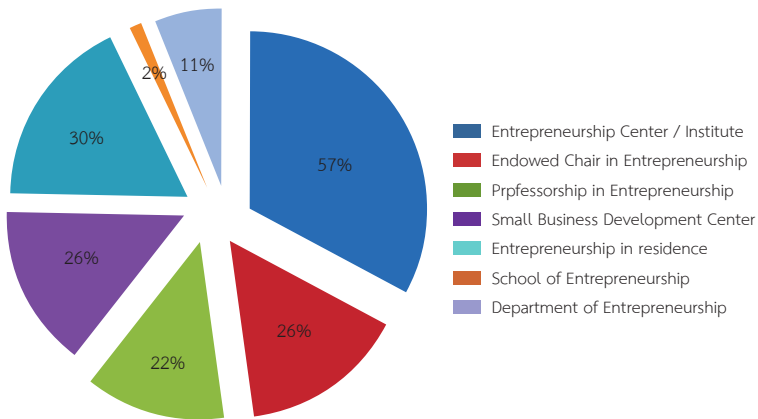
ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education :
An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington
University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

แผนภูมิที่ 3.7 แสดงถึงหลักสูตรอื่นๆ โดยเฉลี่ยที่มหาวิทยาลัย
เปิดขึ้นเพิ่มเติมภายใต้หลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่

- ศูนย์หรือสถาบันเกี่ยวกับการเป็นเจ้าของกิจการ
- ตำแหน่งของเจ้าของกิจการที่อยู่ภายในกิจการอยู่แล้ว
- ตำแหน่งที่มอบให้ในการเป็นเจ้าของกิจการ
- ศูนย์การพัฒนาธุรกิจขนาดเล็ก

การริเริ่มอื่นๆ ที่เกิดขึ้นในมหาวิทยาลัย

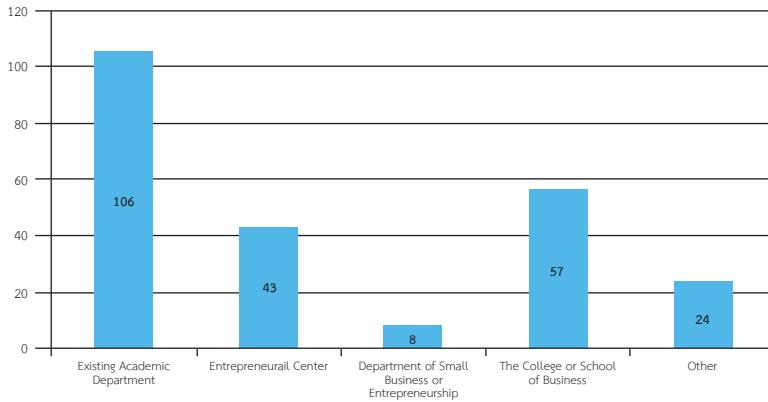
- การเริ่มต้น
- ศูนย์ธุรกิจรอบครัว
- หลักสูตรผู้ร่วมงาน

แผนภูมิที่ 3.7 ข้อมูลและการริเริ่มของการเป็นผู้ประกอบการ/
เจ้าของกิจการที่ดี

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education :
An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington
University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

แผนภูมิที่ 3.8 แสดงภาพโดยเฉลี่ยของคณะต่างๆ ที่มีหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการส่วนมากจะเป็นคณะที่มีอยู่แล้วในมหาวิทยาลัย ที่น่าแปลกใจคือหลักสูตรเหล่านี้ไม่ได้อยู่ในคณะบริหารธุรกิจ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการรวมหลักสูตรการเป็นเจ้าของกิจการในส่วนต่างๆ ของมหาวิทยาลัย

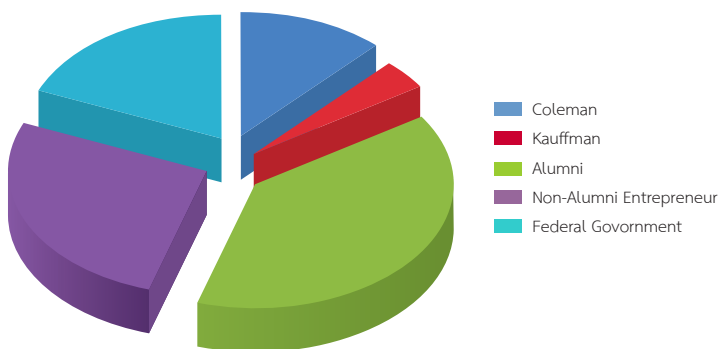
แผนภูมิที่ 3.8 คณะที่มีหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

คณะต่างๆ ที่มีอยู่แล้วตามปกติที่มีหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ จะเห็นว่าหลักสูตรที่บริหารโดยคณะบริหารธุรกิจเองมีเพียง 56 แห่ง (คะแนนร้อยละ 27) สำหรับส่วนอื่นที่สอนเรื่องนี้คือสำนักงาน (Provost Office)

การสนับสนุนทางการเงินแก่หลักสูตร โครงการ และการริเริ่มการวิจัย ได้รับการบริจาคส่วนใหญ่มาจากภายนอก ในแผนภูมิที่ 9 แสดงถึงแหล่งที่มาของเงินทุนส่วนใหญ่ จากการสำรวจจะเห็นว่าเงินทุนร้อยละ 29 มาจากศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัย อีกร้อยละ 20 มาจากเจ้าของกิจการที่ไม่ได้เป็นศิษย์เก่าของมหาวิทยาลัย และอีกร้อยละ 14 มาจากรัฐบาลกลาง แหล่งเงินทุนอีกสองแห่งก็คือ จากมูลนิธิ Coleman ร้อยละ 9 และจาก

มูลนิธิ Kauffman อีกร้อยละ 3 ส่วนจากแหล่งอื่นๆ ได้แก่ผู้บริจาคอิสระ หรือมูลนิธิ องค์กรในภาคเอกชน ส่วนต่างๆ ภายในมหาวิทยาลัย หรือจาก เอกชนและการบริจาค

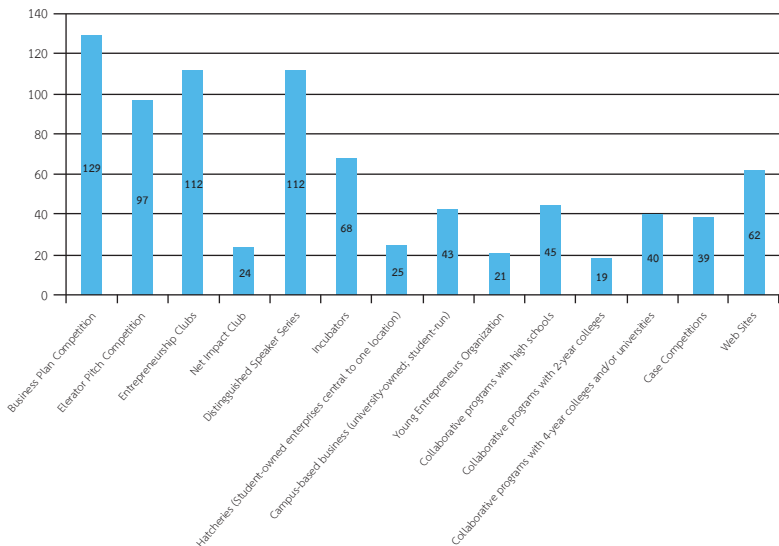
แผนภูมิที่ 3.9 การสนับสนุนทางการเงิน

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

เอกสารประกอบการเรียนการสอนและการเรียนรู้

ในการออกแบบหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ โดยทั่วไปเพื่อให้นักศึกษาประสบความสำเร็จ จะต้องมีการระบุถึงทรัพยากร ตลอดจนเอกสารต่างๆ ที่นำมาสอนในชั้นเรียนเพื่อสนับสนุนการสอนตาม หลักสูตร นอกจากนั้นจะต้องมีการให้โอกาสของนักศึกษาในการเรียนรู้เพิ่มเติม นอกห้องเรียน และโอกาสสำหรับนักศึกษาที่จะเติบโตทั้งในการศึกษาและ งานอาชีพ ได้ขยายออกไปนอกห้องเรียน นอกหลักสูตรและตามกิจกรรม

ทั่วไป แผนภูมิที่ 3.10 แสดงให้เห็นถึงขอบเขตหรือโอกาสที่นักศึกษาจะได้ทำนอกเหนือหลักสูตรในชั้นเรียนที่เป็นที่นิยมมากที่สุด คือ การแข่งขันวางแผนทางธุรกิจ สโมสรการเป็นเจ้าของกิจการ การบรรยายของผู้เชี่ยวชาญ และการแข่งขันเพื่อยกระดับ

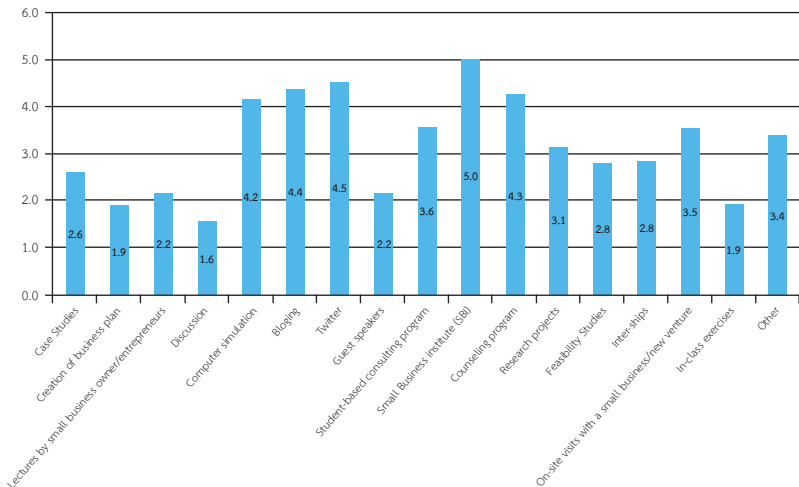

แผนภูมิที่ 3.10 โอกาสนอกเหนือหลักสูตรของนักศึกษา

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

การแข่งขันการวางแผนธุรกิจเป็นส่วนใหญ่ในการศึกษาหลักสูตร เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ต้องวัดว่ามีมหาวิทยาลัยกี่แห่งที่ เข้าร่วมในการแข่งขัน เปรียบเทียบกับมหาวิทยาลัยอีกกี่แห่งที่จัดการแข่งขัน ภายในของตนเอง ผลจากการสำรวจมหาวิทยาลัย 206 แห่งที่ตอบการ สำรวจนี้ ร้อยละ 53 ตอบว่าได้เข้าร่วมการแข่งขันวางแผนธุรกิจอื่นๆ ในขณะที่ร้อยละ 38 ตอบว่าได้จัดให้มีการแข่งขันขึ้นเองในมหาวิทยาลัย ของตนเอง

ในแผนภูมิที่ 11 วัดระดับความถี่ที่คณะอาจารย์ใช้การสอนหลาย รูปแบบในหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ จะเห็นว่าทำให้ ความสำคัญมีความถี่ต่ำ ตัวอย่างเช่น มีการใช้การอภิปรายมากที่สุด แต่ใช้ แบบสถาบันธุรกิจขนาดเล็ก (Small Business Institute) น้อยมาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ วิธีการสอนแบบการอภิปราย การสร้างแผนธุรกิจ แบบฝึกหัดในห้องเรียน และการบรรยายโดยเจ้าของธุรกิจขนาดเล็ก และ ในส่วนของผู้บรรยายรับเชิญจะใช้วิธีการสอนส่วนมากในเรื่อง สถาบันธุรกิจ ขนาดเล็ก (Small Business Institute – SBI) Twitter หรือ Blogging หรือการทดสอบโดยการใช้คอมพิวเตอร์ และการปรึกษา

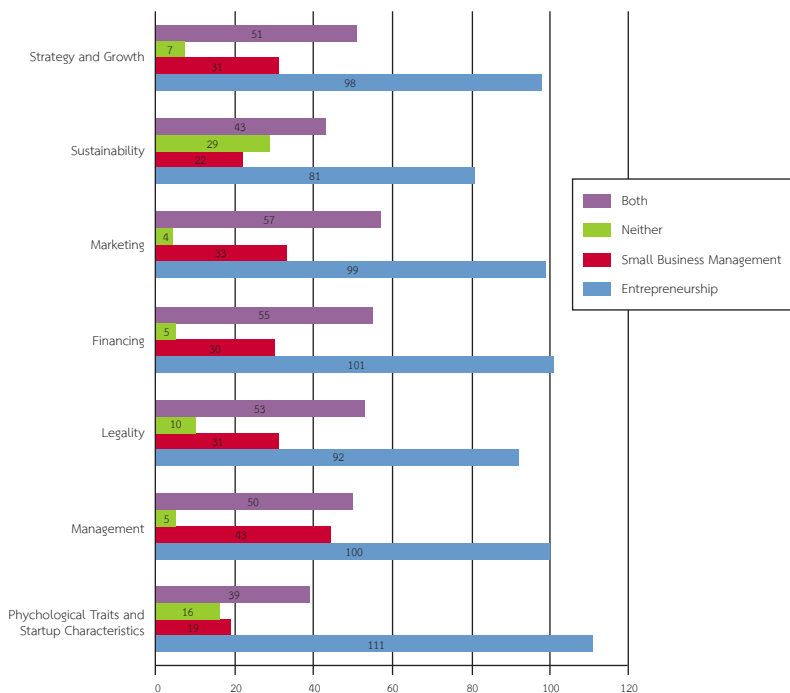
แผนภูมิที่ 3.11 วิธีการสอนในห้องเรียน

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

รูปแบบการสอนที่ธรรมดาที่สุดที่อยู่ในกลุ่มอื่นๆ ก็คือ การสัมภาษณ์ผู้ประกอบการหรือเจ้าของกิจการ ทำงานในโรงงานนอกมหาวิทยาลัย ความท้าทายทางธุรกิจ และโอกาสในการช่วยเหลือ

เมื่อมองลึกลงไปในหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทั่วทั้งประเทศ แสดงให้เห็นว่า หัวข้อทางวิชาการหลักทั้ง 7 หัวข้อรวมอยู่ในหลักสูตรเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการมากกว่าในหลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็กที่เพิ่งเริ่มต้น และมีปรากฏอยู่ในทั้งสองหลักสูตรมากกว่าที่จะไม่มีเลย หัวข้อที่พบบ่อยในหลักสูตรการเป็นเจ้าของกิจการคือ ภัยคุกคามทางจิตวิทยา และลักษณะเฉพาะของธุรกิจขนาดเล็กที่เริ่มขึ้นใหม่ และหัวข้อที่พบน้อยที่สุดคือหัวข้อความยั่งยืนต่อเนื่อง ส่วนหัวข้อที่มีอยู่ใน

หลักสูตรการบริหารธุรกิจขนาดเล็กมากที่สุดคือการตลาด และที่ปรากฏอยู่น้อยที่สุดคือภัยคุกคามทางจิตวิทยา และลักษณะเฉพาะของธุรกิจขนาดเล็กที่เพิ่งเริ่มต้น เรื่องการเงินเป็นหัวข้อที่มีเกณฑสูงสุดนหลักสูตรทั้งสอง ส่วนหัวข้อความยั่งยืนต่อเนื่องได้รับเกณฑสูงสุดของหัวข้อทั้งหมดที่ไม่ได้บรรจุอยู่ในหลักสูตร

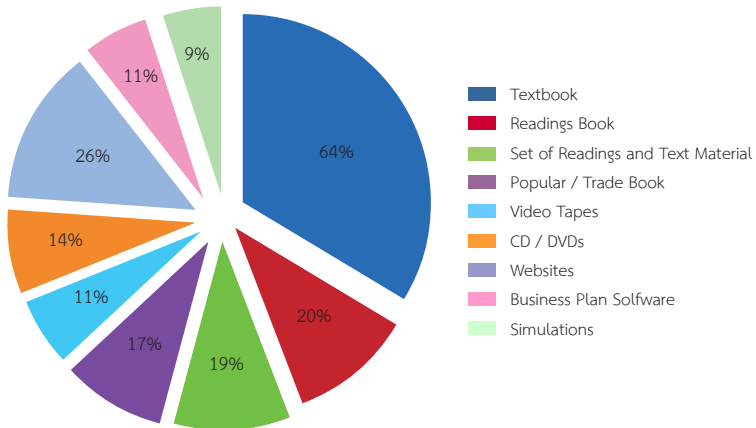
แผนภูมิที่ 3.12 หัวข้อหลักที่มีในหลักสูตร

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education : An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

หัวข้อหลักภายใต้เรื่องอื่นๆ เพิ่มเติมอีก 3 หัวข้อ และหัวข้อที่พบมากที่สุด ได้แก่

- ภาพวาดของรูปแบบธุรกิจ
- การเป็นเจ้าของธุรกิจทางสังคม
- การศึกษาความเป็นไปได้
- ทั่วโลก เกี่ยวข้องกับทั้งโลก
- จริยธรรม
- การเก็บเกี่ยวผลประโยชน์
- การริเริ่มสิ่งใหม่
- วิธีการเริ่มธุรกิจขนาดเล็กอย่างประหยัด

เพื่อศึกษาว่าคณะอาจารย์และนักการศึกษาใช้วิธีใดในการนำเสนอข้อมูลให้แก่นักศึกษา โดยใช้คำถามว่ามีเอกสารการสอนใดที่ไม่อยู่ในหลักสูตรที่อาจารย์ใช้ในการสอนมากที่สุด พบว่าเอกสารที่ใช้ในการสอนมากที่สุด ได้แก่ หนังสือเรียน เครือข่ายทางอินเทอร์เน็ต การอ่านหนังสือ และเอกสารทางวิชาการ และหนังสือเกี่ยวกับการพาณิชย์

แผนภูมิที่ 3.13 เอกสารการสอนทั่วไป

ที่มา : The National Survey of Entrepreneurship Education :
An Overview of 2012-2014 Survey Data, The George Washington
University Center for Entrepreneurial Excellence 2014

ตอนที่ 2 แนวคิดและแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนา ความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป

การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป เริ่มต้นขึ้นในช่วงประมาณต้นทศวรรษ 1970 (Watkins, 1977; Morris and Watkins, 1982; Watkins and Stone, 1999) โดยมีแนวทางการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการสามารถจำแนกได้ ดังนี้

- ความคิดสร้างสรรค์
- ทักษะและความคิดของความเป็นผู้ประกอบการ
- ทักษะการเจรจาต่อรอง
- Entrepreneurship vs. intrapreneurship (Corporate Entrepreneurship)
 - ความเสี่ยง
 - การวิเคราะห์โอกาส
 - การวิเคราะห์ความเสี่ยงต่อความสำเร็จและความล้มเหลวของการลงทุน (Venture Success and Failure Analysis)
 - การริเริ่มธุรกิจที่มีการเติบโตสูง (Creation of High Growth Firms)
 - การลงทุนใหม่ – Startup, การเติบโต (Growth), ทรัพยากรมนุษย์, การค้า (Marketing) บัญชี (Accounting), การพิจารณาทางกฎหมาย (Legal Considerations)
 - งบประมาณ (Fund-Raising, Venture Capital, Financial Plan)
 - ประเด็นเรื่องสิทธิบัตร (Intellectual Property)

- การควบรวมและการเข้าซื้อกิจการ (Merger and Acquisitions)
- ความเป็นนานาชาติของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก หรือธุรกิจที่มีการเติบโตสูง
- ยุทธศาสตร์ทางออก (Exit Strategies)
- การประเมินและบริหารจัดการโครงการ
- การจัดการความรู้และนวัตกรรม
- การประเมินมูลค่ากิจการ (Business Valuation)
- การพัฒนาแผนธุรกิจ
- ธุรกิจครอบครัว
- ผู้ประกอบการเพื่อสังคม (Social Entrepreneurship)

การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในยุโรปยังมีอยู่ในวงจำกัด จัดให้มีขึ้นเฉพาะการฝึกอบรมในระดับมหาวิทยาลัย เน้นนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิชาเศรษฐศาสตร์และธุรกิจ โดยส่วนใหญ่จะจำแนกโปรแกรมออกเป็น 2 รูปแบบ คือ การอำนวยความสะดวกด้านการติดต่อกันระหว่างนักศึกษาและผู้ประกอบการ และการเป็นพี่เลี้ยง (Coaching) อาทิ ศูนย์บ่มเพาะทางธุรกิจ (Incubator) Credit Scheme สำหรับผู้ลงทุนใหม่ การสัมมนาแผนธุรกิจ เป็นต้น โรงเรียนด้านธุรกิจในยุโรปจึงมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการและช่วยเหลือนักเรียนในการเริ่มต้นและดำเนินธุรกิจ เพื่อบรรลุความต้องการเหล่านี้ การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจำเป็นต้องเน้น 4 องค์ประกอบ ได้แก่ หลักสูตรการฝึกอบรมครู การนำไปใช้ประโยชน์ และความร่วมมือระหว่างการวิจัยและสาขาวิชาข้ามพรมแดน

หลักสูตร จะมุ่งเน้นการนำเสนอความต้องการที่ไม่เพียงเป็นตัวเลือก แต่ควรจะบูรณาการเข้ากับหลักสูตรอื่นๆ ด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในมหาวิทยาลัยเทคนิคและวิทยาศาสตร์ หลักสูตรควรให้ความสำคัญในทุกกระบวนทัศน์ของผู้ประกอบการและการดำเนินธุรกิจ ไม่จำเพาะเพียงขั้นตอนการเริ่มต้นเท่านั้น และสำคัญที่สุดคือ ต้องมีการเชื่อมโยงที่ดีกับภาคธุรกิจและผู้ประกอบการ

การฝึกอบรมครู ยุโรปต้องการครูจำนวนมากที่ทุ่มเทให้กับผู้ประกอบการ (ในสหรัฐอเมริกามีจำนวนครูมากกว่ายุโรปถึง 4 เท่า) อีกทั้งการฝึกอบรมและการฝึกปฏิบัติการสำหรับครู อาจารย์ยังเป็นที่ต้องการมาก โดยเฉพาะด้านวิธีการสอนและวิธีการปฏิบัติที่ใช้นวัตกรรมนำ

การนำไปใช้ประโยชน์ มีความสำคัญต่อการกำหนดเป้าหมายของการฝึกอบรม และเพื่อให้เกิดความเป็นเลิศในการฝึกอบรม จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเน้นและให้ความสำคัญต่อการถ่ายทอดเทคโนโลยีและการตลาด (เชิงพาณิชย์/commercialization) ของเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรม

ความร่วมมือระหว่างการวิจัยและสาขาวิชาข้ามพรมแดน มีความจำเป็นอย่างยิ่งในการยกระดับการแบ่งปันความเป็นเลิศระหว่างโปรแกรมการฝึกอบรม และการเป็นผู้ประกอบการ

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป

ประเทศ	หลักสูตร
ออสเตรีย	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในระดับวิทยาลัยเทคนิคหรือมหาวิทยาลัยยังมีไม่มากนัก ซึ่งจะมีหลักสูตรพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ การสร้างสรรค์การลงทุนใหม่ และการจัดการนวัตกรรมเป็นส่วนหนึ่งของวิชา MBA ณ มหาวิทยาลัย Donauuniversität Krems
เบลเยียม	หลักสูตรการฝึกอบรมสำหรับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในระดับอุดมศึกษาอยู่หลากหลาย เช่น 1) The ‘Belgian Euro Business Challenge’ จัดโดย Jeunes Entreprises asbl โดยสร้างตลาดจำลองและให้ทีมผู้จัดการทดลองสร้างงานให้บริษัทเติบโต 2) การแข่งขันแผนธุรกิจ ‘1, 2, 3, Go’ ที่มีความตั้งใจจะดูแลโอปอัมจิตวิญญาณความเป็นผู้ประกอบการที่อยู่ในพื้นที่ Transfrontier Region of Lorraine, the Grand Duchy of Luxembourg, Trier, Saarland and Wallonia
บัลแกเรีย	หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจะเป็นส่วนหนึ่งของวิชาการศึกษาธุรกิจและเศรษฐศาสตร์ของการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท
ไซปรัส	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจะควบคู่กับการจัดการนวัตกรรมหรือ SME และจะเน้นธุรกิจครอบครัว

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป (ต่อ)

ประเทศ	หลักสูตร
สาธารณรัฐเชค	แม้ว่าระหว่างกลุ่มประเทศในสหภาพยุโรป (EU25) สาธารณรัฐเชคเป็นประเทศที่มีสมรรถนะต่ำที่สุดในการมีหลักสูตรการจัดตั้งธุรกิจ แต่ก็มีหลักสูตรเฉพาะสำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ
เดนมาร์ก	มีความพยายามมากในการพัฒนาการเชื่อมโยงระหว่างมหาวิทยาลัย นักศึกษาและภาคธุรกิจให้แข็งแกร่งมากขึ้น โดยในระหว่างปี 1990s มี 9 โครงการที่เกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณ รวมทั้งการดำเนินการโครงการใหม่ เครือข่ายมหาวิทยาลัยและสถาบันอุดมศึกษาอื่นๆ ให้ความสนใจต่อการพัฒนาการในสาขาวิชาดังกล่าวและได้รับการสนับสนุนด้านงบประมาณจากรัฐบาล
เอสโตเนีย	หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรบริหารธุรกิจในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ซึ่งจะเน้นการพัฒนาและวิเคราะห์แผนธุรกิจ
ฟินแลนด์	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจะบูรณาการเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในโรงเรียน การฝึกอบรมอาชีพและการศึกษาระดับมหาวิทยาลัย โครงการทักษะธุรกิจแห่งชาติ (A National Business Skills Programme) ดำเนินการตั้งแต่ปี 2001 – 2003 สำหรับส่งเสริมกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการและธุรกิจในมหาวิทยาลัย เป็นโครงการความร่วมมือระหว่างรัฐบาลและมหาวิทยาลัย ทำให้การศึกษาด้านธุรกิจมีผู้เรียนเพิ่มขึ้นกว่า 200 คน การฝึกอบรมเพื่อความเป็นผู้ประกอบการถูกพัฒนาขึ้นไม่เพียงเฉพาะการศึกษาระดับ undergraduate เท่านั้น แต่ยังขยายไปสู่มหาวิทยาลัยเปิดสำหรับประชากรทุกกลุ่มด้วย ในปี 2002 กระทรวงศึกษาธิการจัดตั้งคณะทำงานที่มีวาระ 3 ปีขึ้นเพื่อพัฒนา

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป (ต่อ)

ประเทศ	หลักสูตร
ฟินแลนด์ (ต่อ)	และประสานงานการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเพื่อการประสานงานเครือข่ายที่เข้มแข็ง สามารถผลิตสื่อและส่งเสริมครูและการศึกษาต่อเนื่องด้านธุรกิจและอุตสาหกรรม
ฝรั่งเศส	มีโครงการที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่หลากหลาย 1) The Observatory of Entrepreneurial Teaching Practices เน้นโครงการการฝึกฝนวิธีการสอนความเป็นผู้ประกอบการในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาและณรงคิให้ผู้สอนและสถาบันการสอน (Teaching Institutions) ตระหนักถึงความสำคัญและมีส่วนร่วมในโครงการโดยมีจุดประสงค์ในการกระจายวิธีการสอนและข้อมูลด้านการสอนความเป็นผู้ประกอบการ 2) The Academy of Entrepreneurship คือ สมาคมครูและนักวิจัยในมหาวิทยาลัย โรงเรียนอาชีวะและโรงเรียนพาณิชย์ที่มีหน้าที่หลักในการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการ (กิจกรรมการทดลอง การวิจัยและอื่นๆ) ในระบบการศึกษาของฝรั่งเศส 3) The Franco-British Club for Higher Education and Training in Entrepreneurship ตั้งขึ้นในปี 1999 มีจุดประสงค์เพื่อดูแลและเพาะความเป็นผู้ประกอบการในการฝึกอบรมวิศวกรและผู้จัดการในทั้งสองประเทศ 4) The Commission for the Promotion of Entrepreneurship and Business Creation in the Education System ซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของ The National Council for Business Creation ตั้งขึ้นโดยสำนักงานนายกรัฐมนตรี คณะกรรมการมีหน้าที่อำนวยความสะดวกให้เกิดการเคลื่อนย้ายระหว่างภาคการศึกษาและธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลต่อทุกระดับการศึกษาและเชื่อมโยงกับการวิจัย อุดมศึกษาและนวัตกรรม

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป (ต่อ)

ประเทศ	หลักสูตร
ฝรั่งเศส (ต่อ)	5) หลายภูมิภาคของฝรั่งเศสต่างดำเนินการโครงการสนับสนุนการดูแลแม่เพาะเจตวิญญานความเป็นผู้ประกอบการและวัฒนธรรมการสร้าง/ริเริ่มทางธุรกิจ (Business Creation) ในฝรั่งเศส โครงการเหล่านี้ดำเนินการในระดับประถมศึกษา มัธยมศึกษาและอุดมศึกษาศึกษาเรียกว่า “Maisons de l’Entrepreneuriat/des Entrepreneurs” ในเมือง Lyon และ Grenoble เป็นต้น
เยอรมนี	การส่งเสริมจิตวิญญานธุรกิจและการสอนความเป็นผู้ประกอบการเป็นสาขาวิชาใหม่และท้าทายต่อระบบการศึกษาเยอรมัน ทำให้มีการจัดตั้งและพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการอย่างรวดเร็ว
กรีซ	โครงการริเริ่มต่างๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและฝึกอบรมสำหรับสร้างความเป็นผู้ประกอบการมีการดำเนินการในสถาบันการศึกษาทั่วประเทศ ระหว่างปี 2002 - 2006 กว่า 20 ล้านโครงการในระดับมหาวิทยาลัยมุ่งเน้นและเน้นวิชาที่ว่าด้วยองค์ความรู้และทักษะที่ต้องการสำหรับดำเนินธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ปัญหาสำคัญ คือ การขาดแคลนทรัพยากรมนุษย์ (ครูและสื่อการสอน)
ฮังการี	วิธีการสอนของฮังการีจะเน้นการลงมือปฏิบัติ โดยการศึกษาจะเชื่อมโยงกับมุมมองของนวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นสำคัญ
ไอซ์แลนด์	ความเป็นผู้ประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรหลากหลาย เช่น หลักสูตร Introductory Team-Based Courses เป็นส่วนหนึ่งของโปรแกรมด้านธุรกิจและวิศวกรรม

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป (ต่อ)

ประเทศ	หลักสูตร
ไอร์แลนด์	มีการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการได้รับการพัฒนาภายใต้หลักสูตร Entrepreneurship หรือ Small Business Management ของโรงเรียนธุรกิจ ในขณะเดียวกันภาคธุรกิจให้การสนับสนุนการแข่งขันแผนธุรกิจแห่งชาติประจำปี เพื่อเสาะหาแผนธุรกิจที่พัฒนาโดยนักศึกษาวิทยาลัย/มหาวิทยาลัย นวัตกรรมเด่นเป็นเป้าหมายสำคัญของมหาวิทยาลัยและสถาบันเทคโนโลยีสำหรับธุรกิจ Startup ที่มีศักยภาพ ภายใต้ยุทธศาสตร์ Ireland's Regional Growth Strategy ซึ่งรวมถึงการได้รับงบประมาณและการสนับสนุนจากภาครัฐสำหรับการจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะ กองทุน Campus Venture Capital Fund โปรแกรมธุรกิจระดับบัณฑิตศึกษาและการสนับสนุนจากบริษัท (Campus Companies)
อิตาลี	โครงการ IG Students Programme ดำเนินการในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษา และได้รับการส่งเสริมในทุกโรงเรียนและมหาวิทยาลัย โปรแกรม 2 ปี ประกอบด้วย 2 Modules 1) Standard Module เน้นนักเรียนอายุระหว่าง 16-26 ปีที่กำลังเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและมหาวิทยาลัย นักเรียนสร้างสรรค์ และ 2) การจัดการบริษัทจำลอง (Laboratory Enterprise) ของตนเอง ที่จะต้องผลิตผลิตภัณฑ์หรือให้บริการจริงเป็นระยะเวลา 10 เดือน (ตลอดปีการศึกษา) อย่างไรก็ดีโปรแกรมนี้ได้ปิดตัวลงในวันที่ 31 ก.ค. 2012 โดยรัฐบาลตัดสินใจหยุดให้งบประมาณเนื่องจากปัญหาด้านเศรษฐกิจและมีการพัฒนาโครงการที่คล้ายคลึงกันโดยภาคีความร่วมมือในระดับท้องถิ่น กิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระดับมัธยมศึกษาและอุดมศึกษาได้รับการส่งเสริมโดย Confindustria (องค์กรธุรกิจที่สำคัญที่สุด) และโดย Formaper (หน่วยงานเฉพาะของหอการค้าเมืองมิลาน)

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป (ต่อ)

ประเทศ	หลักสูตร
ลัตเวีย	มีการจัดโปรแกรมการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในสถาบันอุดมศึกษา
ลิทัวเนีย	มีการจัดโปรแกรมการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการเฉพาะที่มีเป้าหมายในการจัดตั้งธุรกิจที่สูงกว่าค่าเฉลี่ยของสหภาพยุโรป อีกทั้งยังเน้นโอกาสธุรกิจระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการ โดยเฉพาะในภูมิภาคบอลติก (Baltic Region)
ลักซัมเบิร์ก	ในระดับมหาวิทยาลัย คณะทำงานสำหรับการฝึกอบรมการจัดการและความเป็นผู้ประกอบการได้รับการจัดตั้งขึ้นเมื่อ 2001 คณะทำงานตั้งขึ้นเพื่อพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรม 2 รูปแบบในสาขาการจัดการ (MBA Executive) และความเป็นผู้ประกอบการ (intensive training) หลักสูตรของคอร์สเหล่านี้ถูกพัฒนาขึ้นจาก 3 มหาวิทยาลัยของ the Greater Region The 'Center Universitaire' และ the 'Institut Universitaire International de Luxembourg' สนับสนุนกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการโดยประสานความร่วมมือกับภาคส่วนอื่นๆ (หอการค้า, Business Initiative, Media-Industry ในลักซัมเบิร์ก)
มอลตา (Malta)	มีแผนที่จะนำการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในการศึกษาทุกระดับ จุดเน้นของคอร์สธุรกิจของมอลตา มีแนวโน้มไปทางการจัดการของบริษัทขนาดใหญ่มากกว่า SMEs อย่างไรก็ตาม มีคอร์สมากมายที่ดำเนินการเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรแต่ยังขาดความเชื่อมโยงของการอุดมศึกษากับ Business Community

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป (ต่อ)

ประเทศ	หลักสูตร
เนเธอร์แลนด์	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการคือรากฐานสำคัญของหลักสูตรธุรกิจเนเธอร์แลนด์ หลักสูตรจะเป็นการจัดคู่ขนานระหว่างทักษะและสมรรถนะความเป็นผู้ประกอบการกับความรู้วิชาการ โครงการริเริ่มในระดับชาติ รัฐบาลกลางจะเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้ในทุกกระตบการศึกษา การสนับสนุนหลัก ‘leren en ondernemen’ ริเริ่มโดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงการคลังและกระทรวงศึกษาธิการ
นอร์เวย์	ยุทธศาสตร์สำหรับการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการของนอร์เวย์ (2004-2008) อยู่ภายใต้ความร่วมมือของ 3 กระทรวง คือ กระทรวงศึกษาธิการและการวิจัย กระทรวงการพัฒนาภูมิภาคและรัฐบาลท้องถิ่น และกระทรวงอุตสาหกรรม โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นและเป็นแรงบันดาลใจให้กับสถาบันการศึกษาและเทศบาลเมือง ในการวางแผนและจัดตั้งการศึกษาสำหรับความเป็นผู้ประกอบการโดยความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมและผู้เกี่ยวข้องอื่นๆ ในท้องถิ่น
โปแลนด์	จัดการศึกษาและหลักสูตรระยะสั้นที่เน้น Startup
โปรตุเกส	ในระดับอุดมศึกษา มีโปรแกรมฝึกอบรมการเป็นผู้ประกอบการและการจัดการจำนวนมากที่พัฒนาอย่างอิสระและสร้างผู้ประกอบการที่มีศักยภาพโดยเฉพาะ ตัวอย่างเช่น IFEA – Institute for Entrepreneurial Advanced Training Delivers โครงการสำหรับผู้ประกอบการที่เป็นหัวหน้าบริษัท ผู้จัดการ นักเทคนิค และบัณฑิตจบใหม่โดยเฉพาะโดยครูคุณสมบัตินสูง

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป (ต่อ)

ประเทศ	หลักสูตร
โรมาเนีย	การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการไม่ได้รับความสนใจในระดับอุดมศึกษาเท่าไรนัก
สโลวาเกีย	สโลวาเกียมีทั้งการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในระดับอุดมศึกษา เน้นการเชื่อมการศึกษาสู่เวทีการค้าและสนองตอบต่อความต้องการเฉพาะ
สโลวีเนีย	ความเป็นผู้ประกอบการเป็นสมรรถนะสำคัญในยุทธศาสตร์การพัฒนาของสโลวีเนีย ตั้งแต่ 2000-2006 สโลวีเนียสนับสนุนทรัพยากรในการส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการและการสร้างสรรค์ของเยาวชนอย่างหลากหลาย โดยทุกปีเยาวชน 4,000 คนอายุระหว่าง 12-30 ปี จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ความเป็นผู้ประกอบการเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา
สเปน	การส่งเสริมจิตวิญญาณทางธุรกิจในมหาวิทยาลัยสามารถพบได้ใน 3 ระดับ 1) หลักสูตรทั่วไปด้านการจัดการธุรกิจ 2) ระดับปริญญาตรี โท เอกที่เน้นความเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะภายใต้การศึกษาการจัดการธุรกิจซึ่งเชื่อมโยงกับภาคอุตสาหกรรมแต่น้อยในภาคบริการ และ 3) การสนับสนุนและบริการโดยตรงสำหรับผู้ประกอบการ
สวีเดน	เช่นเดียวกับประเทศ Nordic อื่นๆ ที่ความเป็นผู้ประกอบการสำคัญมากในหลักสูตรธุรกิจที่หลากหลาย เช่น การพัฒนาธุรกิจใหม่ ความเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม ความเป็นผู้ประกอบการบริษัท ความเป็นผู้ประกอบการสังคม และความเป็นผู้ประกอบการระดับนานาชาติ

ตารางที่ 3.1 การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป (ต่อ)

ประเทศ	หลักสูตร
สหราชอาณาจักร	ในระดับอุดมศึกษา โปรแกรมที่สำคัญมากของงบประมาณรัฐคือ Science Enterprise Challenge ซึ่งเริ่มตั้งแต่ปี 1999 จนมีการจัดตั้งเครือข่ายของศูนย์ความเป็นเลิศ (Center of Excellence) ในมหาวิทยาลัยของอังกฤษที่มีความเชี่ยวชาญในการสอนและปฏิบัติด้านการตลาดและความเป็นผู้ประกอบการในสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สถาบันอุดมศึกษาในอังกฤษมีอิสระและจัดให้มีหลักสูตรความเป็นผู้ประกอบการ อีกทั้งบางมหาวิทยาลัยมีการจัดตั้งศูนย์ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Centers) ที่สนับสนุนการสอนและวิจัยความเป็นผู้ประกอบการและการฝึกปฏิบัติ

ตัวอย่างโครงการ (Initiative) และโปรแกรมการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการของกลุ่มประเทศในยุโรป

1) โครงการ (Initiative)

แม้ว่า กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจะถูกพัฒนาขึ้นในทุกระดับการศึกษา แต่ก็มีบางโครงการ/กิจกรรมที่ไม่ได้บูรณาการอยู่กับหลักสูตรหรือเป็นส่วนหนึ่งของกรอบการทำงาน (Framework) โครงการ/กิจกรรมส่วนใหญ่จะดำเนินการโดยสถาบันการศึกษาหรือภาคีความร่วมมือหรือโดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น บ่อยครั้งที่โครงการ/กิจกรรมเหล่านี้ได้รับการขับเคลื่อนโดยหน่วยงานภายนอกไม่ใช่โดยองค์กรการศึกษา

ในระดับอุดมศึกษาส่วนใหญ่จะอยู่ในรูปแบบของการกระจายอำนาจและโครงการ/กิจกรรมจะมีการดำเนินการเป็นอิสระโดยมหาวิทยาลัยมากกว่าส่วนกลาง การบริหารจัดการส่วนกลางไม่สามารถบังคับ/แทรกแซง (Impose) ในส่วนนี้ได้ทำได้เพียงสนับสนุนและอำนวยความสะดวกเท่านั้น อย่างไรก็ตาม มีตัวอย่างที่ดีของยุทธศาสตร์ประเทศที่ส่งเสริมความเป็นผู้ประกอบการในรั้วมหาวิทยาลัย ซึ่งส่วนมากแล้วจะเป็นผลของความร่วมมือระหว่างการบริหารจัดการระดับประเทศกับมหาวิทยาลัย ยุทธศาสตร์แบบนี้สามารถพบได้ในสหราชอาณาจักร นอร์เวย์ ฟินแลนด์ และฝรั่งเศส

2) BEPART

BEPART เป็นเครือข่ายภาคีหุ้นส่วนนานาชาติและโครงการของ 12 สถาบันการศึกษาจากภูมิภาคต่างๆ ในบริเวณทะเลบอลติก (Baltic Sea) ผู้นำภาคีคือ the University of Rostock ซึ่งได้พัฒนาแนวคิดโดย Hanseatic Institute for Entrepreneurship and Regional Development: HIE-RO สาขาวิชาของกิจกรรมของโปรเจ็คจะเป็นการส่งเสริมและการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะระดับมหาวิทยาลัยที่ได้รับการยอมรับว่ามีศักยภาพสูงสำหรับการพัฒนาภูมิภาคในอนาคต

คุณค่าของโครงการ BEPART คือ การสนับสนุนกระตุ้นให้ความเป็นผู้ประกอบการประสบความสำเร็จมากขึ้น ซึ่งจะเป็นการสนับสนุนความมั่งคั่งและความสามารถในการแข่งขัน (ในยุโรปและภูมิภาค) เนื่องจากความเป็นผู้ประกอบการถือว่าเป็นแรงขับเคลื่อนของการพัฒนาสังคม เทคโนโลยีและเศรษฐกิจ

ภาคีเครือข่ายของ BEPART คือ มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยที่เกี่ยวข้องกับ Science Park และหน่วยงานการพัฒนาภูมิภาค เนื่องจากวัตถุประสงค์ในภาพรวมจะมุ่งไปสู่

- การส่งเสริมประสิทธิภาพและผลกระทบที่มากขึ้นของความเป็นผู้ประกอบการ

- ให้ประโยชน์แก่การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และรับผิดชอบต่อวัฒนธรรมของความเป็นผู้ประกอบการ

ในเดือนกรกฎาคม 2004 เป็นการเริ่มต้นอย่างเป็นทางการของโครงการและโครงการได้รับงบประมาณไปจนถึงธันวาคม 2007 โดยงบประมาณทั้งหมดของ BEPART (2004-2007) เป็นจำนวน 1.87 Mio โดย 1.2 Mio ได้รับจาก EU Programme Interreg III C/ERDF (European Regional Development Fund) และ 670,000 ได้รับจากภาคีหรือประเทศสมาชิก

3) European Foundation for Entrepreneurship Research (EFER)

EFER ดูแลและส่งเสริมการวิจัยและฝึกอบรมที่เกี่ยวข้องกับความเป็นผู้ประกอบการในระดับสถาบันอุดมศึกษาทั่วยุโรป EFER ก่อตั้งเมื่อ 1987 ดำเนินการศึกษาวิจัยเปรียบเทียบความเป็นผู้ประกอบการระหว่างสหรัฐและยุโรป และให้การสนับสนุน 50 กรณีศึกษาเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการในยุโรป นอกจากนี้ EFER ยังมีโปรแกรม Teach-The-Teachers ในช่วงต้น 1990s และความร่วมมือกับสถาบันการศึกษาต่างๆ ยังต่อเนื่องมาเรื่อยๆ ตั้งแต่ตอนนั้น EFER เป็นเจ้าภาพในการจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการ สัมมนามากมายและเน้นที่จะสร้างเครือข่ายระหว่างนักวิชาการ ผู้ปฏิบัติและนักเรียนในยุโรปผ่านโปรแกรมและกิจกรรมเหล่านี้

4) EUROPEN

EUROPEN เป็นสมาคมไม่แสวงหากำไร ก่อตั้งขึ้นเมื่อ 27 ตุลาคม 1997 โดยสมาชิกผู้ก่อตั้งเป็นสถาบันการศึกษาจากออสเตรีย แคนาดา เดนมาร์ก ฟินแลนด์ ฝรั่งเศส เยอรมนี สหราชอาณาจักร อิตาลี เนเธอร์แลนด์ สวีเดน สเปนและสวิตเซอร์แลนด์ และสมาชิกเพิ่มเติมได้แก่ อาเจนติน่า ออสเตรเลีย เบลเยียม บัลแกเรีย บราซิล จีน โครเอเชีย เชค อังการี ลัตเวีย ลิทัวเนีย นอร์เวย์ โปแลนด์ โรมาเนีย สโลวาเกีย สโลวีเนีย และสหรัฐอเมริกา EUROPEN ได้รับงบประมาณจาก the European Social Fund (45%) และ the Land North Rhine Westphalia (55%)

พันธกิจของ EUROPEN คือ ให้การสนับสนุน ประสานงาน และพัฒนาบริการให้มีมูลค่าเพิ่มเพื่อให้กิจกรรมสามารถดำเนินการภายใต้ เครือข่ายประเทศสมาชิกได้ อีกทั้งยังให้การส่งเสริมและยกระดับแนวคิด เกี่ยวกับการเรียนรู้จากบริบทจำลองในการดำเนินการธุรกิจ และขยาย จำนวนเครือข่ายทั้งในระดับภูมิภาคและประเทศ

วัตถุประสงค์

- เพื่ออำนวยความสะดวกในการแลกเปลี่ยนข้อมูล
- เพื่อจัดหาทุนนวัตกรรมเครื่องมือการฝึกอบรมให้กับสมาชิก
- เพื่อส่งเสริมแนวคิด ‘Practice Firm’
- เพื่อเป็นตัวแทนของสมาชิกระหว่างความแตกต่างระดับ

ภาครัฐและเอกชน

Practice Firm เป็นบริษัทเสมือนที่ดำเนินการแบบเดียวกับ บริษัทจริง จะเลียนแบบการทำธุรกิจจริงทั้งขั้นตอน ผลลัพธ์และบริการ แต่ละ Practice Firm จะทำการค้าขายกับอีก Practice Firm EUROPEN พัฒนาประกาศนียบัตรสำหรับบริษัทและผู้เข้าฝึกอบรมของ Practice

Firm ภายใต้ Leonardo Project ที่ปัจจุบันมีการดำเนินการใน 9 ประเทศ ยุโรปและประเทศสมาชิกของ EUROPEAN

5) International Journal of Entrepreneurship Education (IJEE)

จุดมุ่งหมายของ IJEE คือ การยกระดับการศึกษาเพื่อพัฒนา ความเป็นผู้ประกอบการทั่วโลกผ่านสิ่งพิมพ์ (Publication) ในหัวข้อ กรณีศึกษา กลยุทธ์การสอนเกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการ ตลอดจนการวิจัยเชิงทฤษฎีและการปฏิบัติเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

6) JADE – European Confederation of Junior Enterprises

JADE เป็นเครือข่ายนักเรียนผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Students) ทั่วโลก นักเรียนกว่า 20,000 คนจาก 13 ประเทศสมาชิก ออสเตรีย เบลเยียม ฝรั่งเศส เยอรมนี อิตาลี เนเธอร์แลนด์ โปแลนด์ โปรตุเกส สโลวีเนีย สเปน สวิตเซอร์แลนด์ สหราชอาณาจักร และกรีซ

7) Junior Achievement – Young Enterprise Europe

JA-YE Europe จัดทะเบียนสมาคมไม่แสวงหากำไรโดย Based ที่เบลเยียม JA-YE Europe และสมาชิกได้รับงบประมาณจาก บริษัท มูลนิธิ เอเจนซีการพัฒนาต่างๆ และบุคคล โครงการ JA-YE Enterprise and Economic Education ได้รับการออกแบบมาสำหรับเยาวชนอายุ 6-30 ปี และดำเนินการผ่านภาคีระหว่างธุรกิจท้องถิ่นและโรงเรียน องค์การ JA-YE สอนธุรกิจ (Enterprise) ผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) และความรู้ทางเศรษฐกิจ (Economic Literacy) โดยเน้นความสำคัญของระบบเศรษฐกิจที่ขับเคลื่อนโดยตลาด (Market-Driven Economies) บทบาทของธุรกิจในระบบเศรษฐกิจ (Role of

Business in the Economy) การตอบโจทย์ของการศึกษากับการทำงาน (the Relevance of Education in the Workplace) ผลกระทบของเศรษฐกิจต่ออนาคตของเด็ก (the Impact of Economics on a Child's Future) และข้อตกลงของธุรกิจต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และประเด็นด้านคุณธรรมจริยธรรม JA-YE มีการจัดระดับและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในรูปแบบของ Private-Public Partnerships ส่งเสริมให้นักธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วมในห้องเรียนในรูปแบบของอาสาสมัคร คณะกรรมการ หรือการเป็นสปอนเซอร์

โปรแกรมการศึกษาในระดับอุดมศึกษานั้น ทำให้นักเรียนได้โอกาสในการได้มีประสบการณ์การดำเนินธุรกิจของตัวเอง ได้มุมมองของนักธุรกิจในการก่อตั้งและดำเนินธุรกิจ ตลอดโปรแกรมนักเรียนจะได้พัฒนาทัศนคติและทักษะที่จำเป็นสำหรับการสร้างความสำเร็จส่วนบุคคล การเรียนรู้ตลอดชีวิต และการจ้างงาน อีกทั้งเข้าใจกระบวนการทางธุรกิจ มุมมองของการเป็นนายตัวเอง การสร้างสรรค์ธุรกิจ การยอมรับความเสี่ยง และควบคุมความหลากหลายที่เกิดขึ้นโดยได้รับคำแนะนำและสนับสนุนจากที่ปรึกษาด้านธุรกิจ โครงการ JA-YE ถูกพัฒนาขึ้นครั้งแรกเป็นภาษาอังกฤษ โดย Young Enterprise สหราชอาณาจักร และต่อมาได้ขยายไปอีกหลากหลายภาษา Danish, Dutch, English, Finnish, French, German, Norwegian และ Romanian กลุ่มเป้าหมายของโครงการจะมีอายุประมาณ 19-26 ปี และจำนวนชั่วโมงในการเข้าเรียนจะประมาณ 18-38 ชั่วโมง

โปรแกรมการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

1) Coventry University สหราชอาณาจักร

- หลักสูตร Enterprise & Entrepreneurship BA Honors degree

ปีหนึ่งจะเป็นการแนะนำและอธิบายถึงความซับซ้อนของธุรกิจและพัฒนาทักษะสำคัญ เช่น การค้นหาและนำเสนอข้อมูล ปี 2 จะเป็นการศึกษารายวิชาที่เน้นภาคธุรกิจขนาดเล็ก รวมถึง E-Commerce และเริ่มมีการลงมือปฏิบัติ เช่น การเขียนและนำเสนอแผนธุรกิจ ทักษะที่ได้รับการพัฒนาในปี 2 นี้คือการสร้างทีมงาน (Team Building) ความเป็นผู้นำ (Leadership) และการแก้ปัญหาทั่วไป และปีสุดท้ายจะได้ศึกษาวิชาการธุรกิจที่กว้างขึ้น และเน้นธุรกิจขนาดเล็กมากขึ้น เช่น ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship) นักเรียนจะได้รับการพัฒนาทักษะการวิจัยที่จะช่วยให้สามารถทำวิทยานิพนธ์จบได้

- หลักสูตร Innovation and Entrepreneurial Studies for Engineers MSc/PgDip degree

หลักสูตรที่เตรียมความพร้อมผู้เรียนให้รู้จักบทบาทของ innovative entrepreneurial ขององค์กรทุกระดับ หลักสูตรจะให้เครื่องมือและเทคนิคในการพัฒนาและขายผลผลิตภาพของตนเอง (Innovation Product) หลักสูตรจะสอนให้นักเรียนได้มีมุมมองและวิธีการจัดการธุรกิจ ในขณะเดียวกันกับที่จะต้องเรียนรู้การออกแบบและองค์ความรู้วิศวกรรม ที่นำมาพัฒนาแนวคิดผลิตภัณฑ์

หลักสูตรมีเป้าหมายที่จะพัฒนานักเรียนให้

- พัฒนาความเข้าใจถึงความเป็นผู้ประกอบการทั้งในธุรกิจขนาดเล็กถึงขนาดกลาง และองค์กรขนาดใหญ่

- ประเมินกระบวนการของการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ๆ รวมทั้งจัดเครื่องมือและเทคนิคให้

- เข้าใจระบบที่บูรณาการกับธรรมชาติขององค์กรและผลกระทบขององค์กรต่อการพัฒนานโยบายและยุทธศาสตร์ทางธุรกิจ

- ปฏิบัติการครบขั้นตอนตั้งแต่การเริ่มแนวคิดนวัตกรรม (Innovative Idea) ออกแบบผลิตภัณฑ์ และพัฒนาเพื่อออกมาเป็นผลิตภัณฑ์ ตลอดจนความเข้าใจกระบวนการผลิตของโรงเรียนและการขายผลิตภัณฑ์

- การสร้างทีม ทักษะการศึกษา และวิธีการวิจัย และการประมวลผลเบื้องต้นรวมอยู่ในการฝึกอบรมด้วย

วิชาที่สอน ได้แก่

- ความเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรมสำหรับวิศวกร (Entrepreneurship and Innovation for Engineers)

- ผู้ประกอบการวิศวกรรม (Engineering Entrepreneurship)

- ยุทธศาสตร์การผลิต (Manufacturing Strategy)

- กระบวนการพัฒนาผลิตภัณฑ์ (Product Development Process)

- การจัดการโครงการ (Project Management)

- ระบบการจัดการคุณภาพและสิ่งแวดล้อม (Quality and Environment Management Systems)

- การวิเคราะห์การตัดสินใจและความเสี่ยงด้านการเงิน (Financial Decision Making and Risk Analysis)
- การจัดการทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Management)
- การจัดการห่วงโซ่อุปทาน (Supply Chain Management)
- วิธีการวิจัยและทักษะการศึกษา (Study Skills and Research Methods)

2) Nottingham University Business School สหราชอาณาจักร

• University of Nottingham Institute for Enterprise and Innovation (UNIEI)

เป็นผู้นำกลางของการศึกษาเพื่อธุรกิจ (Enterprise Education) ในยุโรป และเป็นสมาชิกผู้ก่อตั้งของเครือข่ายศูนย์ธุรกิจด้านวิทยาศาสตร์แห่งสหราชอาณาจักร (UK Science Enterprise Center Network) UNIEI เปิดโปรแกรมการวิจัยและการสอนและให้นักเรียนมีโอกาสได้มีส่วนร่วมใน UNIEI Lab ในการประกอบการและธุรกิจ

การวิจัยที่ UNIEI จะอยู่ในสาขาต่อไปนี้

- การเงินของความเป็นผู้ประกอบการและธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (The Financing of Entrepreneurship and Small and Medium Sized Enterprises)
- Surrogate Entrepreneurship
- Serial Entrepreneurs
- Science Parks และการพัฒนาของ Science Park
- Venture Capital and Equity Gaps
- ความเป็นผู้ประกอบการและยุทธศาสตร์

UNIEI เปิดวิชาสำหรับปริญญาตรี

- การสร้างสรรค์การลงทุนใหม่ (New Venture Creation)
- ความเป็นผู้ประกอบการบริษัท (Corporate Entrepreneurship)
- ความเป็นผู้ประกอบการ: เนื้อหา กระบวนการและนโยบาย

สาธารณะ (Entrepreneurship: Context, Processes and Public Policy)

- ความเป็นผู้ประกอบการเบื้องต้น (Introducing Entrepreneurship)
- ความเป็นผู้ประกอบการและธุรกิจ (Entrepreneurship and Business)
- วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและธุรกิจ (Science, Technology & Business)

ในระดับปริญญาโท (1-year taught MSc Courses)

- ความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship)
- เคมีและความเป็นผู้ประกอบการ (Chemistry and Entrepreneurship)
- อิเลคทรอนิกส์ วิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์ และความเป็นผู้ประกอบการ (Electronic and Electrical Engineering and Entrepreneurship)
- เทคโนโลยีชีวภาพด้านพันธุ์พืช และความเป็นผู้ประกอบการ (Crop Biotechnology and Entrepreneurship)
- พลังงานที่ยั่งยืนและความเป็นผู้ประกอบการ (Sustainable Energy and Entrepreneurship)
- วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์และความเป็นผู้ประกอบการ (Computer Science and Entrepreneurship)

บทที่ 4

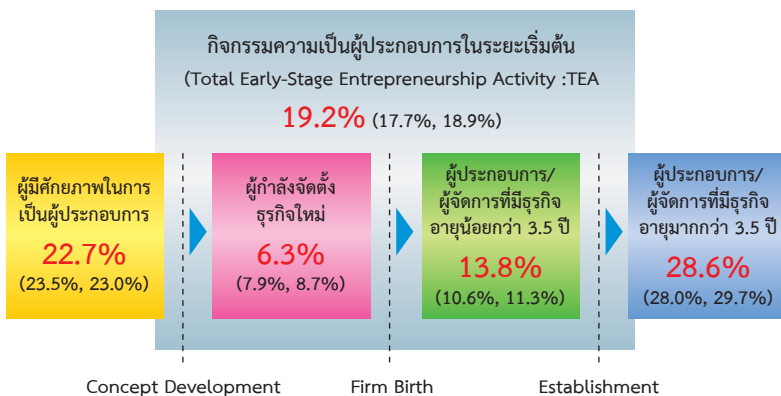
การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ในประเทศไทย

การนำเสนอเนื้อหาในบทนี้แบ่งเป็น 3 ตอน คือ สภาพปัจจุบันของแนวคิดในการดำเนินงานของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ และข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีประสบการณ์เกี่ยวกับการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ตอนที่ 1 สภาพปัจจุบันของแนวทางในการดำเนินงานของรัฐบาล เกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

จากนโยบายของรัฐบาลในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตามวิสัยทัศน์ไทยแลนด์ 4.0 การสร้างผู้ประกอบการใหม่หรือสตาร์ทอัพจึงมีความสำคัญมาก เนื่องจากผู้ประกอบการมีบทบาทในการสร้างสรรค์นวัตกรรม เพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน สร้างการจ้างงานและพัฒนาระบบเศรษฐกิจของประเทศ นำไปสู่เศรษฐกิจฐานการมูลค่าสูง จึงจำเป็นต้องพัฒนาคุณภาพคน (Manpower) ให้มีทัศนคติและทักษะ (Mindset and Skills) ที่พร้อมที่จะเป็นผู้ประกอบการที่สร้างสรรค์และเป็นสากล และคำนึงถึงมาตรฐานด้านธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเพื่อการเข้าถึงตลาดในอนาคต

จากการศึกษาข้อมูลเชิงเปรียบเทียบเพื่อพัฒนา ประจำปี 2557 (Global Entrepreneurship 2014: GEM) ซึ่งดำเนินการโดยคณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ (BUSEM) และสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) พบว่า กิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้น (Total Early-Stage Entrepreneurship Activity:TEA) ของผู้ประกอบการในประเทศไทย ปี 2557 คิดเป็นร้อยละ 19.2 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2556 (ร้อยละ 17.7) และอัตราการกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการที่มีอายุมากกว่า 3.5 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.6 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากปี 2556 เล็กน้อย (ร้อยละ 28.0) โดยการเพิ่มของอัตรา้อยละดังกล่าวมาจากการที่ประชาชนให้ความสนใจและมีความตื่นตัวในการเป็นผู้ประกอบการมากขึ้น

สีแดง = ข้อมูลปี 2557 (ข้อมูลในวงเล็บ คือ ปี 2556, ปี 2555 ตามลำดับ)

แผนภาพที่ 4.1 กิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการของไทย ปี 2557
ที่มา : สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, (2558)

ผลจากการศึกษาดังกล่าว สรุปได้อย่างมีนัยสำคัญว่า กลุ่มผู้ที่กำลังจัดตั้งธุรกิจใหม่และผู้ประกอบการที่มีธุรกิจอายุน้อยกว่า 3.5 ปี หรือกลุ่ม Firm Birth ของประเทศไทย มีกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการในระยะเริ่มต้นในระดับที่สูงมากและผลการเปรียบเทียบข้อมูลกิจกรรมความเป็นผู้ประกอบการไทย ปี 2556 กับประเทศสำคัญอื่นๆ พบว่า ประเทศไทยมีสัดส่วนของธุรกิจที่มีอายุมากกว่า 3.5 ปีสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 28.0 ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด ซึ่งมากกว่าประเทศเวียดนาม (ร้อยละ 16.4) และประเทศจีน (ร้อยละ 11.0) ซึ่งเป็นอันดับที่ 2 และ 3 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามมีเพียงไม่กี่ประเทศเท่านั้นที่มีสัดส่วนผู้ที่กำลังจัดตั้งธุรกิจ (Nascent Entrepreneurs) และสัดส่วนผู้ประกอบการที่มีธุรกิจอายุน้อยกว่า 3.5 ปี (Young Businesses) มากกว่าประเทศไทย (สรุปอันดับประเทศตามระยะความเป็นผู้ประกอบการ) ทั้งนี้เนื่องจากประเทศไทยมีพื้นฐานของสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่เอื้อต่อการเข้าสู่ธุรกิจ ในขณะเดียวกันภาครัฐก็มีมาตรการเสริมสร้างผู้ประกอบการและการพัฒนา SMEs มานานนับกว่า 10 ปี ผลที่เกิดขึ้นน่าจะทำให้ประเทศไทย มีพื้นฐานของการประกอบการในภาคธุรกิจและเศรษฐกิจที่เข้มแข็งได้ (รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2558)

รัฐบาลได้มีนโยบายในการส่งเสริม พัฒนา และสร้างผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง โดยเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา สถาบันทางการเงิน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง แนวทางการดำเนินงานในการสร้างผู้ประกอบการตามนโยบายของรัฐบาล ตัวอย่างเช่น

1. โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneur Creaton: NEC)

โครงการนี้เกิดจากความร่วมมือระหว่างกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม และสถาบันพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม จากการที่ภาครัฐมีนโยบายในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของ SMEs และจัดเป็นกลยุทธ์ที่สำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศไทยในระยะยาว ภายใต้แผนการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมฉบับที่ 3 (พ.ศ.2555-2559) ซึ่งมีกรอบแนวคิดหลักในการผลักดันให้วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเป็นพลังขับเคลื่อนหลักของเศรษฐกิจไทย โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมเพื่อให้ดำเนินธุรกิจด้วยองค์ความรู้ ความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม เอกลักษณ์ทางวัฒนธรรม และสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์หรือบริการ ทั้งในระดับสาขาธุรกิจและระดับผู้ประกอบการ และมุ่งสนับสนุนตามระดับการเติบโตของธุรกิจ ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายการให้บริการของกรมส่งเสริมอุตสาหกรรม ที่มุ่งหวังให้ผู้ประกอบการ วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมและวิสาหกิจชุมชนมีความสามารถในการดำเนินธุรกิจที่สูงขึ้นและสามารถแข่งขันได้ในระดับสากล

กลยุทธ์การสร้างและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการใหม่จึงถูกบรรจุเป็น 1 ใน 7 กลยุทธ์หลัก ภายใต้ยุทธศาสตร์ที่ 2 ของแผนฯ “การเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขันของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมไทย” ด้วยมุ่งเน้นสร้างเสริมขีดความสามารถและการเตรียมความพร้อมให้ผู้ที่จะก้าวเป็นผู้ประกอบการใหม่ โดยการสร้างแรงจูงใจและจิตสำนึกในการเป็นผู้ประกอบการ เสริมสร้างทัศนคติและประสบการณ์เกี่ยวกับการประกอบธุรกิจ และกระตุ้นให้ผู้ประกอบการรายใหม่ได้ใช้

ความคิดสร้างสรรค์ในการผลิตสินค้าและบริการที่มีความแตกต่างและมีมูลค่าสูง รวมถึงสามารถนำเทคโนโลยีสารสนเทศหรือไอทีเป็นส่วนประกอบสำคัญของการสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคยุคดิจิทัล (Digital Society) ดังนั้น ในปีงบประมาณ 2558 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรม โดยส่วนเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่ สำนักพัฒนาผู้ประกอบการ จึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้ที่จะเป็นผู้ประกอบการใหม่หรือผู้ที่ขยายธุรกิจเดิมให้เป็นผู้ประกอบการเชิงคุณภาพมีองค์ความรู้ ทักษะด้านบริหารจัดการและการวางแผนธุรกิจ ส่งเสริมให้สามารถพัฒนาแนวคิดเพื่อผลิตสินค้าที่มีความแตกต่างและมีมูลค่าสูงด้วยการนำเทคโนโลยีสารสนเทศปรับใช้ในด้านต่างๆ อาทิ ด้านการขายบนโลกออนไลน์ ด้านการผลิต/Digital Content และพัฒนาขีดความสามารถในการวางแผนกลยุทธ์ทางธุรกิจด้วยเน้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) เป็นเครื่องมือการสร้างโอกาสทางการตลาด

วัตถุประสงค์ของโครงการ

- 1) เพื่อผลักดันให้เกิดวิสาหกิจใหม่ๆ
- 2) เพื่อสนับสนุน นักศึกษาจบใหม่ ผู้ว่างงาน และพนักงานลูกจ้างที่มีศักยภาพให้สามารถสร้างโอกาสประกอบธุรกิจด้วยตนเอง
- 3) เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งแก่วิสาหกิจขนาดเล็กในช่วงก่อตั้งกิจการ (3 ปีแรก) ให้อยู่รอดและรักษาสภาพการจ้างงาน
- 4) เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ “ทายาทธุรกิจ” ในการสืบทอดกิจการให้สามารถรักษาสภาพการจ้างงานและสร้างโอกาสขยายธุรกิจต่อไปในอนาคต

กลุ่มเป้าหมายผู้ที่มีความสนใจจะเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งประกอบด้วย ผู้ว่างงาน ที่มีความตั้งใจจะเป็นผู้ประกอบการ นักศึกษาจบใหม่ ซึ่งมีแนวคิดและตั้งใจจะเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (Young Entrepreneur) ผู้ประกอบการที่เริ่มต้นประกอบธุรกิจในระยะ 1-3 ปี ที่ผ่านมามีแต่ธุรกิจยังไม่เข้มแข็งจำเป็นต้องได้รับความรู้และการบ่มเพาะในการสร้างธุรกิจให้เติบโตอย่างมั่นคง ทายาทเจ้าของกิจการที่เตรียมตัวเข้ารับการสืบทอดกิจการหรือร่วมบริหารกิจการด้วยการขยายกิจการหรือจัดตั้งธุรกิจใหม่เป็นของตนเอง ผู้ประกอบอาชีพอื่นอยู่แล้ว เช่น ข้าราชการ พนักงานเอกชน (เช่น สถาปนิก, หนายความ ฯลฯ) หรือผู้รับจ้างอิสระ แต่ตั้งใจจะเปลี่ยนมาเป็นผู้ประกอบการ เริ่มจากเนื้อหาในระดับพื้นฐานไปสู่ระดับประยุกต์ซึ่งมีความซับซ้อนมากขึ้นเพื่อให้ผู้เข้าอบรมได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ เกิดความเข้าใจในเนื้อหาทุกๆ ส่วนมากที่สุด (สำนักพัฒนาผู้ประกอบการใหม่, 2559)

2. การจัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ (New Economy Academy) หรือสถาบัน NEA

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ในฐานะที่เป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมและผลักดันการค้าระหว่างประเทศของไทย และเป็นหน่วยงานสำคัญในการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการการค้าระหว่างประเทศเพื่อสร้างความเข้มแข็งให้กับเศรษฐกิจของไทย ได้เล็งเห็นถึงความสำคัญของการเตรียมความพร้อมให้กับผู้ประกอบการไทยเพื่อรองรับสถานการณ์เศรษฐกิจและการค้าระหว่างประเทศที่มีการปรับเปลี่ยนรูปแบบอย่างต่อเนื่องตลอดเวลา จึงได้จัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ (New Economy Academy : NEA) ขึ้น เพื่อเป็นศูนย์กลางในการพัฒนาระดับผู้ประกอบการวิสาหกิจ

ขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ของไทยให้พร้อมเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ผ่านเครือข่ายความร่วมมือที่เชื่อมต่อถึงกันทั่วประเทศ

การจัดตั้งสถาบัน NEA เป็นผลสืบเนื่องมาจากการไปเยือนสำนักงานใหญ่ของ Alibaba ณ เมืองหัวโจว และได้รับทราบเกี่ยวกับการดำเนินโครงการ Rural Taobao ที่ทาง Alibaba ประสบความสำเร็จในการเข้าไปช่วยเหลือเกษตรกรและผู้ประกอบการรายเล็กๆ ในชุมชนห่างไกลให้สามารถทำธุรกิจการค้าทางออนไลน์ผ่าน Platform ของ Alibaba รัฐบาลจึงได้มอบหมายให้กระทรวงพาณิชย์ศึกษารูปแบบการดำเนินงานและนำมาประยุกต์ต่อ จึงนำมาสู่การจัดตั้งสถาบัน New Economy Academy

วัตถุประสงค์

1) เพื่อพัฒนาศักยภาพ SMEs ของไทยในทุกระดับให้สามารถดำเนินธุรกิจการค้าในเศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยการเสริมสร้างองค์ความรู้ในด้านต่างๆ อย่างครบวงจร รวมถึงการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้เป็นเครื่องมือในการขยายช่องทางการค้า และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันให้กับ SMEs ไทย

2) เพื่อเป็นศูนย์กลางในการกระจายองค์ความรู้ให้กับผู้ประกอบการทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ประกอบการรายย่อยในระดับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ ผ่านภาคีเครือข่ายทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาสังคมทั้งในส่วนกลาง และส่วนภูมิภาค ทั้งนี้เพื่อเป็นการพัฒนาสร้างความเข้มแข็งและยั่งยืนให้กับเศรษฐกิจภายในประเทศ (Local Economy) และเชื่อมเศรษฐกิจท้องถิ่นสู่เศรษฐกิจโลก (Local to Global) ตามยุทธศาสตร์ชาติและนโยบายของรัฐบาล

3) เพื่อส่งเสริมการยกระดับเศรษฐกิจชุมชน โดยการสร้างสังคมผู้ประกอบการในชุมชน ท้องถิ่น ผ่านการใช้พาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) เพิ่มช่องทางการตลาด และขยายเครือข่ายทางธุรกิจ ซึ่งจะทำให้เกิดการขยายตัวทางการค้าของผู้ประกอบการ ในระดับท้องถิ่นได้อย่างต่อเนื่อง

4) เพื่อผลักดันให้เกิดการพัฒนาผู้ประกอบการที่มีศักยภาพอย่างต่อเนื่องอันจะเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันทางการค้าของประเทศไทย และสนับสนุนการขับเคลื่อนนโยบายของรัฐบาลในการปฏิรูปโครงสร้างเศรษฐกิจของประเทศไทยได้โมเดล “ประเทศไทย 4.0” เพื่อนำพาประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศรายได้ปานกลาง และรองรับการเข้าสู่เศรษฐกิจยุคใหม่ได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการค้ายุคใหม่ (NEA), 2559)

ปัจจุบัน มีหน่วยงานที่เข้าร่วมเป็นภาคีเครือข่ายพันธมิตรเป็นจำนวนมากทั้งองค์กรภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม และสถาบันการศึกษาทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค โดยภายในกระทรวงพาณิชย์มีเครือข่ายการดำเนินงานในทุกจังหวัดทั้ง 77 แห่งทั่วประเทศ ซึ่งได้จัดตั้งศูนย์ Business Solution Centre ที่เชื่อมโยงการทำงานร่วมกับสถาบัน NEA ในส่วนกลาง ทำหน้าที่บูรณาการเครือข่ายในการบ่มเพาะและพัฒนาศักยภาพผู้ประกอบการไทยในทุกระดับ ด้วยองค์ความรู้อย่างเป็นระบบและครบวงจร เพื่อยกระดับเศรษฐกิจภายในประเทศสู่สากล (Local to Global)

นอกจากนี้กระทรวงพาณิชย์และพันธมิตรได้ตั้งเป้าหมายที่จะสร้างผู้สอน (Train the Trainer) เป็นนักปฏิบัติเศรษฐกิจยุคใหม่ให้ได้ 1,000 ราย เพื่อจะถ่ายทอดกระจายความรู้ไปยัง SMEs ทั่วประเทศจนถึง

ฐานรากให้ได้ไม่น้อยกว่า 30,000 ราย ภายในสิ้นปี 2560 นี้ โดยคาดหวังว่าการปฏิรูปการสร้างและพัฒนาศักยภาพ SMEs อย่างครบวงจรครั้งนี้จะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ ตอบโจทย์นโยบายประเทศไทย 4.0 และเป็นการสร้างความเข้มแข็งให้เศรษฐกิจอย่างมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

3. โครงการสนับสนุนหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator : UBI)

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) ได้เริ่มโครงการ “หน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา” (University Business Incubator : UBI) ในช่วงปลายปี พ.ศ. 2547 โดยมีเป้าหมายให้ UBI ในสถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่บ่มเพาะให้เกิด “ผู้ประกอบการใหม่” (Entrepreneurs) และ “บริษัทจัดตั้งใหม่” (Startup Companies) ที่จะได้รับการดูแลให้มีพัฒนาการเติบโต โดยใช้ข้อได้เปรียบจากสภาพแวดล้อมทางวิชาการ เสริมสร้างความเข้มแข็งและสามารถพัฒนาเป็น “บริษัทเต็มรูปแบบในอนาคต” (Spin-off Companies) รวมทั้งเป็นช่องทางการนำผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์ และนวัตกรรมที่สร้างในสถาบันอุดมศึกษาพัฒนาสู่กระบวนการใช้งานเชิงพาณิชย์ สร้างวงจรรายได้ เพื่อให้ผลประโยชน์กลับสู่สถาบันอุดมศึกษาและประเทศในระยะยาวโดย UIB มีวัตถุประสงค์หลักดังนี้

1) Inspire ผลักดันและส่งเสริม ผลงานวิจัยของสถาบันอุดมศึกษา มาแปลงเป็นผลิตภัณฑ์สร้างมูลค่าสู่ภาควิสาหกิจ

2) Teach ให้คำปรึกษาและข้อมูล ในการจัดตั้งบริษัทของหน่วยบ่มเพาะ และจัดฝึกอบรมให้ผู้เข้าร่วมโครงการมีความรู้ ความเข้าใจ ในฐานะผู้ประกอบการ

3) Connect ประสานงานระหว่างภาครัฐและเอกชน เพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดตั้งบริษัท

4) Create ส่งเสริมการสร้างสรรค่นวัตกรรม ธุรกิจใหม่ และผู้ประกอบการรายใหม่ในภาคธุรกิจ

UBI เป็นแหล่งรวมองค์ความรู้ด้านเทคโนโลยีและความรู้ด้านธุรกิจที่หลากหลาย การใช้พื้นที่และเวลาร่วมกันในการทำงาน (Sharde Acitons in Space and Time) เพื่อการลดต้นทุนในการจัดตั้งบริษัทใหม่ การสนับสนุนด้านปัจจัยเชิงธุรกิจต่างๆ ที่สามารถเร่งอัตราการเจริญเติบโตของบริษัทจนพร้อมที่จะดำเนินธุรกิจด้วยตนเอง ดังนั้นการดำเนินกิจกรรมบ่มเพาะของหน่วย UBI ต้องมีความพร้อมด้านอาคารสถานที่ (Physical & Facility) ด้านการบริการให้คำปรึกษาเชิงธุรกิจ (Business Consultant) ด้านบุคลากร/ผู้เชี่ยวชาญเฉพาะ (Specialist & Expert) ด้านการบริหารจัดการ (Management) (สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558)

ในปีงบประมาณ 2552 สกอ. กำหนดนโยบายสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา ในรูปแบบเครือข่าย เพื่อดำเนินกิจกรรมบ่มเพาะธุรกิจและเสริมสร้างผู้ประกอบการที่มีศักยภาพสูง (Startup Companies & Spin off Companies) โดยให้หน่วย UBI ร่วมกันดำเนินการจัดทำข้อเสนอ (Concept Paper) ผ่านกลไกเครือข่ายเพื่อการพัฒนาอุดมศึกษาในพื้นที่ภูมิภาค 9 เครือข่าย (ภาคเหนือตอนบน ภาคเหนือตอนล่าง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ภาคกลางตอนบน ภาคกลางตอนล่าง ภาคตะวันออก ภาคใต้ตอนบน ภาคใต้ตอนล่าง) ปัจจุบันมีศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในมหาวิทยาลัยจำนวน 72 แห่ง และจะเพิ่มเป็น 80 แห่งในเร็วๆ นี้

4. พิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “การสร้างผู้ประกอบการใหม่เชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม” (Startup)

รัฐบาลให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการเอสเอ็มอี โดยพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี เป็นประธานในพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “การสร้างผู้ประกอบการใหม่เชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม” (Startup) ระหว่างสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) และธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย (ธพว.) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลทั้ง 9 แห่ง และสมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย

นายกรัฐมนตรีมอบนโยบายให้ความสำคัญกับผู้ประกอบการเอสเอ็มอี เพราะเป็นฐานรากของการพัฒนาเศรษฐกิจประเทศและประชาคมโลก โดยแนะนำให้ยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในการเริ่มต้นพัฒนาผู้ประกอบการรายใหม่ ให้สถาบันการศึกษาปรับปรุงแบบการสอนให้คนมีทั้งความรู้ การเรียนรู้ ประกอบอาชีพได้ในอนาคต รวมถึงการลงทุนแนวใหม่ให้ผู้ประกอบการมีความรับผิดชอบต่อสถานศึกษาชุมชนและประเทศ

การลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือในครั้งนี้ มีเป้าหมายสำคัญ คือ การสร้างผู้ประกอบการรายใหม่หรือกลุ่มที่เริ่มดำเนินธุรกิจ (Startup) จำนวน 10,000 ราย ภายในปี พ.ศ. 2561 ซึ่งจะก่อให้เกิดการสร้างงาน สร้างรายได้ และส่งผลดีต่อการขับเคลื่อนเศรษฐกิจประเทศให้เติบโตได้อย่างเข้มแข็ง ยั่งยืน โดยมอบหมายให้ สสว. บูรณาการความร่วมมือ พร้อมส่งต่อความช่วยเหลือจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องให้กับผู้ประกอบการ SMEs เพื่อพัฒนาให้ผู้ประกอบการขนาดเล็กสามารถเติบโตเป็นผู้ประกอบการขนาดกลาง และผู้ประกอบการขนาดกลางสามารถเติบโตเป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดใหญ่ได้ในอนาคต

การสร้าง SME รุ่นใหม่ที่มีนวัตกรรมจำเป็นต้องทำร่วมกับสถานศึกษา เพราะมหาวิทยาลัยมีทักษะในเรื่องการวิจัย และมีหน่วยงานที่รับผิดชอบทางด้านนี้โดยตรง กลุ่มเป้าหมายที่จะบ่มเพาะให้เป็นผู้ประกอบการใหม่คือ ผู้ที่เพิ่งสำเร็จการศึกษาและ SME ที่ดำเนินธุรกิจมาแล้วไม่เกิน 3 ปี โดยใช้กระบวนการบ่มเพาะทั้งภาคทฤษฎี ภาคปฏิบัติ และถ่ายทอดประสบการณ์ในการดำเนินธุรกิจ พร้อมทั้งให้การสนับสนุนทางการเงิน เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถประยุกต์นวัตกรรมที่คิดค้นขึ้นมาใช้ในเชิงพาณิชย์ได้ โดยจะมีการแบ่งบทบาท และขอบเขตความรับผิดชอบของแต่ละหน่วยงาน ดังนี้

1) สสว. เป็นผู้ให้การสนับสนุนทางการเงินให้กับศูนย์บ่มเพาะ 35 แห่ง ที่กระจายตัวอยู่ทั่วประเทศให้มีมาตรฐานเดียวกัน การบ่มเพาะจะมุ่งเน้นไปยังภาคธุรกิจที่รัฐบาลให้การส่งเสริม และวางเป้าหมายเป็นอนาคตของประเทศ โดยเฉพาะในกลุ่ม 10 อุตสาหกรรมเป้าหมาย (S-Curve) ได้แก่ อุตสาหกรรมยานยนต์สมัยใหม่ อิเล็กทรอนิกส์อัจฉริยะ การท่องเที่ยวกลุ่มรายได้ดีและการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ การเกษตรและเทคโนโลยีชีวภาพ การแปรรูปอาหาร อุตสาหกรรมหุ่นยนต์ การบินและโลจิสติกส์ เชื้อเพลิงชีวภาพและเคมีชีวภาพ ดิจิตอล และอุตสาหกรรมการแพทย์ครบวงจร ประการสำคัญที่สุด คือ สสว. จะเป็นเสมือนพี่เลี้ยงที่ช่วยประคับประคองให้ SMEs ที่เกิดใหม่สามารถดำเนินกิจการต่อเนื่องไปได้ โดยเฉพาะในเรื่องการสร้างยอดขาย และความสามารถในการแข่งขัน

2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง ประกอบด้วย (1) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี (2) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ (3) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก (4) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ (5) มหาวิทยาลัย

เทคโนโลยีราชมงคลล้านนา (6) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ (7) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (8) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย และ (9) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ซึ่งมีวิทยาเขตรวม 35 แห่ง กระจายตัวอยู่ในทุกภูมิภาคทั่วประเทศ ซึ่งแต่ละแห่งมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน อาทิ มทร. ธัญบุรี มีจุดเด่นในด้านเกษตรแปรรูปและวิศวกรรม มทร.ล้านนา มีจุดเด่นด้านการออกแบบ การทำผลิตภัณฑ์ Lifestyle เป็นต้น

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล ทั้ง 9 แห่ง มีความพร้อมทางด้านสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ มีประสบการณ์หลากหลายสาขาวิชาชีพ สามารถช่วยผู้ประกอบการรายใหม่ ให้นำแนวคิดและองค์ความรู้ด้านต่างๆ ที่เกิดจากผลงานวิจัยและพัฒนา มาสร้างให้เป็นสินค้าและบริการในเชิงพาณิชย์ได้

3) SME BANK เปรียบเสมือนพี่เลี้ยงทางการเงินให้การสนับสนุนผู้ประกอบการรายใหม่ด้วยการให้สินเชื่อหรือร่วมลงทุน และการหาช่องทางการตลาดให้ โดยจะพยายามจูงใจผู้ประกอบการใหม่ให้จดทะเบียนเป็นนิติบุคคล และเป็นสมาชิกของ สสว. ทั้งนี้ SME ที่เกิดใหม่มีข้อจำกัดในการขอสินเชื่อ SME BANK จึงอาจต้องใช้วิธีเข้าร่วมลงทุนกับ SME เกิดใหม่ที่มีศักยภาพ ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลที่กำหนดให้ SME BANK เข้าร่วมลงทุนไม่ต่ำกว่า 2,000 ล้านบาทอยู่แล้ว

4) สมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย ซึ่งมีสมาชิกอยู่กว่า 120 สมาคมในทุกสาขาทั่วประเทศ จะมีส่วนร่วมในการคัดคนรุ่นใหม่เข้าสู่กระบวนการบ่มเพาะ เมื่อจบหลักสูตรการบ่มเพาะ พร้อมจะเป็นผู้ประกอบการแล้ว สมาชิกของสมาพันธ์เอสเอ็มอีไทย ซึ่งประกอบด้วยนักธุรกิจมืออาชีพหลากหลายสาขา จะมาร่วมถ่ายทอดประสบการณ์ให้แก่ผู้ประกอบการ

หน้าใหม่ พร้อมทั้งจะทำหน้าที่ “พี่เลี้ยง” ให้แก่ผู้ประกอบการใหม่ไปอีกระยะหนึ่งด้วย

บทบาทของทั้ง 4 หน่วยงานเป็นไปในเชิงบูรณาการ และกล่าวได้ว่า เป็นกระบวนการที่ครบวงจรในการบ่มเพาะ SMEs รายใหม่ให้เกิดขึ้นได้ รวมไปถึงการประคับประคอง SMEs เกิดใหม่ให้ดำเนินกิจการต่อไปได้อย่างยั่งยืน และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์เศรษฐกิจในอนาคต (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2558)

ตอนที่ 2 การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในการวิจัยครั้งนี้จะศึกษาหลักสูตรการศึกษาสาขาความเป็นผู้ประกอบการในระดับอุดมศึกษา ทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทของมหาวิทยาลัยเอกชนและมหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ โดยเน้นศึกษาเกี่ยวกับหลักสูตร เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตร และโครงสร้างหลักสูตร

2.1 หลักสูตรการศึกษาสาขาความเป็นผู้ประกอบการ

ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการในระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนในประเทศไทย

มหาวิทยาลัย	ระดับปริญญาตรี		ระดับปริญญาโท	
	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาเรียน (ปี)	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาเรียน (ปี)
มหาวิทยาลัยเอกชน				
มหาวิทยาลัยกรุงเทพ	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นเจ้าของธุรกิจ (Bachelor of Business Administration Program in Entrepreneurship) (มีทั้งโปรแกรมไทยและนานาชาติ)	4	การจัดการมหาบัณฑิต สาขาความเป็นผู้ประกอบการ (Master of Management in Entrepreneurship : MME) (โปรแกรมนานาชาติ)	ประมาณ 1 ปี
มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ (Bachelor of Business Administration Program in Entrepreneurship)	4	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ (หลักสูตรสองภาษา) (Master of Business Administration Program in Entrepreneurship) (Bilingual)	2

ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการในระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนในประเทศไทย (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ระดับปริญญาตรี		ระดับปริญญาโท	
	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาเรียน (ปี)	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาเรียน (ปี)
มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการ ประกอบการ (Bachelor of Business Administration in Entrepreneurship)	4	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การเป็นผู้ประกอบการ) Master of Business Administration (Entrepreneurship)	2
มหาวิทยาลัยรังสิต	-	-	การจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ เป็นผู้ประกอบการ (Master of Management Program in Entrepreneurship)	2
มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ				
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการ จัดการสำหรับผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Management)	4	-	-

ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการในระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนในประเทศไทย (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ระดับปริญญาตรี		ระดับปริญญาโท	
	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาเรียน (ปี)	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาเรียน (ปี)
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการ (Bachelor of Business Administration Program in Entrepreneurship)	4	-	-
มหาวิทยาลัยมหิดล	-	-	การจัดการมหาบัณฑิต สาขาภาวะผู้ประกอบการและนวัตกรรม (Entrepreneurship and Innovation)	ประมาณ 18 เดือน
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	-	-	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ (Master of Business Administration Program in Entrepreneurship Management)	2

ตารางที่ 4.1 ตัวอย่างหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการในระดับอุดมศึกษาที่เปิดสอนในประเทศไทย (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	ระดับปริญญาตรี		ระดับปริญญาโท	
	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาเรียน (ปี)	ชื่อหลักสูตร	ระยะเวลาเรียน (ปี)
มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์	-	-	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา ผู้ประกอบการสากล (หลักสูตรนานาชาติ) (Master of Business Administration Program in Global Entrepreneurship (International Program)	2
มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย	-	-	บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ เป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม (Master of Business Administration Program in Entrepreneurship and Innovation)	2

จากตารางที่ 4.1 พบว่า มหาวิทยาลัยเอกชน ที่เปิดสอนทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ได้แก่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย และมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ส่วนมหาวิทยาลัยที่เปิดสอนเฉพาะในระดับปริญญาโท ได้แก่ มหาวิทยาลัยรังสิต โดยหลักสูตรในระดับปริญญาตรี อยู่ภายใต้หลักสูตรบริหารธุรกิจ ระยะเวลาที่เรียนตลอดหลักสูตร 4 ปี ส่วนในระดับปริญญาโท อยู่ภายใต้หลักสูตรบริหารธุรกิจ และหลักสูตรการจัดการ ส่วนใหญ่ใช้ระยะเวลาในการเรียนประมาณ 2 ปี ยกเว้นมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ใช้ระยะเวลาในการเรียนประมาณ 1 ปี โดย 10 เดือน ศึกษาในประเทศไทย อีก 2 เดือนศึกษาที่ Babson College บอสตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา หลักสูตรมีทั้งโปรแกรมภาษาไทยและโปรแกรมนานาชาติ

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐ มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี เช่น จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา อยู่ภายใต้หลักสูตรบริหารธุรกิจ ระยะเวลาในการเรียน 4 ปี ส่วนในระดับปริญญาโท มหาวิทยาลัยที่เปิดสอน ได้แก่ มหาวิทยาลัยมหิดล มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ และมหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย อยู่ภายใต้หลักสูตรบริหารธุรกิจและการจัดการ ระยะเวลาที่ใช้เรียนประมาณ 2 ปี ยกเว้นมหาวิทยาลัยมหิดล ใช้เวลาเรียนประมาณ 18 เดือน หลักสูตรมีทั้งไทยและนานาชาติ

2.2 เป้าหมายของหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการ

ตารางที่ 4.2 เป้าหมายของหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการ

มหาวิทยาลัย	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
มหาวิทยาลัย กรุงเทพ	มุ่งเน้นการผลิตบัณฑิตที่มีความเป็นผู้ประกอบการให้ คุณภาพ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเป็นสากล สามารถปรับตัว และแข่งขันได้ในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา หลักสูตร เน้นการเรียนการสอนที่เน้นความรู้ด้านทฤษฎีควบคู่ไปกับการลงมือ ปฏิบัติจริง นักศึกษาสามารถคิดและวิเคราะห์เป็น สามารถศึกษา ค้นคว้าด้วยตัวเองได้
มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย	1) สร้างบัณฑิตให้เป็นผู้ประกอบการที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบต่อสังคมประเทศ 2) พัฒนาหลักสูตรที่สร้างผู้ประกอบการที่ดี และเป็น ผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จ มีประสบการณ์ในการสร้าง และบริหารธุรกิจจริงในระดับชาติและนานาชาติ มีเครือข่ายกับ นักธุรกิจตัวจริงที่ประสบความสำเร็จ 3) ปรับปรุงสถานที่และสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมในการพัฒนา บ่มเพาะผู้ประกอบการ 4) พัฒนาหน่วยงานที่บริหารจัดการการเรียนการสอนที่มี ประสิทธิภาพที่สามารถบริหารหลักสูตรให้สามารถผลิตบัณฑิต และมหาบัณฑิตที่เป็นผู้ประกอบการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคม
มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น	มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ มีความสามารถพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาธุรกิจใ สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ ตลอดจนมีใจบริการ (Service Mind) เพื่อสร้างมาตรฐานการให้บริการให้กับธุรกิจ

ตารางที่ 4.2 เป้าหมายของหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการ (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
มหาวิทยาลัยรังสิต	1) ผลิตผู้ประกอบการสนองความต้องการด้านทรัพยากรกำลังคนสำหรับสังคม 2) ส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของผู้ประกอบการในปัจจุบันให้มีศักยภาพในการที่จะแข่งขันได้ในอนาคต 3) ส่งเสริมการวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนาและขยายองค์ความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ 4) ให้บริการวิชาการ เช่น การฝึกอบรมการวิจัยหรือบริการที่ปรึกษาแก่หน่วยงานชุมชนและสังคม
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย	มุ่งเน้นการสร้างบัณฑิตให้สามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงและความท้าทายต่างๆ ในศตวรรษที่ 21 ด้วยการคิดและทำแบบผู้ประกอบการ การเรียนการสอนในสาขาวิชานี้จะมุ่งเน้นไปที่การสร้างความเป็นผู้ประกอบการจากการรู้จักและเข้าใจตนเองเป็นพื้นฐาน เพื่อนำไปสู่การแสวงหาและเห็นโอกาสทางธุรกิจ โดยมีการเรียนรู้จากกาปฏิบัติจริงจากกรณีศึกษา และผู้ประกอบการที่เป็นที่รู้จัก และการฝึกงานในองค์กร เพื่อให้บัณฑิตคิดเป็น มีแรงบันดาลใจในการทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่จะสามารถตอบสนองความต้องการและโอกาสต่างๆ ได้ และมีองค์ความรู้ในศาสตร์ของการจัดการเพื่อเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ ควบคู่กับศาสตร์ทางด้านการบริหารธุรกิจ
มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	1) ผลิตบัณฑิตที่มีคุณธรรม จริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพการเป็นผู้ประกอบการ 2) ผลิตบัณฑิตให้สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ 3) ผลิตบัณฑิตให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการและประยุกต์ความรู้สู่การปฏิบัติได้

ตารางที่ 4.2 เป้าหมายของหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการ (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
มหาวิทยาลัย ราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา	4) ผลิตบัณฑิตให้มีความสามารถคิดอย่างเป็นระบบ ประยุกต์ความรู้ความเข้าใจและแก้ปัญหาได้ ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ 5) เพื่อผลิตบัณฑิตให้สามารถสื่อสารและใช้เทคโนโลยีสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ เหมาะสมกับสถานการณ์
มหาวิทยาลัยมหิดล	มุ่งเน้นการเป็นชุมชนการเรียนรู้ของผู้ประกอบการไทยที่จะก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจใหม่ที่ใช้ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม เพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ระบบการผลิตและสิ่งแวดล้อมของโลก สาขานี้ได้ถูกออกแบบมา เพื่อพัฒนาระบบความคิดทางธุรกิจที่ใช้เหตุผล การสร้างมุมมองใหม่ให้กับธุรกิจ และทักษะในการจัดการธุรกิจที่จำเป็นด้วยการลงมือปฏิบัติ
มหาวิทยาลัย เทคโนโลยี พระจอมเกล้าธนบุรี	1) ผลิตมหาบัณฑิตอันประกอบด้วยความรู้ความสามารถในการบริหารธุรกิจที่ทันสมัย เพื่อให้มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการใหม่ เพิ่มโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพ สามารถพึ่งตนเองได้ โดยเฉพาะการเป็นผู้ประกอบการเทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ 2) ยกระดับความเข้มแข็งและความสามารถในการแข่งขันแก่ธุรกิจต่างๆ โดยการพัฒนาความรู้ความสามารถด้านการบริหารธุรกิจที่เหมาะสมและทันสมัยแก่ผู้ประกอบการเดิม 3) ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและประสานงานระหว่างภาคการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม รวมทั้งกระตุ้นให้มีการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ในการจัดการธุรกิจซึ่งกันและกัน

ตารางที่ 4.2 เป้าหมายของหลักสูตรสาขาความเป็นผู้ประกอบการ (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	เป้าหมาย/วัตถุประสงค์ของหลักสูตร
มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์	มุ่งเน้นให้นักศึกษามีความเชื่อมั่นและกล้าเป็นผู้นำ ความเปลี่ยนแปลง ในทักษะที่สำคัญ 1 ใน 3 ทักษะ ซึ่งเนื้อหา หลักสูตรมุ่งเน้นในการเสริมสร้างทักษะที่สำคัญ ได้แก่ ทักษะด้าน การก่อให้เกิดนวัตกรรมทางธุรกิจ ทักษะด้านการบริหารธุรกิจและ การตลาดระหว่างประเทศ และทักษะด้านการสร้างการเปลี่ยนแปลง เชิงบวกต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ทักษะทั้ง 3 นี้ นักศึกษาต้อง สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงภายในบริษัท หรือองค์กรปัจจุบัน หรือแม้กระทั่งการเริ่มต้นเป็นผู้ประกอบการใหม่ โดยมุ่งเน้น ผลลัพธ์ที่เป็นรูปธรรมที่มีนัยสำคัญ ซึ่งส่งผลต่อเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อมในภาพรวมระดับประเทศ
มหาวิทยาลัย ขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย	1) มีความรู้ความเข้าใจอย่างถ่องแท้ในสาขาวิชาการเป็น ผู้ประกอบการและนวัตกรรม และสามารถความรู้ในการทำวิจัย หรือการปฏิบัติงานในสาขาวิชาชีพในระดับสูงได้อย่างต่อเนื่อง 2) มีความสามารถในการวิจัยหรือการจัดการโครงการทาง วิชาการที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาวัตกรรมใหม่หรือวิธีปฏิบัติงาน ใหม่ๆ ในสาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม 3) มีความสามารถในการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ การสื่อสาร การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ และการจัดการ สมัยใหม่ที่จะนำไปสู่การพัฒนาความรู้และการนำไปใช้ประโยชน์ ได้ในวงกว้าง 4) มีคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณทางการเป็น ผู้ประกอบการ และมีภาวะผู้นำในการส่งเสริมให้มีการประพฤติ ปฏิบัติตนอย่างมีคุณธรรมและจริยธรรม และจรรยาบรรณทาง วิชาการและวิชาชีพ 5) เป็นผู้ประกอบการธุรกิจที่ใช้หลักความพอเพียงเพื่อ เป็นกรอบการดำเนินงานให้ธุรกิจเกิดความอยู่รอดอย่างยั่งยืน

จากตารางที่ 4.2 เมื่อพิจารณาเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของแต่ละหลักสูตร พบว่า มีวัตถุประสงค์หลักๆ ที่ใกล้เคียงกัน คือ ผลิตบัณฑิตให้มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่น เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี มีมุมมองการบริหารธุรกิจที่ทันสมัย ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม ระบบการผลิต และสิ่งแวดล้อมสังคมของโลก สร้างและพัฒนาธุรกิจได้จริง สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ มีเครือข่ายกับนักธุรกิจตัวจริงที่ประสบความสำเร็จ รวมทั้งมีคุณธรรมจริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพการเป็นผู้ประกอบการ โดยเน้นการเรียนการสอนที่ให้ทั้งความรู้ด้านทฤษฎีควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติจริง ประสานความร่วมมือระหว่างภาคการศึกษาและภาคอุตสาหกรรม เพิ่มโอกาสและทางเลือกในการประกอบอาชีพให้สามารถพึ่งตนเองได้ โดยใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาของประเทศ รวมถึงการให้บริการวิชาการ ส่งเสริมการวิจัยและผลิตผลงานทางวิชาการเพื่อพัฒนาและขยายองค์ความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการ และสร้างสิ่งแวดล้อมและชุมชนการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการพัฒนาบ่มเพาะผู้ประกอบการ

2.3 โครงสร้างหลักสูตรการศึกษา สาขาความเป็นผู้ประกอบการ

โครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่จะแบ่งออกเป็น 3 หมวด ได้แก่ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป หมวดวิชาเฉพาะด้าน และหมวดวิชาเลือกเสรี

ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาตรี

มหาวิทยาลัย	หน่วยกิต	ตัวอย่าง รายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะด้าน
มหาวิทยาลัย กรุงเทพ	132	- หลักกฎหมายสำหรับเจ้าของธุรกิจ - การเป็นเจ้าของธุรกิจและการสร้างกิจการใหม่ - การจัดการธุรกิจครอบครัว - การเขียนแผนธุรกิจสำหรับเจ้าของธุรกิจ - การจัดการทางการตลาดเชิงกลยุทธ์สำหรับเจ้าของธุรกิจ - การจัดการทางการเงินสำหรับเจ้าของธุรกิจ - การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสำหรับธุรกิจและกิจการใหม่ - การเป็นเจ้าของธุรกิจในเศรษฐกิจโลก - ประสบการณ์การเป็นเจ้าของธุรกิจ
มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย	131	- หลักเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ - การสร้างธุรกิจใหม่สำหรับผู้ประกอบการ - การเงินสำหรับผู้ประกอบการ และการลงทุนของผู้ร่วมลงทุน - การภาษีอากรและกฎหมายธุรกิจ - การพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน - ทุนมนุษย์ในการประกอบการ - การบริหารธุรกิจจำลอง - การปฏิบัติการธุรกิจ
มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น	ไม่น้อยกว่า 128	- จริยธรรมทางธุรกิจ - การประกอบการและการสร้างสรรค์ธุรกิจใหม่ - การพัฒนาและจัดการความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม - การประกอบการระดับองค์กรและการจัดการเชิงประกอบการ

ตารางที่ 4.3 ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาตรี (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	หน่วยกิต	ตัวอย่าง รายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะด้าน
มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น		- การเงินเพื่อการประกอบการ - การประกอบการสำหรับธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อม - การประกอบการระหว่างประเทศ - เตรียมความพร้อมวิชาชีพทางการประกอบการ
จุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย	ไม่น้อยกว่า 138	- พื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ - การสร้างและพัฒนาธุรกิจใหม่ - ภาวะผู้นำและการจัดการองค์การเพื่อการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ - หัวข้อร่วมสมัยด้านการจัดการเพื่อการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ - การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการ - สหกิจศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ - การศึกษาความเป็นไปได้และการประเมินโครงการ - พฤติกรรมผู้บริโภค
มหาวิทยาลัยราชภัฏ บ้านสมเด็จเจ้าพระยา	ไม่น้อยกว่า 131	- เศรษฐศาสตร์มหภาค - การสัมมนาการเป็นผู้ประกอบการ - ศิลปการขายสำหรับผู้ประกอบการ - การบริหารผลิตภัณฑ์และตราสินค้า - การวิจัยสำหรับผู้ประกอบการ - ยุทธศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ - การจัดการธุรกิจขนาดย่อม - การฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้านการเป็นผู้ประกอบการ

จากตารางที่ 4.3 โครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาตรี พบว่า หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรต้องไม่น้อยกว่า 128 – 138 หน่วยกิต รายวิชาที่เรียน หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์ กลุ่มวิชามนุษย์ศาสตร์ และกลุ่มวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ รายวิชาในหมวดวิชาเฉพาะด้าน ส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มวิชาเศรษฐศาสตร์ กลุ่มวิชากฎหมาย กลุ่มวิชาเชิงปริมาณ กลุ่มวิชาบริหารธุรกิจ นวัตกรรม และการฝึกประสบการณ์สำหรับผู้ประกอบการ ส่วนรายวิชาเลือกเสรี ตัวอย่างวิชาที่เรียน เช่น สังคมปฏิสัมพันธ์ การประกอบธุรกิจแฟรนไชส์ การพัฒนาบุคลิกภาพ จริยธรรมทางธุรกิจและความรับผิดชอบ ต่อสังคม การบริหารเวลาเพื่อความสำเร็จทางธุรกิจ การคุ้มครองแรงงาน อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน การจัดการภาวะวิกฤต สำหรับเจ้าของธุรกิจ เป็นต้น

โครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาโท โครงสร้างหลักสูตร ส่วนใหญ่จะแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แผน คือ แผน ก ทำวิทยานิพนธ์ และแผน ข ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ หมวดวิชาที่เรียน แบ่งเป็นหมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต) หมวดวิชาแกนหรือวิชาบังคับ หมวดวิชาเลือก และวิทยานิพนธ์หรือทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ

ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาโท

มหาวิทยาลัย	หน่วยกิต	ตัวอย่าง รายวิชาในหมวดวิชาแกนหรือวิชาบังคับ
มหาวิทยาลัย กรุงเทพ	39	- ความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการและการกำเนิดความคิด - ผู้ประกอบการในฐานะผู้นำและผู้เล่นทีม - ประสิทธิภาพทางสังคมโดยการออกแบบ - การตลาดของผู้ประกอบการในโลกดิจิทัล - การพัฒนาแผนธุรกิจของผู้ประกอบการ - การวางแผนธุรกิจของผู้ประกอบการ - การบัญชีภาษีอากรและการเงินสำหรับผู้ประกอบการ - กลยุทธ์ทางธุรกิจและการเจริญเติบโต
มหาวิทยาลัย หอการค้าไทย	42	- การเงินและการระดมทุนของผู้ประกอบการ - การจัดการการดำเนินงานสำหรับผู้ประกอบการ - การประกอบการในองค์กร - การเริ่มต้นธุรกิจเชิงนวัตกรรมสร้างสรรค์ - ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ - การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และการสร้างตราสินค้าของผู้ประกอบการ
มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น	39	- การจัดการบัญชีและการเงินสำหรับผู้ประกอบการ - กลยุทธ์การตลาดสำหรับผู้ประกอบการ - การบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับผู้ประกอบการ - การจัดการธุรกิจบริการสำหรับผู้ประกอบการ - ยุทธศาสตร์การค้าระหว่างประเทศสำหรับผู้ประกอบการ - การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้ประกอบการ

ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาโท (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	หน่วยกิต	ตัวอย่าง รายวิชาในหมวดวิชาแกนหรือวิชาบังคับ
มหาวิทยาลัยรังสิต	36	- การจัดการพฤติกรรมองค์กรและการจัดการทรัพยากรมนุษย์ - วิจัยทางธุรกิจ - กลยุทธ์ทางการตลาด - การเงินและการบัญชีสำหรับผู้ประกอบการ - การเป็นผู้ประกอบการ - สัมมนาการเป็นผู้ประกอบการ
มหาวิทยาลัยมหิดล	45	- ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ - การจัดการทางการตลาดเชิงกลยุทธ์ - การจัดการทางการเงิน - เศรษฐกิจไทยในบริบทโลก - พื้นฐานสำหรับธุรกิจใหม่ - การจัดการนวัตกรรม - การวางแผนธุรกิจ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี	39	- กระบวนการองค์กรและการจัดการทรัพยากรบุคคล - กลยุทธ์การจัดการตลาด - ระบบสารสนเทศสำหรับผู้ประกอบการ - การสร้างธุรกิจใหม่ของผู้ประกอบการ - สันฐานความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม - การจัดการโซ่อุปทาน

ตารางที่ 4.4 ตัวอย่างโครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาโท (ต่อ)

มหาวิทยาลัย	หน่วยกิต	ตัวอย่าง รายวิชาในหมวดวิชาแกนหรือวิชาบังคับ
มหาวิทยาลัย ธรรมศาสตร์	51	- สภาพแวดล้อมในระดับมหภาคและความยั่งยืน - การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรม - พฤติกรรมองค์กรธุรกิจระหว่างประเทศเพื่อความยั่งยืน - กลยุทธ์และรูปแบบธุรกิจเชิงกลยุทธ์ในยุคโลกาภิวัตน์ - การสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่า - นวัตกรรมในตลาด - โครงสร้างทางธุรกิจใหม่
มหาวิทยาลัย ขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย	39	- การสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมทางธุรกิจ - เศรษฐศาสตร์สำหรับผู้ประกอบการ - การบัญชีการเงินเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ - การตลาดเชิงนวัตกรรม - การสร้างเสถียรภาพการได้เปรียบในการแข่งขัน - สัมมนาปัญหาปัจจุบันทางการเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม

จากตารางที่ 4.4 โครงสร้างหลักสูตรในระดับปริญญาโท พบว่า หน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร ประมาณ 39-51 หน่วยกิต หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน ตัวอย่างรายวิชาที่เรียน เช่น ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษา ระดับบัณฑิตศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ประกอบการ บัญชีการเงินและบัญชีบริหาร เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ ส่วนรายวิชาในหมวดวิชาแกนหรือวิชาบังคับ เมื่อพิจารณาตัวอย่างรายวิชาจากตาราง พบว่า รายวิชาไม่แตกต่างกันมาก

ส่วนใหญ่จะเรียนเกี่ยวกับการเงิน บัญชี การตลาด การจัดการทรัพยากรมนุษย์และองค์กร การวิจัยและการสร้างธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ และในส่วนของหมวดวิชาเลือก ตัวอย่างรายวิชา เช่น ระบบเครือข่ายและการเจรจาต่อรองสำหรับผู้ประกอบการ กฎระเบียบในการขายและธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ การสร้างความมั่นคงฐานฐาน การจัดการธุรกิจแฟรนไชส์ การประกอบธุรกิจในประเทศจีน การประกอบธุรกิจในประเทศญี่ปุ่น เป็นต้น

2.4 ตัวอย่างหลักสูตรที่มีความโดดเด่นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

คณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ (School of Entrepreneurship and Management: BUSEM) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ แยกตัวออกมาจากคณะบริหารธุรกิจและวิทยาลัยนานาชาติ เมื่อปี พ.ศ. 2556 เพื่อมาบริหารจัดการเรียนการสอนด้วยตัวเองอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งในระดับปริญญาตรีโปรแกรมภาษาไทย และโปรแกรมนานาชาติ และระดับปริญญาโท โปรแกรมนานาชาติ

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการเป็นเจ้าของธุรกิจ และหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาความเป็นผู้ประกอบการ ได้รับความร่วมมือทางวิชาการกับ Babson College ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงแห่งหนึ่งในการพัฒนาผู้ประกอบการทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา และเป็นหลักสูตรที่มุ่งเน้นการสร้างผู้ประกอบการโดยเน้นที่การลงมือทำจริง และมีผลลัพธ์ที่สามารถสานต่อเป็นธุรกิจได้ในขณะที่กำลังศึกษาอยู่ในหลักสูตร และยังเป็นสถาบันการศึกษาเพียงแห่งเดียวของประเทศไทย ที่เข้าร่วมเป็นสมาชิกของสมาคม

GCEE (Global Consortium of Entrepreneurship Education) ซึ่งเป็นสมาคมที่มีสมาชิกจากมหาวิทยาลัยชั้นนำต่างๆ ทั่วโลก มีพันธกิจในการร่วมมือและแลกเปลี่ยนในด้านการศึกษาและการพัฒนาผู้ประกอบการ รวมถึงคณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ ยังเป็นตัวแทนของประเทศไทย ในการทำวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผู้ประกอบการในประเทศไทย ภายใต้โครงการ GEM (Global Entrepreneurship Monitor) ซึ่งโครงการนี้ประกอบด้วยสมาชิกจาก 78 ประเทศทั่วโลก ที่ทำวิจัยเกี่ยวกับผู้ประกอบการในประเทศของตนเอง ข้อมูลจากงานวิจัยของทุกประเทศจะถูกรวบรวมและเผยแพร่ และแบ่งปันทั้งในกลุ่มสมาชิกและสาธารณชนทั่วโลก

นอกจากนี้คณะกรรมการสร้างเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ ยังมีศูนย์บ่มเพาะผู้ประกอบการ (Incubator) ที่คอยสนับสนุนนักศึกษาในการเริ่มการดำเนินธุรกิจและการออกจากธุรกิจ เพื่อให้ครบวงจรในการทำธุรกิจ รวมถึงศูนย์นี้ยังมีพันธกิจในการการรวบรวมกรณีศึกษาด้านการทำธุรกิจในประเทศไทยอีกด้วย

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

วิทยาลัยผู้ประกอบการ (College of Entrepreneurship) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเริ่มจัดตั้งครั้งแรกในประเทศไทย ในปีการศึกษา 2557 โดยเป้าหมายเพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะผู้ประกอบการที่ดี มีความสามารถในการบริหารธุรกิจ โดยกลุ่มเป้าหมายจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่ต้องการหาองค์ความรู้เพื่อสร้างธุรกิจของตนเองในฐานะผู้ประกอบการ และอีกกลุ่มหนึ่งคือ ธุรกิจครอบครัว (Family Business) ซึ่งเป็นทายาทของธุรกิจเดิม ที่ต้องการสร้างธุรกิจหรือต่อยอดธุรกิจให้มีความเจริญก้าวหน้า

จุดเด่นของหลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประกอบการ ของมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย คือ เป็นหลักสูตรที่เข้มข้นในการเป็นผู้ประกอบการและนักธุรกิจ มีการอบรม การฝึกงาน การได้ลงมือทำธุรกิจจริง ซึ่งทำให้นักศึกษาได้เข้าใจถึงการดำเนินธุรกิจและโลกธุรกิจอย่างแท้จริง มีการพัฒนาออกแบบหลักสูตรให้ผู้เรียนได้มีภาคปฏิบัติมากขึ้น รวมถึงการจัดหาเวทีให้กับนักศึกษาได้แสดงศักยภาพของตนเอง ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การทำธุรกิจจำลอง แบบฝึกหัดทางธุรกิจ การเสนอแผนธุรกิจ ต่อนักลงทุนภายนอก เป็นต้น ซึ่งการพัฒนาและออกแบบหลักสูตรในรูปแบบนี้ จะช่วยให้นักศึกษาได้เข้าใจหลักสูตรในภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติควบคู่ไปด้วยกัน

รวมทั้งยังมีเครือข่ายทั้งภาคธุรกิจและภาครัฐที่จะช่วยให้นักศึกษาได้รับการเรียนรู้ ได้รับการถ่ายทอดจากผู้ประกอบการ และแนวทางการดำเนินธุรกิจของนักศึกษาอย่างเต็มที่ และยังได้คัดเลือกผู้ประกอบการรุ่นใหม่ในช่วงอายุไม่ต่างจากนักศึกษา แต่สามารถดำเนินธุรกิจจนประสบความสำเร็จมาเป็นพี่เลี้ยงให้กับนักศึกษาเพื่อให้นักศึกษาได้เข้าใจและเข้าใจถึงการดำเนินธุรกิจ หลักสูตรในระดับปริญญาโท ได้ทำความร่วมมือกับสถาบันอื่น (Collaboration with Other Institutions) ซึ่งเป็นหลักสูตรเฉพาะของสถาบันที่จัดการเรียนการสอนโดยตรง (Teaching and Learning in the Program are Wholly Organized by the Awarding Institution)

นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย ยังได้ลงนามในบันทึกความเข้าใจ (MOU) ร่วมกับ Alibaba.com ซึ่งเป็นผู้นำด้านการตลาด B2B สำหรับการค้าระดับโลก องค์กรทั้งสองแห่งร่วมมือกันในพันธกิจที่จะกระตุ้นการเติบโตของธุรกิจอี-คอมเมิร์ซ (E-commerce) ในประเทศไทย และช่วยเอสเอ็มอีไทย ให้สามารถไปยืนอยู่ในตลาดระดับโลกได้ โดยมี

กิจกรรมความร่วมมือต่างๆ เช่น “เทรนนิ่ง เดอะ เทรนเนอร์” โดยทีมอบรมจากทาง Alibaba.com มาให้ความรู้กับอาจารย์มหาวิทยาลัย หอการค้าจากคณะต่างๆ เช่น คณะบริหารธุรกิจ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีฯ อาจารย์ที่ได้รับการอบรมโดยตรง สามารถเป็นเทรนเนอร์หรือวิทยากรอบรมที่ได้รับการรับรองโดย Alibaba.com ในอนาคตเทรนเนอร์เหล่านี้จะถ่ายทอดวิธีการทำธุรกิจแบบ Alibaba.com ให้กับเอสเอ็มอีและผู้ประกอบการชาวไทย รวมทั้งนักศึกษามหาวิทยาลัยหอการค้าไทยด้วย

แนวทางจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ นอกจากจะมีหลักสูตรต่างๆ ในสถาบันอุดมศึกษาทั้งภาครัฐและเอกชนแล้วยังมีการเรียนในระบบทางไกล เพื่อให้บุคคลทั่วไปที่สนใจในการประกอบธุรกิจนวัตกรรมเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ ภายใต้หลักสูตร “การจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการ” ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างกระทรวงศึกษาธิการ โดยสถาบันการศึกษาทางไกล และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ดังนี้

- 1) เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจในหลักการและทักษะพื้นฐานที่ถูกต้องในการจัดการนวัตกรรมในสถานประกอบการ
- 2) เพื่อให้สามารถประยุกต์ใช้ความรู้และทักษะในการจัดการนวัตกรรมได้อย่างเหมาะสม ตามความสนใจ ความถนัดและตามทันการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม
- 3) เพื่อให้สามารถจัดทำข้อเสนอโครงการนวัตกรรมที่ถูกต้องในการขอรับการสนับสนุนจากสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ
- 4) เพื่อให้รู้จักช่องทางในการรับข้อมูลบริการและความช่วยเหลือจากภาครัฐ เพื่อการจัดการนวัตกรรมในสินค้าและบริการ

ระยะเวลาเรียนรู้หลักสูตร จำนวน 280 ชั่วโมง (ประมาณ 4 เดือน) โดยเรียนรู้เนื้อหา จำนวน 145 ชั่วโมง และเรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าและทำกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 135 ชั่วโมง จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตร 7 หน่วยกิต

หลักสูตรการจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการ ประกอบด้วย 9 หน่วยการเรียนรู้ คือ

- 1) นวัตกรรมและการจัดการนวัตกรรม
- 2) นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์และกระบวนการ
- 3) แนวทางการพัฒนานวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์
- 4) นวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์
- 5) ทรัพย์สินทางปัญญาและการอนุญาตใช้สิทธิทางเทคโนโลยี
- 6) การลงทุนในธุรกิจนวัตกรรม
- 7) การจัดการทรัพยากรมนุษย์และองค์กรนวัตกรรม
- 8) การบริหารจัดการระบบนวัตกรรมในประเทศไทย
- 9) การจัดทำข้อเสนอโครงการนวัตกรรม (รายบุคคล)

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิและผู้ที่มีประสบการณ์

3.1 ข้อคิดเห็น ข้อเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ได้จัดสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ครั้งที่ 10 เพื่อเป็นเวทีทางวิชาการในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะภายใต้หัวข้อ “การศึกษาเพื่อสร้างผู้ประกอบการใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup)” เนื่องจากสำนักงานฯ เล็งเห็นความสำคัญของธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup) หรือวิสาหกิจเริ่มต้น ว่าเป็นยุทธศาสตร์สำคัญประการหนึ่งตามนโยบายรัฐบาล

ที่ต้องการนำประเทศไทยก้าวเข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งเป็นการเข้าสู่ยุคเศรษฐกิจดิจิทัล และเพื่อเตรียมความพร้อมในการสร้างโมเดลคนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพในการคิดค้นนวัตกรรม เพื่อสร้างธุรกิจแนวใหม่ อันจะเป็นการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศ จึงต้องเร่งปรับระบบการศึกษาเพื่อสร้างคนรุ่นใหม่ที่มีคุณภาพ ให้สามารถคิด วิเคราะห์ และมีกระบวนการทางความคิดที่เกิดการเรียนรู้ได้ด้วยการปฏิบัติจริง

ในการเสวนาครั้งนี้ได้รับเกียรติจากผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านคือ ดร.ไพรินทร์ ชูโชติถาวร นายกสถาบันวิทยสิริเมธี ประธานกรรมการบริหารโรงเรียนกำเนิดวิทย์ รองศาสตราจารย์ ดร.จิระเดช อุ่สวัสดิ์ ประธานคณะกรรมการการศึกษา สภาหอการค้าแห่งประเทศไทย และผู้ช่วยศาสตราจารย์คำณ พัทธักษ์ ผู้อำนวยการศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ โดยแต่ละท่านได้ให้ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะต่อการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยสรุปได้ดังนี้

ดร.ไพรินทร์ ชูโชติถาวร

คำว่า “Start up” มาพร้อมกับคนรุ่นใหม่ในยุค Generation Y (คนที่เกิดปี พ.ศ. 2523-2540) ซึ่งเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี คนรุ่นนี้มีความเก่งด้านเทคโนโลยี มีความเชื่อมั่นสูง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และสามารถทำงานหลายๆ อย่างได้ในเวลาเดียวกัน แต่ไม่มีความอดทน ซึ่งปัจจุบันคนในรุ่น Generation Y กำลังเข้าสู่ตลาดแรงงาน จึงต้องมีการเตรียมความพร้อมเพื่อรองรับแรงงานรุ่นใหม่เหล่านี้

การจะเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ ต้องมีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมมาเป็นฐานในการขับเคลื่อนธุรกิจให้ประสบความสำเร็จ โดยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีมีพัฒนาการเกิดในช่วง

200 ปีที่ผ่านมา ซึ่งเป็นช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงจากยุคสังคมเกษตรกรรมสู่
ปฏิวัติอุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นในประเทศอังกฤษ จนอีก 100 ปีที่ผ่านมาเกิด
การหลั่งไหลของเทคโนโลยีเข้ามาในเอเชีย และต่อมาพบว่า การจะนำ
ผลงานทางวิทยาศาสตร์ไปทำให้เป็นเทคโนโลยีหรือทำให้เป็นของที่ขายได้
ต้องมีการวิจัยและพัฒนา (R&D) ขึ้นมารองรับ ซึ่งทำให้เกิดระบบการเชื่อม
ต่อกับหน่วยธุรกิจทั้งภายในและภายนอกจนเกิดเป็นเครือข่าย (Network)
โดยสิ่งที่ได้จากการวิจัยและพัฒนาในช่วงแรกคือ ประดิษฐ์กรรม (Invention)
และนำไปสู่การทำเป็นนวัตกรรม (Innovation) โดยเมื่อนำนวัตกรรมมา
รวมกับความคิดสร้างสรรค์และความเป็นผู้ประกอบการ (Invention =
Creativity + Entrepreneurship) จะนำไปสู่กระบวนการของความเป็น
ผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพได้ แต่เป็นเรื่องที่ไม่ง่ายนัก

ในสังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่าง
รวดเร็วเกิดความไม่แน่นอนและซับซ้อนวุ่นวาย (Disruption) ขณะเดียวกัน
ก็ต้องมีการเรียนรู้ศาสตร์หลายศาสตร์แบบบูรณาการ (Convergence)
หรือมีการเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์ (Interdisciplinarity) การจัดการศึกษา
จึงต้องตอบสนองการพัฒนาสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงไป รวมทั้งรองรับ
คนรุ่นใหม่ที่มีศักยภาพ และต้องจัดการศึกษาเพื่อสร้างฐานทางเศรษฐกิจ
ให้แก่ประเทศหรือเพื่อรองรับเศรษฐกิจยุคดิจิทัล และส่งเสริมการสร้าง
ผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่าสถาบัน
อุดมศึกษาเริ่มมีบรรยากาศการส่งเสริมให้นักศึกษาเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่
โดยจัดให้มีพื้นที่หรือเวทีสำหรับการนัดพบ (Meeting Space) เพื่อ
นักศึกษาได้มาพบปะสังสรรค์ ร่วมคิด ร่วมหาแนวทาง และเกิดความคิด
ริเริ่มสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่

กระบวนการที่จะนำไปสู่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup/Venture Process) ประกอบด้วยขั้นตอนต่างๆ ดังนี้

- 1) มีความคิดที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ (Idea)
- 2) มีการสร้างรูปแบบของธุรกิจ (Business Model) ซึ่งอาจต้องมีการบูรณาการศาสตร์ต่างๆ เข้าด้วยกัน
- 3) มีหน่วยงานตามกฎหมายมารับรอง (Corporatization) โดยศึกษาเรียนรู้กฎหมายและกฎระเบียบต่างๆ เช่น วิธีการจดทะเบียนในรูปแบบบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนจำกัด เป็นต้น
- 4) มีการวิเคราะห์ทางการเงิน (Business Plan/Financial Analysis) เพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจหรือผลตอบแทนที่สูง
- 5) มีการวางแผนด้านการลงทุน (Fund Raising) ซึ่งจุดที่สำคัญ คือ หลายคนลงทุนด้วยทรัพย์สินส่วนตัวทั้งหมด ในขณะที่พบว่าโอกาสประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการใหม่หรือสตาร์ทอัพน้อยมาก
- 6) มีการนำไปสู่การปฏิบัติ (Implimentation) และพิสูจน์ในแต่ละขั้นตอนว่าคุ้มค่ากับเวลาและเงินลงทุนหรือไม่
- 7) มีการประเมินผล (Assessment) โดยกระบวนการจะเป็นไปตามขั้นตอนและเป็นวงจรเพื่อไปสู่ความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ

ดังนั้นธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ เช่น Google, Facebook, ฯลฯ ล้วนผ่านขั้นตอนเหล่านี้มาแล้วทั้งสิ้น สิ่งสำคัญที่สุดคือเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และจะเข้ามามีบทบาทเป็นอย่างมากต่อการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ รวมทั้งมีบทบาทต่อวิถีชีวิตของคนในทุกด้าน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

รองศาสตราจารย์ ดร.จิรเดช อู่สวัสดิ์

ได้อธิบายถึงความแตกต่างระหว่าง Startup ในปัจจุบันกับ Startup ในอดีต โดยกล่าวว่า Startup หรือผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เป็นโครงสร้างทางธุรกิจที่ผู้ประกอบการต้องขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (Innovation Driven Entrepreneur: IDE) ซึ่งต้องมีการแข่งขันเรื่องเวลา และต้องสร้างกลุ่มผู้บริโภคขนาดใหญ่ และสาเหตุที่เรียกว่า Start up เพราะเกิดขึ้นพร้อมกับคนในยุค Generation Y ซึ่งมีความเก่งด้านเทคโนโลยี คนกลุ่มนี้ชอบที่จะเป็นเจ้าของธุรกิจ ไม่ชอบการเป็นลูกน้อง โดยมักจะมารวมตัวกันเพื่อหาพื้นที่ในการพบปะพูดคุย ปริกาหารือ และหาแนวทางหรือแนวคิดแปลกใหม่ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาโลกในอนาคต ส่วนผู้ประกอบการในอดีตซึ่งเป็นธุรกิจขนาดเล็ก (SME) จะมีตลาดในขนาดระดับท้องถิ่นหรือระดับชาติ ไม่จำเป็นต้องมีนวัตกรรม ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของเดียวหรือเป็นธุรกิจครอบครัว ต้องการเงินทุนไม่มากและเป็นงานที่ไม่สามารถจ้างผู้อื่นดำเนินการได้ เช่น ร้านกาแฟ ร้านอาหาร ร้านซ่อมคอมพิวเตอร์ เป็นต้น ในขณะที่ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ จะมีตลาดขนาดใหญ่ระดับโลกและขยายตัวอย่างรวดเร็ว เป็นการโตแบบก้าวกระโดด ใช้นวัตกรรมขั้นสูง มีผู้ถือหุ้นจำนวนมาก เนื่องจากมีความเสี่ยงสูง โดยจากสถิติผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ พบว่ามีความสำเร็จโดยเฉลี่ยเป็น 1:65 และเป็นงานที่สามารถข้ามประเทศได้ เช่น Uber, Airbnb, Facebook, Line เป็นต้น

ส่วนในด้านการจัดการเรียนการสอนของการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ ปัจจุบันยังไม่มีทฤษฎีมาอ้างอิงมากนัก นอกจากการไปเรียนรู้จากผู้ที่ประสบความสำเร็จ และนำมาเขียนตำราต่างๆ มีการสอนถ่ายทอดความรู้จากผู้มีประสบการณ์ (Coaching) และเรียนรู้จากกลุ่มคนที่มี

ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสูง การจัดการเรียนการสอนจากหลักสูตรการบ่มเพาะนักธุรกิจในมหาวิทยาลัยต่างๆ (University Incubators Program) เช่น หลักสูตรที่เปิดสอนในมหาวิทยาลัยหอการค้า เรียกว่า IDE (Innovation Driven Entrepreneurship) Academy ซึ่งอาจารย์ผู้สอนได้ศึกษาเรียนรู้และผ่านการอบรมมาจากมหาวิทยาลัย MIT และสแตนฟอร์ด (Stanford University) เป็นต้น

ขั้นตอนการนำไปสู่ความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (Start up) ประกอบด้วย 24 ขั้นตอน ภายใต้แนวคิดหลัก 3 ประการ คือ 1) การพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นนวัตกรรม 2) การมีแนวคิดที่จะนำเทคโนโลยีไปใช้ให้เกิดประโยชน์ และ 3) การมีความมุ่งมั่นที่จะประสบความสำเร็จ โดยใน 24 ขั้นตอนสามารถสรุปได้ดังนี้

- 1) รู้ว่าใครคือลูกค้า
- 2) เมื่อรู้จักลูกค้าจะผลิตสินค้าอะไรเพื่อบริการลูกค้า
- 3) วิธีการที่จะให้ลูกค้ามาใช้บริการ
- 4) วิธีการให้ได้มาซึ่งกำไรจากสินค้านั้น
- 5) การออกแบบและสร้างสินค้า
- 6) วิธีการขยายตลาดให้มีขนาดใหญ่ขึ้นในเวลาอันรวดเร็ว

โดยแนวทางที่รัฐบาลจะส่งเสริมการสร้างธุรกิจสตาร์ทอัพให้ประสบความสำเร็จ คือ การสร้างระบบนิเวศทางธุรกิจ (Ecosystem) โดยมีความร่วมมือจากภาคส่วนต่างๆ ในสังคม ประกอบด้วย ผู้ประกอบการ สถาบันอุดมศึกษาที่จะสร้างหรือผลิตเทคโนโลยีและนวัตกรรม รัฐบาลที่ให้ความสนใจและส่งเสริมสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เงินลงทุนที่อาจมาจากผู้ที่พร้อมรับความเสี่ยง หรือการจัดตั้งกองทุนโดยรัฐบาล ทั้งนี้ เพื่อสร้างและส่งเสริมสนับสนุนความเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพให้ประสบความสำเร็จต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์คำธณ พิทักษ์

กล่าวถึงการสร้างสังคมผู้ประกอบการด้วยนวัตกรรมว่า เป็นสิ่งที่มีความสำคัญและเป็นประโยชน์มาก และการตั้งศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในมหาวิทยาลัย (University Business Incubator : UBI) เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ เพราะเป็นกลไกการนำผลงานวิจัยสู่เชิงพาณิชย์ โดยได้กล่าวว่าปัจจุบันนักศึกษามีความต้องการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพมากขึ้น แต่เนื่องจากยังไม่มีความพร้อม รวมทั้งมีความเสี่ยงที่ไม่สามารถรับได้ ประกอบกับระบบการศึกษาไทยไม่ได้เตรียมความพร้อมเพื่อเป็นผู้ประกอบการที่ชัดเจน จึงยังไม่มีผู้ประกอบการรุ่นใหม่เกิดขึ้นในสังคมไทยมากนัก ตัวอย่างศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ มีผู้ประกอบการที่อยู่ในความดูแล จำนวน 100 คนเศษ ส่วนใหญ่เป็นศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษา 3-5 ปี นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาใหม่เกือบไม่มีเลย โดยศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจมีการดำเนินงาน 3 รูปแบบ คือ 1) ศูนย์บ่มเพาะผลิตนวัตกรรมหรืองานวิจัยเพื่อเข้าสู่เชิงพาณิชย์ 2) ผู้ประกอบการจากภายนอกที่สนใจเข้ามาเลือกใช้งานวิจัยและนวัตกรรมจากศูนย์บ่มเพาะ เพื่อนำไปผลิตต่อในเชิงพาณิชย์ และ 3) ศูนย์บ่มเพาะสร้างหลักสูตรการเรียนการสอน เพื่อผลิตนักศึกษาให้เป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่

ปัจจุบันกระทรวงศึกษาธิการมีศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจในมหาวิทยาลัย (UBI) ทั่วประเทศจำนวน 72 แห่ง ครอบคลุม 9 เครือข่าย และกำลังจะเพิ่มเป็น 80 แห่งในปีนี้ นอกจากนั้นยังมีศูนย์บ่มเพาะของกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีที่สังกัดอุทยานวิทยาศาสตร์อีก 13 แห่ง และศูนย์บ่มเพาะเอกชน อีกจำนวนหนึ่ง ในศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจมีธุรกิจหลายรูปแบบ ซึ่งผลิตภัณฑ์บางชนิดเข้าสู่ตลาดเป็นเวลานานแล้ว

โดยมีการจดลิขสิทธิ์ในต่างประเทศ แต่มาทำธุรกิจในประเทศไทย และ
กว่าจะเข้าสู่ตลาดได้ใช้เวลาค่อนข้างนาน นอกจากนี้ กิจกรรมที่เกิดขึ้นใน
ศูนย์บ่มเพาะของมหาวิทยาลัยค่อนข้างน้อย คือการจัดพื้นที่ว่างหรือเวที
(Co-Working Space) ให้นักศึกษาได้มีโอกาสมาพบปะพูดคุยกัน และ
สิ่งที่ขาดอย่างมากสำหรับประเทศไทย คือ การจัดการเรียนการสอน
เกี่ยวกับความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งในสถาบันอุดมศึกษายังมีไม่มาก ไม่ว่า
จะเป็นวิชาเรียน หลักสูตร หรือกิจกรรมสร้างความตระหนัก เพื่อนำไป
สู่แนวคิดและนวัตกรรม

ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการจึงควรมีแนวทางในการสร้าง
สังคมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ โดยควรมีกลไกเพื่อเตรียมความพร้อม และมี
การบูรณาการการเรียนการสอนเรื่องความเป็นผู้ประกอบการในทุกระดับ
การศึกษา ตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานทั้งสายสามัญและสายอาชีพ
ไปจนถึงระดับอุดมศึกษา โดยมีข้อเสนอว่า หน่วยงานระดับกระทรวง
ศึกษาธิการควรเป็นผู้ดูแลรับผิดชอบศูนย์พัฒนาผู้ประกอบการในสถาบัน
การศึกษา เพื่อเป็นฐานที่สำคัญในการพัฒนาผู้ประกอบการให้มีความรู้
ความเข้าใจ และมีความพร้อม โดยควรมีกลไกหรือโครงสร้างพื้นฐานใน
สถาบันการศึกษาเพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ เช่น การจัดตั้งศูนย์บ่มเพาะ
วิสาหกิจ ศูนย์เร่งรัดพัฒนานวัตกรรม การจัดพื้นที่หรือเวทีเพื่อการพบปะ
และสร้างแนวคิดและนวัตกรรม เป็นต้น เพื่อสร้างนักศึกษาให้ไปสู่การเป็น
ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพที่มีศักยภาพต่อไป

การอภิปรายทั่วไปของผู้เข้าร่วมเสวนา

ผู้เข้าร่วมเสวนาได้ร่วมกันแสดงความคิดเห็นและให้ข้อเสนอแนะสรุปได้ดังนี้

1) การสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ ต้องผลักดันให้อยู่ในยุทธศาสตร์และแผนแม่บทของกระทรวงศึกษาธิการ โดยควรกำหนดยุทธศาสตร์หรือแนวทางเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพมากขึ้น

2) ควรกำหนดแนวทางและสร้างกลไกการใช้งานวิจัยหรือนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ไว้ในทิศทางการศึกษาในอนาคต โดยสถาบันอุดมศึกษาและสถาบันอาชีวศึกษาต้องสามารถตอบโจทย์ความต้องการของการสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่หรือเจ้าของธุรกิจรุ่นใหม่ให้ชัดเจน เพื่อขับเคลื่อนธุรกิจสตาร์ทอัพให้สามารถขยายตัวเพิ่มขึ้นในประเทศไทย

3) การประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพต้องมีกลุ่มคนในยุค Generation Y เป็นหลักในการขับเคลื่อน เพราะเป็นกลุ่มคนรุ่นใหม่ที่มีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนานวัตกรรม และมีความต้องการเป็นเจ้าของธุรกิจ โดยต้องมีแรงบันดาลใจและความตั้งใจมุ่งมั่นเพื่อประสบความสำเร็จอย่างแท้จริง เพราะธุรกิจสตาร์ทอัพปัจจุบันมีโอกาสประสบความสำเร็จน้อย และใช้ระยะเวลาในการที่จะประสบความสำเร็จ

4) รัฐบาลควรส่งเสริมให้ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพหรือธุรกิจนวัตกรรมในสถาบันอุดมศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อเป็นพื้นฐานให้นักศึกษามีวิสัยทัศน์ในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ เนื่องจากเป็นธุรกิจที่ขยายตลาดได้อย่างรวดเร็ว และมีการพัฒนาสินค้า/ผลิตภัณฑ์/นวัตกรรม และบริการใหม่ตลอดเวลา รวมทั้งรัฐควรจัดตั้ง

กองทุนรองรับระบบธุรกิจสตาร์ทอัพ เพื่อส่งเสริมการทำธุรกิจด้านนี้อย่างจริงจังและต่อเนื่อง

5) การกำหนดแนวทางการศึกษาเพื่อรองรับทิศทางของสตาร์ทอัพ ควรบูรณาการความรู้ด้านการเป็นผู้ประกอบการไว้ในการศึกษาทุกระดับ และต้องมีการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยี เพื่อสามารถคิดค้นนวัตกรรม และผลิตผลงานออกมาเป็นรูปธรรมที่มีตลาดรองรับ

6) กระทรวงศึกษาธิการควรปรับปรุงหลักสูตรและการเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา และกำหนดบทบาทการสร้างและพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจสตาร์ทอัพ โดยสร้างคนรุ่นใหม่ให้รู้จักคิดวิเคราะห์ มีความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถด้านเทคโนโลยีและสร้างนวัตกรรม รวมทั้งเรียนรู้การเป็นผู้ประกอบการ เพื่อเตรียมความพร้อมให้นักเรียน/นักศึกษาในการเป็นผู้ประกอบการรุ่นใหม่ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

3.2 สัมภาษณ์ทีมที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ โครงการประกวด “ออมสิน สุดยอดแนวคิดพลิกธุรกิจไทย” Startup Thailand by GSB

โครงการ “ออมสิน สุดยอดแนวคิดพลิกธุรกิจไทย” Startup Thailand by GSB จัดขึ้นภายใต้แนวคิด Startup Thailand เพื่อตอบสนองนโยบายของรัฐบาล และเป็นส่วนหนึ่งของ Startup Center ที่รัฐบาลจัดตั้งขึ้น เพื่อเชื่อมโยงทุกภาคส่วนเข้าด้วยกันและเปิดโอกาสให้ผู้มีความรู้ ความสามารถมีโอกาสในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนจากธนาคารรัฐ และเอกชนได้ง่ายขึ้น มีการร่วมลงทุน สร้างเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ทางธุรกิจ และนวัตกรรม ซึ่งจะทำให้มีส่วนร่วมแก้ไขปัญหาและฟื้นฟูเศรษฐกิจของประเทศ สร้างความเข้มแข็งต่อระบบเศรษฐกิจของไทย

โดยได้กำหนดหลักเกณฑ์แนวคิดธุรกิจและผลิตภัณฑ์ที่จะนำเสนอ ดังนี้

1) เป็นแนวคิดที่สามารถรวมแก้ไขปัญหาค้นหาพื้นฐานของประเทศ หรือส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจภายในประเทศ

2) มีความสร้างสรรค์ โดดเด่นและแตกต่าง (Distinctive Compleitive & Value Creation) สามารถสื่อให้เห็นถึงแนวคิดได้อย่างชัดเจนครบถ้วนและสอดคล้อง มีความโดดเด่น แตกต่างและสามารถสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง

3) มีโอกาสทางการตลาด (Market Opportunity) สินค้า/บริการ มีศักยภาพในการนำออกสู่ตลาด มีโอกาสเติบโตและสร้างความสามารถด้านการแข่งขันอย่างยั่งยืน

4) ความเป็นไปได้ของแผนในเชิงรูปธรรม (Feasibility) สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงด้วยเงินของเวลาและปัจจัยสภาพแวดล้อมในปัจจุบัน

5) มีประโยชน์ต่อชุมชน และสังคม (Valuable for Social and Community) ศักยภาพของธุรกิจที่จะสามารถเชื่อมโยงและสร้างคุณประโยชน์ต่อชุมชนและสังคม

ผลงานที่ได้รับรางวัลชนะเลิศ คือ “Healthticket” ซึ่งทีมเจ้าของผลงาน ได้แก่ น.ส.จิรนนท์ ทรัพย์ศรีโสภา นายจิรพงศ์ ทรัพย์ศรีโสภา และนายธนากร เตือนวชาติ ผลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวคิด และข้อเสนอแนะต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ สรุปได้ดังนี้

แนวคิดการสร้างโมเดลธุรกิจ “Healthticket” เกิดจากการที่เจ้าของผลงานได้มีโอกาสไปศึกษาต่อที่ต่างประเทศเป็นระยะเวลาหลายปี พบปัญหาเกี่ยวกับการรักษาพยาบาล คือมีค่าใช้จ่ายที่สูงมาก และต้องรอคอยเป็นเวลานานกว่าจะได้รับการรักษา จากปัญหานี้ทำให้จุดประกายความคิด ประกอบกับการเข้าสัมมนาหัวข้อหนึ่ง ทำให้เกิดแนวคิดว่าการทำธุรกิจที่นำเว็บไซต์เข้ามาช่วยทำให้สามารถขยายธุรกิจให้เติบโต หรือต่อยอดได้เร็วกว่าธุรกิจแบบเดิมๆ โดยไม่ต้องสร้างโรงงาน ไม่ต้องเปิดหน้าร้าน ไม่ต้องจ้างคนงาน การเติบโตของธุรกิจจะเพิ่มขึ้น 10 เท่าหรือ มากกว่า จึงเริ่มศึกษาหาข้อมูล และพบว่าประเทศไทยมีศักยภาพด้านระบบการรักษาพยาบาล ด้านการขนส่งโลจิสติกส์ รวมไปถึงความได้เปรียบเรื่องค่าใช้จ่ายที่ต่ำกว่าหลายประเทศ นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจนักท่องเที่ยวจนกลายเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั่วโลก จึงเป็นที่มาของการสร้างโปรแกรม Healthticket ที่ช่วยอำนวยความสะดวกกับผู้ป่วยชาวต่างชาติ หรือผู้ที่สนใจเข้ามาใช้บริการทางการแพทย์และการรักษาพยาบาลในประเทศไทยเหมือนกับที่เราต้องการจะไปพักโรงแรมดีๆ สักแห่ง แต่ก็ไม่รู้ว่าจะไปที่ไหน เราต้องไปค้นหาข้อมูลที่อโกดา (Agoda) ซึ่งจะมีรายละเอียดโรงแรมต่างๆ ให้เลือก โปรแกรมนี้ก็คล้ายกัน คือถ้าชาวต่างชาติต้องการมารักษาสุขภาพที่ประเทศไทย แต่ไม่รู้จะไปที่โรงพยาบาลไหนเราก็มีข้อมูลให้ รวมทั้งยังช่วยอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับข้อมูลที่พักและการเดินทางให้ด้วย

คุณลักษณะในการเป็นผู้ประกอบการมองว่า จะต้องมีความ passion มีไอเดีย มีทีมที่ดี กล้าเสี่ยง จิตใจต้องเข้มแข็ง ต้องมีโอกาส และมีเงินทุน (พยายามหาทุนด้วยตนเอง เพราะตอนนี้ทั้งรัฐบาลและเอกชนให้การสนับสนุนสตาร์ทอัพ ทำให้มีเวทีเข้ามาเยอะมาก) สภาพแวดล้อมและ

ครอบครัวก็มีส่วนสำคัญมากในการให้กำลังใจ แนวคิดบางอย่างซึมซับมาจากครอบครัว เช่น เทคนิคการขาย เนื่องจากครอบครัวทำธุรกิจ

แนวทางในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ เห็นว่า ประสบการณ์มีความสำคัญมากในการทำธุรกิจ ดังนั้นควรให้มีผู้ที่มีประสบการณ์หรือประสบความสำเร็จในธุรกิจเข้ามามีส่วนร่วม ซึ่งคนกลุ่มนี้จะมีมุมมอง เทคนิค เคล็ดลับ (trick) ความสำเร็จ ความผิดพลาด รวมถึงเครื่องมือต่างๆ ที่จะเป็นตัวช่วยให้ง่ายและเร็วขึ้น สิ่งเหล่านี้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่อาจยังมองข้ามหรือมองไม่เห็น

ผู้ประกอบการรุ่นใหม่หรือคนที่เพิ่งเรียนจบมักจะล้มเหลวในการทำธุรกิจ เพราะไม่รู้ว่าโลกข้างนอกเป็นอย่างไร โลกธุรกิจเป็นอย่างไร มองกระบวนการไม่จบหรือมองไม่เห็นภาพรวม เช่น กระบวนการมี 10 ขั้นตอน อาจมองเห็นแค่ขั้นตอนที่ 1, 2, 3, 4 ส่วนขั้นตอนที่ 7, 8, 9, และ 10 มองไม่ทะลุ ไม่รู้จักฐานลูกค้า ไม่รู้ว่าจะหาลูกค้ามาจากไหน หลายคนมีผลิตภัณฑ์ที่ดี แต่ไม่ได้มองตลาด พอทำผลิตภัณฑ์ออกมาจริงๆ ไม่มีคนต้องการ ขายไม่ได้ จึงต้องอาศัยคนที่มีความรู้มาช่วยสอนให้เขาตลาดเป็น เช่น ต้องเจาะลึกลงไปถึงผู้บริโภค เป็นผู้หญิงหรือผู้ชาย มีพฤติกรรม หรือการดำเนินชีวิตอย่างไร เมื่อวิเคราะห์ผู้บริโภคได้ก็จะรู้ความต้องการของลูกค้า คนที่มีความรู้มากก่อนแล้วจะได้เปรียบ ซึ่งในการประกวดโครงการนี้มีโอกาสปรึกษากับคนที่มีประสบการณ์มากกว่า 30 ปี เขาได้ให้แนวคิดเยอะมาก ซึ่งบางเรื่องเราไม่เคยรู้มาก่อน การเรียนรู้จากผู้ที่มีประสบการณ์หรือจากความสำเร็จของคนที่ทำสำเร็จมาก่อนจะทำให้มองเห็นภาพ มองจบกระบวนการ ซึ่งโอกาสที่จะประสบความสำเร็จก็มีมากขึ้น

นอกจากนี้ การเรียนระดับอุดมศึกษา ควรมีหลักสูตรที่ให้นักศึกษาได้ลองทำสิ่งใหม่ๆ หรือลงมือปฏิบัติจริงๆ เกี่ยวกับอาชีพหรือการเป็นผู้ประกอบการ ประมาณ 5-6 อย่าง เพื่อให้ค้นพบตัวเองว่าชอบอะไร หรือไม่ชอบอะไร หรือลองฝึกงานในหลายๆ องค์กร เพื่อลดปัญหาเมื่อจบการศึกษาออกไปแล้ว ไปทำงานอยู่หลายปี เพิ่งค้นพบว่า ตัวเองไม่ชอบงานที่ทำอยู่

ในบทที่ 4 นี้ เป็นผลการศึกษาสภาพการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในประเทศไทย โดยศึกษาสภาพปัจจุบันของแนวทางการดำเนินงานของรัฐบาลเกี่ยวกับการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ซึ่งโจทย์ใหญ่ของประเทศขณะนี้ คือ จะทำอย่างไรถึงจะสามารถขยายขนาดเศรษฐกิจของประเทศให้ได้ เพื่อให้หลุดพ้นจากกับดักประเทศรายได้ปานกลาง แนวทางหนึ่งคือ การส่งเสริมความสามารถผู้ประกอบการ เนื่องประเทศที่ประสบความสำเร็จในการยกระดับเศรษฐกิจส่วนใหญ่จะให้ความสำคัญกับการยกระดับสถานะผู้ประกอบการทั้งขนาดปริมาณ และความเข้มแข็ง ซึ่งจะช่วยยกระดับเศรษฐกิจเชิงพานิชย์ได้ โดยจากการศึกษา พบว่า รัฐบาลปัจจุบันได้มีนโยบายในการส่งเสริม พัฒนา และสร้างผู้ประกอบการอย่างต่อเนื่อง โดยพยายามเชื่อมโยงกับสถาบันการศึกษา สถาบันทางการเงิน และหน่วยงานต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น โครงการเสริมสร้างความเป็นผู้ประกอบการใหม่ (New Entrepreneur Creation: NEC) การจัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการค้ายุคใหม่ (New Economy Academy) หรือสถาบัน NEA โครงการสนับสนุนหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator: UBI) และพิธีลงนามบันทึกข้อตกลงความร่วมมือ “การสร้างผู้ประกอบการใหม่เชิงสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Startup)”

ในด้านการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ได้ศึกษาหลักสูตรการศึกษาสาขาความเป็นผู้ประกอบการในสถาบันอุดมศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน โดยมีข้อค้นพบที่สำคัญ ดังนี้

หลักสูตร ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักๆ คือ ผลลัพธ์ทำให้มีศักยภาพในการเป็นผู้ประกอบการ มีความคิดสร้างสรรค์ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ดี สร้างและพัฒนาธุรกิจได้จริง สามารถแข่งขันได้ทั้งในระดับชาติและนานาชาติ มีเครือข่ายกับนักธุรกิจตัวจริงที่ประสบความสำเร็จ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีจรรยาบรรณในวิชาชีพการเป็นผู้ประกอบการ โดยเน้นการเรียนการสอนที่ให้ทั้งความรู้ด้านทฤษฎีควบคู่ไปกับการลงมือปฏิบัติจริง

รูปแบบของหลักสูตร อยู่ภายใต้หลักสูตรบริหารธุรกิจ และมีชื่อเรียกสาขาที่แตกต่างกันไป เช่น สาขาการเป็นเจ้าของธุรกิจ สาขาการประกอบการ สาขาการเป็นผู้ประกอบการ สาขาการจัดการสำหรับผู้ประกอบการ สาขาผู้ประกอบการสากล โปรแกรมการเรียนการสอนมีทั้งหลักสูตรภาษาไทย และหลักสูตรนานาชาติ มหาวิทยาลัยที่มีความโดดเด่นในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ ได้แก่ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย โดยมหาวิทยาลัยกรุงเทพ มีความร่วมมือทางด้านวิชาการกับ Babson College ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงด้านการพัฒนาผู้ประกอบการทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท ส่วนมหาวิทยาลัยหอการค้า ได้จัดตั้งวิทยาลัยผู้ประกอบการ เพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะผู้ประกอบการที่ดี มีความสามารถในการบริหารธุรกิจ รวมถึงได้ทำ MOU กับ Alibba.com ในการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ทางวิชาการและกระตุ้นการเติบโตของธุรกิจอีคอมเมิร์ซ (E-commerce) ในประเทศไทย

โปรแกรมการศึกษา ผู้เรียนจะได้เรียนรู้เกี่ยวกับพื้นฐานความเป็นผู้ประกอบการ การสร้างแรงบันดาลใจในการเริ่มต้นธุรกิจ การพัฒนาแนวคิดธุรกิจที่อาศัยนวัตกรรมเป็นเครื่องมือ และวิเคราะห์โอกาสใหม่ๆ ทางธุรกิจ การนำความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และนวัตกรรมทางเทคโนโลยีมาใช้ในการสร้างธุรกิจ และพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการจัดการธุรกิจใหม่ ภาษาเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การเข้าหาแหล่งความรู้ การกำหนดกลยุทธ์ทางธุรกิจ การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ การตลาดสำหรับธุรกิจใหม่ การวางแผนการเงินและการลงทุน การบัญชี การเข้าหาแหล่งทุน กฎหมายธุรกิจ จริยธรรมธุรกิจ และความรับผิดชอบต่อสังคม การจัดการทรัพยากรสินทางปัญญา ยุทธศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ รวมถึงการฝึกประสบการณ์ และการเริ่มต้นธุรกิจซึ่งวิชาเรียนต่างๆ สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของหลักสูตร

ส่วนข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิจากการสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) เรื่อง การศึกษาเพื่อสร้างผู้ประกอบการใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ (Startup) มีข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย สรุปได้ดังนี้

1) กระทรวงศึกษาธิการควรส่งเสริมให้มีการบูรณาการเรื่องความเป็นผู้ประกอบการไว้ในหลักสูตรการเรียนการสอนทุกระดับการศึกษา เพื่อเตรียมคนรุ่นใหม่ให้มีศักยภาพและความพร้อมในการเข้าสู่ธุรกิจสตาร์ทอัพ อันจะเป็นการสร้างฐานทางเศรษฐกิจของประเทศที่มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืนในอนาคต

2) สถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนสภาพแวดล้อมเพื่อสร้างผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้มีจำนวนมากขึ้น โดยศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจของสถาบันอุดมศึกษาควรส่งเสริมให้นักศึกษามีวิสัยทัศน์ และความพร้อมในการประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ

3) รัฐควรจัดตั้งกองทุนรองรับระบบธุรกิจสตาร์ทอัพ และจัดทำกฎหมายรองรับเพื่อสร้างและส่งเสริมการทำธุรกิจสตาร์ทอัพอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะจากการเสวนาดังกล่าว ส่งเสริมสนับสนุนนโยบายของรัฐบาลด้านการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมธุรกิจสตาร์ทอัพ ซึ่งมีการแต่งตั้งคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติ และมีการจัดทำ “แผนการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2565)” โดยต้องมีการปฏิรูปการศึกษาเพื่อสนับสนุนการถ่ายทอดความรู้และปลูกฝังเด็กรุ่นใหม่ในการสร้างธุรกิจ Startup การศึกษาแนวทางการสนับสนุนให้มีการใช้พื้นที่ร่วมกันทำงาน (Co-working Space) และพื้นที่สร้างสรรค์ผลงาน (Master Space)

บทที่ 5

ข้อเสนอแนะทางการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการ

การขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศตามยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 เพื่อสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในศตวรรษที่ 21 และหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่มีรายได้สูง โดยเน้นการพัฒนาที่สมดุลบนฐานความคิดของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ผ่านการปฏิรูปประเทศด้านโครงสร้างเศรษฐกิจ การวิจัยและพัฒนา และระบบการศึกษาควบคู่กันไป ซึ่งแนวทางหนึ่งของการสร้างความเข้มแข็งให้กับระบบเศรษฐกิจของประเทศตามนโยบายของนายกรัฐมนตรี พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา คือ การสนับสนุนวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup) หรือสตาร์ทอัพ ที่สร้างการเปลี่ยนแปลงด้วยแนวคิดที่แตกต่างและใช้กระบวนการและนวัตกรรมที่ไม่เหมือนใคร ที่มีจุดเด่นคือ การสามารถทำซ้ำ ขยายตลาดได้อย่างไม่มีขีดจำกัดเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม และเติบโตอย่างก้าวกระโดด ด้วยการส่งผ่านคุณค่าและสร้างผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้

อย่างไรก็ดี การบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องผ่านกระบวนการที่มีกลไกที่ชัดเจน และระบบนิเวศ (Ecosystem) ที่สนับสนุนการเติบโตของวิสาหกิจเริ่มต้น อาทิ กฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เอื้อต่อการเริ่มต้นธุรกิจและสนองตอบความต้องการของนักลงทุน การจัดหาแหล่งทุนสำหรับผู้ประกอบการรายใหม่ และการศึกษา

ที่บ่มเพาะทักษะของความเป็นผู้ประกอบการให้เกิดขึ้น เป็นต้น ในบทที่ 5 นี้ จึงต้องการที่จะนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้ประกอบการที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทย และการจัดระบบนิเวศสนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น

1. แนวทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

การบ่มเพาะทักษะความเป็นผู้ประกอบการมีเป้าหมายเพื่อ “สร้างความคิดที่แตกต่างและความกล้าหาญสำหรับโอกาสทางธุรกิจ” กระบวนการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจึงจะต้องสามารถที่จะพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดแนวคิดที่แตกต่าง การคาดการณ์และมองหาโอกาสทางธุรกิจ ตลอดจนความกล้าหาญในการริเริ่มและคว้าโอกาสทางธุรกิจได้ ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในการวางแผนระบบการศึกษาที่สามารถพัฒนาทักษะความเป็นผู้ประกอบการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดรับกันทั้งระบบและสนองตอบความต้องการและทิศทางการพัฒนาประเทศ

1.1 กำหนดแผนและทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

กระทรวงศึกษาธิการ โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) มีบทบาทหลักในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (สวทช.) และกระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

(ดท.) ศึกษาและวางแผนระบบการศึกษาที่สนับสนุนการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education) ทั้งระบบ ตั้งแต่การศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน อาชีวศึกษาและอุดมศึกษาให้มีความเหมาะสมต่อช่วงวัยและระดับการศึกษา เป็นกระบวนการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนกำหนดกรอบการดำเนินงาน (Framework) และมาตรฐานตัวชี้วัดให้ครูผู้สอนใช้เป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และการประเมินผลการเรียนรู้ ให้มีความสอดคล้องไปในทางเดียวกันทั้งระบบ เพื่อการบรรลุเป้าหมายของการบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการให้ผู้เรียนมีเป้าหมายการเรียนรู้ที่ท้าทาย สร้างประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาและมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งที่จะค้นหาและสร้างโอกาสทางธุรกิจของตนเองจนประสบความสำเร็จได้

1.2 พัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

การจัดการเรียนรู้ในเนื้อหาเชิงสหวิทยาการ (Interdisciplinary) ที่สอดแทรกทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) มีความสำคัญยิ่งต่อการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่จะต้องพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องต่อบริบทโลกที่เปลี่ยนแปลงไป เพื่อให้เกิดวิสาหกิจเริ่มต้น และนำประเทศไปสู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนทางเศรษฐกิจ

“สังคมโลกปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วทำให้เกิดความไม่แน่นอนและซับซ้อนวุ่นวาย ขณะเดียวกันก็ต้องมีการเรียนรู้ศาสตร์หลายศาสตร์แบบ บูรณาการ (Convergence) หรือมีการเรียนรู้แบบข้ามศาสตร์ (Interdisciplinary) การจัดการศึกษาจึงต้องตอบสนอง การพัฒนาสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลง...และต้องจัดการศึกษา เพื่อสร้างฐานทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศหรือเพื่อรองรับ เศรษฐกิจยุคดิจิทัล และส่งเสริมการสร้างผู้ประกอบการ รุ่นใหม่สำหรับธุรกิจสตาร์ทอัพ” – ดร.ไพรินทร์ ชูโชติถาวร

หลักสูตรสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็น ผู้ประกอบการ ภายใต้การขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 นั้น จะเน้นการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษา สามารถจำแนก ได้เป็น 2 กลุ่ม คือ (1) หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ โดยเฉพาะ ซึ่งส่วนมากแล้วจะเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรบริหารธุรกิจทั้งใน ระดับปริญญาตรีและปริญญาโท และ (2) หลักสูตรที่เน้นอุตสาหกรรม เป้าหมาย (New S-Curve) ที่มีการสอดแทรกองค์ความรู้เชิงธุรกิจ

1.2.1 หลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ

ปัจจุบัน มหาวิทยาลัยมีการตื่นตัวและเปิดหลักสูตร การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการทั้งในระดับปริญญาตรีและ ปริญญาโท อาทิ มหาวิทยาลัยกรุงเทพที่มีการจัดตั้งคณะกรรมการสร้าง เจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ (School of Entrepreneurship and Management: BUSEM) หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิตสาขาวิชาการ

จัดการสำหรับผู้ประกอบการ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาภาวะผู้ประกอบการและนวัตกรรม (Entrepreneurship and Innovation) วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น ซึ่งจุดเด่นของหลักสูตร การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการจะอยู่ที่การลงมือปฏิบัติ บริษัทจำลอง หรือ แม้กระทั่งส่งเสริมให้จัดตั้งธุรกิจจริง เน้นความเข้าใจ ตลาด โดยเฉพาะรูปแบบของการตลาดที่เปลี่ยนแปลงไปตามพฤติกรรม ของลูกค้าหรือผู้บริโภค อีกทั้งสามารถสร้างเทรนด์หรือความต้องการใหม่ๆ ให้เกิดขึ้นในสังคมที่ยังไม่มีความต้องการเพื่อสามารถสร้างธุรกิจหรือขาย สินค้าอย่างผู้นำตลาดได้ ดังแนวคิดของคอตเลอร์ที่ว่า หลักทาง การตลาดนั้นควรมองไปข้างหน้าเพื่อค้นหาความต้องการที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยไม่ยึดติดอยู่เพียงความต้องการในปัจจุบันเท่านั้น (Kotler, 2003) อย่างไรก็ตาม การจัดการศึกษาดังกล่าวในระดับปริญญาตรี ยังมีข้อจำกัด ของการพัฒนาธุรกิจไปสู่กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายตามยุทธศาสตร์ ประเทศไทย 4.0 เนื่องจากกลุ่มอุตสาหกรรมดังกล่าว เป็นอุตสาหกรรม ที่เน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีเป็นส่วนมาก การพัฒนาอุตสาหกรรมจำเป็นต้องมีองค์ความรู้ที่ผ่านการวิจัยและพัฒนา (R & D) เป็นสำคัญ ซึ่งการจัดการ การศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการในระดับปริญญาโทมีความน่าสนใจ ที่ผู้เรียนมีประสบการณ์การทำงานหรือมีองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญ จากอุตสาหกรรมที่หลากหลาย ซึ่งหากรัฐบาลต้องการเน้นเฉพาะอุตสาหกรรม เพื่อบรรลุเป้าหมายประเทศไทย 4.0 ก็สามารถบริหารจัดการให้มีการส่งเสริม ให้ผู้เชี่ยวชาญในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายศึกษาเพิ่มเติม หรือ ฝึกอบรม เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการได้ต่อไป

1.2.2 หลักสูตรที่เน้นอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) ที่มีการสอดแทรกองค์ความรู้เชิงธุรกิจ

หลักสูตรการศึกษามีความสำคัญยิ่งต่อการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ กลุ่มประเทศยุโรปมีหลากหลายตัวอย่างของหลักสูตรที่น่าสนใจสำหรับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการที่เน้นอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-curve) เช่น หลักสูตร UNIEI ของมหาวิทยาลัยนอตติงแฮม (University of Nottingham Institute for Enterprise and Innovation) ที่เน้นสาขาวิชาที่เป็น Megatrends ของโลก อาทิ วิทยาศาสตร์คอมพิวเตอร์ (Computer Science) พลังงานที่ยั่งยืน (Sustainable Energy) และเทคโนโลยีชีวภาพด้านพันธุพืช มาผนวกกับองค์ความรู้ด้านผู้ประกอบการ เพื่อให้ผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะสาขาวิชาโดยเฉพาะกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมายมีทักษะและองค์ความรู้ทางธุรกิจที่จะสามารถก่อเกิดเป็นธุรกิจในสาขาเฉพาะเหล่านี้ต่อไป

สำหรับประเทศไทย หลักสูตรการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและอุดมศึกษาจำเป็นต้องมีการปรับปรุงให้มีการสอดแทรกองค์ความรู้เชิงธุรกิจเพิ่มเติม ในส่วนของการอาชีวศึกษา กำลังสำคัญของการขับเคลื่อนประเทศตามทิศทางยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 ที่มุ่งเน้นอุตสาหกรรมเป้าหมาย ซึ่งปัจจุบันหลักสูตรมีการมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะฝีมือและลงมือปฏิบัติร่วมกับภาคธุรกิจในรูปแบบของทวิภาคี เพื่อให้ได้รับประสบการณ์ที่ก่อให้เกิดความชำนาญและสร้างความคุ้นเคยต่อเทคโนโลยีที่ใช้ในการดำเนินธุรกิจจริงในอุตสาหกรรม เช่นเดียวกันกับการศึกษาระดับอุดมศึกษาที่มีการจัดการศึกษาในรูปแบบของสหกิจศึกษาที่ส่งเสริมการฝึกประสบการณ์กับภาคเอกชน ซึ่งเมื่อพิจารณาแล้ว จะเห็นได้ว่า กลไกของการจัดการศึกษาที่ภาคเอกชนเข้ามาเป็นหุ้นส่วนการศึกษาในรูปแบบ

ทวิภาคีและสหกิจศึกษา มีความสำคัญต่อการบ่มเพาะความเป็นผู้ประกอบการเป็นอย่างมาก เพราะเป็นการสร้างประสบการณ์และความคุ้นเคย การประกอบธุรกิจ ดังเช่น ทีมผู้ชนะการแข่งขันโครงการออมสิน สุดยอดแนวคิดพลิกธุรกิจไทย Startup Thailand by GSB กับแนวคิดการสร้างโมเดลธุรกิจ Heathticket ที่กล่าวว่า สาเหตุสำคัญบ่มเพาะให้เกิดคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ คือ สภาพแวดล้อม เพราะทีมได้รับการซึมซับการประกอบธุรกิจ เทคนิคการขายต่างๆ มาจากครอบครัว เนื่องจากครอบครัวทำธุรกิจและประสบการณ์มีความสำคัญมากในการทำธุรกิจ ดังนั้น การได้ฝึกประสบการณ์กับสถานประกอบการ นอกจากจะได้ฝึกทักษะความชำนาญที่มีความจำเป็นต่อการทำงาน และการใช้เทคโนโลยีของอุตสาหกรรมต่างๆ แล้ว ยังเป็นการบ่มเพาะทักษะความเป็นผู้ประกอบการ เช่น Passion ความคิดใหม่ที่แตกต่างหรือความสามารถในการหาโอกาสทางธุรกิจ และความกล้าเสี่ยงอีกด้วย

อย่างไรก็ดี คุณลักษณะของความเป็นผู้ประกอบการเกิดขึ้นได้จากการฝึกประสบการณ์และซึมซับการทำธุรกิจจากสถานประกอบการ แต่หากไม่มีความรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ (Financial, Economics, Business and Entrepreneurial Literacy) แล้ว การพัฒนาให้เกิดวิสาหกิจใหม่ (Startup) ได้ยาก ดังนั้น หากหลักสูตรอาชีวศึกษาและอุดมศึกษามีการสอดแทรกองค์ความรู้เชิงธุรกิจเพิ่มเติมในทุกหลักสูตรไม่เฉพาะเพียงสาขาการบริหารธุรกิจเท่านั้น เพื่อให้ผู้จบการศึกษามีทั้งความชำนาญเชิงอุตสาหกรรมที่สามารถทำงานได้ทันทีและองค์ความรู้ทางธุรกิจ อาทิ การเป็นเจ้าของกิจการ การวางแผนธุรกิจ ประเด็นเรื่องสิทธิบัตร และต้นทุนสำหรับความเสี่ยง เป็นต้น ที่สามารถจัดประปรายให้เห็นโอกาสและช่องทางในการสร้างธุรกิจ

ของตนเองต่อไปได้ จะส่งผลดีต่อการสร้างและเริ่มต้นธุรกิจที่มีประสิทธิภาพ และเป็นรูปธรรม

ในการนี้ หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการไม่ว่าจะเป็นรูปแบบของหลักสูตรการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการโดยเฉพาะ หรือหลักสูตรที่เน้นอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) ที่มีการสอดแทรกองค์ความรู้เชิงธุรกิจ ก็ควรเน้น 2 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ การรู้เกี่ยวกับการเงิน เศรษฐศาสตร์ ธุรกิจ และการเป็นผู้ประกอบการ และความเข้าใจและความคุ้นเคยในการเริ่มต้นและประกอบธุรกิจ เพื่อให้เกิดการพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการอย่างแท้จริง

1.3 กำหนดแนวทางการสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D)

หน่วยงานภาครัฐ นำโดยสกอ. และที่เกี่ยวข้อง มหาวิทยาลัย และภาคเอกชนร่วมมือกันในรูปแบบประสานภาครัฐ-เร่งศึกษาวิจัยและกำหนดแนวทางที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยและโลกในการสร้างผู้เชี่ยวชาญด้านการวิจัยและพัฒนา (R&D) ที่เน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีในกลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) 5 อุตสาหกรรม ได้แก่ อาหาร เทคโนโลยีขั้นสูง ดิจิทัล เทคโนโลยีทางการแพทย์ และไลฟ์สไตล์ ตั้งแต่ระดับประเทศลงไปถึงห้องทดลอง สร้างเส้นทางอาชีพนักวิจัยและพัฒนาให้เกิดขึ้น โดยเฉพาะนักวิจัยเพื่อรองรับการขยายตัวของวิสาหกิจรายใหม่ (Startup) โดยกำหนดรายละเอียดการพัฒนาวิจัยเทคโนโลยีที่จำเป็นสำหรับอุตสาหกรรมเป้าหมาย (New S-Curve) ให้พร้อมใช้งานในอนาคต

2. การจัดระบบนิเวศสนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น

จากประสบการณ์ของนักธุรกิจที่ประสบความสำเร็จ นักเศรษฐศาสตร์ และนักวิชาการเชื่อว่า วัฒนธรรมความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Culture) เป็นการส่งเสริมความสามารถของบุคคลให้ดำเนินธุรกิจของตัวเอง ท้องถิ่น และระดับชาติ ซึ่งวัฒนธรรมความเป็นผู้ประกอบการนี้จะเกิดขึ้นได้อย่างมีคุณภาพด้วยการมีการจัดระบบนิเวศที่เอื้อให้เกิดการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น (Startup) การรู้เกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Literacy) คือ ภาวะความสำเร็จในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจ มูลค่าทางเศรษฐกิจและการสร้างสรรค์งานโดยธุรกิจขนาดเล็กที่เกิดจากแนวคิดและทักษะเฉพาะของผู้ประกอบการแต่ละคน และเมื่อได้รับการส่งเสริมให้มีโอกาสฝึกฝนทักษะ เกิดความมั่นใจ และดำเนินธุรกิจต่อไปได้ จะสามารถขยายการเติบโตทางธุรกิจให้มีขนาดใหญ่ขึ้นได้ ดังเช่นข้อเสนอแนะทางการส่งเสริมระบบการศึกษาและการสร้างบุคลากรสำหรับวิสาหกิจเริ่มต้นของคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติตาม (ร่าง) แผนการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564) ที่เน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนที่มีความเชี่ยวชาญในเชิงธุรกิจ อาทิ ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยควรให้การสนับสนุนการให้ความรู้แก่นักลงทุนเกี่ยวกับการลงทุนในวิสาหกิจเริ่มต้นและสตาร์ทอัพ ตลอดจนแนะนำการทำสัญญามาตรฐานระหว่างนักลงทุนและผู้ประกอบการ และการส่งเสริมให้มหาวิทยาลัยใช้กลไกของสหกิจศึกษาเพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้ และสร้างความเชี่ยวชาญและประสบการณ์การสร้างธุรกิจ นอกจากนี้ การจัดตั้งโปรแกรมเพื่อบ่มเพาะที่มีมาตรฐานในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และการพัฒนากลไกของการสนับสนุนทุนให้เปล่า เพื่อให้เกิด

การเร่งสร้างและเติบโตของวิสาหกิจ เช่นเดียวกันกับประสบการณ์จากสหรัฐอเมริกา โอกาสในการแข่งขันวางแผนทางธุรกิจ (Business Plan Competition) สโมสรการเป็นเจ้าของกิจการ (Entrepreneurship Clubs) และการบรรยายของผู้เชี่ยวชาญ (Distinguished Speaker Series) เป็นที่นิยมมากที่สุดของหลักสูตรนอกชั้นเรียน สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นระบบนิเวศสำคัญที่จะสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจผู้ประกอบการ

ข้อเสนอสำหรับการจัดระบบนิเวศที่สนับสนุนการเติบโตของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้นได้พัฒนาแนวคิดขึ้นมาจากกระบวนการนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้น (Startup/Venture Process) ซึ่งประกอบด้วย 7 กระบวนการ คือ 1) ความคิดที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ (Idea) 2) การสร้างรูปแบบของธุรกิจ (Business Model) 3) หน่วยงานตามกฎหมาย 4) การวิเคราะห์ทางการเงิน 5) การวางแผนด้านการลงทุน 6) การนำไปสู่การปฏิบัติ และ 7) การประเมินผล ดังนั้น การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผู้ประกอบการวิสาหกิจเริ่มต้นอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนจึงควรมีการบริหารจัดการองค์ประกอบและกระบวนการต่างๆ ดังนี้

2.1 จัดทำฐานข้อมูลวิสาหกิจและผู้ประกอบการ (Big Data/Centralised Database)

ภาครัฐต้องผลักดันให้เกิดการรวบรวมและจัดทำฐานข้อมูลของวิสาหกิจให้ครบถ้วน ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ในทุกสาขาอุตสาหกรรม และทุกกระทรวงไว้ที่ “ศูนย์ข้อมูลแห่งชาติ” เพียงแหล่งเดียวตามแผนการบูรณาการศูนย์ข้อมูลภาครัฐ (Data Center Consolidation) เพื่อให้ทุกภาคส่วนโดยเฉพาะระดับนโยบาย (Policy-Maker) ใช้ข้อมูลใน

การวางแผน กำหนดนโยบาย เป้าหมาย ยุทธศาสตร์ มาตรการ เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการและส่งเสริมวิสาหกิจได้ในระยะสั้น กลาง และยาว

2.2 จัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการเริ่มต้นแบบครบวงจร

ประเทศไทยมีศูนย์/สถาบันส่งเสริมการพัฒนาผู้ประกอบการธุรกิจมากมาย อาทิ สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ (New Economy Academy: NEA) ของกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ โครงการสนับสนุนหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator: UBI) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา และศูนย์ผู้ประกอบการที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรม (IDE Center) เป็นต้น แม้ศูนย์/สถาบันต่างๆ เหล่านี้จะมีเป้าหมายที่แตกต่างกัน แต่เป้าหมายสุดท้ายก็คือการบ่มเพาะผู้ประกอบการเริ่มต้นเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่า ประเด็นเรื่องข้อมูลมีความสำคัญเร่งด่วนที่ควรมีการรวบรวมเป็นฐานข้อมูลเดียว ดังที่จะให้เกิดขึ้นในข้อ 2.1 เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว อีกทั้งส่งเสริมการเติบโตและสนับสนุนให้เกิดการสร้างธุรกิจและวิสาหกิจเริ่มต้น ดังนั้น การจัดตั้งศูนย์ให้คำปรึกษาผู้ประกอบการเริ่มต้น พร้อมบริการ Call Center จึงเป็นบริการ One-stop service ที่ใช้ประโยชน์ของฐานข้อมูลเพื่อประโยชน์ของนักลงทุนแต่ละกลุ่มธุรกิจในลักษณะ Tailor-made และข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาแนะนำในการริเริ่มและประกอบธุรกิจ การวิเคราะห์ทางการเงินเพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจ และการวางแผนการลงทุน ตลอดจนการฝึกอบรมเพิ่มเติมประสบการณ์ เช่น ด้านภาษา เทคโนโลยี การประชาสัมพันธ์สินค้า และทรัพย์สินทางปัญญา เป็นต้น โดยศูนย์ให้คำปรึกษานี้อาจมีการบริหารแบบภาครัฐร่วมเอกชน และจัดทำแผนแม่บทการพัฒนาและส่งเสริมผู้ประกอบการเริ่มต้นของแต่ละอุตสาหกรรมให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ขับเคลื่อนประเทศ

2.3 เวทีสตาร์ทอัพ

ตัวแปรสำคัญของการพัฒนาแนวคิด (Idea) ที่แตกต่างเพื่อสร้างสรรค์เป็นธุรกิจ คือ พื้นที่ความคิด การเปิดเวทีหรือพื้นที่ให้ผู้ประกอบการรุ่นใหม่ได้พบปะสังสรรค์ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์ และเครือข่ายทำงานร่วมกัน (Co-working Space) และพื้นที่สร้างสรรค์ผลงาน (Maker Space) ดังเช่นที่ ดร.ไพรินทร์ ชูโชติถาวร ได้กล่าวไว้ในงานสภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) ว่า พื้นที่หรือเวทีสำหรับการนัดพบ เพื่อให้เกิดการพบปะสังสรรค์ ร่วมคิดร่วมหาแนวทางและเกิดความคิดสร้างสรรค์จะนำไปสู่การเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น

2.4 ศูนย์บ่มเพาะวิสาหกิจ (Incubation center)

แม้ปัจจุบัน ประเทศไทยมีหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา (University Business Incubator: UBI) โดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (สกอ.) จำนวน 72 แห่งทั่วประเทศ ที่จัดตั้งขึ้นเพื่อให้สถาบันอุดมศึกษาทำหน้าที่บ่มเพาะให้เกิดผู้ประกอบการใหม่ (Entrepreneur) และบริษัทจัดตั้งใหม่ (Startup Companies) ที่จะได้รับการดูแลให้มีการพัฒนาและสร้างความเข้มแข็งให้สามารถพัฒนาเป็นบริษัทเต็มรูปแบบ (Spin-off Companies) ได้ต่อไป ตลอดจนเป็นช่องทางในการนำผลงานวิจัย สิ่งประดิษฐ์และนวัตกรรมของสถาบันอุดมศึกษาให้สามารถพัฒนาสู่กระบวนการใช้งานเชิงพาณิชย์ได้ แต่ก็ยังไม่เพียงพอและยังไม่สอดคล้องกับพื้นฐานของแต่ละอุตสาหกรรม จำเป็นต้องขยายผลการบ่มเพาะให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด รวมทั้งบ่มเพาะกิจการให้มีความหลากหลายและครบวงจรตั้งแต่การพัฒนาความคิดที่จะประกอบธุรกิจสตาร์ทอัพ (Idea) มีการสร้างรูปแบบธุรกิจ (Business Model) ซึ่งเมื่อพิจารณาแนวโน้มของบริบทโลกและเป้าหมายยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0 จำเป็นต้องมี

การบูรณาการศาสตร์ต่างๆ (Interdisciplinary) เข้าด้วยกัน และส่งเสริมความร่วมมือกับต่างประเทศเพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์เพื่อพัฒนาผู้ประกอบการและนวัตกรรมเชิงพาณิชย์ อีกทั้ง ความสามารถในการวิเคราะห์ทางการเงิน (Business Plan/Financial Analysis) เพื่อเป้าหมายทางเศรษฐกิจและการวางแผนด้านการลงทุน (Fund Raising) แทนที่จะต้องลงทุนด้วยทรัพย์สินส่วนตัวทั้งหมด ทั้งๆ ที่มีความเสี่ยงสูงเพราะโอกาสการประสบความสำเร็จของผู้ประกอบการใหม่หรือสตาร์ทอัพน้อยมาก ตลอดจนกระบวนการสำคัญ คือ การนำสู่การปฏิบัติ (Implementation) และการประเมินผล (Assessment) เพื่อความสำเร็จของการเป็นผู้ประกอบการเริ่มต้น (Startup) จนสามารถออกสู่ตลาดได้

2.5 ปรับปรุงกฎ ระเบียบ และกฎหมายที่เป็นอุปสรรคในการดำเนินธุรกิจ

ขั้นตอน มาตรการ กฎ ระเบียบและกฎหมายอาจเป็นอุปสรรคในการลงทุนและการดำเนินธุรกิจ อาทิ มาตรการทางภาษี/สิทธิประโยชน์ต่างๆ เกณฑ์การจำแนกด้านทรัพย์สิน และเกณฑ์ด้านจำนวนแรงงานและทุนจดทะเบียน เป็นต้น การปรับโครงสร้างด้านกฎหมายจึงมีความจำเป็นเพื่อให้เกิดกรอบการปฏิบัติที่ชัดเจนต่อวิสาหกิจรายย่อยเพื่อให้เกิดมาตรการและระบบการสนับสนุนอื่นๆ ต่อไป

2.6 การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและฉันทนิมิต

ปัจจุบัน ประเทศไทยโดยกระทรวงการคลัง กระทรวงพาณิชย์ กรมทรัพย์สินทางปัญญาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมีการสนับสนุนด้านสิทธิประโยชน์ต่างๆ และมีมาตรการผลักดันการแก้ปัญหาการเข้าถึงแหล่งเงินทุนของวิสาหกิจเริ่มต้นและวิสาหกิจรายย่อยอย่างชัดเจน อาทิ การจัดสรรเงินทุนผ่านหน่วยงานที่หลากหลายทั้งด้านการผลิตและการตลาด

การค้าประกันและเงินร่วมลงทุน และการปล่อยสินเชื่อ เป็นต้น จากบริบทโลกปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภค ตลอดจนพฤติกรรมและวิธีการของการระดมทุนทำให้เกิดการระดมทุนในรูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งหนึ่งแนวโน้มของการระดมทุนที่มีบทบาทเพิ่มมากขึ้นเรื่อยๆ คือ การระดมทุนแบบ Crowd-Funding จะเห็นได้จากมีบริษัทหรือเว็บไซต์ขายแนวคิดและเรียกรดมเงินอยู่มาก เช่น KickStarter.com เป็นต้น แต่การระดมทุนแบบ Crowd-Funding นี้ยังข้อจำกัดที่ยังไม่มีกฎหมายรองรับ เป็นความเสี่ยงของการริเริ่มและเติบโตของวิสาหกิจรายใหม่ ดังนั้น ภาครัฐและเอกชนต้องร่วมกันจัดระบบการเงินของวิสาหกิจรายย่อยอย่างต่อเนื่องและมีการสนับสนุนเงินทุนให้เพียงพอ โดยอาจการขยายการกู้ยืมแบบไม่มีการค้าประกันแบบญี่ปุ่น (Marukei Loan) ที่มีระบบการพิจารณาแผนธุรกิจและศักยภาพของวิสาหกิจรายย่อยโดยคณะที่ปรึกษาด้านการบริหารจัดการ และและออกหนังสือแนะนำไปยังสถาบันการเงิน เพื่อให้สามารถกู้เงินแบบไม่มีการค้าประกันได้ นอกจากนี้ การผนึกเครือข่ายพันธมิตรเชิงพื้นที่ (Cluster) ตั้งแต่ระดับตำบล อำเภอ และจังหวัดตามกลุ่มอุตสาหกรรมของวิสาหกิจรายย่อย ตลอดจนพันธมิตรในต่างประเทศ ส่งเสริมการค้าและการลงทุนอย่างบูรณาการที่ให้บริการครบวงจรทั้งด้านการค้าและการลงทุนอย่างเพียงพอ ก็เป็นอีกหนึ่งวิธีการที่ทำให้วิสาหกิจรายใหม่มีช่องทางในการเข้าถึงแหล่งเงินทุนได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

- กรมประชาสัมพันธ์. (2559). **ประเทศไทย 4.0**. จัดหมายข่าวเพื่อประชาชน 2 (2559, พฤษภาคม). 2. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.moj.go.th/th/moj-k2?view=item&id=38588>. (23 มกราคม 2560)
- กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2559). **สตาร์ทอัพ คืออะไร**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://www.most.go.th/main/th/example-pages/444-news/startupthailand2016/4955-startup-thailand_4955. (19 ธันวาคม 2559).
- คณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นแห่งชาติ. (2559). (ร่าง) **แผนการส่งเสริมวิสาหกิจเริ่มต้นของประเทศไทย (พ.ศ. 2559-2564)**. (อัตรสำเนา)
- จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2559). **หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสำหรับผู้ประกอบการ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <https://www.cbs.chula.ac.th/>. (23 มกราคม 2560)
- มหาวิทยาลัยกรุงเทพ. (2556). **แผนการศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นเจ้าของธุรกิจ** (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://ce.utcc.ac.th/assets/img/academic_program/academic_plan.pdf. (8 ธันวาคม 2559)
- _____. (2556). **แผนการศึกษาหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาความเป็นผู้ประกอบการ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://bussem.bu.ac.th/mme/curriculum/about-the-curriculum>. (8 ธันวาคม 2559)

มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย. (2558). **หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา <https://www.nkc.kku.ac.th/nkc2018/site/content?id=371&mid=5>. (16 กุมภาพันธ์ 2560).

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี. (2559). **หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา [http://www.kmutt.ac.th/cd/th/curriculum/M.B.A.%20\(Entrepreneurship%20Management\).pdf](http://www.kmutt.ac.th/cd/th/curriculum/M.B.A.%20(Entrepreneurship%20Management).pdf). (16 กุมภาพันธ์ 2560).

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. (2555). **หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาผู้ประกอบการสากล.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา https://web.reg.tu.ac.th/registrar/_link/_8_knowledge/curric_cd/curric_ma/56/MA55_EX_02_GI.pdf. (16 กุมภาพันธ์ 2560).

มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น. (2554). **โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาการประกอบการ.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://www2.feu.ac.th/approve/Media/attachment/detail_entrepreneurship.pdf. (11 มกราคม 2560)

_____. (2554). **โครงสร้างหลักสูตรสาขาวิชาการประกอบการ (ปริญญาโท).** (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://www2.feu.ac.th/approve/Media/attachment/detail_mba.pdf. (11 มกราคม 2560)

- มหาวิทยาลัยมหิดล. (2560). โครงสร้างหลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาภาวะผู้ประกอบการและนวัตกรรม. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.cmmu.mahidol.ac.th/cmmu/index.php/cmmu-programs/master-of-management-thai-program/entrepreneurship-and-innovation>. (23 มกราคม 2560).
- มหาวิทยาลัยรังสิต. (2554). หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา [http://www.rsu.ac.th/viphavadee/pdf/M.M.%20\(Entrepreneurship\).pdf](http://www.rsu.ac.th/viphavadee/pdf/M.M.%20(Entrepreneurship).pdf). (23 มกราคม 2560)
- มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา. (2555). หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://ms.bsru.ac.th/degree/bachelor-of-business-administration-program-in-entrepreneurship55.pdf>. (23 มกราคม 2560)
- มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. (2558). แผนการศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://ce.utcc.ac.th/assets/img/academic-program/academic_plan.pdf. (25 ธันวาคม 2559)
- _____. (2558). แผนการศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ. (ออนไลน์). แหล่งที่มา http://ce.utcc.ac.th/assets/img/academic-program/master_program.pdf. (25 ธันวาคม 2559)

- มูลนิธิชัยพัฒนา. **ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง**. http://www.chaipat.or.th/site_content/34-13/3579-2010-10-08-05-24-39.html)
- สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). **สภาการศึกษาเสวนา (OEC Forum) 2015-2016: จากข้อเสนอสู่นโยบาย**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: 21 เซ็นจูรี จำกัด: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
- สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2558). **รายงานสถานการณ์วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม ปี 2558**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://www.sme.go.th/th/index.php/data-alert/alert/report-smes-year/report-year/report-year-2558>. (23 มกราคม 2560)
- สำนักงานวัฒนธรรมแห่งชาติ. (2553). **หลักสูตรการจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษาทางไกล กระทรวงศึกษาธิการ**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา (http://www.nia.or.th/ims/index.php?page=cooperate_2). (16 กุมภาพันธ์ 2560).
- สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2557). **คำแถลงนโยบายรัฐบาล พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา <http://thaipublica.org/20014/09/ncpo-watch-1/>. (25 ธันวาคม 2559).
- สมาคมการค้าเพื่อส่งเสริมผู้ประกอบการเทคโนโลยีรายใหม่. (2559). **The Whitepaper for Startup Thailand 2016**. (ออนไลน์). แหล่งที่มา (<http://www.thailandstartup.org/whitepaper>). (19 ธันวาคม 2559).

สถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่ (NEA). (2559). **การจัดตั้งสถาบันพัฒนาผู้ประกอบการการค้ายุคใหม่.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา (<https://nea.ditp.go.th/th/news-event/news/216-news-18-12-2017>). (20 กุมภาพันธ์ 2560).

สมาคมหน่วยบ่มเพาะธุรกิจและอุทยานวิทยาศาสตร์ไทย. <http://thaibispa.or.th/aboutthaibispa.php>.

สุวิทย์ เมษินทรีย์. (2559). **แนวคิดเกี่ยวกับประเทศไทย 4.0.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา (http://planning2.mju.ac.th/goverment/20111119104835_planning/Doc_25590823143652_358135.pdf). (20 ธันวาคม 2559).

สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. (2555). **โครงการสนับสนุนหน่วยบ่มเพาะวิสาหกิจในสถาบันอุดมศึกษา.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา (<http://www.mua.go.th/users/bpbe/bs/ubi.html>). (20 ธันวาคม 2559).

สำนักพัฒนาผู้ประกอบการใหม่. (2559). **โครงการเสริมสร้างผู้ประกอบการใหม่.** (ออนไลน์). แหล่งที่มา (<http://nec.ditp.go.th/>). (16 กุมภาพันธ์ 2560).

สนธยา พลศรี. (2533). **ทฤษฎีและหลักการพัฒนาชุมชน.** กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์, 191 หน้า.

BBC. **Can You Teach Entrepreneurship?** Last Updated: Friday, 8 June 2007, 23:38 GMT 00:38 UK http://news.bbc.co.uk/2/hi/uk_news/education/6735325.stm

Center for Entrepreneurial Excellence (Cfee). The George Washington University. (2014). **The National Survey of Entrepreneurship Education: An Overview of 2012-2014. Survey Data.** http://www.nationalsurvey.org/files/2014.KauffmanReport_Cleam.pdf.

Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, **the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Action Plan: The European Agenda for Entrepreneurship** [COM(2004) 70 final - Not published in the Official Journal]. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:n26043>

Communication of 10 November 2005 from the Commission to the Council, the European Parliament, **the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions - Implementing the Community Lisbon Programme - Modern SME Policy for Growth and Employment** [COM(2005) 551 final - Not published in the Official Journal]. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:n26106>

Consortium for Entrepreneurship Education. **Entrepreneurship Everywhere:** The case for Entrepreneurship Education. http://www.entre-ed.org/_entre/whitepaperfinal.pdf

European Foundation for Management Development (EFMD). (2006). **Best Practices & Pedagogical Methods in Entrepreneurship Education in Europe: Quality of Entrepreneurship Programmes in Europe**. Retrieved from <https://www.efmd.org/projects-test?download=10:13-qepe-best-practices> Accessed on 26 June 2016.

Final Report of Thematic Working Group on Entrepreneurship Education. (2014). http://ec.europa.eu/education/policy/strategic-framework/archive/documents/entrepreneurship-report-2014_en.pdf

Independent. (2014). **Can Instilling a Sense of Entrepreneurship in Pupils Have a Positive Effect on Their Learning?**. <http://www.independent.co.uk/news/education/schools/can-instilling-a-sense-of-entrepreneurship-in-pupils-have-a-positive-effect-on-their-learning-9826864.html>

Ministry of Education (Finland). (2009). **Guidelines for Entrepreneurship Education**. Helsinki University Print.

Norden. (2012). **Entrepreneurship Education in the Nordic Countries: Strategy Implementation and Good Practices**. Nordic Innovation Publication. http://www.nordicinnovation.org/Global/_Publications/Reports/2013/Entrepreneurship_Education_in_Nordics_web.pdf

OECD. (2008). **Chapter 5: Entrepreneurship Education in Europe. Entrepreneurship and Higher Education.**
<https://www.oecd.org/site/innovationstrategy/42961567.pdf>

OECD. (2015). **Entrepreneurship in Education: What, Why, When, How. Entrepreneurship360: Background Paper.**
[http://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/40.1%20OECD%20\(2014\)_BGP_Entrepreneurship%20in%20Education.pdf](http://www.schooleducationgateway.eu/downloads/entrepreneurship/40.1%20OECD%20(2014)_BGP_Entrepreneurship%20in%20Education.pdf)

OECD. **Building Entrepreneurial Competencies in Schools: Guidance Note For Teachers and School Managers.** Entrepreneurship360. http://www.oecd.org/employment/leed/E360_guidance-note_teachers.pdf (Draft version for comments)

OECD. **Building Entrepreneurial Competencies in Schools: Guidance Note for Policy Makers.** Entrepreneurship360. <http://www.oecd.org/employment/leed/E360-guidance-note-policy-makers.pdf> (Draft version for comments)

Philip Kotler. (2003). **Marketing Management.** USA: Prentice Hall. 738 pages.

Promoting entrepreneurship in Schools and Universities
<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=URISERV:n26111> Last updated: 26.09.2006

Quality Assurance Agency for Higher Education (QAA). (2012). **Enterprise and Entrepreneurship Education: Guidance for UK Higher Education Provider**. Retrieved from <http://www.qaa.ac.uk/en/Publications/Documents/enterprise-entrepreneurship-guidance.pdf>. Accessed on 26 June 2016.

Recommendation of the European Parliament and of the Council of 18 December 2006 on Key Competences for Lifelong Learning - Official Journal L 394 of 30.12.2006. <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=uriserv:c11090>

Walt Whitman Rostow (1960). **The Stage of Economic Growth a Noncommunist Manifesto**. England: Cambridge. 178 pages.

World Economic Forum. (2009). **Educating the Next Wave of Entrepreneurs: Unlocking Entrepreneurial Capabilities to Meet the Global Challenges of the 21st Century**. http://www3.weforum.org/docs/WEF_GEI_EducatingNextEntrepreneurs_ExecutiveSummary_2009.pdf

World Innovation Summit for Education (WISE). **Entrepreneurship Education: A Global Consideration from Practice to Policy Around the World**. https://www.wise-qatar.org/sites/default/files/asset/document/wise-research-6-babson-11_17.pdf

ภาคผนวก

ตัวอย่าง หลักสูตรการจัดการศึกษาสาขาผู้ประกอบการ
ในระดับอุดมศึกษาของไทย

ตัวอย่าง หลักสูตรการศึกษาสาขาความเป็นผู้ประกอบการ ในมหาวิทยาลัยเอกชน

มหาวิทยาลัยเอกชนที่เปิดสอนสาขาความเป็นผู้ประกอบการ
ทั้งในระดับปริญญาตรีและปริญญาโท มีดังนี้

1. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

คณะกรรมการเจ้าของธุรกิจและการบริหารกิจการ (School of Entrepreneurship and Management: BUSEM) มหาวิทยาลัยกรุงเทพ แยกตัวออกมาจากคณะบริหารธุรกิจและวิทยาลัยนานาชาติเมื่อปี พ.ศ. 2556 เพื่อมาบริหารจัดการเรียนการสอนด้วยตัวเองอย่างเต็มรูปแบบ ทั้งในระดับปริญญาตรีโปรแกรมไทยและโปรแกรมนานาชาติ และระดับ ปริญญาโท โปรแกรมนานาชาติ

หลักสูตรระดับปริญญาตรี

1) ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเป็นเจ้าของธุรกิจ (Bachelor of Business Administration Program in Entrepreneurship)

2) ชื่อปริญญาและสาขาวิชา

ชื่อเต็ม (ไทย) บริหารธุรกิจบัณฑิต (การเป็นเจ้าของธุรกิจ)

ชื่อย่อ (ไทย) บธ.บ. (การเป็นเจ้าของธุรกิจ)

ชื่อเต็ม (อังกฤษ) Bachelor of Business Administration (Entrepreneurship)

ชื่อย่อ (อังกฤษ) B.B.A. (Entrepreneurship)

3) จำนวนหน่วยกิต

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 132 หน่วยกิต

4) โครงสร้างหลักสูตร

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	30	หน่วยกิต
กลุ่มวิชาภาษาอังกฤษ	9	หน่วยกิต
กลุ่มวิชาบังคับ	15	หน่วยกิต
กลุ่มวิชาเลือก	6	หน่วยกิต
ข. หมวดวิชาเฉพาะ	96	หน่วยกิต
วิชาแกน	57	หน่วยกิต
วิชาเอก-บังคับ	27	หน่วยกิต
วิชาเอก-เลือก	12	หน่วยกิต
ค. หมวดวิชาเลือกเสรี	6	หน่วยกิต

5) โปรแกรมการศึกษา

ชั้นปีที่ 1					
ภาคการศึกษาที่ 1			ภาคการศึกษาที่ 2		
รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต	รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
อก.011	ภาษาอังกฤษเชิงปฏิบัติ	3	อก.012	ภาษาอังกฤษในชีวิตประจำวัน	3
ศท.111	คุณค่าแห่งบัณฑิต	3	ศท.112	เทคโนโลยีสารสนเทศกับโลกอนาคต	3
บธ.111	การคิดเชิงสร้างสรรค์เพื่อนวัตกรรม	3	บธ.201	บัญชีทั่วไป	3
บธ.113	ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจ	3	บธ.214	การตลาดสำหรับเจ้าของธุรกิจ	3
บธ.211	ความรู้เบื้องต้นทางธุรกิจ	3	บธ.215	การจัดการทรัพยากรมนุษย์และพฤติกรรมองค์กร	3
บธ.311	สังคมกับภูมิทัศน์	3	บธ.216	การจัดการงานผลิตและการดำเนินการ	3
อก.100	เสริมพื้นฐานภาษาอังกฤษ 1 (ไม่นับหน่วยกิต)	-	อก.100	เสริมพื้นฐานภาษาอังกฤษ 2 (ไม่นับหน่วยกิต)	-
	รวม	18		รวม	18

ชั้นปีที่ 2					
ภาคการศึกษาที่ 1			ภาคการศึกษาที่ 2		
รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต	รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
อก.013	ภาษาอังกฤษเพื่อการถ่ายทอดความคิด	3	ศท.113	ภาษาไทยเพื่อการสร้างสรรค์	3
บธ.202	เศรษฐศาสตร์เบื้องต้น	3	ศท.114	พลเมืองไทย พลเมืองโลก	3
บธ.205	การวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจทางธุรกิจ 1	3	บธ.203	หลักกฎหมายสำหรับเจ้าของธุรกิจ	3
บธ.212	การเงินสำหรับเจ้าของธุรกิจ	3	บธ.213	การบัญชีการเงินเพื่อการบริหาร	3
จธ.311	การเป็นเจ้าของธุรกิจและการสร้างกิจการใหม่	3	จธ.313	การเขียนแผนธุรกิจสำหรับเจ้าของธุรกิจ	3
จธ.312	การจัดการธุรกิจครอบครัว	3	จธ.321	การจัดการองค์การสำหรับเจ้าของธุรกิจ	3
	รวม	18		รวม	18

ชั้นปีที่ 3						
ภาคการศึกษาที่ 1				ภาคการศึกษาที่ 2		
รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต	รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต	หน่วยกิต
ศท.115	สุนทรียภาพแห่งชีวิต	3	บธ.217	การบริหารความสัมพันธ์แบบบูรณาการ	3	3
บธ.204	ภาษาอังกฤษ	3	บธ.218	การจัดการธุรกิจอิเล็กทรอนิกส์	3	3
บธ.206	การวิเคราะห์เพื่อตัดสินใจทางธุรกิจ 2	3	บธ.302	ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าของธุรกิจระดับโลก II	3	3
บธ.301	ภาษาอังกฤษสำหรับเจ้าของธุรกิจระดับโลก I	3	จธ.323	การจัดการทางการเงินสำหรับเจ้าของธุรกิจ	3	3
จธ.324	ประสบการณ์การเป็นเจ้าของธุรกิจ	3	จธ.324	ประสบการณ์การเป็นเจ้าของธุรกิจ	3	3
จธ.441	การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสำหรับธุรกิจและกิจการใหม่	3				
	รวม	15		รวม		18

ชั้นปีที่ 4					
ภาคการศึกษาที่ 1			ภาคการศึกษาที่ 2		
รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต	รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
ศท.118	ชีวิตและสุขภาพ	3	จธ.432	การวิจัยสถานประกอบการและให้คำปรึกษาธุรกิจ	3
ศท.119	ภูมิปัญญาไทยและเศรษฐกิจสร้างสรรค์	3		วิชาเอก-เลือก 1 วิชา	3
บธ.424	การจัดการเชิงกลยุทธ์และนโยบายธุรกิจ	3		วิชาเลือกเสรี 1 วิชา	3
จธ.322	การจัดการทางการตลาดเชิงกลยุทธ์ สำหรับเจ้าของธุรกิจ	3			
จธ.412	การเป็นเจ้าของธุรกิจในเศรษฐกิจโลก	3			
จธ.421	สัมมนาการเป็นเจ้าของธุรกิจ	3			
	รวม	18		รวม	9

** รายวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิต)

ที่มา: <http://busem.bu.ac.th/index.php/bachelor/entre-th/item/course>

หลักสูตรระดับปริญญาโท

มหาวิทยาลัยกรุงเทพได้ร่วมมือกับ Babson College ประเทศสหรัฐอเมริกา ซึ่งเป็นมหาวิทยาลัยที่มีชื่อเสียงมากที่สุดแห่งหนึ่งในด้านการพัฒนาผู้ประกอบการทั้งในระดับปริญญาตรีและบัณฑิตศึกษา ได้รับการจัดอันดับให้เป็นอันดับหนึ่งอย่างต่อเนื่องเป็นเวลาถึง 20 ปีติดต่อกัน โดยนิตยสาร U.S.News and World Report โดยได้ร่วมมือกันพัฒนาหลักสูตรปริญญาโท การจัดการมหาบัณฑิต สาขาการเป็นผู้ประกอบการ (หลักสูตรนานาชาติ)

1) ชื่อหลักสูตร

การจัดการมหาบัณฑิต สาขาความเป็นผู้ประกอบการ
Master of Management in Entrepreneurship (MME)

2) เกี่ยวกับหลักสูตร

ระยะเวลาในหลักสูตรประมาณ 1 ปี โดยใช้เวลา 10 เดือน ศึกษาเรียนรู้ที่มหาวิทยาลัยกรุงเทพ และใช้เวลาอีก 2 เดือนศึกษาที่ Babson College บอสตัน ประเทศสหรัฐอเมริกา รวมถึงมีการปฏิบัติการ เชื่อมโยงกันกับที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญในอุตสาหกรรม

3) โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรเบื้องต้น (ไม่นับหน่วยกิต)

หลักสูตรแกนกลาง	27	หน่วยกิต
วิชาเลือก	9	หน่วยกิต
การศึกษาค้นคว้าอิสระ	3	หน่วยกิต
จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร	39	หน่วยกิต

4) โปรแกรมการศึกษา

รหัส	ชื่อวิชา	หน่วยกิต
หลักสูตรเบื้องต้น (ไม่นับหน่วยกิต)		
PL 151	ภาษาอังกฤษเพื่อการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา ในการเป็นผู้ประกอบการ	3
PL 152	รู้เบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ประกอบการ	3
หลักสูตรแกนกลาง		
ET 611	ปฏิบัติการที่ 1: ความคิดสร้างสรรค์ของผู้ประกอบการ และการกำเนิดความคิด	3
ET 612	การพัฒนาโอกาสของผู้ประกอบการ	3
ET 613	ผู้ประกอบการในฐานะผู้นำและผู้เล่นทีม	3
ET 614	ประกอบการทางสังคมโดยการออกแบบ	3
ET 615	การตลาดของผู้ประกอบการในโลกดิจิทัล	3
ET 621	ปฏิบัติการที่ 2: การพัฒนาแผนธุรกิจของผู้ประกอบการ	3
ET 622	การวางแผนธุรกิจของผู้ประกอบการ	3
ET 623	การบัญชี ภาษีอากร และการเงินสำหรับผู้ประกอบการ	3
ET 624	กลยุทธ์ทางธุรกิจและการเจริญเติบโต	3
วิชาเลือก		
ET 631	ระบบเครือข่ายและการเจรจาต่อรองสำหรับผู้ประกอบการ	3
ET 632	กฎระเบียบในการขายและธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ	3
ET 633	การสร้างความมั่งคั่งรุ่นทรานส์	3
ET 636	การจัดการธุรกิจขนาดเล็กสำหรับผู้ประกอบการ	3
การค้นคว้าแบบอิสระ		
ET 715	การศึกษาค้นคว้าแบบอิสระ	3

ที่มา: <http://busem.bu.ac.th/mme/curriculum/about-the-curriculum>

2. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

วิทยาลัยผู้ประกอบการ (College of Entrepreneurship) มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยเริ่มจัดตั้งครั้งแรกในประเทศไทยในปีการศึกษา 2557 โดยเป้าหมายของการจัดตั้งวิทยาลัย เพื่อเป็นแหล่งบ่มเพาะผู้ประกอบการที่ดี มีความสามารถในการบริหารธุรกิจ โดยกลุ่มเป้าหมายจะแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มคนรุ่นใหม่ ที่ต้องการหาองค์ความรู้เพื่อสร้างธุรกิจของตนเองในฐานะผู้ประกอบการ และอีกกลุ่มหนึ่งคือ ธุรกิจครอบครัว (Family Business) ซึ่งเป็นทายาทของธุรกิจเดิม ที่ต้องการสร้างธุรกิจหรือต่อยอดธุรกิจให้มีความเจริญก้าวหน้า

หลักสูตรระดับปริญญาตรี

1) ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย : บริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ

ภาษาอังกฤษ : Bachelor of Business Administration

Program in Entrepreneurship

2) ชื่อปริญญาและสาขาวิชา

ชื่อเต็ม (ไทย) : บริหารธุรกิจบัณฑิต (การประกอบการ)

ชื่อย่อ (ไทย) : บธ.บ. (การประกอบการ)

ชื่อเต็ม (อังกฤษ) : Bachelor of Business Administration

(Entrepreneurship)

ชื่อย่อ (อังกฤษ) : B.B.A. (Entrepreneurship)

3) จำนวนหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตร

131 หน่วยกิต

4) โปรแกรมการศึกษา

ชั้นปีที่ 1 ภาคต้น			ชั้นปีที่ 1 ภาคปลาย		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)
HG009	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 1	3(3-0-6)	HG010	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 2	3(3-0-6)
BG002	ธุรกิจสมัยใหม่	3(3-0-6)	EC914	หลักเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ	3(3-0-6)
SG005	คณิตศาสตร์และสถิติสำหรับชีวิตประจำวัน	3(3-0-6)	BA201	หลักการตลาด	3(3-0-6)
AC914	หลักการบัญชี	3(2-2-5)	BA205	การเงินธุรกิจ	3(2-2-5)
BA102	การจัดการองค์การและการบริหาร	3(3-0-6)	BA210	การวิเคราะห์เชิงปริมาณสำหรับธุรกิจ	3(3-0-6)
BE301	หลักการประกอบการ	3(3-0-6)	BE122	การปฏิบัติการธุรกิจ 2	1(1-4-4)
BE121	การปฏิบัติการธุรกิจ 1	1 (1-4-4)	BE307	การสร้างธุรกิจใหม่สำหรับผู้ประกอบการ	3(3-0-6)
	รวม	19		รวม	19
ชั้นปีที่ 1 ภาคฤดูร้อน					
BE414	การฝึกงาน	3(3-0-6)			
	รวม	3			

ชั้นปีที่ 2 ภาคต้น			ชั้นปีที่ 2 ภาคปลาย		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)
HG011	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 3	3(3-0-6)	HG012	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร 4	3(3-0-6)
HG008	ภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร	3(3-0-6)	SG004	วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีสมัยใหม่	3(3-0-6)
HG022	การบริหารตนเอง	3(3-0-6)	BA212	การจัดการการปฏิบัติและบริหารต้นทุน	3(3-0-6)
BA211	การพาณิชย์และการกฎหมายธุรกิจ	3(3-0-6)	BE222	การปฏิบัติการธุรกิจ 4	1 (1-4-4)
	วิชาเอกเลือก (1)	3	BE308	การเงินสำหรับผู้ประกอบการ และการลงทุนของผู้ร่วมทุน	3(3-0-6)
BE221	การปฏิบัติการธุรกิจ 3	1 (1-4-4)		วิชาเอกเลือก (2)	3
				วิชาโท (1)	3
	รวม	16		รวม	19
ชั้นปีที่ 2 ภาคฤดูร้อน					
BE008	การบริหารธุรกิจจำลอง 1	3(3-0-6)			
	รวม	3			

ชั้นปีที่ 3 ภาคต้น			ชั้นปีที่ 3 ภาคปลาย		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)
HG032	ทักษะการดำรงชีวิตในสังคมโลก	3(3-0-6)	BE311	ธุรกิจระหว่างประเทศ	3(3-0-6)
BA402	การจัดการเชิงกลยุทธ์	3(3-0-6)	BE322	การปฏิบัติกรธุรกิจ 6	1 (1-4-4)
BE310	การพัฒนาธุรกิจที่ยั่งยืน	3(3-0-6)	BE431	ทฤษฎีในการประกอบการ	3 (3-0-6)
BE321	การปฏิบัติกรธุรกิจ 5	1 (1-4-4)		วิชาเอกเลือก (3)	3
	วิชาเลือกเสรี (1)	3		วิชาเอกเลือก (4)	3
	วิชาโท (2)	3		วิชาโท (3)	3(3-0-6)
	รวม	16		รวม	16
ชั้นปีที่ 3 ภาคฤดูร้อน					
BE009	การบริหารธุรกิจจำลอง 2	3(0-6-3)			
	รวม	3			

ชั้นปีที่ 4 ภาคต้น			ชั้นปีที่ 4 ภาคปลาย		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)
BE306	การจัดการธุรกิจครอบครัว	3(3-0-6)	BE422	การปฏิบัติการธุรกิจ 7	1 (1-4-4)
BE421	การปฏิบัติการธุรกิจ 7	1 (1-4-4)		วิชาเลือกเสรี (5)	3
	วิชาเลือกเสรี (2)	3		วิทย์โท (5)	3
	วิทย์โท (4)	3			
	รวม	10		รวม	7

ที่มา: http://ce.utcc.ac.th/assets/img/academic-program/academic_plan.pdf

หลักสูตรปริญญาโท

1) ชื่อหลักสูตร (Program Title)

ภาษาไทย : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการ
ประกอบการ (หลักสูตรสองภาษา)

ภาษาอังกฤษ : Master of Business Administration
Program in Entrepreneurship (Bilingual Program)

2) ชื่อปริญญาและสาขาวิชา (Degree Title)

ชื่อเต็ม (ไทย) : บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การประกอบการ)

ชื่อย่อ (ไทย) : บธ.ม. (การประกอบการ)

ชื่อเต็ม (อังกฤษ) : Master of Business Administration
(Entrepreneurship)

ชื่อย่อ (อังกฤษ) : M.B.A. (Entrepreneurship)

3) วิชาเอก (Major)

การประกอบการ (Entrepreneurship)

4) จำนวนหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตร (Total Credits)

42 หน่วยกิต (credits)

5) รูปแบบของหลักสูตร (Type of Program)

5.1) รูปแบบ (Mode of Study)

หลักสูตรระดับปริญญาโท หลักสูตร 2 ปี

5.2) ภาษาที่ใช้ (Language of Study)

ภาษาไทย และภาษาอังกฤษ

5.3) ความร่วมมือกับสถาบันอื่น (Collaboration with

Other Institutions)

6) โปรแกรมการศึกษา (Education Plan)

แผน ก (วิทยานิพนธ์)

ชั้นปีที่ 1 ภาคต้น			ชั้นปีที่ 1 ภาคปลาย		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)
ME511	ทฤษฎีและการปฏิบัติของการประกอบการ (Entrepreneurial Theory and Practice)	3 (3-0-6)	ME513	การเงินและการระดมทุนของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Financing and Funding)	3 (3-0-6)
ME512	การตลาดของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Marketing)	3 (3-0-6)	ME514	การจัดการการดำเนินงานสำหรับผู้ประกอบการ (Operations Management for Entrepreneurs)	3 (3-0-6)
ME521	กลยุทธ์การจัดการของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Management Strategy)	3 (3-0-6)	ME522	การประกอบการในองค์กร (Corporate Entrepreneurship)	3 (3-0-6)
	รวม	9		รวม	9
ME531	การปฏิบัติสำหรับผู้ประกอบการ (Entrepreneurial Practicum)	3 (3-0-6)	ME541	การเริ่มต้นธุรกิจเชิงนวัตกรรมสร้างสรรค์ (Starting Creative and Innovative Venture)	3 (3-0-6)
			รวม		6

ชั้นปีที่ 2 ภาคต้น			ชั้นปีที่ 2 ภาคปลาย		
รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)	รหัสวิชา	ชื่อวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย- ปฏิบัติ-ศึกษา ด้วยตนเอง)
ME532	ระเบียบวิธีวิจัยธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ (Business Research Methodology for Entrepreneurs)	3 (3-0-6)	ME600	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	9 (0-0-27)
ME542	การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่และการสร้าง ตราสินค้าของผู้ประกอบการ (Entrepreneurial New Product Development and Branding)	3 (3-0-6)			
ME600	วิทยานิพนธ์ (Thesis)	3 (0-0-6)			
	รวม	9		รวม	9

ที่มา: http://ce.utcc.ac.th/assets/img/academic-program/master_program.pdf

แผน ข (ไม่มีวิทยานิพนธ์) โปรแกรมการศึกษา ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ภาคต้น เหมือนกับแผน ก ต่างกันที่ชั้นปีที่ 2 ภาคปลาย เปลี่ยนจากการทำวิทยานิพนธ์ เป็นการศึกษาค้นคว้าอิสระ (Independent Study) จำนวน 3 หน่วยกิต และเรียนวิชาเอกเลือก (2) และวิชาเอกเลือก (3) วิชาละ 3 หน่วยกิต รวมทั้งหมดเป็น 9 หน่วยกิต

3. มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น

หลักสูตรบริหารธุรกิจ สาขาวิชาการประกอบการ มหาวิทยาลัย ฟาร์อีสเทอร์น สังกัดภาควิชาการเป็นผู้ประกอบการ โดยมีวัตถุประสงค์ที่ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะของการเป็นผู้ประกอบการ มีความสามารถ พัฒนาความคิดสร้างสรรค์เพื่อพัฒนาธุรกิจให้สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้ ตลอดจนมีใจบริการ (Service Mind) เพื่อสร้างมาตรฐานการให้บริการ ให้กับธุรกิจ

หลักสูตรระดับปริญญาตรี

1) ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการประกอบการ
Bachelor of Business Administration in Entrepreneurship

2) ชื่อปริญญา

ชื่อเต็มภาษาไทย : บริหารธุรกิจบัณฑิต (การประกอบการ)

ชื่อย่อภาษาไทย : บธ.บ. (การประกอบการ)

ชื่อเต็มภาษาอังกฤษ : Bachelor of Business Administration
(Entrepreneurship)

ชื่อย่อภาษาอังกฤษ : B.B.A (Entrepreneurship)

3) โครงสร้างหลักสูตรการเรียนการสอน

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 128

หน่วยกิต

โครงสร้างหลักสูตร

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 30 หน่วยกิต

1) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	6 หน่วยกิต
2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	6 หน่วยกิต
3) กลุ่มวิชาภาษา	12 หน่วยกิต
4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์	6 หน่วยกิต

ข. หมวดวิชาเฉพาะด้าน 92 หน่วยกิต

1) วิชาแกนบริหารธุรกิจ	42 หน่วยกิต
2) วิชาเอกบังคับ	26 หน่วยกิต
3) วิชาเอกเลือก	24 หน่วยกิต

ค. หมวดวิชาเลือกเสรี 6 หน่วยกิต

4) โปรแกรมการศึกษา

ชั้นปี	ภาคเรียนที่ 1	(พหุ-ปฏิบัติ-ศึกษาด้วยตนเอง)	ภาคเรียนที่ 2	(พหุ-ปฏิบัติ-ศึกษาด้วยตนเอง)
1	ACC101 การบัญชีเบื้องต้น BBA102 เศรษฐศาสตร์ทั่วไป GES101 จิตวิญญาณของการเป็นผู้ประกอบการ GEL101 ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร ENT102 การพัฒนาและการจัดการ ความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม GEH ... กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์	3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6)	BBA101 หลักการจัดการ GEH101 คุณธรรมปัญญาคนสมบูรณ์ GEM101 การแก้ปัญหาและการตัดสินใจ โดยใช้กระบวนการทางคณิตศาสตร์ ENT101 การประกอบการและ การสร้างธุรกิจใหม่ MKT101 หลักการตลาด BBA103 ระบบสารสนเทศธุรกิจเบื้องต้น	3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6)
	รวม	18	รวม	18

ชั้นปี	ภาคเรียนที่ 1	(หน่วย-ปฏิบัติ- ศึกษาค้นคว้า ตนเอง)	ภาคเรียนที่ 2	(หน่วย-ปฏิบัติ- ศึกษาค้นคว้า ตนเอง)
2	GEL104 ศิลปะการใช้ภาษาไทย ENT201 การประกอบการระดับองค์กรและ การจัดการเชิงประกอบการ IND201 การจัดการการผลิต GEL202 ภาษาอังกฤษเพื่อการเพิ่มความรู้ BBA203 การบัญชีเพื่อการจัดการ GES ... กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์	3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6)	ACC201 การภาษีอากร 1 GEM102 เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อชีวิต BBA201 จริยธรรมธุรกิจ BBA202 กฎหมายธุรกิจ ENT304 การประกอบการเชิงสังคม วิชาเลือกเสรี	3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6)
	รวม	18	รวม	18
3	BBA301 การจัดการทรัพยากรมนุษย์ BBA303 สถิติและการวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ ENT303 การตลาดเชิงประกอบการ ENT306 การประกอบการระหว่างประเทศ GEL303 ภาษาอังกฤษเพื่ออาชีพ วิชาเลือกเสรี	3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6)	BBA302 การเงินธุรกิจ ENT305 การประกอบการสำหรับธุรกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อม ENT401 การวางแผนธุรกิจ ENT401 การวางแผนธุรกิจเพื่อสังคม ENT ... วิชาเลือกเสรี วิชาเลือกเสรี	3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6)
	รวม	18	รวม	18

ชั้นปี	ภาคเรียนที่ 1	(ทฤษฎี-ปฏิบัติ- ศึกษาดู ตนเอง)	ภาคเรียนที่ 2	(ทฤษฎี-ปฏิบัติ- ศึกษาดู ตนเอง)
4	BBA401 การจัดการกลยุทธ์ ENT302 การเงินเพื่อการประกอบการ ENT510 โครงการประกอบการหรือ ENT511 โครงการธุรกิจเพื่อสังคม ENT520 สัมมนาหัวข้อการประกอบการหรือ ENT521 สัมมนาหัวข้อธุรกิจเพื่อสังคม ENT540 เตรียมความพร้อมวิชาชีพทางประกอบการ ENT ... วิชาเอกเลือก	3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 3(3-0-6) 2(2-0-4)	ENT541 ฝึกประสบการณ์ทาง การประกอบการหรือ ENT542 สหกิจศึกษา	(0-40-20) 6(0-40-20)
	รวม	23	รวม	6

ที่มา: http://www2.feu.ac.th/approve/Media/attachment/detail_entrepreneurship.pdf

หลักสูตรระดับปริญญาโท

1) ชื่อปริญญา: บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต (การเป็นผู้ประกอบการ)
Master of Business Administration (Entrepreneurship)

2) ชื่อย่อ: บธ.ม (การเป็นผู้ประกอบการ) M.B.A.
(Entrepreneurship)

โครงสร้างหลักสูตรแบ่งเป็น 2 แผนการเรียน คือ แผน ก (ทำวิทยานิพนธ์) และแผน ข (การค้นคว้าอิสระ) ซึ่งเป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น ว่าด้วยการศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2555 ดังนี้

3) แผนการศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขา
วิชาการเป็นผู้ประกอบการ

แผน ก จำนวน 39 หน่วยกิต

ชั้นปีที่ 1				
รายวิชา	หน่วยกิต	ภาคเรียนที่ 2	รายวิชา	หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ 1				
ENG700 ภาษาอังกฤษระดับบัณฑิตศึกษา	0	MBE804 วิจัยสำหรับผู้ประกอบการ		3
MBE801 การจัดการบัญชีและการเงินสำหรับผู้ประกอบการ	3	MBE805 การจัดการธุรกิจบริการสำหรับผู้ประกอบการ		3
MBE802 กลยุทธ์การตลาดสำหรับผู้ประกอบการ	3	MBE806 ยุทธศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ		3
MBE803 การบริหารทรัพยากรมนุษย์สำหรับผู้ประกอบการ	3	สำหรับผู้ประกอบการ		3
รวม	9	MBE807 การเริ่มต้นธุรกิจใหม่	รวม	12
ภาคฤดูร้อน				
รายวิชา				
MBE808 การจัดการเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับผู้ประกอบการ				3
MBE820 คัมภีร์เชิงกลยุทธ์สำหรับผู้ประกอบการ				3
รวม				6
ชั้นปีที่ 2				
รายวิชา	หน่วยกิต	รายวิชา	หน่วยกิต	
ภาคเรียนที่ 1				
MBE831 วิทยานิพนธ์	12			
รวม	12			

ที่มา: http://www2.feu.ac.th/approve/Media/attachment/detail_mba.pdf

แผน ข จำนวน 39 หน่วยกิต โปรแกรมการศึกษา ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ภาคต้น เหมือนกับแผน ก ต่างกันที่ชั้นปีที่ 2 ภาคปลาย เปลี่ยนจากการทำวิทยานิพนธ์ เป็นการค้นคว้าอิสระ จำนวน 6 หน่วยกิต และเรียนวิชาเอกเลือก (1) และวิชาเอกเลือก (2) วิชาละ 3 หน่วยกิต รวมทั้งหมดเป็น 12 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยเอกชนที่เปิดสอนสาขาความเป็นผู้ประกอบการ เฉพาะในระดับปริญญาโท

1. มหาวิทยาลัยรังสิต

1) ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย : หลักสูตรการจัดการมหาบัณฑิต สาขา วิชาการเป็นผู้ประกอบการ

ภาษาอังกฤษ : Master of Management Program in Entrepreneurship

2) ชื่อปริญญา

ชื่อเต็ม (ภาษาไทย) : การจัดการมหาบัณฑิต (การเป็นผู้ประกอบการ)

ชื่อย่อ (ภาษาไทย) : กจ.ม. (การเป็นผู้ประกอบการ)

ชื่อเต็ม (ภาษาอังกฤษ) : Master of Management (Entrepreneurship)

ชื่อย่อ (ภาษาอังกฤษ) : M.M. (Entrepreneurship)

3) โครงสร้างหลักสูตร

3.1) จำนวนหน่วยกิต ตลอดหลักสูตร 36 หน่วยกิต

3.2) องค์ประกอบของหลักสูตร

แผน ก. (แบบ ก) (ทำวิทยานิพนธ์)

- (1) หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน ไม่นับหน่วยกิต
- (2) หมวดวิชาแกน 21 หน่วยกิต
- (3) หมวดวิชาเลือก 3 หน่วยกิต
- (4) วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต

แผน ข. (ทำการศึกษาค้นคว้าอิสระ)

- (1) หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน ไม่นับหน่วยกิต
- (2) หมวดวิชาแกน 21 หน่วยกิต
- (3) หมวดวิชาเลือก 12 หน่วยกิต
- (4) การศึกษาค้นคว้าอิสระ 3 หน่วยกิต

4) โปรแกรมการศึกษา

แผนการศึกษา (Plan of Study) สำหรับนักศึกษาแผน ก (ทำวิทยานิพนธ์)

ชั้นปีที่ 1				
รายวิชา	หน่วยกิต	รายวิชา	หน่วยกิต	หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2		
	MGT632 การจัดการพฤติกรรมองค์การและการจัดการทรัพยากรมนุษย์	MGT633 การเงินและการบัญชีสำหรับผู้ประกอบการ	3 (3 - 0)	3 (3 - 0)
	MGT636 วิจัยทางธุรกิจ	MGT634 การเป็นผู้ประกอบการ	3 (3 - 0)	3 (3 - 0)
	MKT631 กลยุทธ์ทางการตลาด	MGT635 สัมมนาการเป็นผู้ประกอบการ	3 (3 - 0)	3 (3 - 0)
	POM631 การจัดการดำเนินงาน	XXXXXX วิชาเลือก	3 (3 - 0)	3 (3 - 0)
รวม	12	รวม	12	12
ชั้นปีที่ 2				
รายวิชา	หน่วยกิต			
ภาคเรียนที่ 1				
	MME699 วิทยานิพนธ์			
	12 (0 - 36)			
รวม	12			

ที่มา: [http://www.rsu.ac.th/viphavadee/pdf/M.M.%20\(Entrepreneurship\).pdf](http://www.rsu.ac.th/viphavadee/pdf/M.M.%20(Entrepreneurship).pdf)

สำหรับนักศึกษาแผน ข. โปรแกรมการศึกษา ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ภาคต้น เหมือนกับแผน ก ต่างกันที่ชั้นปีที่ 2 ภาคปลาย เปลี่ยนจากการทำวิทยานิพนธ์ เป็นการค้นคว้าอิสระ จำนวน 3 หน่วยกิต และเรียนวิชาเอกเลือก (2) วิชาเอกเลือก (3) และวิชาเอกเลือก (4) วิชาละ 3 หน่วยกิต รวมทั้งหมดเป็น 12 หน่วยกิต

มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่เปิดสอนสาขาความเป็นผู้ประกอบการ

ตัวอย่าง มหาวิทยาลัยที่เปิดสอนในระดับปริญญาตรี

1. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสำหรับผู้ประกอบการ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1) ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสำหรับผู้ประกอบการ

ภาษาอังกฤษ Entrepreneurial Management
บธ.บ. หลักสูตร 4 ปี

2) จำนวนหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตร

ตลอดหลักสูตร เรียนไม่น้อยกว่า 138 หน่วยกิต
โดยแบ่งเป็น

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป	33 หน่วยกิต
ข. หมวดวิชาเฉพาะ	99 หน่วยกิต
- วิชาแกน	51 หน่วยกิต
- วิชาเฉพาะสาขา	42 หน่วยกิต
ค. วิชาเลือกเสรี	6 หน่วยกิต

3) โปรแกรมการศึกษา

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป 33 หน่วยกิต ให้เลือกรายวิชาที่สำนักงานจัดการศึกษาทั่วไปประกาศในกลุ่มวิชาต่อไปนี้โดยต้องเป็นรายวิชาออกคณะฯ เท่านั้น		รายวิชา	หน่วยกิต
1. สังคมศาสตร์			3
2. มนุษยศาสตร์			3
3. วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์			3
4. สหศาสตร์			3
5. ภาษาต่างประเทศ			(21)
5500111	ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตจริง 1		3
5500112	ภาษาอังกฤษเพื่อการเรียนรู้ในชีวิตจริง 2		3
5500215	การเขียนภาษาอังกฤษธุรกิจขั้นพื้นฐาน		3
5500225	การเขียนจดหมายภาษาอังกฤษธุรกิจ		3
5500313	การสนทนาภาษาอังกฤษธุรกิจ		3
5500315	การสนทนาภาษาอังกฤษธุรกิจขั้นสูง		3
5500415	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารทางธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ		3

หมวดวิชาเฉพาะ (99)	
วิชาแกน (51)	วิชาเฉพาะสาขา (48)
วิชาเลือก (6)	
2301115 แคลคูลัสสำหรับธุรกิจ 1 (3) 2601115 การบัญชีการเงิน (3) 2601116 การบัญชีกลาง (3) 2601255 การบัญชีบริหาร (3) 2602122 ความรู้พื้นฐานธุรกิจ (0) 2602313 การจัดการและองค์การ (3) 2602327 การวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ (3) 2602344 การจัดการด้านการผลิตและการดำเนินงาน (3) 2602416 กลยุทธ์ทางธุรกิจ (3) 2603245 สถิติธุรกิจเบื้องต้น (3) 2603330 สถิติธุรกิจ (3) 2604161 การเงินเบื้องต้น (3) 2604271 เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ (3) 2604361 การเงินธุรกิจ (3) 2605311 หลักการตลาด (3) 2900111 เศรษฐศาสตร์ 1 (3) 3401255 กฎหมายธุรกิจ 1 (3) 3401256 กฎหมายธุรกิจ 2 (3)	2602214 พื้นฐานของการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ (3) 2602317 การสร้างและพัฒนาธุรกิจใหม่ (3) 2602318 ภาวะผู้นำและการจัดการองค์การเพื่อการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ (3) 2602319 หัวข้อร่วมสมัยด้านการจัดการเพื่อการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ (3) 2602347 การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อการจัดการ (3) 2602371 หลักการจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ (3) 2602399 การจัดการการเปลี่ยนแปลงและวัฒนธรรมในองค์กร (3) 2602410 สถิติศึกษาเพื่อการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ (9) 2602411 การวางแผนธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจ (3) 2602412 สัมมนาการจัดการเพื่อการเป็นผู้ประกอบการธุรกิจ (3) 2604468 การศึกษาความเป็นไปได้และการประเมินโครงการ (3) 2605314 พฤติกรรมผู้บริโภค (3)

ที่มา: <http://www.cbs.chula.ac.th>

2. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการเป็น
ผู้ประกอบการ คณะวิทยาการจัดการ

1) ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทยหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการ
เป็นผู้ประกอบการ

ภาษาอังกฤษ Bachelor of Business
Administration Program in Entrepreneurship

2) ชื่อปริญญา

ชื่อเต็ม (ภาษาไทย) บริหารธุรกิจบัณฑิต (การเป็น
ผู้ประกอบการ)

ชื่อย่อ (ภาษาไทย) บธ.บ. (การเป็นผู้ประกอบการ)

ชื่อเต็ม (ภาษาอังกฤษ) Bachelor of Business
Administration (Entrepreneurship)

ชื่อย่อ (ภาษาอังกฤษ) B.B.A. (Entrepreneurship)

3) ระบบการจัดการศึกษา

(1) ระบบการจัดระบบการศึกษาเป็นแบบทวิภาค
ตามเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับอุดมศึกษา

(2) การจัดการศึกษาภาคฤดูร้อน มีการจัดการ
เรียนการสอนภาคฤดูร้อน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพิจารณาของคณะกรรมการ
ประจำหลักสูตร

(3) การเทียบเคียงหน่วยกิตในระบบทวิภาคี ให้
เป็นไปตามข้อบังคับของมหาวิทยาลัย

4) หลักสูตร

(1) จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตรไม่น้อยกว่า 131 หน่วยกิต

(2) โครงสร้างหลักสูตร แบ่งเป็นหมวดวิชาที่สอดคล้องกับที่กำหนดไว้ในเกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการอุดมศึกษา ดังนี้

ก. หมวดวิชาศึกษาทั่วไป ไม่น้อยกว่า 30 หน่วยกิต

ข. หมวดวิชาเฉพาะ ไม่น้อยกว่า 95 หน่วยกิต

- วิชาพื้นฐานวิชาชีพ 45 หน่วยกิต

- วิชาเฉพาะ 50 หน่วยกิต

ค. หมวดวิชาเลือกเสรี ไม่น้อยกว่า 6 หน่วยกิต

5) โปรแกรมการศึกษา

1) หมวดวิชาศึกษาทั่วไป		30 หน่วยกิต
1.1) กลุ่มวิชาภาษาและการสื่อสาร		9 หน่วยกิต
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
2001101	ภาษาไทยเพื่อการสื่อสารและการสืบค้นสารสนเทศ	3(3-0-6)
2001103	ภาษาและวัฒนธรรมเพื่อนบ้าน	3(3-0-6)
2001102	ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร	3(3-0-6)
1.2) กลุ่มวิชามนุษยศาสตร์		6 หน่วยกิต
2002102	สุนทรียนิยม	3(3-0-6)
1002101	การพัฒนาพฤติกรรมมนุษย์	3(3-0-6)
1.3) กลุ่มวิชาสังคมศาสตร์		6 หน่วยกิต
2003102	ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม	3(3-0-6)
2003101	สังคมไทยและสังคมโลก	3(3-0-6)

1.4) กลุ่มวิชาคณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์		9 หน่วยกิต
4004103	เทคโนโลยีสารสนเทศบูรณาการ	3(2-2-5)
4004101	วิทยาศาสตร์เพื่อคุณภาพชีวิต	3(2-2-5)
4004102	การคิดและการตัดสินใจ	3(2-2-5)
2) หมวดวิชาเฉพาะด้าน		95 หน่วยกิต
2.1) วิชาพื้นฐานวิชาชีพ		45 หน่วยกิต
รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
3000202	ภาษาอังกฤษธุรกิจ 1	3(3-0-6)
3001100	หลักการตลาด	3(3-0-6)
3061103	เศรษฐศาสตร์มหภาค 1	3(3-0-6)
3061301	การวิเคราะห์เชิงปริมาณทางธุรกิจ	3(3-0-6)
3000201	สถิติธุรกิจ	3(3-0-6)
3004201	การจัดการการผลิตและปฏิบัติการ	3(3-0-6)
3000203	ภาษาอังกฤษธุรกิจ 2	3(3-0-6)
3061102	เศรษฐศาสตร์จุลภาค 1	3(3-0-6)
3000204	กฎหมายเกี่ยวกับการประกอบธุรกิจและการภาษีอากร	3(2-2-5)
3003400	การจัดการเชิงกลยุทธ์	3(3-0-6)
3011203	การเงินธุรกิจ	3(3-0-6)
3002100	หลักการจัดการ	3(3-0-6)
3011100	หลักการบัญชีเบื้องต้น	3(2-2-5)
3005101	การประยุกต์ใช้ซอฟต์แวร์ในงานธุรกิจ	3(2-2-5)
3011315	การบัญชีเพื่อการจัดการ	3(2-2-5)

2.2) วิชาเฉพาะ		50 หน่วยกิต
2.2.1) วิชาบังคับ		30 หน่วยกิต
3003402	การสัมมนาการเป็นผู้ประกอบการ	3(2-2-5)
3003305	ศิลปะการขายสำหรับผู้ประกอบการ	3(3-0-6)
3001301	การบริหารผลิตภัณฑ์และตราสินค้า	3(3-0-6)
3003302	การวิจัยสำหรับผู้ประกอบการ	3(2-2-5)
3003308	ยุทธศาสตร์การค้าระหว่างประเทศ	3(3-0-6)
3003203	การบริหารทรัพยากรบุคคลสำหรับผู้ประกอบการ	3(3-0-6)
3003304	การจัดการธุรกิจขนาดย่อม	3(3-0-6)
3003405	การจัดทำแผนและโครงการสำหรับผู้ประกอบการ	3(2-2-5)
3003309	ยุทธศาสตร์การจัดการการตลาดสำหรับผู้ประกอบการ	3(3-0-6)
3003201	หลักการประกอบการ	3(3-0-6)
2.2.2) วิชาเลือก		
3003301	การจัดการอุตสาหกรรมบริการ	3(3-0-6)
3003205	การออกแบบบรรจุภัณฑ์และป้ายฉลาก	3(3-0-6)
3003303	การจัดการธุรกิจระหว่างประเทศ	3(3-0-6)
3003310	การประกอบธุรกิจผ่านสื่ออิเล็กทรอนิกส์	3(2-2-5)
3003306	การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน	3(3-0-6)
3003307	การร่วมทุนและการระดมทุน	3(3-0-6)
3002215	จิตวิทยาธุรกิจ	3(3-0-6)
3002312	จริยธรรมทางธุรกิจและความรับผิดชอบต่อสังคม	3(3-0-6)
3001311	การจัดการการค้าปลีก	3(3-0-6)
3002405	มนุษยสัมพันธ์ในองค์การ	3(3-0-6)

รหัสวิชา	รายวิชา	หน่วยกิต
3004202	หลักการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน	3(3-0-6)
3003206	การจัดการธุรกิจครอบครัว	3(3-0-6)
3002404	การเจรจาต่อรอง	3(3-0-6)
3003204	การประกอบธุรกิจแฟรนไชส์	3(3-0-6)
3003404	มาตรฐานและการมาตรฐาน	3(3-0-6)
3003403	การคุ้มครองแรงงาน อาชีวอนามัยและความปลอดภัยในการทำงาน	3(3-0-6)
2.2.3) วิชาฝึกประสบการณ์วิชาชีพ		5 หน่วยกิต
3003401	การฝึกประสบการณ์วิชาชีพด้านการเป็นผู้ประกอบการ	5(0-350-0)
3. หมวดวิชาเลือกเสรี		6 หน่วยกิต

ที่มา: <http://ms.bsru.ac.th/degree/bachelor-of-business-administration-program-in-entrepreneurship55.pdf>

ตัวอย่าง มหาวิทยาลัยในกำกับของรัฐที่เปิดสอนในระดับปริญญาโท

1. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล

1) ชื่อหลักสูตร

การจัดการมหาบัณฑิต สาขาภาวะผู้ประกอบการ
และนวัตกรรม (Entrepreneurship and Innovation)

2) รายละเอียดหลักสูตร

ระยะเวลาหลักสูตรประมาณ 18 เดือน

ภาคพิเศษ เรียนวันธรรมดา 18.00 – 21.00 น.

และวันเสาร์ หรือวันอาทิตย์

3) โครงสร้างหลักสูตร

หมวดวิชาบังคับ 15 หน่วยกิต

หมวดวิชาพื้นฐานสาขา 9 หน่วยกิต

วิชาเลือกเสรี 3 หน่วยกิต

หมวดวิชาเลือกเฉพาะสาขา 12 หน่วยกิต

ศึกษาค้นคว้าอิสระ/ที่ปรึกษาฝึกหัด/หรือปฏิบัติ

การให้คำปรึกษา 6 หน่วยกิต

รวม 45 หน่วยกิต

4) โปรแกรมการศึกษา

1) หมวดวิชาบังคับ	15 หน่วยกิต
Principle of Management (หลักการจัดการ) Management Information System (ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการ) Strategic Marketing Management (การจัดการทางการตลาดเชิงกลยุทธ์) Finance (การจัดการทางการเงิน) Thai Economy in Global Context (เศรษฐกิจไทยในบริบทโลก)	
2) หมวดวิชาพื้นฐาน (3 วิชา)	9 หน่วยกิต
Foundation of New Ventures (พื้นฐานสำหรับธุรกิจใหม่) Management of Innovation (การจัดการนวัตกรรม) Introduction to Business Planning (การวางแผนธุรกิจ)	
3) วิชาเลือกเสรี (1)	3 หน่วยกิต
4) หมวดวิชาเลือกเฉพาะสาขา	12 หน่วยกิต
Entrepreneurial Marketing (การตลาดสำหรับผู้ประกอบการ) Entrepreneurial Finance (การจัดการการเงินสำหรับผู้ประกอบการ) Product Design (การออกแบบผลิตภัณฑ์) Business Creativity (ความคิดสร้างสรรค์เชิงธุรกิจ) Technology Venture Management (การจัดการการลงทุนทางเทคโนโลยี) Small Business Management (การจัดการธุรกิจขนาดย่อม) Franchise Management (การจัดการธุรกิจแฟรนไชส์) Corporate Entrepreneurship and Innovation (ภาวะผู้ประกอบการภายในองค์กรและนวัตกรรม)	

ที่มา: <http://www.cmmu.mahidol.ac.th/cmmu/index.php/cmmu-programs/master-of-management-thai-program/entrepreneurship-and-innovation>

2. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

1) ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการสำหรับการเป็นผู้ประกอบการ

Master of Business Administration Program
in Entrepreneurship Management

2) หลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตที่เรียนตลอดหลักสูตร 39 หน่วยกิต

3) โครงสร้างหลักสูตร

แผนการศึกษา ก (ทำวิทยานิพนธ์)

หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิตให้)

หมวดวิชาบังคับ 18 หน่วยกิต

หมวดวิชาแกน 9 หน่วยกิต

หมวดวิชาเลือก - หน่วยกิต

วิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต

แผนการศึกษา ข

การวิจัยโครงการเฉพาะเรื่อง (Special Research Study) แผนธุรกิจนวัตกรรม (Innovative Business Plan), กรณีศึกษาการแก้ไขปัญหาธุรกิจ (Business Consulting Practice), การค้นคว้าอิสระ (Independent Study)

หมวดวิชาเสริมพื้นฐาน (ไม่นับหน่วยกิตให้)

หมวดวิชาบังคับ 18 หน่วยกิต

หมวดวิชาแกน 9 หน่วยกิต

หมวดวิชาเลือก 6 หรือ 9 หน่วยกิต

แผนการศึกษา ก (ทำวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต)

หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ-ศึกษาด้วยตนเอง)

ปริญญศึกษาที่ 1				
รายวิชา	หน่วยกิต	รายวิชา	หน่วยกิต	หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ 1 BUS 511 บัญชีการเงินและบัญชีบริหาร	ไม่นับ หน่วยกิต	ภาคเรียนที่ 2 BUS 611 การจัดการการเงิน	3 (3-0-9)	3 (3-0-9)
BUS 512 เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ	ไม่นับ หน่วยกิต	BUS 631 การจัดการเชิงกลยุทธ์และการควบคุมธุรกิจ	3 (3-0-9)	3 (3-0-9)
BUS 641 กระบวนการองค์กรและการจัดการทรัพยากรบุคคล	3 (3-0-9)	BUS 661 การตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อการจัดการ	3 (3-0-9)	3 (3-0-9)
BUS 621 กลยุทธ์การจัดการตลาด	3 (3-0-9)	GMI 691 วิทยานิพนธ์	3 (0-6-12)	
BUS 671 ระบบสารสนเทศสำหรับผู้ประกอบการ	3 (3-0-9)			
เลือกวิชาภาษาอังกฤษ 1 รายวิชาต่อไปนี้ - LNG 550 วิชาปรับปรุงพื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา - LNG 600 วิชาภาษาอังกฤษระหว่างการเรียนรู้ ในหลักสูตรสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	ไม่นับ หน่วยกิต	เลือกวิชาภาษาอังกฤษ 1 รายวิชาต่อไปนี้ - LNG 550 วิชาปรับปรุงพื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา - LNG 600 วิชาภาษาอังกฤษระหว่างการเรียนรู้ ในหลักสูตรสำหรับนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษา	ไม่นับ หน่วยกิต	ไม่นับ หน่วยกิต

ปีการศึกษาที่ 2				
รายวิชา		หน่วยกิต	รายวิชา	หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ 1				
BUS 681 การสร้างธุรกิจใหม่ของผู้ประกอบการ		3 (3 -0-9)	ภาคเรียนที่ 2 LGM 671 การจัดการโซ่อุปทาน	3 (3 -0-9)
BUS 682 สันฐานความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม		3 (3 -0-9)	GMI 691 วิทยานิพนธ์	3(0- 6-12)
GMI 691 วิทยานิพนธ์		6(0 -12-24)		

แผนการศึกษา ข

ปีการศึกษาที่ 1			
รายวิชา	หน่วยกิต	รายวิชา	หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ 1	ไม่นับ	ภาคเรียนที่ 2	
BUS 511 บัญชีการเงินและบัญชีบริหาร	หน่วยกิต	BUS 611 การจัดการการเงิน	3 (3 -0-9)
BUS 512 เศรษฐศาสตร์วิเคราะห์เพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ	ไม่นับ	BUS 631 การจัดการเชิงกลยุทธ์และการควบคุมธุรกิจ	3 (3 -0-9)
BUS 641 กระบวนการองค์กรและการจัดการทรัพยากรบุคคล	3 (3 -0-9)	BUS 661 การตัดสินใจเชิงวิทยาศาสตร์เพื่อการจัดการ	3 (3 -0-9)
BUS 621 กลยุทธ์การจัดการตลาด	3 (3 -0-9)	GMI 691 วิทยานิพนธ์	3 (0-6-12)
BUS 671 ระบบสารสนเทศสำหรับผู้ประกอบการ	3 (3 -0-9)		
เลือกวิชาภาษาอังกฤษ 1 รายวิชาต่อไปนี้	ไม่นับ	เลือกวิชาภาษาอังกฤษ 1 รายวิชาต่อไปนี้	ไม่นับ
- LNG 550 วิชาปรับปรุงพื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา	หน่วยกิต	- LNG 550 วิชาปรับปรุงพื้นฐานภาษาอังกฤษสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา	หน่วยกิต
- LNG 600 วิชาภาษาอังกฤษระหว่างการเรียนรู้ในหลักสูตรสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา		- LNG 600 วิชาภาษาอังกฤษระหว่างการเรียนรู้ในหลักสูตรสำหรับนักศึกษาในระดับบัณฑิตศึกษา	
		เลือกหนึ่งวิชาจากรายวิชาต่อไปนี้	
		GMI 692 การวิจัยโครงการเฉพาะเรื่อง	3(0-6-12)
		GMI 693 การค้นคว้าอิสระ	3(0-6-12)
		GMI 694 โครงการแผนธุรกิจนวัตกรรม	3(0-6-12)
		GMI 695 โครงการให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาธุรกิจ	3(0-6-12)

ปีการศึกษาที่ 2				
รายวิชา	หน่วยกิต	รายวิชา	หน่วยกิต	หน่วยกิต
ภาคเรียนที่ 1		ภาคเรียนที่ 2		
BUS 681 การสร้างธุรกิจใหม่ของผู้ประกอบการ	3 (3-0-9)	LGM 671 การจัดการโซ่อุปทาน		3 (3-0-9)
BUS 682 สัมฐานความคิดสร้างสรรค์ และนวัตกรรม	3 (3-0-9)			
XXX XXX วิชาเลือกในสาขาการจัดการหรือสาขาที่เกี่ยวข้อง	3 (3-0-9)			
เลือกหนึ่งวิชาจากรายวิชาต่อไปนี้ GMI 692 การวิจัยโครงการเฉพาะเรื่อง	3(0-6-12)	เลือกหนึ่งวิชาจากรายวิชาต่อไปนี้ GMI 692 การวิจัยโครงการเฉพาะเรื่อง		3(0-6-12)
GMI 693 การค้นคว้าอิสระ	3(0-6-12)	GMI 693 การค้นคว้าอิสระ		3(0-6-12)
GMI 694 โครงการแผนธุรกิจนวัตกรรม	3(0-6-12)	GMI 694 โครงการแผนธุรกิจนวัตกรรม		3(0-6-12)
GMI 695 โครงการให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาธุรกิจ	3(0-6-12)	GMI 695 โครงการให้คำปรึกษาการแก้ไขปัญหาธุรกิจ		3(0-6-12)

ที่มา: [http://www.kmutt.ac.th/cd/th/curriculum/M.B.A.%20\(Entrepreneurship%20Management\).pdf](http://www.kmutt.ac.th/cd/th/curriculum/M.B.A.%20(Entrepreneurship%20Management).pdf)

3. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

1) ชื่อหลักสูตร

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชา
ผู้ประกอบการสากล (หลักสูตรนานาชาติ)

Master of Business Administration Program
in Global Entrepreneurship (International Program)

2) โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรการศึกษาแบ่งเป็น 2 แผนการศึกษา
โดยนักศึกษาสามารถเลือกศึกษาแผนใดแผนหนึ่งดังต่อไปนี้

(1) แผน ก แบบ ก 2 : ศึกษาลักษณะวิชาและ
ทำวิทยานิพนธ์

1. วิชาบังคับด้านบริหารธุรกิจ 18 หน่วยกิต
 2. วิชาบังคับเฉพาะสาขา 18 หน่วยกิต
 - วิชาเฉพาะด้านผลกระทบทางธุรกิจ
9 หน่วยกิต
 - วิชาเฉพาะด้านนวัตกรรมทางธุรกิจ
9 หน่วยกิต
 3. วิทยานิพนธ์ 15 หน่วยกิต
- จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร
51 หน่วยกิต

(2) แผน ข : ศึกษาลักษณะวิชา โดยไม่ทำ
วิทยานิพนธ์

1. วิชาบังคับด้านบริหารธุรกิจ 18 หน่วยกิต
 2. วิชาบังคับเฉพาะสาขา 21 หน่วยกิต
 - วิชาเฉพาะด้านผลกระทบทางธุรกิจ 9 หน่วยกิต
 - วิชาเฉพาะด้านนวัตกรรมทางธุรกิจ 12 หน่วยกิต
 3. วิชาเลือก 6 หน่วยกิต
 4. การค้นคว้าอิสระ 6 หน่วยกิต
- จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร
51 หน่วยกิต

3) โปรแกรมการศึกษา

วิชาบังคับด้านบริหารธุรกิจ (MBA Core Courses)		
นักศึกษาที่ศึกษาแผน ก แบบ ก 2 และแผน ข ทุกสาขา ต้องศึกษาวิชาบังคับด้านบริหารธุรกิจ (MBA Core Course) จำนวน 6 วิชา 18 หน่วยกิต ดังนี้		
รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ- ศึกษาด้วยตนเอง)
GI 600	เศรษฐศาสตร์ธุรกิจ	3 (3 -0-9)
GI 601	การบัญชีเพื่อการบริหารและการตัดสินใจ	3 (3 -0-9)
GI 602	การตัดสินใจทางการตลาด	3 (3 -0-9)
GI 603	การตัดสินใจทางการเงิน	3 (3 -0-9)
GI 604	สภาพแวดล้อมทางธุรกิจในเอเชีย	3 (3 -0-9)
GI 605	การจัดการโลจิสติกส์และการปฏิบัติการเพื่อการตัดสินใจ	3 (3 -0-9)

วิชาบังคับเฉพาะสาขา (Area Studies Course)		
- วิชาเฉพาะด้านผลกระทบทางธุรกิจ (Impact Sequence) จะเน้นการพัฒนาความคิดบุคคล ทีมงานและองค์กร เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ประสบความสำเร็จในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสภาพแวดล้อมทางธุรกิจที่ตระหนักถึงความสำคัญของทรัพยากรที่มีจำกัดและความท้าทายทางสังคม รวมทั้งเปิดโอกาสผู้ประกอบการในการแก้ปัญหาความท้าทายเหล่านี้		
รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ- ศึกษาด้วยตนเอง)
GI 630	สภาพแวดล้อมในระดับมหภาคและความยั่งยืน	3 (3 -0-9)
GI 631	การทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำข้ามวัฒนธรรม	3 (3 -0-9)
GI 632	พฤติกรรมองค์กรธุรกิจระหว่างประเทศเพื่อความยั่งยืน	3 (3 -0-9)

วิชาบังคับเฉพาะสาขา (Area Studies Course)

- วิชาเฉพาะด้านนวัตกรรมทางธุรกิจ (Innovation Sequence) เน้นความเข้าใจกระบวนการของการสร้างสรรค์นวัตกรรมและวิธีที่นวัตกรรมเหล่านี้สามารถนำไปใช้ เพื่อเพิ่มมูลค่าที่จะนำไปสู่โอกาสทางธุรกิจ

รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ- ศึกษด้วยตนเอง)
GI 633	กลยุทธ์และรูปแบบธุรกิจเชิงกลยุทธ์ในยุคโลกาภิวัตน์	3 (3 -0-9)
GI 634	การสร้างนวัตกรรมเพื่อสร้างมูลค่า	3 (3 -0-9)
GI 730	นวัตกรรมในตลาด	3 (3 -0-9)
GI 731	โครงสร้างทางธุรกิจใหม่	3 (3 -0-9)

- วิชาเลือก (Elective) นักศึกษาที่ศึกษาแผน ข ต้องเลือกศึกษาวิชาเลือกไม่ต่ำกว่า 6 หน่วยกิต จากรายวิชาดังต่อไปนี้

รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ- ศึกษด้วยตนเอง)
GI 640	การประกอบธุรกิจในประเทศจีน	3 (3 -0-9)
GI 641	การประกอบธุรกิจในประเทศญี่ปุ่น	3 (3 -0-9)
GI 740	ประเด็นสำคัญในการเป็นผู้ประกอบการ	3 (3 -0-9)
GI 741	สัมมนาธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ 1	3 (3 -0-9)
GI 742	สัมมนาธุรกิจสำหรับผู้ประกอบการ 2	3 (3 -0-9)

วิทยานิพนธ์ (Thesis) สำหรับนักศึกษา แผน ก แบบ ก 2		
รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ- ศึกษาด้วยตนเอง)
GI 800	วิทยานิพนธ์	15
วิชาการค้นคว้าอิสระ (Independent Study) สำหรับนักศึกษา แผน ข		
GI 760	การค้นคว้าอิสระ 1	3
GI 761	การค้นคว้าอิสระ 2	3

ที่มา: https://web.reg.tu.ac.th/registrar/_link/_8_knowledge/curric_cd/curric_ma/56/MA55_EX_02_GI.pdf

5. มหาวิทยาลัยขอนแก่น วิทยาเขตหนองคาย

1) ชื่อหลักสูตร

ภาษาไทย: หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
สาขาวิชาการเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม

ภาษาอังกฤษ: Master of Business Administration
Program in Entrepreneurship and Innovation

2) รูปแบบของหลักสูตร

หลักสูตรระดับปริญญาโท แผน ก (วิทยานิพนธ์
อย่างเดียว) แบบ ก 2 (วิทยานิพนธ์และเรียนรายวิชา) และแผน ข
(การศึกษาอิสระและเรียนรายวิชา)

3) โครงสร้างหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตรวมตลอดหลักสูตร 39 หน่วยกิต

แผน ก

1) หมวดวิชาบังคับ

1.1 หมวดวิชาบังคับไม่นับหน่วยกิต 6 หน่วยกิต

1.2 หมวดวิชาบังคับนับหน่วยกิต 21 หน่วยกิต

2) หมวดวิชาเลือก 6 หน่วยกิต

3) วิชาวิทยานิพนธ์ 12 หน่วยกิต

แผน ข

1) หมวดวิชาบังคับ

1.1 หมวดวิชาบังคับไม่นับหน่วยกิต 6 หน่วยกิต

1.2 หมวดวิชาบังคับนับหน่วยกิต 21 หน่วยกิต

2) หมวดวิชาเลือก 12 หน่วยกิต

3) วิชาวิทยานิพนธ์ 6 หน่วยกิต

4) โปรแกรมการศึกษา

รายวิชาที่ศึกษาในกรณีที่นักศึกษาจำเป็นต้องลงทะเบียนเรียนเพื่อเสริมพื้นฐานความรู้สำหรับนักศึกษา ในหลักสูตร ทั้งแผน ก แบบ ก 2 และหลักสูตรแผน ข ประกอบด้วย 2 รายวิชา โดยไม่นับรวมหน่วยกิต ดังนี้		
รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ- ศึกษด้วยตนเอง)
949 701	การจัดการธุรกิจ	3(3-0-6)
949 702	สถิติเพื่อการวิจัยทางธุรกิจ	3(3-0-6)
หมวดวิชาบังคับ เป็นรายวิชาหลักที่จำเป็นต้องศึกษาในหลักสูตร สำหรับนักศึกษา ในหลักสูตรทั้งแผน ก แบบ ก 2 และ หลักสูตรแผน ข ประกอบด้วย 7 รายวิชา จำนวน 21 หน่วยกิต ดังนี้		
949 811	การเป็นผู้ประกอบการ	3(3-0-6)
949 812	การสร้างสรรค์และการพัฒนานวัตกรรมทางธุรกิจ	3(3-0-6)
949 813	เศรษฐศาสตร์สำหรับการเป็นผู้ประกอบการ	3(3-0-6)
949 814	การบัญชีการเงินเพื่อการตัดสินใจทางธุรกิจ	3(3-0-6)
949 815	การตลาดเชิงนวัตกรรม	3(3-0-6)
949 816	การสร้างเสถียรภาพการได้เปรียบในการแข่งขัน	3(3-0-6)
949 891	สัมมนาปัญหาปัจจุบันทางการเป็นผู้ประกอบการและนวัตกรรม	3(3-0-6)
หมวดวิชาเลือก นักศึกษาสามารถเลือกเรียนรายวิชาต่อไปนี้ หรือรายวิชาอื่นที่จะเปิดสอนเพิ่มในภายหลัง		
949 817	ระเบียบวิธีวิจัยทางธุรกิจ	3(3-0-6)
949 821	กฎหมายธุรกิจและหลักธรรมาภิบาล	3(3-0-6)
949 822	การจัดการทรัพยากรมนุษย์	3(3-0-6)
949 823	ศิลปะการเจรจาต่อรอง	3(3-0-6)
949 824	การจัดการการนำเข้าและส่งออกสินค้าระหว่างประเทศ	3(3-0-6)

รหัส	รายวิชา	หน่วยกิต (บรรยาย-ปฏิบัติ- ศึกษด้วยตนเอง)
949 825	การประเมินโอกาสทางธุรกิจและการสร้างธุรกิจใหม่ ในกลุ่มประเทศอนุภูมิภาคแม่น้ำโขง	3(3-0-6)
949 826	การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ	3(3-0-6)
949 827	การพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์	3(3-0-6)
949 828	การวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการลงทุน	3(3-0-6)
949 829	ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการจัดการธุรกิจและนวัตกรรม	3(3-0-6)
949 830	สินค้านวัตกรรม	3(3-0-6)
949 831	การจัดการการผลิตและการปฏิบัติการ	3(3-0-6)
949 892	สัมมนาทางนวัตกรรมทางธุรกิจ	
วิชาวิทยานิพนธ์		
949 899	วิทยานิพนธ์	12
วิชาการศึกษาอิสระ		
949 897	การศึกษาอิสระ	6

ที่มา: <https://www.nkc.kku.ac.th/nkc2018/site/content?id=371&mid=5>

หลักสูตรการจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการ สถาบันการศึกษาทางไกล กระทรวงศึกษาธิการ

1) ความสำคัญ

ในศตวรรษที่ 21 ความรู้ด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และการบริหารจัดการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เศรษฐกิจเติบโต อีกทั้งโลกของการแข่งขันได้เปลี่ยนรูปแบบจากการผลิตที่ใช้แรงงานไปสู่การผลิตที่ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเป็นฐานสำคัญ ดังนั้น เพื่อให้องค์กรอยู่รอดได้ ผู้ประกอบการในยุคนี้จึงจำเป็นต้องศึกษา แสวงหาและพัฒนาความรู้และความคิดสร้างสรรค์เพื่อการสร้างสิ่งใหม่ที่เรารู้จักว่า นวัตกรรม ทั้งที่เป็นผลิตภัณฑ์ กระบวนการผลิต การบริการและรูปแบบธุรกิจใหม่ รวมทั้งต้องรู้จักวิธีการจัดการและบริหารธุรกิจนวัตกรรม เพื่อสร้างความเป็นผู้นำและสร้างความสำเร็จให้กับธุรกิจ

ด้วยตระหนักถึงความสำคัญและความจำเป็นที่ผู้ประกอบการควรจะต้องเรียนรู้เกี่ยวกับการจัดการ นวัตกรรมในมิติต่างๆ เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน ด้วยการเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ ซึ่งจะเป็นการสร้างมูลค่าให้กับระบบเศรษฐกิจในภาพรวม สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการ โดยสถาบันการศึกษาทางไกล และกระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี โดยสำนักงานนวัตกรรมแห่งชาติ จึงได้ร่วมกันพัฒนาหลักสูตรการจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการขึ้น (http://www.nia.or.th/ims/index.php?page=cooperate_2)

2) ระยะเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิต

2.1 ระยะเวลาเรียนรู้หลักสูตร จำนวน 280 ชั่วโมง
(ประมาณ 4 เดือน)

1) เรียนรู้เนื้อหา จำนวน 145 ชั่วโมง

2) เรียนรู้จากการศึกษาค้นคว้าและทำ
กิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 135 ชั่วโมง

2.2 จำนวนหน่วยกิต 7 หน่วยกิต (ระยะเวลา
การเรียนรู้เนื้อหาและทำกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 40 ชั่วโมง เท่ากับ
1 หน่วยกิต)

3) โครงสร้างหลักสูตร

หลักสูตรการจัดการนวัตกรรมสำหรับผู้ประกอบการ
ประกอบด้วย 9 หน่วยการเรียนรู้ คือ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 1 นวัตกรรมและการจัดการ
นวัตกรรม จำนวน 25 ชั่วโมง

1.1 ทฤษฎี “นวัตกรรมและกระบวนการพัฒนา
นวัตกรรม”

1.2 กลยุทธ์ในการจัดการนวัตกรรม

1.3 กระบวนการบริหารจัดการนวัตกรรม

1.4 เครือข่ายวิสาหกิจนวัตกรรมและระบบนวัตกรรม

แห่งชาติ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 2 นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ และกระบวนการ จำนวน 35 ชั่วโมง

2.1 ความหมายและความสำคัญของนวัตกรรม
ผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมกระบวนการ

2.2 การประยุกต์ใช้ความสามารถขององค์กรเพื่อ
สร้างความสามารถในการพัฒนานวัตกรรม

2.3 การพัฒนานวัตกรรมกระบวนการเพื่อสร้าง
รูปแบบธุรกิจนวัตกรรม

2.4 กระบวนการบริหารจัดการงานวิจัยและพัฒนา
เพื่อการสร้างสรรค์นวัตกรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 3 แนวทางการพัฒนานวัตกรรม ด้านผลิตภัณฑ์ จำนวน 40 ชั่วโมง

3.1 กลยุทธ์การพัฒนาผลิตภัณฑ์และการสร้าง
ตราสินค้า

3.2 การพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ (New Product
Development)

3.3 บทบาทของการบรรจุภัณฑ์กับการพัฒนา
ผลิตภัณฑ์ใหม่

3.4 อิทธิพลของการวิจัยตลาดต่อการพัฒนา
นวัตกรรมผลิตภัณฑ์

หน่วยการเรียนรู้ที่ 4 นวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ จำนวน 25 ชั่วโมง

4.1 กลยุทธ์การบริหารนวัตกรรม

4.2 นวัตกรรมเชิงยุทธศาสตร์ของประเทศไทย

4.3 เศรษฐกิจฐานความรู้กับการพัฒนานวัตกรรม
เชิงยุทธศาสตร์สำหรับองค์กร

**หน่วยการเรียนรู้ที่ 5 ทฤษฎีสินทางปัญญาและ
การอนุญาตใช้สิทธิทางเทคโนโลยี จำนวน 30 ชั่วโมง**

5.1 ทฤษฎีสินทางปัญญากับเศรษฐกิจใหม่

5.2 ธุรกิจนวัตกรรมกับการบริหารจัดการทรัพย์สิน
ทางปัญญา

**หน่วยการเรียนรู้ที่ 6 การลงทุนในธุรกิจนวัตกรรม
จำนวน 30 ชั่วโมง**

6.1 แนวคิดการลงทุนธุรกิจนวัตกรรม

6.2 การวิเคราะห์ปัจจัยภายนอกและภายในสำหรับ
การลงทุนธุรกิจนวัตกรรม

6.3 องค์ประกอบของการลงทุนธุรกิจนวัตกรรม

6.4 การขยายผลธุรกิจนวัตกรรม

6.5 กรณีศึกษาการลงทุนธุรกิจนวัตกรรม

**หน่วยการเรียนรู้ที่ 7 การจัดการทรัพยากรมนุษย์
และองค์กรนวัตกรรม จำนวน 30 ชั่วโมง**

7.1 ทฤษฎีองค์กร

7.2 การจัดการทรัพยากรมนุษย์สำหรับองค์กร
นวัตกรรม

7.3 กลยุทธ์การสร้างและรูปแบบของการบริหาร
องค์กรนวัตกรรม

หน่วยการเรียนรู้ที่ 8 การบริหารจัดการระบบ นวัตกรรมในประเทศไทย จำนวน 15 ชั่วโมง

8.1 โครงสร้างพื้นฐานของระบบนวัตกรรมใน
ประเทศไทย

8.2 บทบาทของนวัตกรรมต่อการพัฒนาศักยภาพ
การแข่งขันของประเทศ

หน่วยการเรียนรู้ที่ 9 การจัดทำข้อเสนอโครงการ นวัตกรรม (รายบุคคล) จำนวน 50 ชั่วโมง

มีสาระการเรียนรู้ ดังนี้

9.1 ข้อมูลทั่วไป

9.2 ข้อมูลเทคโนโลยี

9.3 ข้อมูลธุรกิจ

9.4 งบประมาณในโครงการ

9.5 ข้อมูลการเงิน

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

ดร.ชัยพฤกษ์ เสรีรักษ์

เลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.ชัยยศ อิ่มสุวรรณ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

พิจารณารายงาน

ดร.วิเชียร เกตุสิงห์

ศาสตราจารย์ ดร.พินิติ รตะนานุกูล

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.เฟื่องอรุณ ปรีดีติติก

รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ เรียบเรียง จัดทำรายงาน และบรรณาธิการ

ดร.สมศักดิ์ ดลประสิทธิ์

รองเลขาธิการสภาการศึกษา

หัวหน้าโครงการวิจัย

ดร.ศศิรัศม์ วีระไวทยะ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

กลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ดร.ช่อบุญ จิรานุภาพ

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

กลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

ดร.จอมทยาสนธิ พงษ์เสฐียร

นักวิชาการศึกษาชำนาญการ

กลุ่มนโยบายและแผนการศึกษามหภาค

สำนักนโยบายและแผนการศึกษา

นางสาวลัดดา อินทร์พิมพ์

นักวิชาการศึกษาปฏิบัติการ

กลุ่มวิจัยและพัฒนาระบบการศึกษา

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

หน่วยงานรับผิดชอบ

กลุ่มคลังข้อมูลทางการศึกษา สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

โทร. 0 2668 7123 ต่อ 1310 โทรสาร 0 2243 0084

เว็บไซต์สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา <http://www.onec.go.th>

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ
แบบสอบถามการนำผลผลิตด้านงานวิจัยและองค์ความรู้ไปใช้ประโยชน์

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)

คำชี้แจง

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา ขอความร่วมมือจากท่านในการตอบแบบสอบถามเพื่อติดตามการใช้ประโยชน์จากเอกสารของสำนักงานฯ พร้อมทั้งเป็นข้อมูลในการจัดส่งเอกสารให้ท่านในคราวต่อไป

โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ลงใน ☐

ตอนที่ ๑ สถานภาพทั่วไป

สถานภาพผู้ตอบ

☐ ผู้บริหารสถานศึกษา	☐ ครู/อาจารย์ในสถานศึกษา
☐ ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา	☐ ศึกษานิเทศก์
☐ ผู้บริหารหน่วยงานส่วนกลาง	☐ นักวิชาการศึกษา
☐ ผู้บริหารหน่วยงานภาคเอกชน	☐ บรรณารักษ์ห้องสมุด
☐ อื่น ๆ	

ตอนที่ ๒ การนำผลการวิจัย/งานวิจัยไปใช้ประโยชน์

๑) ท่านได้รับเอกสารจากช่องทางใด

- ☐ การประชุม/สัมมนา ☐ สกศ. จัดส่งทางไปรษณีย์ ☐ website สำนักงานฯ

๒) ท่านได้นำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์หรือไม่

- ☐ ใช่ ☐ ไม่ใช่

๓) ท่านนำเอกสาร/งานวิจัยไปใช้ประโยชน์ในด้านใดบ้าง (เลือกได้มากกว่า ๑ ข้อ)

- ☐ การจัดทำนโยบายและแผนการศึกษา (โปรดระบุ)
- ☐ การพัฒนาคุณภาพการศึกษา (โปรดระบุ)
- ☐ การบริหารจัดการ (โปรดระบุ)
- ☐ การพัฒนาครู/อาจารย์ (โปรดระบุ)
- ☐ การพัฒนาผู้เรียน (โปรดระบุ)
- ☐ การพัฒนาหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน (โปรดระบุ)
- ☐ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน (โปรดระบุ)
- ☐ การวิจัย (โปรดระบุ)
- ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)

๔) ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเกี่ยวกับเอกสารที่สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาควรดำเนินการต่อไป

.....

.....

ผู้ตอบแบบสอบถาม ชื่อ.....ตำแหน่ง.....

หน่วยงาน

ขอขอบคุณในความร่วมมือ

โปรดส่งกลับมายัง สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา

๙๙/๒๐ ถนนสุโขทัย แขวงดุสิต เขตดุสิต กรุงเทพฯ ๑๐๓๐๐

หรือ ทางโทรสาร หมายเลข ๐ ๒๒๔๓ ๑๑๒๙

กรุณาส่ง

สำนักวิจัยและพัฒนาการศึกษา
สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา
99/20 ถนนสุโขทัย แขวงดุสิต
เขตดุสิต กรุงเทพฯ 10300

ติดแสตมป์
3 บาท

การจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาความเป็นผู้ประกอบการ (Entrepreneurship Education)